

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TASARIM ANABİLİM DALI
TASARIM BİLİM DALI

ÇEVRE GRAFİĞİ KAPSAMINDA BİLGİLENDİRME
TASARIMI VE SİNOP İLİ ÖNERİSİ

Asım TOPAKLI

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Emine NAS

Konya – 2019

Bilimsel Etik Sayfası



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	ASIM TOPAKLI
	Numarası	154163001003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TASARIM/TASARIM
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
	Tezin Adı	ÇEVRE GRAFİĞİ KAPSAMINDA BİLGİLENDİRME TASARIMI VE SİNOP İLİ ÖNERİSİ

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

Doktora Tezi Kabul Formu



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Doktora Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Asım Topaklı
	Numarası	154163001003
	Ana Bdim / Bdim Dalı	Tasarım
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Emine Nas
	Tezin Adı	Çevre Grafliği Kapsamında Bilgilendirme Tasarımı ve Sinop İli Önerisi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Çevre Grafliği Kapsamında Bilgilendirme Tasarımı ve Sinop İli Önerisi başlıklı bu çalışma 13/06/2019. tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof. Dr. Emine NAS	Danışman	
Prof. Dr. Canan Deliduman	Üye	
Prof. Dr. Uğur Atan	Üye	
Doç. Dr. Nihan Semen Ersöz Uyar	Üye	
Dr. Öğretim Üyesi Güllü Yakar	Üye	

TEŞEKKÜR

Öncelikle, doktora öğrenimim ve araştırma sürecinde, yaşanmış olan tüm zorluklara hoşgörülü bir şekilde tavır sergileyen ve destekleyen eşim Zehra ÇOLAK TOPAKLI' ya, minicik elleri, güzel gözleri, tatlı gülüşleriyle enerji veren biricik kızım Ayşe Hanzade TOPAKLI' ya ve eğitim - öğretim hayatımın her aşamasında desteğini esirgemeyen çok kıymetli aileme çok teşekkür ediyorum.

Ayrıca, doktora öğrenimi sürecinde istediğim her an bana zaman ayırıp bilgi ve deneyimlerini paylaşan, zorlaştırmayıp kolaylaştıran danışmanım Prof. Dr. Emine NAS' a, araştırmamın her aşamasında yaptığı yönlendirmelerle ufkumu genişleten yaklaşımından, verdiği emekten, en önemlisi güler yüzü ve kucaklayıcı duruşundan dolayı Prof. Dr. Uğur ATAN' a, araştırma sürecinde uzman görüşü ve anket sorularının şekillenmesinde katkısı olan Dr. Öğretim Üyesi Güllü YAKAR' a, bilgi ve deneyimiyle desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Mustafa KINIK' a, araştırmamın son halini almasında görüşleri ve eleştirileriyle yön veren tez izleme komitesindeki ve tez savunmasındaki hocalarıma, uzman görüşlerini paylaşan alan uzmanı hocalarıma, anket uygulamasında yardımcı olan arkadaşlarıma ve anket katılımcılarına teşekkür ediyorum.



T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Öğrencinin	Adı Soyadı	Asım TOPAKLI		
	Numarası	154163001003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tasarım / Tasarım		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	Doktora	X
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Emine NAS		
	Tezin Adı	Çevre Grafiği Kapsamında Bilgilendirme Tasarımı ve Sinop İli Önerisi		

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, şehrin kimliğine, insanların beğeni ve algı düzeylerine uygun, tüm toplumlar tarafından kullanılabilir (evrensel), bireylerin işlerini daha çok kolaylaştıracak tasarımlar yapılmasına katkıda bulunmak, çevre grafiklerinin oluşturduğu görsel kirliliği ortadan kaldırmak, özel, kamu ve yerel yönetim makamlarının bakış açılarını bu kapsamda daha bilinçli hale getirmektir.

Araştırma, çevre grafiği kapsamında bilgilendirme tasarımı içerisinde ele alınan yönlendirme, işaretleme ve yer imi tasarımlarının niteliklerinin belirlenmesi üzerine odaklanmıştır. Bu kapsamda Sinop İl merkezinde yer imi tasarımına rastlanmadığı için sadece yönlendirme ve işaretleme tasarımları değerlendirilmiş, bu tasarımların nasıl olması gerektiği konusunda çalışma yapılmıştır. Ayrıca Sinop il merkezi için cadde, sokak, resmi kurum, tarihi-kültürel varlıklar, otopark ve sosyal alanların yönlendirme-işaretleme tasarımlarına ve yer imi tasarımlarına yönelik tasarım önerileri geliştirilmiştir.

Araştırmada nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Dolayısıyla bu araştırma karma desen türünde bir araştırmadır. Nitel boyutta araştırmacı tarafından oluşturulan yapılandırılmış uzman görüşü formundan elde edilen veriler kavramsal çerçevede kullanılmıştır. Ayrıca uzman görüşlerinden elde ettiğimiz verilerden nicel boyutta bir analiz yapabilmek amacıyla bir anket geliştirilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket, saha da ve online ortamda 475 katılımcı ile tarama uygulaması gerçekleştirilmiştir. Verilerin yorumlanmasında yüzde (%) ve frekans (f) değeriyle betimleyici bir analiz kullanılmıştır.

Sinop il merkezinde kullanılan mevcut yönlendirme tasarımları, literatür taramasından ve uzman görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda değerlendirilmiş ve yetersiz oldukları görülmüştür. Ayrıca, anket sonuçlarından da elde edilen veriler, Sinop'ta yaşayan insanların bu tasarımlardan memnun olmadığını ve bu tasarımları yetersiz gördüğünü göstermektedir. Ankete katılanlar, benzer yönlendirme tabelalarının farklı boyut ve tasarımlarla kullanıldığı bunun yanı sıra yönlendirme tabelalarının diğer çevre grafikleriyle birlikte kullanımının ortaya çıkardığı; görsel kirlilik, algılama zorluğu, konumlandırma hatalarının olduğunu ve tasarımların kent kimliğine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Anket katılımcılarına göre yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında önemli öğeler öncelik sırasına göre; renk, yazı büyüklüğü, tabelanın konumu, tabelanın boyutu, tabelanın şekli, yazı karakteri ve ışıklandırma şeklindedir. Ayrıca katılımcılar bu tabelaların kent kimliğine uygun tasarlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Tasarımlarda kullanılmasını istedikleri renkler ise öncelik sırasına göre mavi ve tonları, kırmızı ve tonları ardından yeşil ve tonları şeklindedir. Bu kapsamda sonuç olarak; iletişim bakımından toplumsal beklentilere cevap verebilmede ve estetik değerler oluşturmada *çevre grafik tasarımı* bir kent için en önemsenmesi gereken unsurlardan biridir. Kent yaşamında yer alan yönlendirme ve bilgilendirme tasarımları birçok grafik ürünü gibi toplumun sürekli olarak yüzleştiği tasarım elemanlarıdır. Bu grafik ürünlerin nitelikli olarak uzman kişiler tarafından hazırlanması, kentin görsel kültürüne ve estetiğine önemli katkılar sunar. Kentlerin öncelikle yerel yönetimlerinde istihdam edilen uzman personel yanında grafik tasarımcılara da yer verilmesi ile pek çok dinamiğe bağlı kent yaşamında başrolde olan halkın gereksinim ve taleplerinin de belirlenmesi oldukça

önem taşımaktadır. Kent iletişiminde önemli bir unsur olan bilgilendirme grafiklerinin nitelikli olarak tasarlanması sonucu kentin görsel bütünlüğü sağlanabilecek ve kent yeni bir kimlik kazanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Görsel İletişim, Bilgilendirme Tasarımı, Yönlendirme Tasarımı, Yer İmi Tasarımı, Çevre Grafiği.





T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Öğrencinin	Adı Soyadı	Asım TOPAKLI	
	Numarası	154163001003	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tasarım / Tasarım	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	Doktora X
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Emine NAS	
	Tezin İngilizce Adı	Informative Design In Terms Of Environmental Graphics and Sample Of Sinop City	

SUMMARY

The aim of this research is to contribute to the identity of the city, the level of taste and perception of people, which can be used by all societies (universal), to make designs that will facilitate the work of individuals. In addition, to eliminate the visual pollution created by environmental graphics, private, public and local government authorities to make more conscious in this context is another purpose.

Within the scope of the environmental graph, the research focuses on determining the characteristics of the orientation, marking and bookmark designs discussed in the information design. In this context, since no bookmark design was found in Sinop city center, only orientation and marking designs were evaluated and the subject of how these designs need to be has been investigated. In addition, design proposals have been developed for the city center of Sinop on the design of street,

public institutions, historical-cultural assets, parking and social areas, orientation-marking and bookmark designs.

Both of the qualitative and quantitative methods were used in this study. Therefore, this research is a research of mixed pattern type. In order to define the qualitative size of the study, the data formed by the help of an expert's opinion was used. In addition, a questionnaire was developed in order to conduct a quantitative analysis of the data obtained from the expert opinions. The questionnaire developed by the researcher was applied in online and face to face platforms with the 475 participants. The data was interpreted by the percentage (%) and frequency (f) values.

The existing orientation designs used in Sinop city center have been evaluated according to the literature review and expert opinion. As a result of this evaluation, the designs examined were found to be inadequate. In addition, the results show that the people living in the Sinop are not happy with these designs and they also think that these designs are inadequate. The participants mention that similar signs are used at different shapes. This situation led to a visual pollution, difficulty at perception, mistakes at the positioning and they are also not appropriate to the texture of the city. According to the survey participants, important elements in the orientation and marking designs are in order of priority; color, font size, position of the signboard, the size of the signboard, the shape of the sign, typeface and lighting. Participants also indicated that these signs should be designed according to the urban identity. The colors they want to be used in the designs are in the order of blue and shades, red and shades followed by green and shades. As a result; In terms of communication, *environmental graphic design* is the most important element for a city to respond to social expectations and create aesthetic values. Orientation and information designs in urban life are the design elements that society constantly faces, like many graphic products. The preparation of these graphic products by highly qualified professionals provides important contributions to the visual culture and aesthetics of the city. It is very important to determine the needs and demands of the people who play the leading role in urban life depending on many dynamics by giving place to the graphic designers as well as the expert personnel employed in the local administrations of the cities. Providing visual integrity of the city with the qualified design of information graphics

as an important element of city communication, it will be easier to live and gain a new identity.

Key Words: Sinop, Visual communication, Informative design, Orientation design, Bookmark design, Environmental Graphics.



İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	ii
Doktora Tezi Kabul Formu	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
SUMMARY	viii
İÇİNDEKİLER	xi
GÖRSELLER LİSTESİ	xvii
BİRİNCİ BÖLÜM / GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Problem Cümlesi	2
1.3.Araştırmanın Amacı	3
1.4.Araştırmanın Önemi	3
1.5.Varsayımlar (Sayıtlılar)	4
1.6.Sınırlılıklar	5
İKİNCİ BÖLÜM / KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Görsel İletişim Tasarımı	6
2.1.1.Tasarım Kavramının Tanımı ve Önemi	7
2.1.2.Tasarım Kavramının Gelişimi	8
2.1.3. Görsel İletişim Tasarımının Tarihsel Gelişimi	9
2.2. Görsel İletişim Tasarımı ve Algı	10
2.2.1.Görsel Algı ve Algılama	10
2.2.2.Işık ve Görme Uyarımı	11
2.2.3.Görsel Alan ve Tasarım	13
2.2.4.Görsel İletişimin Uygulama Alanları.....	15
2.3. Bilgilendirme Tasarımı	15

2.3.1.Bilgilendirme Tasarımı Nedir?	15
2.3.2.Bilgilendirme Tasarımcısı ve Bilgilendirme Tasarımının İşlevi	19
2.3.3.Bilgilendirme Tasarımı ve Grafik Tasarım İlişkisi.....	22
2.4. Bilgilendirme Tasarım İlkeleri.....	24
2.4.1. Yaklaşım	24
2.4.2. Konumlandırma	24
2.4.3. Tutumluluk	24
2.4.4. Nezaket	25
2.4.5. Başarı	25
2.4.6.Bilgilendirme Tasarımının Özellikleri.....	25
2.5. Bilgilendirme Tasarımının Kullanıldığı Alanlar	27
2.5.1.Form Tasarımı	27
2.5.2.Döküman Tasarımı	27
2.5.2.1. İçerik yapısı:.....	28
2.5.2.2.Retorik Yapı:.....	29
2.5.2.3.Layout yapısı:.....	29
2.5.2.4.Yönlendirme yapısı:.....	29
2.5.2.5.Dilbilimsel yapısı:.....	29
2.5.3.Eğitim Dokümanları	30
2.5.4.Kullanım Kılavuzları	31
2.5.5. Şema ve Çizelgeler	32
2.5.6.Haritalar	33
2.5.7.İnfo grafikler (Bilgi Grafikleri)	35
2.6.Çevre Grafiği Kapsamında Kullanılan Bilgilendirme Tasarımları	36
2.6.1.Yönlendirme ve İşaretleme Dizge Tasarımı	36
2.6.1.1.Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Bileşenleri	40

2.6.1.1.1.Tipografi.....	40
2.6.1.1.2.Renk Kullanımı	45
2.6.1.1.3.Malzeme Kullanımı	53
2.6.1.1.4.Mekâna Uygunluk	67
2.6.1.1.5.Yer Seçimi	70
2.6.1.1.6.Uygulama	73
2.6.1.2. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Uygulama Alanları.....	73
2.6.1.2.1.Giriş İşaretleri.....	73
2.6.1.2.2.Duvar İşaretleri.....	75
2.6.1.2.3.Kurumsal İşaretler	76
2.6.1.2.4.Yönlendirme İşaretleri.....	77
2.6.2. Sergileme Tasarımı	78
2.6.3. Yer İmleri.....	88
2.7. Çevre Grafiği Kapsamında Bilgilendirme Tasarımları Dünyadan ve Türkiye’den Örnekler	90
2.7.1. Dünyadan Örnekler.....	91
2.7.1.1. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları.....	91
2.7.1.1.1.Amerika	91
2.7.1.1.2. Fransa	94
2.7.1.1.3. İngiltere	98
2.7.1.1.4. Portekiz.....	101
2.7.1.2. Sergileme Tasarımı	103
2.7.1.2.1. Amerika	103
2.7.1.2.2. İspanya	105
2.7.1.3. Yer İmi	108
2.7.2. Türkiye’den Örnekler	109

2.7.2.1. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları.....	109
2.7.2.1.1. Ankara	110
2.7.2.1.2. İstanbul	118
2.7.2.1.3. Diyarbakır.....	122
2.7.2.1.4. Erzurum.....	126
2.7.2.1.5. İzmir	130
2.7.2.1.6. Samsun	132
2.7.2.1.7. Antalya	135
2.7.2.2. Sergileme Tasarımları	138
2.7.2.3. Yer İmleri.....	141
2.8. Sinop İlinin Tarihi ve Kültürel Yapısı.....	144
2.9. Çevre Grafiği Kapsamında Bilgilendirme Tasarımları Sinop'tan Örnekler .	146
2.9.1.Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları	146
2.9.1.1.Cadde, Sokak Yönlendirme ve Kapı İşaretleme Tasarımları.....	146
2.9.1.2. Resmi Kurumların Yönlendirme ve İşaretleme tasarımları.....	154
2.9.1.3. Tarihi ve Kültürel Varlıkların Yönlendirme ve İşaretleme tasarımları	157
2.9.1.4. Otoparkların Yönlendirme ve İşaretleme tasarımları	163
2.9.1.5. Sosyal Alanların Yönlendirme ve İşaretleme tasarımları	167
2.9.1.6. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı	169
2.9.1.7. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Boyutları	173
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM / TASARIM ÖNERİSİ (UYGULAMA ÇALIŞMASI)	176
3.1. Cadde-Sokak Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları.....	177
3.1.1. Direksiz Tabela Tasarımı	177
3.1.2. Direkli Tabela Tasarımı	178
3.1.3. Kapı İşaretleme Tasarımı	179

3.2. Resmi Kurum Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları.....	180
3.2.1. Direksiz Tabela Tasarımı.....	180
3.2.2. Direkli Tabela Tasarımı.....	181
3.2.3. Kapı İşaretleme Tabela Tasarımı.....	182
3.3. Tarihi ve Kültürel Varlıkların Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları	183
3.3.1. Direksiz Tabela Tasarımı.....	183
3.3.2. Direkli Tabela Tasarımı.....	184
3.3.3. Kapı İşaretleme Tabela Tasarımı.....	185
3.4. Sosyal Alanların Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları.....	186
3.4.1. Direksiz Tabela Tasarımı.....	186
3.4.2. Direkli Tabela Tasarımı.....	187
3.5. Otopark Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları.....	188
3.5.1. Direksiz Tabela Tasarımı.....	188
3.5.2. Direkli Tabela Tasarımı.....	189
3.6. Yer İmi Tasarımı.....	190
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM / YÖNTEM	191
4.1.Araştırmanın Modeli	191
4.2.Evren ve Örneklem.....	192
4.3.Verilerin Toplanması.....	193
4.4. Veri Toplama Araçları	193
4.4.1.Görüşme Formu	194
4.4.2. Anket Formu	194
4.5.Verilerin Analizi.....	195
BEŞİNCİ BÖLÜM / BULGULAR VE YORUM	196
5.1. Uzman Görüşü Analizi	196
5.2.Anket Analizi	207

ALTINCI BÖLÜM / SONUÇ VE ÖNERİLER	233
6.1. Sonuç	233
6.2. Öneriler.....	237
KAYNAKÇA	238
EKLER.....	249
Ek-1. Uzman Görüşü Formu	249
Ek-2. Anket Formu.....	252
Ek-3. Özgeçmiş	260



GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Görsel İletişim Süreci	6
Görsel 2. Endonezya’da Bulunan 10.000 Yıllık El Resimleri	10
Görsel 3. Aydınlanma seviyesi ve yaş arasındaki bağlantı.....	13
Görsel 4. 55. Uluslararası Troia Festivali Yarışma Afişi, Çanakkale	26
Görsel 5. Doğanın Dili Matematik Mizanpaj Tasarımı.....	29
Görsel 6. Fen bilimleri dersi için hazırlanmış, Fotosentez illüstrasyonu	30
Görsel 7. Telefon kullanım kılavuzu	31
Görsel 8. Slazenger kol saati kullanma kılavuzu	32
Görsel 9. Tanıtım Kılavuzu İstatistiksel Sayfaları Solda Eski Tasarım, Sağda Yeni Tasarım	33
Görsel 10. Duvar üzerine yapılmış Çatalhöyük Kent Haritası.....	33
Görsel 11. Duvar üzerine çizimi örnek çizimi yapılmış Çatalhöyük Kent Haritası	34
Görsel 12. İstanbul Metro Ulaşım Haritası	35
Görsel 13. David Macaulay’ın “The Way Things Work, New Edition” Kitabı İç Sayfa İnfografik Tasarımı	36
Görsel 14. “DoBro” Alışveriş ve İş Merkezi Yönlendirme Tasarımı	38
Görsel 15. “Do Bro” Alışveriş ve İş Merkezi Yönlendirme Tasarımı	38
Görsel 16. Sundre Kasabası Yönlendirme ve İşaretleme Dizge tasarımları	39
Görsel 17. Sundre Kasabası İşaretleme tasarımı	40
Görsel 18. Theo Van Doesburg. Afiş Tasarımı, 1920	41
Görsel 19. “BBC” Logo	43
Görsel 20. “AMD” Logo	43
Görsel 21. “Caterpillar” Giyim Ürünleri Logosu	43
Görsel 22. “Microsoft” Bilgisayar Firması Logosu	44
Görsel 23. “Harley-Davidson” Motorsiklet Firması Logosu	44
Görsel 24. Renk Kullanımında Zıtlık	47
Görsel 25. İstanbul Cadde ve Sokak Yönlendirme ve İşaretleme Tabelalarında, Farklı ilçeler için Belirlenen Renk Kodları	48

Görsel 26. İstanbul, Şişli, Bahçelievler, Cadde ve Sokak Yönlendirme ve İşaretleme Dizgeleri	48
Görsel 27. İstanbul Kapı numaraları, İşaretleme Dizgeleri.....	49
Görsel 28. Singapur’da bir araba garajında duvar üzerine boyalı yönlendirme tasarımı	50
Görsel 29. Almanya, Neckar Banks Development binasında Liman Bölgesi, Çocuk Evi ve Okulları gösteren Yönlendirme Dizge Tasarımları	51
Görsel 30. Ohio Devlet Üniversitesi Yönlendirme Tasarımı.....	51
Görsel 31. Newyork, Nassau Kolej Topluluğu, Yaşam Bilimleri Binası İşaretleme Tasarımı	52
Görsel 32. İşaret tasarımı üzerinde metal kullanımı, Las Vegas.....	54
Görsel 33. Rockefeller Üniversitesi Yönlendirme ve İşaretleme Dizge Tasarımları	55
Görsel 34. Washington ‘da bir yönlendirme ögesi “Alüminyum Taban”	56
Görsel 35. Paslanmaz çelikle yapılmış işaretleme tabelası. Newyork / Çocuk Hayvanat Bahçesi.....	57
Görsel 36. Rockefeller Üniversitesi tabela özellikleri ile vurgulanmış kavisli oksitlenmiş bronz plaklar ve okside edilme miş bronz madalyonlar	58
Görsel 37. Şeffaf akrilik tabela paneli üzerine kesilmiş bakır tipografi	58
Görsel 38. Plastik Levhalar	59
Görsel 39. İçten Aydınlatmalı Buenos Aires Metro İşaretleme Tasarımı	60
Görsel 40. Lamine Cam Malzeme Kullanılmış İşaretleme Tasarımı	61
Görsel 41. Lamine Cam Malzeme Kullanılmış İşaretleme Tasarımı	62
Görsel 42. Sinop/Gerze Helesa Parkı, Ahşap Malzeme Kullanımı	63
Görsel 43. McLean Ailesine Ait Bir Çiftlik, İşaretleme Tabelası /Avusturya	63
Görsel 44. Pittsburgh/ O'Reilly Tiyatrosu, Ahşap Malzeme (Sunta) Kullanımı	64
Görsel 45. Cambridge / Massachusetts Teknoloji Enstitüsü, Kumaş kullanımı	65
Görsel 46. İşaretleme Tasarımı, Taş Malzeme Kullanımı.....	66
Görsel 47. İşaretleme Tasarımı, Taş Malzeme Kullanımı.....	67
Görsel 48. Strazburg, Andre Malraux Medya Kütüphanesi, Yönlendirme tasarımları.....	68

Görsel 49. Strazburg, Andre Malraux Medya Kütüphanesi, Yönlendirme tasarımları.....	68
Görsel 50. Newyork, Wayfinding Totems Ajansı Tarafından Yapılan Yönlendirme Dizgesi.....	69
Görsel 51. Almanya, Köln Bonn Havaalanı, Yönlendirme Tasarımı.....	69
Görsel 52. Tokyo/Japan, okul içi yönlendirme tasarımı	70
Görsel 53. Otoyol Yönlendirme Tasarımları	71
Görsel 54. Tekrarlayan Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları	72
Görsel 55. Işıklandırılmış ve Reflektif Özellikte Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı	72
Görsel 56. Konya/Selçuk Üniversitesi Giriş İşaretleme Tasarımı	73
Görsel 57. Ankara Konya Yolu Giriş İşaretleme Tasarımı	74
Görsel 58. Afganistan / Belh, Hz. Mevlana köyü Giriş İşaretleme Tasarımı	74
Görsel 59. Duvar İşareti Tasarımı.....	75
Görsel 60. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Kurumsal İşareti (Logo)	76
Görsel 61. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yeni Kurumsal İşareti (Logo).....	76
Görsel 62. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kurumsal İşareti (Logo) Tabelası	77
Görsel 63. Yönlendirme Tasarımı Öneri Örneği	77
Görsel 64. Yüzyıl “Antika Dolapları” Sergisi.....	79
Görsel 65. Rus Pavyonu, Sergileme tasarımı eskizi, Tasarımcı: El Lissitzy	80
Görsel 66. Rus Pavyonu, Sergileme Tasarımı Uygulanmış Hali, Tasarımcı: El Lissitzy	81
Görsel 67. Herbert Bayer Sergileme Tasarımı, Paris	82
Görsel 68. Herbert Bayer Sergileme Tasarımı Eskizi	82
Görsel 69. Uygarlık Müzesi / Gattineau-Kanada	83
Görsel 70. Türk İslam Eserleri Müzesi (TİEM), Sergileme Tasarımı Örneği ...	85
Görsel 71. PTT Pul Müzesi, Ankara	85
Görsel 72. PTT Pul Müzesi, Ankara	86
Görsel 73. Osmanlı Bankası Müzesi- Tasarımcı: Bülent Erkmen	86
Görsel 74. Amerikan Ulusal Anayasa Merkezi Müzesi, İmzalayanlar Salonu (Signers Hall).....	87

Görsel 75. Amerikan Ulusal Anayasa Merkezi Müzesi, İmzalayanlar Salonu (Signers Hall).....	87
Görsel 76. “Hollywood” Yer İmi, Kalifornia, ABD	88
Görsel 77. Newyork, 9. Cadde “9 rakamı” Yer İmi.....	89
Görsel 78. York Üniversitesi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı	90
Görsel 79. Amerika Birleşik Devletleri Cadde, Sokak Yönlendirme İşaretleri Kural Tablosu.....	91
Görsel 80. Tarihi Broadway caddesi yönlendirme tabelası	92
Görsel 81. New York Bulvar ve Cadde Yönlendirme Öğeleri	92
Görsel 82. New York Bulvar ve Cadde Yönlendirme Öğeleri	93
Görsel 83. New York, Kapı Numara Tasarımları.....	94
Görsel 84. Fransa / Vendee, Yönlendirme Örnekleri	95
Görsel 85. Fransa / Apremont, Bir Yönlendirme Tabelası Örneği	95
Görsel 86. Fransa, Cadde Yönlendirme Tasarımı Örneği	96
Görsel 87. Fransa, Cadde Yönlendirme Tasarımı Örneği	96
Görsel 88. Fransa, Yönlendirme Tasarımı Örneği	97
Görsel 89. The Salem Wesleyan Reform Church, in Barnsley in England. (İngiltere Barnsley'deki Salem Wesleyan Reform Kilisesi)	98
Görsel 90. İngiltere, Yönlendirme Tabelası Örneği.....	99
Görsel 91. İngiltere, Yönlendirme Tabelası Örneği.....	99
Görsel 92. İngiltere, Yönlendirme Tabelası Örneği.....	100
Görsel 93. İngiltere, Yönlendirme Tabela Örnekleri	100
Görsel 94. “Portugal Village” ismiyle tasarlanan Portekiz de Yönlendirme Tabela Örnekleri.....	101
Görsel 95. Portekiz, Cadde Yönlendirme Tabelası.....	102
Görsel 96. Portekiz, Cadde Yönlendirmesi Tabelası	102
Görsel 97. Amerika / Newyork Sergileme Tasarımı	103
Görsel 98. Amerika’da Sergile me Tasarımı	104
Görsel 99. İspanya’da Sergileme Tasarımı.....	105
Görsel 100. İspanya’da Sergileme Tasarımı.....	106
Görsel 101. İspanya’da Sergileme Tasarımı.....	107
Görsel 102. Polonya/Warşova “Yer İmi” Tasarımı	108

Görsel 103. Avusturya/Melbourne, Old Treasury Kent Müzesi'nin Önünde Bulunan “Yer İmi” Tasarımı	108
Görsel 104. ABD/Arizona “Agave Kütüphanesi” Önünde Bulunan Yer İmi ..	109
Görsel 105. Amsterdam, Yer İmi Tasarımı	109
Görsel 106. Ankara, Bulvar Yönlendirme Tabelası	110
Görsel 107. Ankara, Cadde, Sokak Yönlendirme Tabelası	111
Görsel 108. Ankara, Cadde Yönlendirme Tabelası	112
Görsel 109. Ankara, Cadde Yönlendirme Tabelası	113
Görsel 110. Ankara, Cadde Yönlendirme Tabelası	114
Görsel 111. Ankara, Kapı İşaretleme Tabelası	115
Görsel 112. Ankara, Kapı İşaretleme Tabelaları	115
Görsel 113. Ankara, Trafik levhası ve Cadde Tabelası Birlikte Kullanımı	116
Görsel 114. Ankara, Trafik levhası ve Cadde Tabelası Birlikte Kullanımı	117
Görsel 115. İstanbul / Fatih, Direkli Cadde Yönlendirme Tabelası.....	118
Görsel 116. İstanbul / Üsküdar, Direkli ve Direksiz Cadde Yönlendirme Tabelası.....	119
Görsel 117. İstanbul'da Kapı Numarası İşaretleme Tabelaları.....	120
Görsel 118. Görsel-118. İstanbul'da Kapı Numarası İşaretleme Tabelası	121
Görsel 119. İstanbul'da Kapı Numarası İşaretleme Tabelası.....	122
Görsel 120. Diyarbakır, Cadde Yönlendirme Tabelası	123
Görsel 121. Diyarbakır, Sokak Yönlendirme Tabelası ve Yazısı	124
Görsel 122. Diyarbakır, Cadde Yönlendirme Tabelası	125
Görsel 123. Diyarbakır, Cadde Yönlendirme Tabelası	125
Görsel 124. Diyarbakır, Sokak Yönlendirme Tabelası.....	126
Görsel 125. Erzurum, Cadde Yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)	127
Görsel 126. Erzurum, Sokak Yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)	127
Görsel 127. Erzurum, Sokak Yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)	128
Görsel 128. Erzurum, Bulvar Yönlendirme Tabelası.....	128
Görsel 129. Erzurum, Cadde yönlendirme Tabelası	129

Görsel 130. İzmir / Altievler, Direkli Sokak Yönlendirme Tabelası.....	130
Görsel 131. İzmir / Altievler, Direksiz Sokak Yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü).....	131
Görsel 132. İzmir / Altievler, Direksiz Sokak Yönlendirme Tabelası.....	131
Görsel 133. İzmir, Kapı Numarası İşaretleme Tabelası.....	132
Görsel 134. Samsun, Bulvar yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü) 133	
Görsel 135. Samsun, Bulvar yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü) 133	
Görsel 136. Samsun, Sokak yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü) 134	
Görsel 137. Samsun, Cadde yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü) 134	
Görsel 138. Samsun, Sokak yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü) 134	
Görsel 139. Samsun, Cadde yönlendirme Tabelaları	135
Görsel 140. Antalya, Sokak Yönlendirme Tabelaları	136
Görsel 141. Antalya, Kapı Numara Tabelası.....	136
Görsel 142. Antalya, Cadde ve Sokak Yönlendirme Tabelaları	137
Görsel 143. Antalya, Kapı Numara Tabelası.....	137
Görsel 144. Garanti Galeri	138
Görsel 145. Contemporary İstanbul 2018, Sergileme Tasarımı	139
Görsel 146. Tasarımhane, “Nar Niyetiyle” İstanbul. Sergile me Tasarımı	139
Görsel 147. Tasarımhane, “Nar Niyetiyle” İstanbul. Sergile me Tasarımı	140
Görsel 148. İzmir, Karşıyaka Futbol Kulübünü Yansıtan Yer İmi Tasarımı..	141
Görsel 149. İzmir, Karşıyaka İlçesini Simgeleyen Yer İmi Tasarımı	142
Görsel 150. Kayseri, Yer İmi Tasarımı	142
Görsel 151. Samsun, Amisos Tepesi, Yer İmi Tasarımı	143
Görsel 152. Konya, Mevlana Meydanı, Yer İmi Tasarımı	144
Görsel 153. Sinop ili havadan görünüş	145
Görsel 154. Sinop Şehir Merkezi “Sokak” Yönlendirme Tasarımı	146
Görsel 155. Sinop Şehir Merkezi “Cadde” Yönlendirme Tasarımı	147
Görsel 156. Sinop Şehir Merkezi “Sokak” Yönlendirme Tasarımı	147
Görsel 157. Sinop Şehir Merkezi “Cadde” Yönlendirme Tasarımı	148
Görsel 158. Sinop Şehir Merkezi “Cadde” Yönlendirme Tasarımı	149
Görsel 159. Sinop Şehir Merkezi “Cadde” Yönlendirme Tasarımı (Uzak ve Yakın Görünüş).....	150

Görsel 160. Sinop Şehir Merkezi “İncedayı Sokak” Yönlendirme Tasarımı ...	151
Görsel 161. Sinop Şehir Merkezi “Kıbrıs, Tuzcular ve Kurtuluş Caddesi”	
Yönlendirme Tasarımı Yönlendirme Tasarımı.....	152
Görsel 162. Sinop Şehir Merkezi Kapı Numara Tasarımları	153
Görsel 163. Sinop Şehir Merkezi “Anadolu Üniversitesi AÖF Sinop Bürosu” ve	
“Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi” Yönlendirme Tasarımı.....	154
Görsel 164. Sinop Şehir Merkezi “Emniyet Müdürlüğü” ve “Kültür Merkezi”	
Yönlendirme Tasarımı.....	155
Görsel 165. Sinop Şehir Merkezi “Öğretmenevi” Yönlendirme Tasarımı	156
Görsel 166. Sinop Şehir Merkezi “Sahil Güvenlik Bot Komutanlığı”, “Askerlik	
Şubesi Başkanlığı”, “Kütüphane” Yönlendirme Tasarımı	157
Görsel 167. Sinop Şehir Merkezi “Paşa Tabyaları” (Uzak Görüntü)	
Yönlendirme Tasarımı.....	158
Görsel 168. Sinop Şehir Merkezi “Paşa Tabyaları” (Yakın Görüntü)	
Yönlendirme Tasarımı.....	159
Görsel 169. Sinop Şehir Merkezi “Pervane Medresesi” ve “Alaaddin Camii”	
Yönlendirme Tasarımı.....	160
Görsel 170. Sinop Şehir Merkezi “Yesari Baba Türbesi” ve “Balatlar Kilisesi”	
Yönlendirme Tasarımı.....	161
Görsel 171. Sinop Şehir Merkezi “Balatlar Kilisesi” Yönlendirme Tasarımı..	162
Görsel 172. Sinop Şehir Merkezi “Pervane Medresesi” İşaretleme Tasarımı .	163
Görsel 173. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme ve İşaretleme	
Tasarımı (Uzak Görüntü).....	164
Görsel 174. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme Tasarımı (Yakın	
Görüntü)	165
Görsel 175. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme ve İşaretleme	
Tasarımı.....	165
Görsel 176. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme ve İşaretleme	
Tasarımı.....	166
Görsel 177. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme ve İşaretleme	
Tasarımı.....	166

Görsel 178. Sinop Şehir Merkezi “Şahin Tepesi” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı	167
Görsel 179. Sinop Şehir Merkezi “Şahin Tepesi” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı	168
Görsel 180. Sinop Şehir Merkezi “Karakum” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı	169
Görsel 181. Sinop Şehir Merkezi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı	170
Görsel 182. Sinop Şehir Merkezi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı	171
Görsel 183. Sinop Şehir Merkezi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı	172
Görsel 184. Sinop Şehir Merkezi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı	173
Görsel 185. Sinop Şehir Merkezi “K. Sami Paşa Caddesi” Tabela Tasarımı Boyutu	174
Görsel 186. Sinop Şehir Merkezi “Fetihbaba Yolu” “Sokak” Tabela Tasarımı Boyutu	175
Görsel 187. Sinop Şehir Merkezi “Büyük Çeşme Şehit Bülent Yalçın Sokak” Tabela Tasarımı Boyutu	175

BİRİNCİ BÖLÜM / GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar ve sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Görsel iletişim ve tasarım artık hayatın her alanına girmiş ve çok büyük bir sektör haline gelmiştir. Özellikle son dönemdeki gelişmeler “tasarım” kavramını vazgeçilmezler arasına sokmuş, tasarımı birçok alana hitap edebilir bir hale getirmiştir. Bu durum toplumu, tasarım kavramını anlamaya ve kendini bu bağlamda güncellemesine sebep oluşturur. Bu sebeple toplumun, tasarım beklentilerini karşılamak zorunluluğu vardır.

Tasarım kavramının vazgeçilmez olması, toplumun bu anlamda buna uyum sağlamasını beraberinde getirmiştir. Çünkü günümüz tasarım anlayışına ayak uyduramayanlar maalesef birçok problemle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu problemlerle karşı karşıya kalanlardan biri de şehirlerdir.

Günümüz de artık çok daha kalabalık ve toplu halde yaşamayı gerektiren şehirler, içinde barındırdığı toplumlara her türlü kolaylığı sağlamalıdır. Bu kolaylıklardan biride araştırmanın da içerisinde ele alınan bilgidir. Bireylere, sosyal, kültürel, vb. hayatın gerekliliklerini yerine getirme aşamasında kendilerine sunulan bilgiler hayatlarına kolaylık sağlamaktadır. Bilgi'nin hızla çoğalması bilgilenme ve bilgilendirme ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu bilgiler için yapılan araçlar genellikle bilgilendirme tasarımları olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca, gelişen dünyada kitleler bilgiye her zamankinden daha çok muhtaçtır. Öte yandan, bilgiye ulaşmak da eskisine göre daha kolaydır. Eski zaman dünyasıyla günümüz dünyasını karşılaştırmak gerekirse o zamanlar kısıtlı ve erişilmez olan bilginin, günümüzde bol miktarda ve serbest bir şekilde adeta önümüzden akıp gittiği görülebilir. Fakat bununla birlikte üretilen bilgi, her geçen gün artmakta, kendini katlamaktadır. Bilgilenme; serbestlik ve teknolojiyle birlikte kolaylaşırken beraberinde bazı sorunları getirmektedir (Güler, 2008: 22). Bu sorunlardan biride şehirlerde bilgilenme sürecinde yaşanan durumdur. Bu durum da çok fazla bilgi içerisinden önemli olanları seçmek zorlaşmaktadır. Dolayısıyla bilginin, hem hedef

kitlesi tarafından çok daha rahat algılanır bir hale dönüştürülmesi hem de şehrin estetik bir kimlik kazanması ve oluşan görsel kirliliğin önlenmesi açısından önem kazanmaktadır. Günümüzde tasarım kavramının önemli güncel bir alt alanı olan bilgilendirme tasarımı da tam burada devreye girmektedir.

Şehirlerdeki çarpık kentleşme, şehrin büyümesi ve bunun gibi bazı faktörler birçok alanı etkileyip gelişmesine ve değişmesine sebep olduğu gibi bilgilendirme tasarım alanlarını da bu anlamda etkilemektedir. Dolayısıyla şehirlerdeki bu değişim beraberinde bilgilendirme tasarımlarında farklılıklara ve yeniliklere sebep olmaktadır.

İnsanlar içinde yaşadıkları dünyayı daha iyi algılamak isterler, aslında buna ihtiyaç duyarlar. Bu bağlamda bireylerin bilgilendirme tasarımlarını en doğru ve rahat şekilde algılayabilmesi, kullanabilmesi gerekmektedir. Bilgilendirme araçlarını tasarlatanların ve bunları tasarlayanların, toplumun algı düzeyine, teknolojiye uygunluğuna ve kullanılabilir olmasına dikkat etmesi daha olumlu sonuçları doğurmaktadır.

Grafik tasarım ile aralarında organik bir bağ olan bilgilendirme tasarımları içerisinde, birden fazla grafiksel elemanı barındırır. Bu elemanlar; tipografi, malzeme, renk, görüntü ve kompozisyon gibi unsurlardır. Bunlar aynı zamanda tasarımların anlaşılabilirliğini ve algılanabilirliğini sağlamaktadırlar. Bunun yanı sıra değişen ve gelişen teknoloji beraberinde yenilenmeyi getirmiştir. Bilgilendirme tasarımlarında her ne kadar grafiksel elemanların etkisi büyük öneme sahip olsa da, teknolojik gelişmelerin de önemi büyüktür. Teknoloji'deki gelişmeler kullanılabilirliği daha da çok artırmaktadır. Dolayısıyla araştırmada bu konular temel problemler olarak ele alınmış, "Sinop" için şehir içi Yönlendirme, İşaretleme ve Yer İmi tasarımları yapılarak çözüme ulaştırılmıştır. Bu bağlamda araştırmamız da ele aldığımız Sinop ili şehir merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tasarımları ve yer imi tasarımlarının sorunları ve eksiklikleri araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2.Problem Cümlesi

Problem durumunda ve araştırmanın amacında da belirtildiği gibi günümüzde şehirlerin önemli bir problemi olan kimlik sorunu, görsel kirlilik ve bilgilendirme eksikliği ya da karmaşıklığıdır. Bu kapsamda Sinop il merkezindeki çevre grafikleri içerisinde ele alınan yönlendirme ve işaretleme tasarımlarına odaklanılmıştır.

Araştırma, Yönlendirme ve işaretleme tasarımları işlevsel midir? Kent kimliğine uygun mudur? Grafik tasarım açısından uygun mudur? ve nasıl olması gerekir? şeklinde problem cümleleriyle analiz edilmeye ve çözüm üretilmeye çalışılmıştır.

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, araştırma alanıyla ilgili literatür taraması yaparak bulgulara ulaşmak ve bu bulgular neticesinde şehrin kimliğine, insanların beğeni ve algı düzeylerine uygun, tüm toplumlar tarafından kullanılabilir, bireylerin işlerini daha da çok kolaylaştıracak tasarımlar yapılmasına katkıda bulunmak, çevre grafiklerinin oluşturduğu görsel kirliliği ortadan kaldırmak ve yerel yönetim makamlarının bakış açılarını bu kapsamda daha bilinçli hale getirmek için “çevre grafiği kapsamında bilgilendirme tasarımı yaparak Sinop İl’i için öneri getirebilmektir.

Ayrıca, bir zamanlar düz, durağan, iki boyutlu olan grafik tasarım bugün çoğulcu melez bir medyayı içermektedir. Teknolojik gelişmelerin sonucu olan hareket, ses ve etkileşimlilik grafik tasarım alanının durağan yapısını devingen bir hale sokmuştur (Karamustafa, 2003). Bu bağlamda Grafik tasarım içerisinde ele alınan bilgilendirme tasarımına farklı bir boyut kazandırmak amacı ile tasarımları daha modern, interaktif bir yapıya büründürerek ayrıca tasarımlar üzerinde QR Kod uygulaması yapılmıştır. Bilgilendirme tasarımları içerisinde kullanılan QR Kod uygulaması ile tasarımlara yeni bir boyut kazandırmak amaç edinilmiştir. Oluşturulan tasarımlar içerisine eklenen bu uygulama, teknolojiye uygulugu ve bireylerin fazla ve doğru bilgiye daha hızlı erişim imkânı sağlaması açısından önemlidir.

Problemin çözümünde ve uygulanmasında oluşturulan bu tasarımlar ile insanların daha modern bir hayat sürmeleri, zamandan tasarruf etmeleri, kültürün ve tarihin daha çok anlaşılabilmesi ve özümsebilmesi, karmaşık bilgiden kurtararak, doğru ve yalın bilgiye ulaştırılmaları da alt amaçlar olarak belirlenmiştir.

1.4.Araştırmanın Önemi

Günümüz modern dünyasında bilgi tasarımına, ihtiyaç duyulmaktadır. Bilgilendirme tasarımlarının tüm bireyler tarafından anlaşılabilir şekilde yazılması

ve tasarlanması önemlidir. Bu alanda önemli bir isim olan Eric Spiekermann bilgilendirme tasarımının önemini şu şekilde açıklar:

“Sürekli olarak bizi bakmaya, dinlemeye ve tepki göstermeye, yönlendirmeye çalışan mesaj bombardımanına tutuluyoruz. Tüm bunlardan uzak durmak mümkün değil ancak diğer yanda, gerçekten gereksinim duyduğumuz bilgi ise, anlayabileceğimiz biçimde tasarlanmadığı için gözümüzden kaçıyor. Anlamak için çabaladığınız kullanım kılavuzlarını, yol ve yön işaretlerini, elektrik faturalarını ve resmi formları düşünün. Asla aradığınız cevabı rahatlıkla bulamazsınız. Bizzat sizi ilgilendiren alanlarda bile bilgiye ulaşamamak size pahalıya patlayabilir. Modern dünyada verileri düzenlemek için bilgilendirme tasarımına gereksinim vardır” (Spiekermann, 2002: 1).

İyi tasarlanmış bilgilendirme tasarımı, kullanıcıları daha keyifli kılarken yaşamlarına kolaylık sağlamaktadır. Nitelikli ve başarılı bilgilendirmeler, kazaları önleyebileceği gibi, zamandan tasarrufu sağlayabilir, öğrenmeleri kolaylaştırabilir, hedef kitleyi ikna ederek, yönlendirme ve hareket ettirme gibi işleve sahip güçlü birer araç olabilirler.

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere bilgilendirme tasarımının önemi büyüktür. Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler, bu alanda tasarım yapan kişilerin aydınlanmasını sağlayacağı, grafik tasarım alanında eğitim gören öğrencilerin bilgilendirme tasarımının önemini anlayıp bu alanda uzmanlaşmaya çalışacağı ve ufkunu genişleteceği, özellikle belediyelerin bu bağlamda devlet kurumlarının ve özel kurumların çevresel grafik tasarımlarını oluşturma ve uygulama bakış açılarının değişebileceği, özellikle şehirlerde ve birçok alanda çevresel grafiklerden oluşan görsel kirliliğin ortadan kalkmasına zemin hazırlayacağı ve kent kimliğine ve estetiğine olumlu katkılar sağlayacağı düşünüldüğünden önemlidir.

1.5.Varsayımlar (Sayıtlar)

Araştırmanın varsayımları şöyledir;

1. Kent kimliği ve estetiği, görsel göstergelerle somutlaşır.

2. İyi oluşturulmuş bilgilendirme tasarımları, kentte yaşayan insanlar üzerinde motivasyon sağlayıp, kentte yaşam kalitesini artırır ve doğru bilgiye ulaşmasını kolaylaştırır.

3. Doğru ve kentte uygun bilgilendirme tasarımları kentin itibarını artırır.

4. Bilgilendirme tasarımları yabancı insanların şehri benimsemelerinde çekici güç oluşturur.

5. Araştırma kapsamında görüşme yapılan uzmanlar ve anket katılımcıları araştırma formlarında yer alan sorulara içtenlikle cevap vermişlerdir.

1.6.Sınırlılıklar

Çalışmanın amacına dayalı örnekleme, tarih ve-kültür değerleri, gelişmişlik düzeyi kapsamında ele alınarak seçilmiştir. Bu kriterlere göre; Sinop ilindeki çevre grafikleri kapsamında yönlendirme ve işaretleme tasarımları içerisindeki resmi kurum, cadde, sokak, tarihi ve kültürel varlıklar, otopark ve sosyal alanların yönlendirme ve işaretleme tasarımları ayrıca Sinop yer imi tasarımları çalışmanın sınırlarını oluşturmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM / KAVRAMSAL ÇERÇEVE

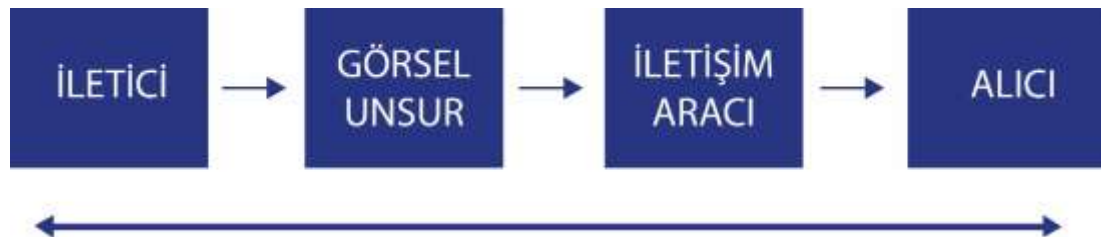
2.1. Görsel İletişim Tasarımı

İletişim kavramı, tüm canlıların varoluşuyla birlikte ortaya çıkmıştır. Her canlı kendi içinde farklı niteliklerde bir iletişim içerindedir. Fakat insanoğlu diğer tüm canlılardan farklı olarak, var olduğu günden bugüne içinde bulunduğu yaşam şartlarının niteliklerine göre iletiler oluşturmuş, bu sayede bir iletişim ağı kurulmuştur. Bu iletişim ağı insanın hem kendini hem de içinde bulunduğu çevreyi şekillendirmiştir. İnsanlar arasındaki bu iletişim ağı görme, duyma ve dokunma duyularımıza göre nitelik kazanmış ve şekillendirilmiştir. Bu duyulardan en önemli ve etkili olanı araştırılan konuda da ele alınan ve görme duyusu ile gerçekleşen iletişim şekli görsel iletişim’ dir. (Becer, 2006: 13; Başer, 1994: 4).

Görsel İletişim, illüstrasyon, fotoğraf, sembol, işaretler, vb. kısacası görsel olarak algılanan şeylerle, görüntülerle sağlanan bir iletişim şeklidir (Becer, 2006: 28; Başer, 1994: 4).

Grafik tasarım da, görsel bir iletişim sanatıdır ve birinci işlevi bir mesaj iletme ya da bir ürün veya hizmeti tanıtmaktır. Bu doğrultuda görsel iletişim, yalın ve ayıklanmış bir görsel anlatımla, istenen mesajın hedef kitleye iletilmesidir. Renk, biçim, yazı ve format ilişkisi içinde özgün bir tasarım kaygısının taşınması, mesajın yaratıcı öğelerle vurucu, çarpıcı ve anlam taşıyıcı etki gücü yaratmasının sağlanması, ele alınan konu kapsamında görsel ve düşünsel olarak düz mantık dışı, çapraz ve ters mantık yürütülerek belki de ütöpik sayılabilecek yorumlar getirilmesi amacını güder (Atan ve Polat, 2011: 49).

Görsel 1. Görsel İletişim Süreci



Kaynak: Asım Topaklı, 2018

Görsel iletişim, görsel-1' den de anlaşılacağı üzere ileticinin görsel bir unsur ile herhangi bir iletişim aracı kullanarak alıcıya bilgi aktarmasıdır. Aktarılan bilgiye alıcının olumlu ya da olumsuz tepki (geri bildirim) vermesidir. Bu bir döngü içinde ileticiden alıcıya, alıcıdan ileticiye şeklinde devam eder.

İletişimin duyma, dokunma ve görme yolu ile gerçekleştiği belirtilmişti. Duyma yolu ile gerçekleşen sözel iletişim sınırlı bir iletişim şeklidir. Çünkü bu iletişim şekli ile sık sık yanlış anlaşılmalara olmakla birlikte düşünceler kolaylıkla unutulmaktadır. Fakat Görsel yolla yapılan iletişim kalıcı bir iletişim şeklidir. İnsan gördüğü bir şeyi duyduğundan çok daha zor unutmaktadır. Çünkü insanoğlu dünyaya ilk geldiği andan itibaren konuşmayı öğrenmeden önce, yaşadığı çevreye bakıp tanımayı öğrenmektedir. *“İnsan etrafını çevreleyen dünyada kendini görerek bulur, yaşadığımız dünyayı kelimelerle anlatabiliriz fakat kelimeler dünya içerisinde var olduğumuzu hiçbir zaman değiştiremez”* (Berger, 1988: 7). Kısacası görsel iletişim insanoğlunun dünyaya ilk geldiği andan itibaren aktif ve kalıcı rol oynayan önemli bir iletişim şeklidir.

Görsel iletişimin önemli oluşu, bu bağlamda görsel iletişim tasarımının oluşmasına neden olmuştur.

2.1.1.Tasarım Kavramının Tanımı ve Önemi

Tasarım, geniş ve basit anlamıyla içinde bulunan dünya düzenlemesine biçim ve düzen getiren bir faaliyettir. Tasarım kavramı pek çok şekilde tanımlanmaktadır. Kelimenin Latince anlamı, belirtmek / çizmektir. İngilizce’ de ise Designare olarak ifade edilir. Bu Latince anlamının bir türevidir (De Mozota, 2005: 14).

Birçok disiplini bünyesinde barındıran tasarım “planlama” eylemini içinde barındırır. Tüm disiplinlerde yapılacak bütün işler planlanarak yapılır. Fakat farklı alanlarda çalışmalar yapan tasarımcılar farklı formların elemanlarını görsel bir örüntü içinde ele alarak planlarlar. Bu form elemanları bazen sembol, fotoğraf veya resimken bazen de endüstriyel ürünler ya da mekânlar olarak ele alınırlar. Bu yapılan faaliyetler görsel birer düzenlemedir (Bingöl, 2010: 24).

Gelecek bilimci Watts Wacker’e (Aktaran: Walsh, Roy, Bruce, Potter, 1992).göre tasarım, insan varlığını sürdüren her nesile kimliğini veren güçtür.

Tepecik'e (Tepecik, 2002: 27) göre, tasarım, hayalde canlandırılan bir olayın, proje çizimi ya da üç boyutlu görüntüsü olarak uygulanan ve bir ürün olarak ortaya konulan eserlerdir.

Becer (Becer, 2006: 32) ise, tasarım kavramını şu şekilde tanımlamıştır: Tasarım, model çıkarmak, kalıp ya da süsleme yapmak değildir. Tasarım, belli bir yapıya sahip olmalı ve bu yapının arkasında bir planlama olmalıdır.

Tasarım her türlü düzenlemeyi içine alır. Plastik ve uygulamalı sanatlarda iki boyutlu düzenleme, endüstriyel ve çevre tasarımlarındaki üç boyutlu düzenlemeler gibi pek çok alanda uygulanabilir ve kapsamlı bir terimdir (Becer, 2006: 32; Öztuna, 2007: 20).

Tasarım, bir buluşu sağlayan araştırma ve düşünme sürecidir. Tasarım süreci sonunda oluşan ürün, toplumların hayat standartlarını yükseltir. Tasarım kavramının birçok uygulama alanları içerisinde zikrediliyor ve ihtiyaç duyuluyor olması bu kavramı önemli kılmaktadır.

2.1.2.Tasarım Kavramının Gelişimi

İnsanlık, bir arada yaşamaya başladığı mağara döneminden bu yana şekiller, simgeler ve semboller kullanarak duygu, düşünüş, inanış ve acılarını birbirlerine aktarma gereksinimi duymuşlardır. Yazının bulunuşu, bu iletimin taş, tahta, kil, tablet, papirüs, parşömen ve kâğıt gibi yüzeylerde iletimini sağlamıştır (Topaklı, 2012: 23). O dönem insanları bazen papirüs, parşömen ve kâğıt üzerlerine illüstrasyon tasarımları yaparak bazen de kil ile araç gereçler üreterek tasarlama eylemi içerisinde olmuşlardır.

1440 yılında Gutenberg'in matbaayı bulması yazım ve yayın tasarım tekniklerinde yeni boyutlar açmıştır. Ardından, 1760-1860 yılları arasında buhar gücü ile çalışan makinelerin keşfi, İngiltere'de Sanayi devriminin başlaması ve bu makinelerin günlük hayata girmesi gibi önemli gelişmeler dönemin sanat ve tasarım anlayışını da değiştirmiştir. Bu değişime neden olan etkenlerden biri makineleşme dir. Makineleşme el sanatlarını gerileterek zanaatkarların tüm geleneklerinin yok olmasına, üretim bandı fikrinin de ön plana geçmesine neden olmuş ve fabrikasyon ürünler artmıştır. Sonuç olarak seri üretimden dolayı artık kolayca alınabilecek şekilde ucuzlamıştır (Dilmaç, 2015: 3).

Bunun sonucu olarak farklı tasarım alanlarının gelişip yenilenmesi ihtiyacı birçok alanda oluşacak yeniliklere ışık tutmuştur. Bu alanlardan biri de görsel iletişim tasarımıdır.

2.1.3. Görsel İletişim Tasarımının Tarihsel Gelişimi

Arkeolojik kazılardan çıkartılan ve binlerce yıl öncesine ait buluntular görsel iletişimin ilk örnekleri olarak kabul edilir (Başer, 1994: 5). Tarihte insanlar, mağara duvarlarına, kayalara çizmiş oldukları hayvan resimleri, av sahneleri ve farklı semboller oluşturarak tarihte kendilerine yer belirlemişlerdir (Stievner ve Urban, 1982: 8).

Kazılardan, mağara duvarlarından vb. elde edilen bu görseller ve buluntulardan o dönemin insanların iletişimi bu görseller ile sağladığı bilinmektedir. Ayrıca, bu görsellerin amacı sanat ya da tasarım yapmak değildir. Tılsım ve efsanevi maksatla yapıldığı sanılmaktadır (Zubritski, 1971: 51). Fakat bu görsellerin diğer amaçları insanlar arasında bir iletişim sağlayabilmektir. İnsanlar kayalara ve duvarlara işaretler kazıyarak, bedenlerine ve yüzlerine boyalar sürerek içinde bulundukları durumu birbirlerine anlatmaya çalışmışlardır.

Görsel iletişim evrensel bir anlam taşımalıdır. Fakat tarihe baktığımızda her görsel unsurun evrensel bir anlamının olmadığı görülmektedir. Örneğin; İsviçre’de maden ocağı önündeki şapkasını ve araç gereçlerini bırakan madenci heykeliyle oraya gelenler uyarılmak istenmiştir. Fakat bu görsel iletişimde kullandığı uyarı işaretleri oraya gelen başka kültürden birisi için araç ve gereçten başka bir anlam ifade etmemektedir (Buhler, 1970: 397).

Tarihte kaya üzerine çizilen birçok semboller ve işaretler, o dönem insanları için farklı anlamları içinde barındırıyor olsa da günümüzde pek çok insan için dekoratif olmasının dışında hiçbir anlam taşımadığı söylenebilir.

Görsel 2. Endonezya’da Bulunan 10.000 Yıllık El Resimleri



Kaynak: İnternet 1

Farklı kültürlere ait işaret, sembol, renk vb. görsel iletişim materyalleri, günümüzde de farklı anlamlar taşıyabilmektedir. Örneğin; Beyaz renk Türkiye’de ve batı kültüründe saflığı ifade eder. Bundan dolayı gelinlikler beyazdır (Uçar, 2004: 48). Fakat Çin’de Beyaz renk yası simgelemektedir. Bundan dolayı ise beyaz gelinlik tercih edilmemektedir (Akkın, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 277).

Yerel ve evrensel iletişimde önemli bir yeri olan görsel iletişim tasarımı gün geçtikçe gelişmekte, yeni bir boyut kazanmaktadır.

2.2. Görsel İletişim Tasarımı ve Algı

2.2.1. Görsel Algı ve Algılama

Duyu organlarımız aracılığıyla dış dünyadan aldığımız izlenimlere, psikolojide duyum adı verilir. Bu ilk kez gördüğümüz, ilk kez işittiğimiz nesnenin bizde bıraktığı izdir. O nesneyi birçok kez görür, işitir ya da buna benzer bir durumda kalır ve daha sonraları, onu hemen tanır hale gelirse buna da algı denir (Aktaran: Ketizmen, 2013: 67).

Ekici (Ekici, 2004: 6), tanımlamalarında görsel algıyı ve algılamayı şu şekilde açıklar: Göz önündeki nesnelerin duyu organları yoluyla alınan izlenim işleminin göz

ile ayırt edilmesi işlemine “görsel algı” adı verilir. Algılama ise, Göze kulağa ve diğer duyu organlarına gelen uyarıcılara anlam verilmesi yorumlanmasıdır.

İnsanın içinde yaşadığı evrende var olan varlıkları ve olayları duyu organları vasıtasıyla anlayıp, tanıyıp onlara zihninde anlam kazandırmasına algı denir. Algılama ise; duysal uyarıcıların seçilmesi ve örgütlenmesi ile anlamlı bir bütün haline getirilmesi sürecidir (Başer, 1994: 45).

Berlant’a (Aktaran: Artantaş, 2007: 28) göre, algı, duyu yoluyla alınan bilginin seçilmesi, düzenlenmesi ve yorumlanması sürecidir. Çevrenin algılanması birçok yolla ve farklı düzeylerde gerçekleşir. En basit biçimde çevre algısı duysal bilinç durumudur ve diğer tüm yaşamsal faaliyetler ve süreçler için bir önkoşuldur. Algı, pasif değil aktiftir ve çevre ile iki yönlü olarak ortaya çıkar. Bununla birlikte algı sadece fizyolojik bir olgu değildir. Aynı zamanda bireyin geçmiş deneyimleri, sosyal ve kültürel etkenler de algı üzerinde etkilidir.

Bireysel farklılıkların temelinde algılama yatmaktadır. Çünkü algılama bireylere göre değişiklik göstermektedir. Bireylerin nitelikleri, ilgi düzeyi, yaşadığı çevre, yetiştiği kültür içinde bulunduğu sosyo- ekonomik durum algıyı etkileyen faktörlerdir. Algılama sürecinde birey, içinde yaşadığı çevreden ihtiyaçları ve amaçları doğrultusunda bilgi almaktadır. (Artantaş, 2007: 28).

Köyde, kentte vb. fiziksel bir çevrede yaşayan ve bu çevreyle etkileşim içinde bulunan birey, yaşamını devam ettirebilmesi için bu etkileşimi artırma yolunda çevresini tanımalıdır. Bu süreçte, birey yaşamı içinde edinmiş olduğu ve belleğinde var olan bilgileri bu etkileşimle edineceği bilgilerle anlamlandırarak çevresini tanı ve kavrar.

2.2.2. Işık ve Görme Uyarımı

Organizma ile çevresi arasında bir ilişkinin kurulabilmesi için hem organizmayı etkileyen olaylara, yani yeni uyarıcılara, hem de organizmanın alıcılığına gerek vardır. Ancak bir nesnenin algılanabilmesi için yalnızca var olması yetmemektedir.

Görsel algının gerçekleşebilmesi için gerekli en temel ihtiyaç ışıktır. Özellikle güneşten çıkan ışığın enerji dalgalarından meydana geldiği bilinmektedir. Işık yayan enerji çeşitli maddelere çarpar ve bu maddeler enerjiyi özelliklerine göre farklı

şekillerde değiştirir. Bu maddeler ışığın hızını yavaşlatarak, kırılma yaptırarak yansıtır. Bütün ışık enerjisinin yansıdığı yüzeyler beyaz renkte görünür. Fakat bazı yüzeyler vardır ki tüm ışığı absorbe eder yani kaybeder. Bu yüzeylerdeki ışık kaybolduğu için siyah görünür. Bunlardan farklı olan yüzeyler ise, ışığın bazı uzunlukta olan dalgalarını yansıtır. Bu durumda ise farklı renkler ortaya çıkarak renkli görme meydana gelmektedir. Görüldüğü gibi ışığın ve ışığı yansıtan maddelerin rengin oluşumunda önemli bir yeri vardır. Fakat dış dünyayı algılamamızda en önemli duyu organımız gözümüzdür. Renk gözümüze gelen ışık dalgalarının bir özelliğinden kaynaklanmaktadır ve algılamaya doğrudan etkisi vardır. İnsanlar çevreleri hakkındaki bilgileri fark etmek, ayırt etmek, değerlendirmek ve bir eyleme dönüştürebilmek için ya dışarıdan ışık, biçim, renk, hareket gibi görsel etkileri ya da sözcükleri ipuçları olarak almakta ve kullanmaktadır (Aktaran: Artantaş, 2007: 31, 32).

Araştırmamızda ele aldığımız görsel iletişim içerisinde çevre grafikleri ortada olmayan gerçeklerin canlandırılmasını ve bilinçlendirilmesini sağlayan gerçek unsurlar olabilir.

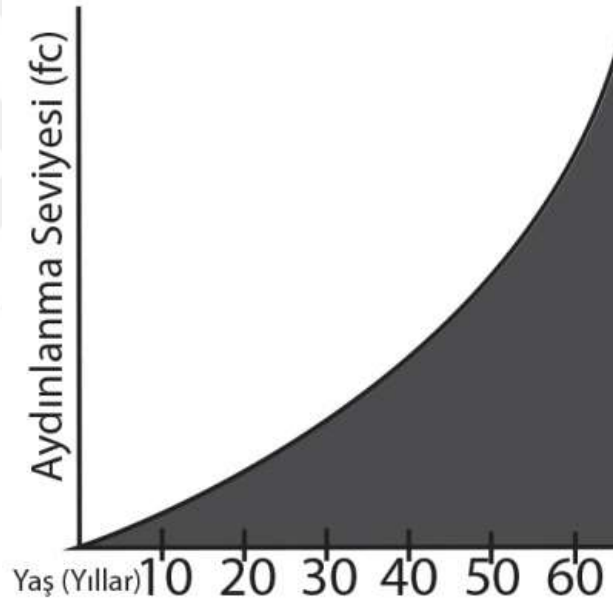
Çevre ile iletişim de görsel yol büyük önem taşımaktadır. Örneğin, birey yol haritası yönlendirme tasarımına baktığında o sırada nerede olduğunu ve nereye gitmek istediği hakkında kafasında oluşan sorulara cevap bulabilmektedir. Bu bağlamda oluşturulacak grafiklerin evrensel nitelikte olup, farklı toplum insanlarına, kültürlerine etki edebilecek ve iletişimi sağlayabilecek düzeyde olması önem kazanmaktadır (Sizgek, 1994: 41).

Günümüzde yaşadığımız çevrede çok fazla görsellere ve öğelere maruz kalınmaktadır. Sınırlı alanda pek çok görsel unsur ile mesajın verilmeye çalışılması, mesaj verilirken algıyı olumlu etkileyecek özelliklere dikkat edilmemesi, tasarımın uygulandığı yüzey ve/veya mekânlarda görsel bir yığılmanın meydana gelmesi görsel kirlilik oluşturmaktadır. Bu durum çevre düzenlemelerindeki grafik çalışmalarını önemli kılmaktadır. Dolayısıyla uygulanacak grafik ürünler mekânlarda hem dikkati çekecek nitelikte hem de görsel kirlilik yaratmayacak şekilde kolay algılanabilmeli, bunun yanında ileteceği mesajı kısa sürede alıcıya aktarmalıdır.

Ayrıca, görsel iletişim grafiklerini algılamadaki önemli unsurlardan birinin bireysel farklılıklar olduğu daha önce belirtilmişti. Buna bağlı olarak “görme ve yaş” önemli ölçütler arasındadır.

“Yirmili yaşların sonlarına doğru insanların görme performanslarında azalmalar olmaktadır. Yaşlanan gözlerde lenslerdeki sarılaşma yüzünden görme keskinliğinde azalmalar olmaktadır. Örneğin, görme adaptasyonu için daha çok zaman harcanması veya ortamdaki karmaşmaya karşı gözlerin artan hassasiyeti yüzünden azalan algılama bunlardan bazılarıdır. Aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere yas ilerledikçe normal görüşe sahip insanlar daha iyi bir görme ve algılama performansı için daha çok aydınlanma seviyesi ve görünen yüzeylerde uygun değerlerde bir zıtlık oranı beklemektedirler”(Aktaran: Artantaş, 2007: 36).

Görsel 3. Aydınlanma seviyesi ve yaş arasındaki bağlantı



Kaynak: Artantaş, 2007: 36

2.2.3. Görsel Alan ve Tasarım

Duyular, tecrübeler ve zihin arasında kurulan bağlantı, olgular ve nesneler arasındaki ilişkilerin doğru tanımlanmasını sağladığından tasarım sürecinde bireyin algı becerisinin düzeyi önemli bir belirleyicidir.

Ayrıca, Görme alanındaki nesnelerin ayrıntılarının görülebilmesi için görüş açısı, nesne ile gözlemci arasındaki mesafelere göre bazı parametrelerle mümkün olmaktadır. Bu parametreler şu şekildedir;

- a. Nesnenin açısal büyüklüğü (nesne görülen açının içinde olmalıdır)
- b. Gözlenen nesne ile zemin arasında ki zıtlık
- c. Nesnenin parlaklığı
- d. Gözlem noktasının nesneye olan uzaklığı
- e. Nesnenin gözlem zamanının süresi

Bir mekânda bulunan insanların görsel alanları, mekânın içinde insanın bulunduğu konuma bağlı olarak, mekândaki nesnelerin ve mekânı sınırlayan unsurların algılanmasında önemli unsurdur. Tasarım esnasında mekânda gerçekleştirilebilecek eylemler göz önüne alınmak suretiyle, insanın estetik gereksinimlerine cevap verebilecek öğelerin oluşturulması bu kapsamda, bu öğelerin doku, renk ve tipografi gibi özelliklerine göre malzeme seçiminin yapılması uygun olabilir. Ayrıca bir mekânda dikey öğeler yatay öğelere oranla görsel algılamada daha aktif rol oynarlar (Aktaran: Artantaş, 2007: 41).

Nesnelerin ve mekânların görülebilmesi yine görsel alanla ilgilidir. Bu nesnelerin boyutlandırılması diğer görsel unsurlar ve oturan, ayakta duran insanların görüş açıları dikkate alınarak yapılmalıdır.

İnsanın psiko-sosyal gereksinimlerinin karşılanması sırasında yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının oluşturulmasında, tasarımların içeriğinde yer alacak bilgilerin önemle üzerinde durularak oluşturulması gerekir. Özellikle görüş açısına ve mesafeye göre değişen tasarımların görüş netliği ile ilgili uzaklık ilişkilerini incelemek gerekir. Artantaş (2007: 41) bu ilişkiyi şu şekilde belirtmiştir.

- | | |
|--|---------------|
| a. Konuşan iki insan arasındaki uzaklık : | 2.10 - 3.60 m |
| b. Görsel ilişki imkanının kaybolmaya başladığı uzaklık : | 9 m |
| c. Bir yüzün ifadesini görmek için maksimum uzaklık : | 12 m |
| d. Bir yüz görmek için gerekli maksimum uzaklık : | 24 m |
| e. Yapılan bir eylemin ayırt edilme limiti : | 135 m |
| f. Bir insan silüetini ayırt etmek için limit : | 1200 m |
| g. Göz seviyesi 1.65 m de bulunan bir insan için ufuk uzaklığı : | 4500 m'dir. |

Bu veriler doğrultusunda oluşturulacak tasarımlar daha anlaşılır olacak ve işlevini yerine getirecektir. Ayrıca, yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının

uygulama yerlerinin belirlenmesinde insanın göz yüksekliği ve açısı etkin rol oynamaktadır.

2.2.4.Görsel İletişimin Uygulama Alanları

Günümüzde görsel iletişimin herhangi bir görsel ile alıcıya bilgi aktarmak olduğunu, ayrıca grafik tasarımın da bir görsel iletişim sanatı olduğunu daha önce belirtmiştik. Dolayısıyla görsel iletişim, grafik tasarımın çalışma alanıyla beraber, bunun yanında birçok alanı içine almaktadır. Altun'a (Altun, 2017: 99-106) göre bu alanlar;

- a. Afiş tasarımı
- b. Amblem, Logo
- c. Kurumsal Kimlik
- d. Fotoğraf
- e. Kitap, dergi vb.tasarımı
- f. Web tasarımı
- g. Etkileşim tasarımı
- h. Mobil tasarım

Ayrıca günümüzde önemli bir alan olan *bilgilendirme tasarımı* da görsel iletişimin uygulama alanı içerisinde gösterilebilir.

2.3. Bilgilendirme Tasarımı

2.3.1.Bilgilendirme Tasarımı Nedir?

Tarihte insanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle mağara duvarlarına, kayalar üzerine çizdikleri sembol ve resimler, Mısırlılara ait kil tabletler üzerindeki hiyeroglifler insanların bilgilerini birbirlerine aktarmasını sağlayan önemli iletişim araçlarıdır. Dolayısıyla bilgi insanoğlu var olduğundan beri vardır ve insanoğlu bilgiyi iletebilmek için farklı yöntem arayışına girmiştir (Aybay, 2017: 455).

Mısırdaki kâtipler her gün pazar yerinde müşteriler için hiyerogliflik mektuplar, raporlar, notlar yazmışlardır. O günden beridir insanlar iletişimlerini daha etkili kılabilme amacıyla bir meslek geliştirmişlerdir. Bu bilgiden yola çıkarak siyasal bilimci ve bilgi yönetimi uzmanı Horn (2009: 30) bilgilendirme tasarımını şu şekilde

ifade etmiştir: Bilgilendirme tasarımı çok eski bir meslek olan iletişim asistanlığının güncel tezahürüdür.

Sanayi devrimiyle birlikte görsel iletişim teknolojileri olduğu gibi birçok alanda hızlı gelişmeler olmuştur. Bu durum bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmıştır. Bunun sonucu olarak bilgi yoğun bir şekilde artmıştır. Bilginin yoğun bir şekilde artması bilgilendirme tasarımını önemli hale getirmiştir.

Günümüzde bilgilendirme tasarımı yeni keşfedilmiş bir alandır. Bilgilendirme tasarımıyla ilgili özellikle Avrupa’da ve son dönemlerde Türkiye’de yapılan bilimsel çalışmalar ve uygulamalar bu alanı anlamamız için önemlidir.

Türkiye’de son zamanlarda adımı duyduğumuz bilgilendirme tasarımı aslında tarihsel birikime sahip bir tasarım alanıdır. Farklı disiplinlerin değişken aralıklarla ortaya koyduğu bilimsel çalışmalar bu birikimi oluşturan unsurlardır. Dolayısıyla bilgilendirme tasarımı yeni ortaya çıkmış bir alan değil, var olanının keşfi gibi algılanmalıdır.

Bilgilendirme tasarımı her ne kadar köklü bir tarihsel birikime sahip olsa bile, farklı disiplinlerin ortaya koyduğu çalışmalar bilgilendirme tasarımının ne olduğu konusunda sorunlar doğurmuştur. Bu sorunların çözümünü bilgilendirme tasarımının hangi amaçla, nerede ve nasıl kullanıldığını bilmek verecektir.

Görsel İletişim tasarımı içerisinde kendine büyük yer bulmuş olan bilgilendirme tasarımı; grafik tasarım, uygulamalı dil bilimi, uygulamalı psikoloji, uygulamalı ergonomi gibi birçok alanı içine alan ve kendini hızla geliştiren bir alan haline gelmiştir. Bilgilendirme Tasarımı; formlar, belgeler, sembol ve işaretler, bilgisayar ara yüzleri, teknik bilgiler gibi ürünleri anlamak ve anlatmak amaçlı insanların bilgi ihtiyacına cevap olarak doğmuştur (Aktaran: Aybay, 2017: 456).

“Kullanım kılavuzları, haritalar, trafik ve yönlendirme işaretleri, piktogramların, istatistiksel verilerin sunumu, raporlar, prospektüsler, etkinlikler, sergiler, fuarlar, açık / kapalı, özel / kamusal, alanlarda ihtiyaç duyduğumuz yönlendirmeler, uyarılar vs. bu konunun uygulama alanlarıdır” (Aybay, 2017: 456).

“Bilgilendirme tasarımı, uygulanmış projeler bazında varlığı çok eskilere dayanıyor olsa da kavram olarak ilk kez 1970’lerde seslendirilmeye

başlanmıştır. Richard Saul Wurman 70'li yıllara kadar yaygın ismin bilgilendirme mimarisi olduğunu, sonraları bilgilendirme tasarımının kullanılmaya başlandığını söylemektedir. Pek çok insanın aklında bilgilendirme tasarımı, iç mimari ve endüstriyel tasarım gibi “güzel gösteren tasarım” olarak yerleşmişti. İç mekân tasarımcıları yaşanan mekânı güzelleştirirken, endüstriyel tasarımcılar işlevsel tasarım yapan bir tür mühendislerdi. Bilgilendirme tasarımı da benzer anlayışla, problemin en doğru çözümünü değil, hangi haritanın en güzel görüldüğünü temsil ediyor gibi düşünüliyordu. Mimarlık kavramından geliyor olması, bilgilendirme tasarımına olumlu kazanımlar sağlamıştır. Çünkü mimarlık, o yılların dünyasında işleyişi en iyi anlatan sözcüktü. Bilgilendirme mimarisi kavramından bilgilendirme tasarımına geçiş böyle olmuştur” (Güler, 2008: 11).

Günümüzde bilgilendirme tasarımının niteliği grafik tasarım, mimarlık, mühendislik ve bu alandaki eğitim öğretim ve üretimlere dayanmaktadır (Aktaran: Aybay, 2017: 456).

Bu kapsamda bilgilendirme tasarımı, kullanıcıların belirlenen gereksinimler doğrultusunda, mesajın taşıyacağı içeriğin ve sunulacağı ortamın belirlenmesi, planlanması ve biçimlendirilmesidir (Güler, 2008: 8).

Bu tanımlamada kullanıcı, mesaj, ortam, planlama ve biçimlendirme sözcüklerinin öne çıktığı görülmektedir. Her tasarım ürünüde olduğu gibi bilgilendirme tasarımı ürünlerini de kullanan bir kullanıcı grubu bulunmaktadır. Kullanıcı gruplarının belirlenmesi bilgilendirme tasarımının niteliğini önemli kılmaktadır.

Güler'in yaptığı tanımlamada, kullanıcıyı tanımlamak, bilgilendirme tasarımının taşıyacağı mesajlar, ortam ve planlama önemli kılınmıştır. Bu kapsamda bilgilendirme tasarımı ürünleri düzenlenmeli ve kontrol edilmelidir.

Edward Tufte göre ise; bilgilendirme tasarımı, bilgilendirici malzemenin estetik grafik tasarımıdır (Aktaran: Petersson, 2002: 16).

Terry Irwin bilgilendirme tasarımını “İnsanlar için dil tasarlamaktır” diye ifade etmiştir (Aktaran: Güler, 2008: 10).

İnsanların içinde yaşadığı dünyayı tanımada bilgiye ihtiyaçları vardır. Yapılan bu bilgilendirme tasarımları bir tür dil görevi göreceğinden dil tasarımı olarak adlandırılmıştır.

İnsanlar için dil tasarlamak oldukça önemli bir iştir. Bu bağlamda etkili bilgilendirme tasarımı oluşturup başarıya ulaşması için çaba göstermek önemlidir. Bu süreçte bilgilendirme tasarımlarının temel ilkelerini anlamak, bu ilkeleri başarılı bir şekilde kullanmak ve öncelikli hedeflerini gözetmek gerekir. Bu hedefler;

- a. Hızlı ve doğru bir şekilde anlaşılabilir ve düzenlenebilir form ve belgeler oluşturmak.
- b. Kullanılacak araç ve gereçlerle olabildiğince kolay ve tatmin edici etkileşimler sağlamak.
- c. Toplumda insanların şehir içlerinde rahatlıkla yön bulmalarını sağlamaktır (Jacobson, 1999: 15-16).

Ayrıca, Terry Irwin'in bilgilendirme tasarımıyla ilgili yaptığı saptamalar ise şu şekildedir:

- a. İçerik, yansıyanın kendisidir.
- b. İhtiyaç duyulmayan bir şey önemsenmez.
- c. Dekoratif amaçlı değildir.
- d. Yanlış kullanım sonucu bir kargaşa oluşturabilir.
- e. Biçim, kesinlikle fonksiyondan sonra gelmelidir (Aktaran: Güler, 2008:9).

Bu saptamalar doğrultusunda şu tanımlamayı yapmak konuya açıklık getirecektir.

Bilgilendirme tasarımı; kullanışlılığın yanı sıra, kullanıcıya yardımcı olan, sadece dekoratif amaçlı değil aynı zamanda dekoratif amaçlı olan, anlamlı, işlevsel bilgiyi iletmede güçlü ürünlerdir.

“Bilgilendirme tasarımı gerek anlama gerekse uygulama yönünden zor bir süreçtir. Ayrıca hedef kitlenin gereksinimlerini tam anlamıyla karşılayan bir proje dahi %100 başarıyı garanti edemez. İnsanların nasıl davranacaklarına ya da bu davranışın nasıl değişeceğine yönelik bir çalışma yoktur, tahminler vardır. Bu tahminler ise bilgilendirme projesinde biraz daha belirsiz kalabilir. İnsanların duyu organlarıyla algıladıkları bilgiyi nasıl

işledikleri (hazmettikleri) ya da anlayıp anlamadıkları kesin olarak bilinmemektedir. Çoğu zaman sonradan oluşan problemler de bu belirsizliklerden ileri gelir” (Aktaran: Güler, 2008: 12).

Bilgilendirme tasarımları için genel olarak, mümkün olduğunca basit, açık ve net olması gerektiği söylenebilir. Tercihen farklı seviyelerde uygulanan birçok ayrıntıyla zenginleştirilebilir (Mijksenaar, 1997: 25).

Bilgilendirme tasarımı için yapılan tanımlamaların yanı sıra, bilgilendirme tasarımı için şu şekilde bir tanımlama önerisinde bulunulabilir: Bilgilendirme tasarımı, toplumun ihtiyaç duyduğu bilgilerin, hedef kitle ve görsel tasarım unsurları dikkate alınarak tasarlanmasıdır.

2.3.2. Bilgilendirme Tasarımcısı ve Bilgilendirme Tasarımının İşlevi

Dünyada özellikle Avrupa ülkelerinde bilgilendirme tasarımı alanında yıllardır çalışan ve ürünler ortaya koyan başarılı bilgilendirme tasarımcıları mevcuttur. Avrupa'daki üniversiteler incelendiğinde sadece bilgilendirme tasarımı alanıyla ilgili programların olduğu dolayısıyla bu alanda yeterli bilgi ve bilincin hâkim olduğu görülmektedir. Yurtdışındaki bazı ülke ve üniversitelerde var olan bilgilendirme tasarımı eğitimleri aşağıda verilmiştir.

Yurtdışındaki Üniversitelerde Bilgilendirme Tasarımı Lisans Eğitimi;

1. Communication And Information Design, ABD (2 farklı üniversitede)
2. Digital Information Design, ABD
3. Graphic And Information Design, ABD
4. Information Design, ABD
5. Information Design, Almanya (3 farklı üniversitede)
6. Information Design, İsviçre
7. Information And Interface Design, Londra
8. Communication - Information Design, Canada
9. Yurtdışındaki Üniversitelerde Bilgilendirme Tasarımı Yüksek Lisans

Eğitimi;

10. Information Management, ABD
11. Information Management And Systems, ABD
12. Human Factors In Information Design, ABD

13. Information Science ABD
14. Information Design And Communication, ABD
15. Information Design And Visualization, ABD
16. Technical Communication And Information Design, ABD
17. Information Design And Product Development, İsviçre
18. Information Experience Design, İngiltere
19. Information And Communication Technology Advanced, Avustralya
20. Informations Design, Avusturya
21. Informations Design, Almanya
22. Computer And Information Science, Almanya
23. Information Design, Yeni Zellanda
24. Information Design, Hollanda
25. Information Design, Kanada
26. Digital Culture/Information Design, Fransa
27. Yurtdışındaki Üniversitelerde Bilgilendirme Tasarımı Doktora Eğitimi
28. Information And Interaction Design, ABD
29. Communication And Information, ABD
30. Communication And Information Design, ABD
31. Science In Information, ABD (Aktaran: İ. İlisulu, 2017: 210).

Türkiye’de ise, yeni tanınan bir alan olmasına karşın son dönemde yapılan çalışmalar, bu alanda elde edilen başarıyı bizlere göstermektedir. Fakat bilgilendirme tasarımı ile ilgili lisans, yüksek lisans ve doktora programları bulunmamaktadır (İ. İlisulu, 2017: 209). Bu durum bilgilendirme tasarımı alanında uzmanların yetişememesinin bir neden olarak görülebilir.

Ayrıca bilgilendirme tasarımı alanının çoklu olması, projelerin işlevle yakından ilgili olmasından ötürü bilgilendirme tasarımcılarının, diğer tasarım alanlarında çalışan tasarımcılara göre daha donanımlı olmaları gerekmektedir (Aktaran: Güler, 2008: 13). Çünkü bilgilendirme tasarımının temel ilkelerini anlamak kolayken, oluşan ürünü uygulamaya koymak zordur.

Türkiye’de bilgilendirme tasarımının öneminin geç algılanması ve alanla ilgili bazı yetersizlikler birçok sorunu, olumsuzlukları beraberinde getirmiştir. Bunlar;

bilgilendirme yetersizliği, bilgi karmaşıklığı, görsel kirlilik, kent kimliği gibi sorunlardır. Bilgilendirme tasarımının bu sorunları çözme işlevi vardır.

Günümüzde, bilgi karmaşıklığı başladığında, insanların bilgi kargaşası içinde algılama sorunu yaşadığında, görsel kirlilik baş gösterdiğinde ve kent kimliği olumsuz etkilenmeye başladığında bilgilendirme tasarımcısının önemi artmakta ve tam da burada bilgilendirme tasarımcısının devreye girmesi beklenmektedir. Asıl olması gereken bu sorunların ortaya çıkmadan bir düzen içerisinde programlanıp müdahalelerin yapılmasıdır. Bilgilendirme tasarımcısı, yukarıda bahsedilen sorunlar ortaya çıkmadan estetik unsurları gözeterek gerekli olanı tasarlamak zorundadır. Yönetimlerin ve/veya ilgili kişilerin, bilgilendirme tasarımlarından ve bilgilendirme tasarımcısından beklentileri bu yönde olmalıdır.

Sorunlara müdahale edebilmek ya da sorunlarla karşılaşmamak adına, Avusturya / Viyana'daki Uluslararası Bilgi Tasarım Enstitüsü (International Institute for information Design- IIID) profesyonel bir tasarım için bilgilendirme tasarımcısının aşağıdaki niteliklere sahip olması gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda bilgilendirme tasarımcısı;

1. Hem yenilikçi hem de sistematik düşünebilmelidir.
2. Çalıştıkları konu alanıyla ilgili olarak gerektiği kadar bilgili olmalıdır.
3. Görsel mesajların bileşenlerinin iletişimsel özellikleri ve karşılıklı ilişkileri hakkında bilgi sahibi olmalıdır.
4. İlgili gümrük, sözleşmeler, standartlar, yönetmelikler ve bunların altında yatan teorileri bilmelidir.
5. İletişim araçlarının teknik gereksinimlerine, özellikle görsel olanlara aşina olmalıdır.
6. Algılama, bilişsel işlem ve tüm duyuşları kullanarak bilgiye cevap verme konusunda insan iletişim yeteneklerine aşina olmalıdır.
7. İletilen bilgilerin kullanıcılara olası yararlarını göz önünde bulundurmalı,
8. Resim ve metin oluşturma, statik ve canlandırmanın ve görselle ilgili bilgilerin yanı sıra, görevle ilgili etkinliklerin kolaylaştırılması ve bunların en uygun etkilere ulaşmak için nasıl dengelenebileceği konusunda bilgi sahibi olmalıdır.
9. Mesajın iletişimsel amacına son derece yeterli dikkati çekmek için resmi, ilginç ve çekici bir şekilde bilgi tasarlayabilmelidir.

10. Bilgi ve bilgi sistemlerinin, değişen gereksinimlerin yönetilmesine yönelik düzenlemelerin yapılabileceğini, bilginin devam eden kullanımının güvence altına alınmasının istenebileceği şekilde etkileşimli hale getirilmelidir.

11. Hem ana dillerinde hem de İngilizce 'de etkili iletişim kurabilmelidir.

12. Bilişsel psikoloji, dilbilim, sosyal ve siyasal bilimler, bilgisayar bilimi, istatistik gibi destek bilimlerinin kabiliyetlerini anlamak ve farklı kültürel hassasiyetleri dikkate alarak mesaj tasarımını değerlendirmek ve geliştirmek için uzmanlarla işbirliği yapabilmelidir.

13. Çeşitli tasarım aşamaları ve bunların uygulanması ile ilgili maliyet faktörleri hakkında detaylı bilgiye sahip olmalıdır.

14. Hizmetlerini hem temsil ettikleri değere hem de bunlara gereken kurallara uygun bir biçimde sunmalıdır.

15. Hedef kullanıcıların ve toplumun bir bütün olarak ihtiyaçları ile ilgili olarak sorumlu davranmalıdır (IIID Definitions).

2.3.3. Bilgilendirme Tasarımı ve Grafik Tasarım İlişkisi

Endüstri devrimiyle birlikte birçok alanda gerçekleşen büyük değişimler tasarımda da yeni uzmanlık alanları ortaya çıkmıştır. Modernleşme sürecinde kendine yeni kimlik bulmaya çalışan grafik tasarımda bu uzmanlık alanlarından biridir. Gelişen teknolojinin getirdiği yeniliklerin sonucunda oluşan bilgi yoğunluğu, “bilgi”nin tasarlanması ihtiyacını doğurmuş, bu ihtiyacı karşılamak adına grafik tasarıma gereklilik duyulmuştur. Bilgilendirme tasarımının “mesajın içeriğini belirlemek ve hedef kitleye göre görselleştirme” amacı, bilgilendirme tasarımının grafik tasarıma gerekliliğinin nedenidir (Güler, 2008: 12; Aybay, 2017: 459). Ayrıca şunu da belirtmek gerekir; bilgilendirme tasarımı çok disiplinli bir alandır dolayısıyla bu alan sadece grafik tasarımın bir alt dalı değildir. Fakat grafik tasarım oluşturduğu görsel çalışmalarla insanlar arası iletişimi sağlayan önemli bir alan olduğundan çok disiplinli alan olan bilgilendirme tasarımı içerisindeki yeri oldukça önemlidir.

Bilgilendirme tasarımı ve grafik tasarım arasındaki ortaklığın yarattığı ilişkiyi Mark Spencer Reynolds şu şekilde ele almıştır; Tasarımda ana eksene bilgilendirme değil de göze hoş gelecek dekoratif öğeler varsa, bilgilendirme tasarımı açısından başarısızlık oranı yüksektir. Ayrıca, tasarım işlevini yerine getiremez, bilgi

vermede başarısız olursa, karmaşıklık yaratırsa bu bilgilendirme tasarımı olarak adlandırılmaz (Aktaran: Irwin, 2002).

Ayrıca, Nathan Shedroff da bilgilendirme tasarımı ile grafik tasarım arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklamaktadır: “*Bilgilendirme tasarımı, grafik tasarım ya da başka bir görsel disiplinin yerini almaz, tam tersi yetkinliğini arttıracak bir değer kazandırır*” (Aktaran: Bull ve diğerleri, 2003: 18).

“*Bruce Ian Meader, pek çok kişi konuyu görsel çekicilik boyutunda değerlendirse bile iyi ve başarılı grafik tasarımın da her zaman görüntüden daha fazlasını taşıdığını söylemektedir. Bilgilendirme tasarımı işlevi önemserken, grafik tasarım kesinlikle dışlamamaktadır. Grafik tasarım içerik, işlev, yalınlık, algılanırlık, okunurluk ve verimlilikle ilgilendiği kadar görsel dille de ilgilenir. Grafik tasarım ve bilgilendirme tasarımı bir tür “kuzen” dir. Aradaki fark bilgilendirme tasarımı problemlerinin çok önemli işlev gereksinimlerine ve çok yoğun bilgilendirmeye sahip olmasıdır*” (Aktaran: Güler, 2008: 15).

Grafik tasarımın ve bilgilendirme tasarımının başarısız uygulamalarının doğuracağı sonuçları Bruce Lan Meader (Irwin, 2002: 1) şu şekilde açıklamaktadır. Ayrıca bu açıklama, bilgilendirme tasarımı ile grafik tasarımı arasındaki ilişkiyi anlamamız açısından önemlidir.

“Grafik tasarımın başarısız uygulamaları, kitlenin hedeflenen mesajı alamamasına neden olurken, olabilecek en kötü sonucun iletişimin aksaması olduğu düşünülebilir. Ancak bilgilendirme tasarımı projeleri başarısızlığa uğrarsa daha ciddi boyutlarda sonuçlara neden olabilir” der ve şu örneklerle açıklamasını güçlendirir: Pek çok seçmen yanlış adaya oyunu verebilir ya da cerrahi bölümüne gitmekten çekinip ameliyat olmadıkları için hayatlarını kaybedebilirler (Aktaran: Irwin, 2002: 1). Meader bu örnekleri, 2000 yılında Amerika’da başkanlık seçimlerinde oy pusulası hatalı oluşturulduğu için pek çok seçmenin yanlış adaya oy vermesinden ve Boston’da bir hastanede cerrahi bölümün pigtogramı hastalara korku verici geldiği için kimsenin içeriye girmek istemeyişinden yola çıkarak vermiştir.

2.4. Bilgilendirme Tasarım İlkeleri

Bilgilendirme tasarımlarını üretmek eğitim ve bunun yanında tecrübeye dayalı önemli ve zorlu bir süreçtir. Günümüzde yeni, çok disiplinli bir alan olmasından ilk başta tasarımları oluşturma'nın karmaşık olduğu düşünülmektedir. Böyle olmasına rağmen bilgilendirme tasarımcıları, tasarımları oluştururken kendi tecrübelerinden ve ortaya konuşmuş başarılı tasarımlardan yararlanmaktadırlar. Fakat tecrübeler ve başarılı çalışmalar yeni bilgilendirme tasarımları oluşturmak için objektif kural niteliği taşımamaktadır. Dolayısıyla bilgilendirme tasarımlarına dair var olan ilkeler doğru ve başarılı ürünlerin oluşumu için önemlidir. Güler (2008: 59-63) bu ilkeleri beş başlık altında ortaya koymuştur.

2.4.1. Yaklaşım

Yapılacak bir proje için planlama kullanıcılar gözetilerek yapılmalı ve ortaya konulacak ürün kamu yararına olmalıdır. Bilgilendirme tasarımcıları ortaya çıkaracakları ürünü oluştururken birer kullanıcı olarak tasarımı oluşturmalarıdır. Tasarımcının empati duygusu tasarımın başarı düzeyini artıracaktır. Tasarımcı nezaket bilinci ile yaklaşmalıdır. Çünkü bilgilendirme tasarımı, insanın başkalarına kendini adadığı, onları kullanabilecekleri bilgi ortamıyla buluşturduğu bir tür nezaket ve saygı becerisidir. Bilgilendirme tasarımcıları, tasarım sürecini bu kıstas bazında yürütürlerse karmaşık bir yoğunluğun üstesinden gelebilir ve asıl hedef olan kullanıcıyı bilgilendirebilirler. Böylece kullanıcıları ister görme engelli olsun, ister farklı uluslardan gelsin, tasarımlar onlara hizmet verebilir

2.4.2. Konumlandırma

Kullanıcılar arası farklılıklar ve bu farklılıkların gereksinim duyduğu bilgi aslında bilgilendirme tasarımının nereye konumlandırılacağını belirler. Örneğin; tarihi bir camide bir kadın bir de erkek girişi vardır. Dolayısıyla iki farklı yerde iki ayrı bilgilendirme tasarımı yapmalı ve konumlandırılmalıdır.

2.4.3. Tutumluluk

Tutumluluk bütçe açısından önemli olduğu kadar yapılacak tasarımın estetik olması ve işlev gördüğü yer ile uyumlu olması da bir o kadar önemlidir. Dolayısıyla tasarımcı yapacağı tasarımın maliyetini düşünmeli bunun yanında bilgilendirme

tasarımının işlev göreceği mekânı görmeli ve hissetmelidir (Güler, 2008: 61). Örneğin; araştırmamızda ele aldığımız yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının şehirde bir dizge bütünlüğü oluşturmaması bu ilke açısından zayıf olduğunun bir göstergesidir.

2.4.4. Nezaket

Bilgilendirme tasarımı, aynı zamanda empati kurulması gereken, bu duyguyla insanlara verilen hizmetin, onların kullanabilecekleri bilgi tasarımlarının oluşturulduğu nezaket ve saygı becerisidir denilebilir. Bu değer yargılarıyla bilgilerin bireysel farklılıklar gözetilerek nasıl verilebileceğinin saptanması bu yaklaşımın ana içeriğidir. Böylelikle bireysel ve kültürel farklılıklara hizmet edebilir.

2.4.5. Başarı

Bilgilendirme tasarımının uygulanması aşamasında başarı değerleri için baş koşul projenin kullanılabilir olmasıdır. Bir başka deyişle, kullanıcı grubu ortaya konan projeden yararlanabiliyorsa, projenin “yüksek başarılı” olduğu söylenebilir. Bilgilendirme tasarımında başarı kriteri doğrudan işlerliğe bağlıdır. Bu nedenle başarı denince hedefi vurmak düşünülmelidir. Başarı değerleri tasarımın temel nitelikleriyle birlikte anılır. İyi bir tasarımın kriterleri arasında yer alan estetik duruş, verimlilik, kullanılabilirlik ve ekonomik öncelikler aynı zamanda birer başarı kriteridir.

2.4.6. Bilgilendirme Tasarımının Özellikleri

Yirminci yüzyılda grafik tasarımın gelişmesiyle birlikte çok farklı ürünler ortaya çıkmıştır. Bu ürünler genellikle grafik tasarım ürünü olarak kabul görmüştür. Grafik tasarımın içinde var olan bilgilendirme amacı, yirminci yüzyıl öncesinin önemli çalışmaları olan ve bilgilendirme tasarımı olarak bilinen harita tasarımları, istatistiksel grafikler vb. ürünlerinde de belli bir oranda devreye girmiş, bilgilendirme tasarımını kendi çatısı içerisinde ele almıştır.

Grafik tasarımın mesaj verme ve dikkat çekme işlevlerinin yanı sıra bilgilendirme işlevi de halen devam etmektedir. Fakat grafik tasarım bilgilendirme tasarımını kendi içerisinde ele almasına karşın oluşturulan her grafik tasarım ürününü bilgilendirme tasarımı olarak adlandırmak yanlıştır. Ancak bir üründe yoğun bilgi aktarımı var ise bilgilendirme tasarımı olarak adlandırılabilir. Örneğin; Bir festival

afişinde bilgilendirme belirlidir. Bunlar; festival adı, festival konusu, düzenleyenler, katılımcılar, yeri ve saati gibi bilgilerdir. Bu bilgiler önemli olmasına karşın bu tür bir afişte önemli olan hedef kitlenin dikkatini çekmektir. Hedef kitle festival afişi algıladıktan sonra eğer dikkatini çeker ise diğer bilgileri öğrenecektir. Dolayısıyla afiş tasarımı bilgilendirme üzerine kurulu değildir. Bu tür bir afiş bilgilendirme tasarımı demek yanlış olacaktır. Buradaki önemli nokta bilginin hedefte olmamasıdır (bkz. Görsel-4). Festival afişinde 1 numaralı alan dikkat çekici tasarıma ayrılmış, 2 ve 3 numaralı alanlar ise kademeli bilgi vermektedir.

Görsel 4. 55. Uluslararası Troia Festivali Yarışma Afişi, Çanakkale



Kaynak: Asım Topaklı ve Murat Elmacı, 2018

Dolayısıyla bir tasarımın bilgilendirme tasarımı mı yoksa yalnızca grafik tasarım mı olup olmadığını, sunulan bilginin miktarıyla ve dikkat çekiciliğin önem sırasıyla ilgili olduğu söylenebilir

Birçok kaynaktan gelen yoğun verileri analiz etmek, bunları yalınlaştırıp görselleştirmek ve izleyicinin algılayabileceği şekilde tasarlayarak sunmak bilgilendirme tasarımının temel amacıdır.

Bilgilendirme tasarımı günümüzde bilginin estetik sunumu olarak algılanmaktadır. Buradan çıkışla her bilgilendirme tasarımı grafik tasarım olarak adlandırılabilir. Fakat yukarıdaki afiş örneğinde olduğu gibi her grafik tasarım bilgilendirme tasarımı olmamaktadır. Bilgilendirme tasarımı diğer grafik ürünlerinden farklı olarak fazla bilgi ile ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla kullanıldığı alanları da ayrıca belirtmekte yarar vardır.

2.5. Bilgilendirme Tasarımının Kullanıldığı Alanlar

2.5.1. Form Tasarımı

Formlar genellikle veri toplama ürünleri olarak kullanılmaktadır. Günümüzde de bu işlevini devam ettirmektedir. Formlarda istenilen bilgiler boşluk doldurarak, seçenekler yardımıyla ya da soru cevap şeklinde toplanır (İnanç İlisulu, 2017: 201). Formların amacı elde edilen bilgilerin sınıflandırılarak ayrıştırılması ve sonucunda ulaşılmak istenilen bilgilerin elde edilmesidir. Ayrıca form tasarımları kullanıcıyı doğru bir şekilde yönlendirmeli, doğru ve eksiksiz bilgi vermesini sağlamalıdır. Formlar genellikle özel ve kamu kuruluşlarında kullanılır.

Formların bilgiyi sınıflandırarak toplama amacı, yoğun bilgi beklentisinin olduğu durumlarda çok önemlidir. Bu durum formların yapısı düzenlenirken dikkatli ve profesyonel bir ekip ile çalışmayı gerektirir.

Bazı ülkelerde vatandaşların büyük sorun yaşadıkları durum vergi formlarını doldurmaktır. Bunun nedeni formların alan terminolojisiyle hazırlanmış olmasıdır. Bu durum muhasebeciler ve alan uzmanları için anlaşılır ve kolay olarak nitelendirilebilir fakat asıl hedef kitle olan vatandaşlar tarafından anlaşılamayacağından bazı hataları da beraberinde getirecektir. Bu hataları ortadan kaldırabilmek için bilgilerin doğru tasarlanması elzemdir.

2.5.2. Döküman Tasarımı

Döküman tasarımı günümüz dünyasında kâğıt üzerinde sunulan bilgilendirmeye duyulan ihtiyacın artmasıyla oluşan bir alandır. Varlığı çok eskilere dayanan döküman tasarımının terim olarak yaygınlaşması doksanların sonuna doğrudur. Bilgilendirme tasarımı, bilgi verme görevi olan her iki boyutlu yüzey, bir dökümandır.

Uluslararası Bilgi Tasarım Enstitüsü (International Institute for Information Design) ve çoğu bilgilendirme üzerine çalışan tasarımcılar (bilgilendirme tasarımcıları) doküman tasarımında okuyucu için bilgiyi doğru sunabilmeye odaklanırlar. Dokümanın hem fiziksel görünüşü (format) hem de bilgilendirici (layout) yüzü vardır (Güler, 2008: 66).

“Format; giriş, gelişme, yöntem, sonuç gibi doküman içeriğinin ayarlandığı standart düzeni anlatmaktadır. Ayrıca tablolar, figürler, şemalar ve referanslar gibi standart doküman öğelerinin tasarımı anlamında da kullanılır. Layout ise dokümanın sayfa sayfa ve bir bütün olarak dış görünüşüyle ilgilenir.

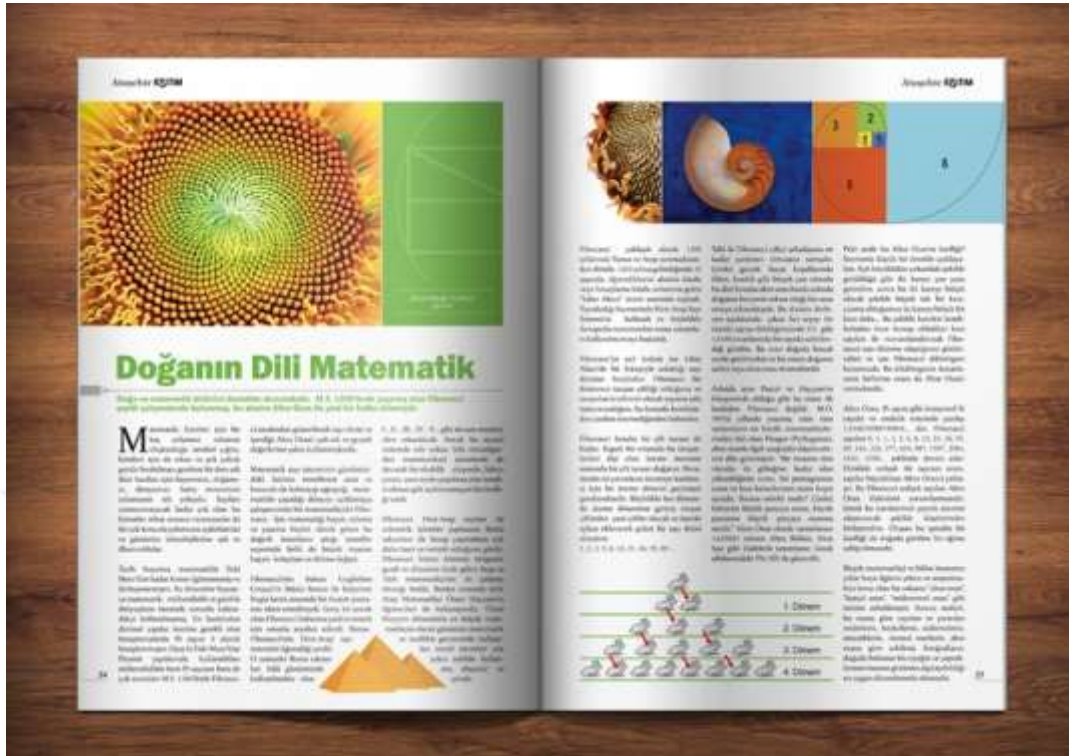
Layout konu başlığı, başlıklardan numaralandırma sistemine, beyaz alanlara, sütunlara, yazı karakterlerine, yerleşime, kılavuz çizgilere kadar pek çok araçla tıka basa doludur. Bir dokümanın ayrıca karakteristik fiziksel görünüşü vardır. Kapaklar, sayfa boyutu, kâğıt kalitesi, çift taraflı baskı gibi öğeler, basit bir yazıcı çıkışı yerine sahici bir sonuç elde etmek istendiğinde dikkate alınması gereken kıstaslardandır” (Allen, Bateman ve Delin, 202: 58).

Günümüzde her türlü basılı yayın doküman tasarımının tanımına uygundur. Doküman tasarımı, bilginin çok yoğun olduğu bilgisayar ortamında çoğunlukla kullanılmakta ve gittikçe değer kazanmaktadır. Broşür tasarımları, kataloglar, dergi ve gazete sayfa düzenlemeleri, duyuru gibi birçok tasarım alanı doküman tasarımı içine girer.

Aşağıda doküman tasarımı için gereken beş adımını (Allen, Bateman ve Delin, 2002: 57’ de şu şekilde belirtir.

2.5.2.1. İçerik yapısı: Çalışmaya başlamadan konu kapsamında kullanılması düşünülen her türlü malzeme toplanır. Doküman tasarımında nasıl bir metin, başlık vb. gibi bilgiler toplanır. Aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi “Doğanın Dili Matematik” başlıklı doküman tasarımında Matematiğin özellikleriyle ilgili tüm veriler (bilgiler ve görseller) toplanarak tasarımda gösterilmiştir.

Görsel 5. Doğanın Dili Matematik Mizanpaj Tasarımı



Kaynak: İnternet, 2

2.5.2.2. Retorik Yapı: Dokümanın dilsel yapısıdır. Bu aşamada, aktarılabacak bilgiler hiyerarşik düzene getirilir. Düzenlenirken, nasıl başlık kullanılacağı belirlenir. Bu bağlamda çözümlemeler için metinler makaleler vb. okunur.

2.5.2.3. Layout yapısı: Dokümanın genel düzeniyle ilgilidir ve retorik yapıda olduğu gibi hiyerarşik düzenleme içerir. Elde edilen malzemenin (metin, görseller vb.) hiyerarşik düzenlenmesidir. Metinlerin ve resimlerin nereye, nasıl konumlandırılacağı belirlenir.

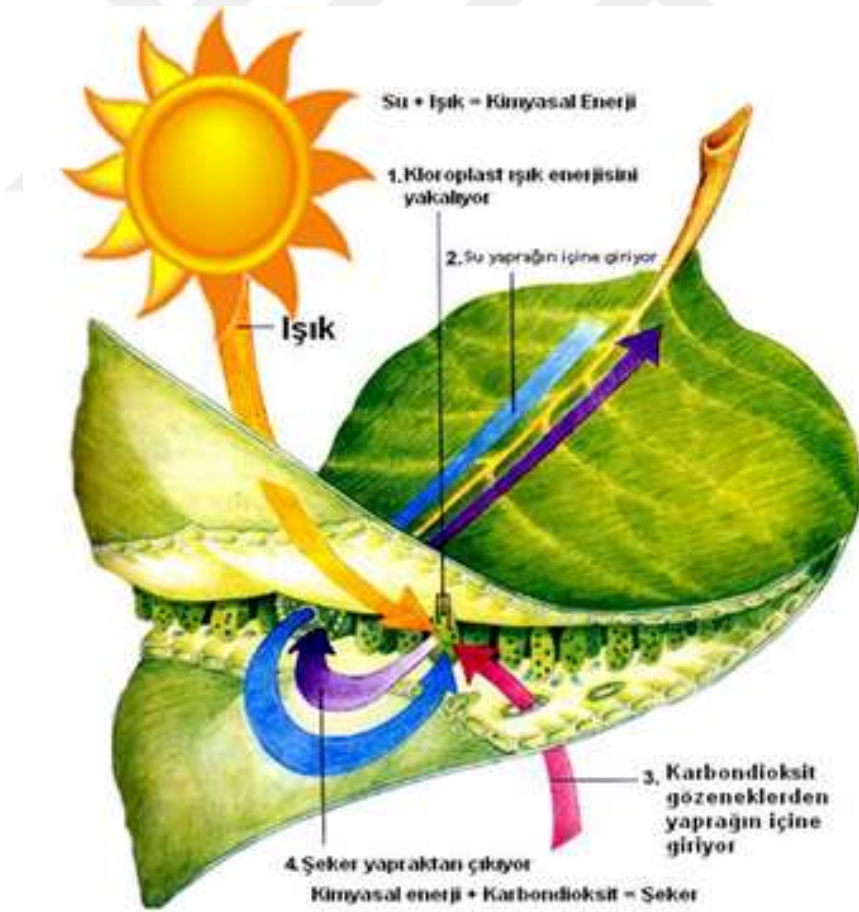
2.5.2.4. Yönlendirme yapısı: Elde edilen metin ve görsel öğelerin arasındaki ilişkiyi kurabilmek, çizgi ve işaretlerle vurgulamak, bağlantı kurmak yönlendirme yapısının özelliğidir.

2.5.2.5. Dilbilimsel yapı: Diğer aşamalara ek olarak bu aşamada görsel düzenlemede anlamı güçlendirecek ayarlamalar yapılır. Böylece metin ve görseller bir araya gelerek verilmek istenen mesajı vurgulamış olurlar.

2.5.3.Eğitim Dokümanları

Eğitim dokümanları eğitim veren (okul, dersane, etüt merkezi vb.) yerlerde kullanılabilecek materyallerdir. Bunlar; kitap, dergi, afiş, araç gereç vb. 'dir. Bu dokümanlar hedef kitle olan öğrencilerin algısına yönelik olmalıdır. Her yaş grubu öğrencinin eğitim dokümanını doğru anlaması eğitim doküman tasarımının amaçları arasındadır. Eğitim dokümanlarında verilecek bilgi öğrencinin bulunduğu konuma (ilkokul, ortaokul, lise, üniversite) göre ayarlanmalıdır. Örneğin; ilkokula giden öğrenciye yönelik hazırlanacak olan eğitim dokümanındaki bilgiler üniversite öğrencisine yönelik hazırlanan eğitim dokümanına göre daha yalın ve az bilgiyi içerisinde barındırmalıdır (bkz. Görsel-6).

Görsel 6. Fen bilimleri dersi için hazırlanmış, Fotosentez illüstrasyonu



Kaynak: İnternet, 3

2.5.4.Kullanım Kılavuzları

Endüstri devrimiyle birlikte gelişen teknoloji, sürekli kendini geliştirmiş ve insanlar için yenilikler getirmiştir. Bu gelişme, siyah beyaz televizyondan renkli televizyona, renkli televizyondan plazmaya, basit antenli büyük telefonlardan karmaşık antensiz, küçük telefonlara ve benzeri şekilde süreklilik göstermiş ve göstermektedir.

Gelişen teknolojinin getirdiği gelişimle günümüzde her gün yeni bir ürün çıkmakta fakat birçok ürünün özellikleri, o ürünün kullanımını zorlaştırmaktadır. Ürünün kullanımı için hazırlanan kullanım kılavuzları bazen çok karmaşık ve anlaşılması zor olmaktadır. Bu durum kullanma kılavuzu tasarımının önemini ortaya çıkarmaktadır.

Görsel 7. Telefon kullanım kılavuzu



Kaynak: İnternet, 4

Bu durumun önemini Biersdorfer şu şekilde açıklamaktadır;

Genelde bir ürünü aldığımız da, kurcalayarak (deneyimleyerek) öğrenmeye çalışırız. Temel ihtiyacımızdan dolayı aldığımızdan, ürün hakkında az çok bilgi sahibiyizdir. Ürünleri kurcalayarak (deneyimleyerek) öğrenmeye çalışmamızın

nedeni, ürünlerle birlikte verilen kullanım kılavuzların çoğunun anlaşılabilir, karmaşık ve sıkıcı olmasıdır (İnternet, 5). Bkz. Görsel-8

Görsel 8. Slazenger kol saati kullanma kılavuzu



Kaynak: İnternet, 6

2.5.5. Şema ve Çizelgeler

Şemalar herhangi bir olayın ana hatlarını gösteren tasarımlardır. “Şema tasarımları ham verilerden oluşan bilgileri anlamlı görüntü haline getirirler” (Holmes, 2000). Bazen tek bir konuyla ilgili bilgileri görselleştirirler bazen de benzer ya da farklı konuları birbirleriyle karşılaştırırlar.

Şemalar görselleştirilirken, matematiksel verilerin ortaya koyduğu oranlar esas alınır. Şemayı inceleyen kişi şema üzerinde kıyaslama yapabilmeli ve doğru bilgiye rahatlıkla ulaşabilmelidir. “Yüzyılın başında yapılan ISOTYPE ve benzeri çalışmalarda yer alan şema ve çizelgeler yazılı metinleri okumakta ve anlamakta zorluk çeken insanların yardımına koşmuştur. Bu şemalar konuyu, matematiksel oranların yardımıyla başarılı bir şekilde görselleştirmiş verilen bilginin doğruluğuna inandırmıştır” (Güler, 2008: 81).

Görsel 9.Tanıtım Kılavuzu İstatistiksel Sayfaları Solda Eski Tasarım, Sağda Yeni Tasarım



Kaynak: Tuğcan Güler, 2008

2.5.6.Haritalar

Bilgilendirme tasarımı tarihine bakıldığında 20. yy öncesinde veri haritaları görülmektedir. Bilinen en eski harita olduğu kabul edilen, M.Ö. 6200 yıllarında oluşturulan Çatalhöyük kent haritasıdır (Friendly, 2007: 2; Brock, 2001: 11). Bkz. Görsel-10,11

Görsel 10.Duvar üzerine yapılmış Çatalhöyük Kent Haritası



Kaynak: İnternet, 7

Görsel 11. Duvar üzerine çizimi örnek çizimi yapılmış Çatalhöyük Kent Haritası

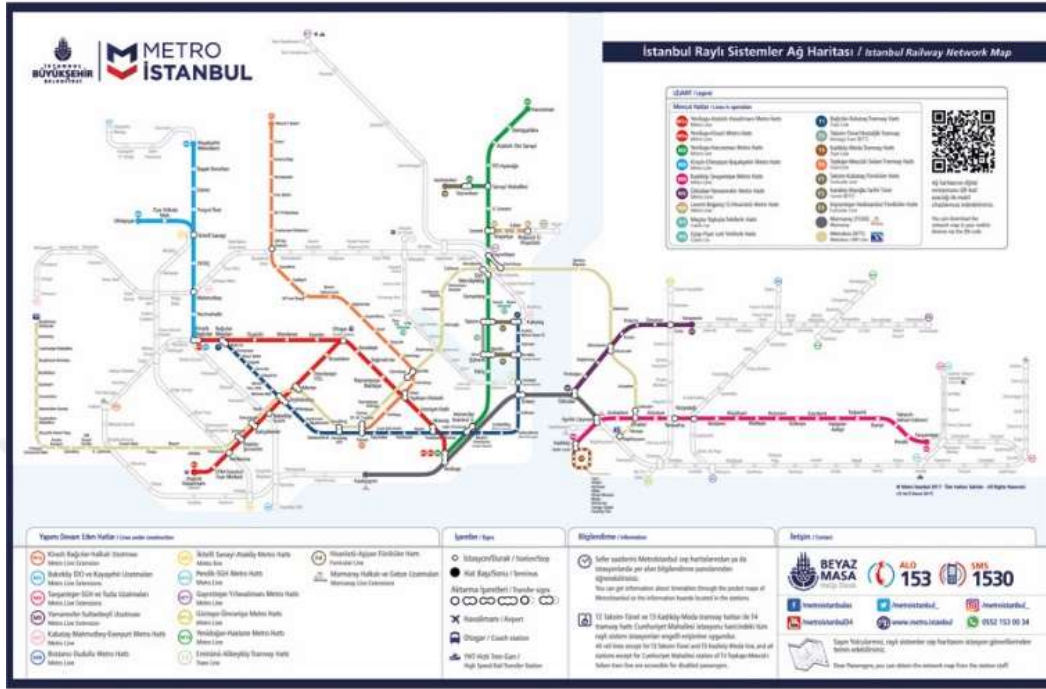


Kaynak: İnternet, 8

3 metre genişliğinde, 90 metre yüksekliğinde olan harita ; haritacılığın temel tanımlarından birini de yerine getirmektedir. Harita da yeryüzünün tümünün ya da bir parçasının belirli oranlarda küçültülüp işaretleştirilerek bir düzlem üzerinde gösterilmektedir. Çatalhöyük'te bulunan bu yapıtı “tarihin ilk haritası” sayanların temel dayanaklarından biri, tarihi yerleşmeyi bir coğrafyanın parçası olarak göstermesidir. Dahası bu coğrafyayı belirleyen doğa olaylarından birinin de bu çizimde yer alması, haritayı bütün zamanlar için kendine özgü kılmaktadır (İnternet, 8).

Bilgilendirme tasarımı içerisinde ele alınan haritaların kullanıcıyı bilgilendirme amacıyla özel tasarlanmış çalışmalar olması gerekir. Bu kapsamda “fiziki dünya haritası” bilgilendirme tasarımı kapsamına girmezken, bir “sıcak su akıntıları haritası” konu kapsamındadır. Bilgilendirme tasarımında ele alınan haritaların kullanıcıyı bilgilendirmesinin yanı sıra yönlendirici bir rehber görevi üstlendiği söylenebilir.

Görsel 12.İstanbul Metro Ulaşım Haritası



Kaynak: İnternet, 9

2.5.7.İnfografikler (Bilgi Grafikleri)

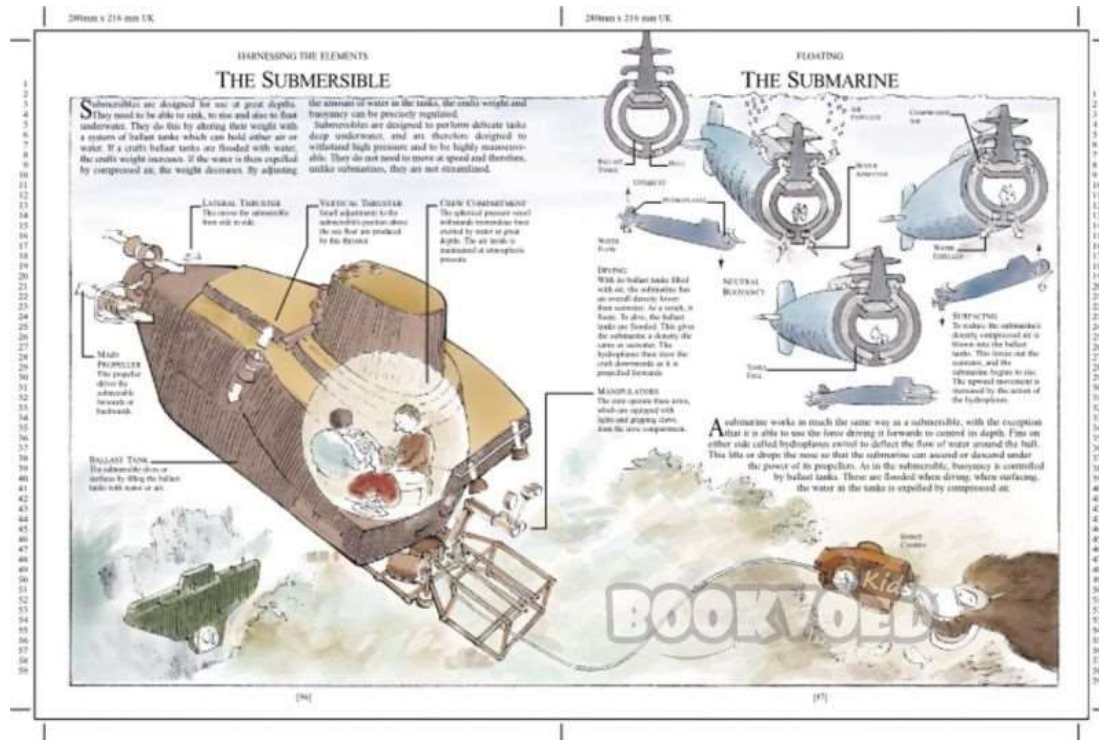
İnfografik tanımı birçok kaynakta “bilgilendirme grafiği” olarak geçmektedir (Güler, 2008: 83). Bilgilendirme grafiği tanımı araştırma içerisinde ele aldığımız çoğu tanımlamayı içine alabileceğinden “infografik” terimini kullanmak çok daha sağlıklı olacaktır.

Bilgi grafikleri veya infografik bilgi, veri veya bilginin grafik görsel temsidir. Grafikler, işaretler, haritalar, gazetecilik, teknik yazı ve eğitim gibi karmaşık bilgileri hızlı ve net bir şekilde sunar. İnfografik ile bilgisayar bilimcileri, matematikçiler ve istatistikçiler bilgiyi işlemek için tek bir sembol kullanarak kavramları geliştirir ve iletişim kurarlar.

İnfografikler, metin biçiminde hantal olan bilgileri anlamlı, anlaşılır ve hareketli bir şekilde göstermektedirler. Aynı zamanda dur-git gibi günlük kavramlar için görsel bir kısa yol olarak hareket etmektedirler. İnfografikler, gazetelerde, hava durumu, haritalar, site planları ve istatistiksel verilerde grafikler göstermek için yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bazı kitaplarda (David Macaulay'ın “The Way Things

Work” kitabında olduğu gibi) neredeyse tamamen bilgi grafiğinden oluşmaktadır. (Vil, 2013: 1), (Bkz. Görsel-13). Bugün infografikler, medyada, bilimsel yayınlanmış çalışmalarda, yol işaretleri ve el kitaplarında bizi çevrelemektedir.

Görsel 13.David Macaulay'ın “The Way Things Work, New Edition” Kitabı İç Sayfa İnfografik Tasarımı



Kaynak: İnternet, 10

2.6.Çevre Grafiği Kapsamında Kullanılan Bilgilendirme Tasarımları

2.6.1.Yönlendirme ve İşaretleme Dizge Tasarımı

Özel ve kamusal, açık ve kapalı mekânlarda insanların yön ve yer bulunmasına yarayan semt, yol, cadde, sokak, trafik tabelası, koridor, kat, bekleme salonu, acil çıkış kapıları, tuvalet, dinlenme odası ve benzeri öğeler yönlendirme tasarımlarını oluşturmaktadır. Kullanıcının vardığı noktayı gösteren bina, kat, oda numarası, isimleri veya yazıları ve benzeri kullanıcıya vardığı yeri gösteren görsel işaretler de işaretleme tasarımlarını oluşturmaktadır. Yönlendirme ve işaretleme tasarımı “sigara içilmez” gibi yasak işaretlerini de belirtmekte, açık ve kapalı mekânlarda uyulması gereken kuralları gösteren düzenleyici işaretleri de kapsamaktadır (Güler, 2008: 91; Fişenk, 2012: 3; Taş, 2014: 11; İ. U. Dur, 2011: 94).

Yukarıdaki birçok kaynaktan alınan bilgilerden de anlaşılacağı üzere yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımları, belli bir işlevi olan, bir bütün oluşturacak şekilde bir birine bağlı yukarıda verilmiş olan öğelerin bütünü olarak kabul edilebilir.

Yönlendirme ve işaretleme öğeleri belirli kurallar ile uygulandığında bir dizge oluşur. Yönlendirme ve işaretleme dizgesinin tek işlevi yön göstermek ya da işaretleme yapmak değil, ayrıca bu öğeler, diğer bilgilendirme grafikleriyle birlikte işlevsel hale gelen bir grafik tasarım aracıdır. Bir görsel iletişim aracı olan yönlendirme ve işaretleme dizgesi, yön ve işaretleme için sorulan soruların grafik cevaplar bütünüdür (Fişenk, 2012: 3). Taranan birçok kaynaktan ve elde edilen uzman görüşü sonuçlarında yönlendirme ve işaretleme dizgelerinin yerleşkelerin kimliğiyle uyumlu olması önemlidir.

Bir mekânın kullanıcıları için tasarlanan yönlendirme ve işaret dizgeleri, bilgi verme, kişinin mekâna uyumunu sağlama, mekâna kimlik kazandırma, kişiyi mekânda yönlendirme ve dekor oluşturma gibi işlevlere sahiptir (Graphic Design: USA, 1992: 1). Bununla birlikte, bilgilendirme tasarımı kullanıcının enerjisini artırmanın yanısıra, algısını uyanık tutacak şekilde tasarlanmalıdır. Böylelikle kullanıcının algıları açık kalır (Mijksenaar, 2008: 204). Dolayısıyla, yönlendirme ve işaretleme tasarımları çevre ile uyumlu, özgün ve yaratıcı, interaktif ve dikkat çekici olmalıdır.

Newyork'da başarılı projelere imza atan "Pentagram" firmasının Downtown Brooklyn'in merkezi haline gelmiş "DoBro" alışveriş ve iş merkezi için yapmış oldukları tasarım (bkz. Görsel-14,15) Society for Experiential Graphic Design (SEGD) tarafından 2018 olağanüstü başarı ödülüne layık görüşmüştür (İnternet, 11).

Merkezdeki yönlendirme ve işaretleme tasarımları cesur ikonik jestler, tipografi ve az renk kullanımıyla işlevini başarılı bir şekilde yerine getirmektedir.

Görsel 14.“DoBro” Alışveriş ve İş Merkezi Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 11

Görsel 15.“Do Bro” Alışveriş ve İş Merkezi Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 11

Yönlendirme ve işaretleme dizgeleri tasarlarken izlenecek temel hedefler; bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak, insanlarla iletişimde bulunabilecek algılanabilir ve anlaşılabilir grafik görüntüler oluşturmak, interaktif ve iyi işleyen, estetik, özgün bir dizge yaratmaktır (Wyman, 2009: 73).

Yönlendirme ve işaretleme dizgeleri açık ve kapalı alanların çehresini değiştirebilir, bir şehrin kimliğini oluşturabilir, markalaştırabilirler. Ayrıca, bu sayede günümüzde oldukça yaygınlaşan görsel kirliliğin de önüne geçebilirler. Şehirler kültürel etkinliklerin yanında çevresel grafik tasarım uygulamalarıyla da marka ve kimlik kazanabilirler. Günümüzde artık sıkça kullanılmaya başlanan yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımları önemli birer öge haline gelmiştir.

“Şehirler hızlı tempolu, hızla büyüyen ve gelişen, geliştikçe de birçok farklı bölgelerle bölünen mekânlar haline gelmektedirler. Şehirler büyüdükçe, ilçe ve daha küçük yerleşke sayılarında artış olması ile birlikte her bir bölge için yeni yönlendirme dizgeleri üretilmesi ihtiyacı duyulmaktadır ve bu ihtiyacın her geçen gün artması, yönlendirme dizgesi tasarımı konusunun tanınmasını ve gelişmesini sağlamaktadır” (Fişenk, 2012: 19).

Canada da başarılı projelere imza atan “Onetwosix” reklam ajansının Sundre kasabasına yapmış olduğu yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarıyla bir kentin imajına önemli bir katkı sağlamışlardır (bkz. Görsel 16,17).

Görsel 16. Sundre Kasabası Yönlendirme ve İşaretleme Dizge tasarımları



Kaynak: İnternet, 12

Görsel 17.Sundre Kasabası İşaretleme tasarımı



Kaynak: İnternet, 12

Ayrıca Türkiye’ de de yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarına verilen önem gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle İstanbul gibi büyükşehirlerde yapılan ve yapılmaya devam eden değişimler birer örnek olarak bu alana olumlu katkılar sağlayacaktır (bkz. Bölüm 2.7.1.1.2).

2.6.1.1.Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Bileşenleri

Yönlendirme ve işaretleme tasarımları bazı unsurların kullanımıyla oluşur. Bu unsurlar; Tipografi, Renk Kullanımı, Malzeme Kullanımı, Mekana Uygunluk, Yer Seçimi, Uygulama’dır.

2.6.1.1.1.Tipografi

Tipografi bilgilerin kullanıcı tarafından algılanmasını sağlayan en önemli unsurlardan biridir

Becer’ e (2013: 176, 177) göre önceden tasarlanan, kalıbı hazırlanarak dökülen ve genel olarak yazılı iletişimin bütün alanlarında kullanılan harf, sayı, sembol, çizgi ve noktalama işaretleri; tipografik karakter olarak tanımlanır. Bu sembollerden oluşan

dizine ise “font” adı verilir. En yaygın ve vazgeçilmez grafik iletişim unsurlarından biri olan tipografinin birinci işlevi okunmaktır.

Tipografik mesaj; sözel, görsel ve seslidir. Tipografik unsurlar okundukları ve sözle yorumlandıkları sırada izlenmekte, görsel olarak algılanmakta, duyulmakta ve işitsel olarak yorumlanabilmektedir. Bu farklı biçimsel çağrışımlar iletiyi güçlendirmektedir. Tipografi, bu çok yönlü yapısıyla dinamik bir iletişim aracıdır. XX. Yüzyıl başlarında yazılı sözcüklere dışavurumcu özellikler eklenmeye başlamış; Futurizm, De Stijl, Dadaizm ve Konstrüktivizm gibi akımlar tipografiyi anlam-biçim ilişkilerine dayalı bir sanat dalı haline getirmiştir (Becer, 2013: 184; Sarıkavak, 2005: 134), (Bkz. Görsel-18).

Görsel 18. Theo Van Doesburg. Afiş Tasarımı, 1920



Kaynak: Becer, 2013: 184

Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında tipografik karakter, font seçilirken öncelikle dikkat edilmesi gereken nokta, kavram ve font ilişkisidir (Fişenk, 2012: 39). Sanat ve tasarım dallarında yaratıcılık, bilinmeyeni bulma ve her yeni probleme yeni bir çözüm getirme uğraşısıdır. Grafik tasarımcı tipografi dilini iyi kullanmak ve tanımak durumundadır (Becer, 2013: 39, 176). Becer (2013: 39), ayrıca tasarım sürecini beş ayrı kategoride sınıflandırmıştır. Bunlar; Problem tanımı, Bilgi

toplama, Yaratıcılık ve Buluş süreci, Çözüm bulma ve Uygulamadır Tüm grafiksel çözümlemelerde olduğu gibi yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında da problem tanımı yapılmakta, üzerinde çalışılan konu ile ilgili bilgi toplanmaktadır. Bilgi toplama aşamasında elde edilen kavramlardan yola çıkarak yaratıcılık ve buluş süreciyle birlikte tasarım sorununa çözüm bulunmaktadır. Buradan yola çıkarak yönlendirme ve işaretleme dizgesine tipografik karakter, font seçilirken bu dizgelerin kullanılacağı yerin özellikleriyle ilgili bilgi ve kavramların öncelikli ele alınması gerekmektedir.

Yazı karakterinin anlaşılabilir ve algılanabilir olması başarılı olduğunun kanıtıdır. Başarılı bir yazı karakteri oluşturabilmek için biçim, oran, renk ve malzeme seçimi titizlikle yapılmalıdır. Gibson, “The Wayfinding HandBook / Information Design For Public Places” adlı kitabında ‘sıradan bir iletinin başarılı bir grafik görüntüye dönüşebilmesi için, yazı şekilleri ve tipografinin titizlikle çözümlenmesi gerekir’ demektedir (Gibson, 2009: 75).

Ayrıca, tasarımda kullanılan tipografik karakterin seçimindeki en önemli ölçüt, görsel malzemeyi en son kullanan kişinin (kullanıcının) gereksinimleridir. Tipografik unsurlarla aktarılabilecek bilgi, analiz edilip önem sırasına sokulmalıdır. Bölümler, alt bölümler, mantıklı biçimsel değişimler, simge ve renkler anlaşılabilirliğe katkıda bulunur ve okuyucuya zaman kazandırır. Bilgi bölümlere ayrılmalı ve bu bölümleri oluşturan her birim standart bir görsel yapıya kavuşturulmalıdır. Örneğin bir sözlükte bulunan kelimelerin diziliş biçimleri, tipografik karakterleri, telaffuzları, ekleri, açıklamaları, cümle içinde kullanılışları aynı standart ve sırayı izlemelidir (Becer, 2013: 184)

Günümüzde oluşturulmuş milyonlarca font bulunmaktadır. Fakat algılanabilirlik ve anlaşılabilirlik açısından kullanılan sayı aşağı seviyelere düşmektedir. Örneğin; Eric Gill tarafından tasarlanan, 1928 ve 1930 yıllarında Monotype şirketince çıkarılan “Gill Sans” fontu, çıktığı günden bu yana çok yönlü kullanılabilirliği açısından sık sık kullanılmıştır. “Gill Sans” dünya çapında tanınan birçok kuruluşun yazışmalarında ve belirtkelerinde kullanılan bir yazı tipidir. Görsel-19,20’deki “BBC” ve “AMD” kurumsal yazı karakteri olarak “Gill Sans” fontunu kullanmışlardır.

Görsel 19. “BBC” Logo



Kaynak: İnternet, 13

Görsel 20. “AMD” Logo



Kaynak: İnternet, 13

Ayrıca yine birçok kurumsal firmanın logolarında kullandığı başka bir tipografik karakter (font) ise “Helvetica” dir. Bu tipografik karakter (font) ile oluşturulan logolardan bazıları Görsel-21,22’de verilmiştir.

Görsel 21. “Caterpillar” Giyim Ürünleri Logosu



Kaynak: İnternet, 14

Görsel 22. “Microsoft” Bilgisayar Firması Logosu



Kaynak: İnternet, 14

Görsel 23. “Harley-Davidson” Motorsiklet Firması Logosu



Kaynak: İnternet, 14

Yukarıdaki örneklerde aynı tipografinin kullanılması bu yazı tiplerinin okunurluk ve anlaşılabilirlik açısından güçlü olduğunun bir ifadesidir.

Yönlendirme ve işaretleme dizgeleri belirli bir mesafeden okunmaları gerekmektedir. Kullanıcı, yazılı bilgiyi en az çaba ve zorlukla okuyabilmelidir. Küçük harf biçimlerinin yüksekliği ve harflerin iç boşlukları arasındaki mesafe okunabilirliği etkileyen özelliklerdir. Bunun yanı sıra Tipografik karakterlerin okunurluğu üç niteliğe bağlıdır. Bunlar: 1- Kontrastlık, 2- Yalnlık, 3- Orantıdır (Gibson, 2009: 80; Becer, 2013: 185).

Okunaklı bir yazı, etkili bir mesaj için yeterli değildir. Harflerin düzenleniş biçimi, iletişim yöntemi de anlaşılabilirliği doğrudan etkiler. Okunurluğu etkileyen bu kadar etken varken, yönlendirme ve işaretleme dizgesi tasarımında söz edilen bu çeşitliliğe çok dikkat etmek başarılı sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

Ayrıca yazı karakteri seçimi yaparken, tipografik karakterin et kalınlıklarına da dikkat etmek gerekir. Et kalınlıklarına göre tipografik karakterler altı kategoriye ayrılırlar. Bunlar: Tam Beyaz (Extralight), 2-Beyaz (Light), 3- Yarım Siyah (Medium), 4- Siyah (Bold), 5- Tam Siyah (Extrabold), eğik (italic) (Fişenk, 2012: 42; Becer, 2013: 177).

Fakat bu bilgiler ışığında tasarımlarda seçilen tipografik karakterin okunurluğunun yanı sıra okuturluğu da önemlidir. Sarıkavak, okunurluk yazı karakteri ve harf ölçüsüne bağlı iken, okuturluğun tasarımın bütünüyle ilgili olduğunu (2004: 65) savunur. Dolayısıyla tasarımların okutur olabilmesi için kullanılacak tipografinin karakteristik özellikte kimlikli olması önemlidir. Bu bağlamda yapılacak tipografik tasarım, yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarının kullanıcılarla kurduğu görsel iletişimi kuvvetlendirecek ve işlevselliğini artıracak ve aynı zamanda yerleşkenin kimlik kazanmasını sağlayacaktır.

Ayrıca yönlendirme ve işaretleme tasarımında tipografi karakter seçimi yaparken; 1- Biçimsel uygunluk, 2- Uzun ömürlülük, 3- Okunurluk gibi dikkat etmemiz gereken üç etken vardır (Calori ve Vanden-Eynden, 2015: 104). Bu etkenler tipografi kullanımında başarılı sonuçlar elde etmemizi sağlayacaktır.

Günümüzde font seçeneğinin çoğalması ve uygulamada bir standardın olmaması birçok olumsuz durumu beraberinde getirmiştir. Becer (2013: 184), günümüz insanının, tipografik mesaj bombardımanı altında olduğunu, bu yoğunluğun görsel kirliliğe neden olmakla beraber birçok tipografik mesajın işlevini yitirdiğini savunur. Dolayısıyla yapılacak tasarımlarda kullanılacak font seçiminin bu alanın uzmanlarıyla birlikte kullanıcılar, koşullar, çevre, kent kimliği düşünülerek ortak bir fikre varılarak çözümlenmesi ve buna göre şekillendirilmesi bu sorunu ortadan kaldıracaktır.

2.6.1.1.2.Renk Kullanımı

Renk, cisimlere çarparak yansımalarla gözümüzde oluşturduğu etki olarak tanımlanabilir. İnsanlarda renk algısının oluşması için yansımalarla oluşan ışığın yansıma, gelen ışık karşısında normal çalışan bir göz ve beyinde kusursuz bir görme merkezi gerekir. Bu bağlamda renk şu üç sistemde incelenir: a) Psikolojik sistemde renk: Beynimizde uyanan bir duyumdur. b) Fizyolojik sistemde renk: Çeşitli ışık cinslerinin göz retinası üstündeki sinirler vasıtasıyla oluşturduğu fizyolojik olaylardır. Sinir sistemlerimizde renk mevcuttur. c) Fiziksel sistemde renk: Işığın hangi dalga uzunluklarını hangi oranda bulundurduğuna dair, ölçülerle rakamlarla ifade edilebilen değerleridir. Göz bu dalga titreşimlerini renk sinirleri vasıtasıyla beyne gönderir ve renk görülür (Çağlarca, 1993: 5).

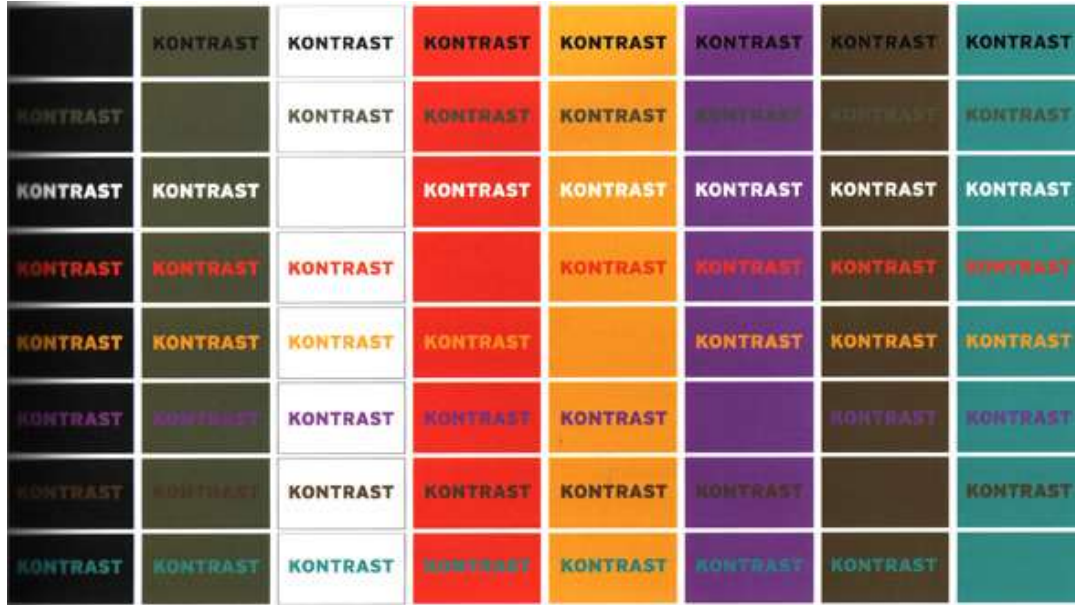
Psikolojik, Fizyolojik ve fiziksel etkileri olan renk, yaşam tecrübelerimize bu önemli etkileriyle olmazsa olmaz unsurlarından biri halindedir. Dolayısıyla Görsel iletişim öğelerinde renk kullanımının önemli etkileri vardır. Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında renk kullanımını yukarıda bahsettiğimiz üç etkiyle açıklamak doğru olacaktır. Rengin psikolojik etkisi soyut bir kavram olarak algılanmaktadır. Fakat bu soyut kavramı şu şekilde somutlaştırabiliriz. Renkler, kültürel farklılıklara dayalı olarak farklı anlamlar ifade etmektedir. Örneğin; Kınık, “siyah renk Batı’da yası, matemini anlatır, oysa Japonya’da siyah mutluluktur” der. (2015: 164). Her ülkenin bayrağında kullanmış olduğu renk de ayrı bir örnek olabilir. Dolayısıyla renklerin kültürlerde farklı çağrışımları vardır. Öte yandan doğanın bizlere sunduğu renkler, renkleri anlamlandırmamızı sağlar. Sıcak renkler; (kırmızı, turuncu, sarı...) doğada ateşi (sıcaklık, enerji ve dinamizm) çağrıştırırken, soğuk renkler; (mavi, yeşil...) ise gökyüzünü, suyu çağrıştırmaktadır. Doğanın sunduğu bu renk çağrışımları evrensel niteliktedir.

Ayrıca renkler bazı güdüleri ve hazları ortaya çıkarmaktadır. Örneğin; Sarı: Hoş bir ortama davet, mutlu bir ortam oluşturmada tercih edilen bir renktir. Neşe, sevinç ve rahatlık gibi etkiler yaratır. Yeşil: Tazeliği, canlılığı ve gençliği vurgulamak için kullanılan bir renktir. Mavi: Gökyüzünü ve suyu çağrıştıran bir renk olduğundan bahsetmiştik. Dolayısıyla Serinlik, yatıştırıcı ve dinlendirici bir etkisi vardır. Mor: Zenginliğin, lüks’ ün sembolü olmanın dışında, karamsar, içe kapanık ve monoton duygular içerir. Bu rengin açık havada kullanımı sakıncalıdır. Çünkü görülebilirliği düşük bir renktir (Teker, 2003: 42).

Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında renk kullanılırken yukarıdaki özelliklerin yanı sıra ayrıca bu dizgelerin kullanılacağı alanın özelliklerine bağlı olarak renk seçimi yapılmalıdır. Bu dizge tasarımlarında renkleri belirlemeden önce dizgelerin kullanılacağı çevreyi tanımak renk seçiminde önemlidir. Ayrıca bu dizge tasarımlarının başarılı sayılabilmesi için okunur ve anlaşılır olması da önemlidir. Yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının rahat anlaşılması için yazılar zeminle zıt renkte olabilir. Zıt renk kullanımı okunurluğu kolaylaştıran bir unsurdur. Uebele, “parlak zeminlerde yapılan zıt renk uygulamaları okunurluğu zayıflatmaktadır. En uygun zıt renk kullanımı koyu zemin üzerine açık renk ya da açık zemin üzerine koyu

renk kullanmaktır. Fakat bu durum tonlamada değişiklik göstermektedir” der (2007: 67). (Bkz. Görsel-24)

Görsel 24. Renk Kullanımında Zıtlık



Kaynak: Uebele, 2007: 67

Türkiye’de yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yapmış olduğu yenilik de bu örneği pekiştirmek için verilebilir. İstanbul’un “Cadde” ve “Sokak” yönlendirme ve işaretleme dizgelerin yapılan bu değişiklik de tasarımlar üç katmana ayrılmıştır. İki katman rengi sabitken üçüncü katman rengi ilçelere göre farklı renkler şeklinde düzenlenmiştir. Büyük alana sahip zemin rengi kırmızı olan birinci katman da cadde ya da sokak ismi beyaz renkle yazmış, en küçük alana ve beyaz renge sahip olan ikinci katman da mahalle ismi kırmızı renkle yazılmıştır. En alttaki üçüncü katmanda ise ilçe renklerine göre (bkz. Görsel-25.) zemin üzerine İlçe’nin ismi yazılmıştır. (bkz. Görsel-26-27) İlçelerin renklerini belirlerken, renklerde komşuluk ilişkisi esas alınarak uyumlu renklerden 10 farklı renk seçilmiştir (İ.U.Dur, 2011:141). “Böylelikle “Birbirine komşu ilçelerde aynı ton kullanılmayacak; ilçelerin ayrı ayrı renklerinin olması, ileride gerçekleştirilebilecek kent rehberi gibi uygulamalarda bu renk kodlarından yararlanılmasını sağlayacak” (Aktaran: İ.U.Dur, 2011: 141-142).

Görsel 25. İstanbul Cadde ve Sokak Yönlendirme ve İşaretleme Tabelalarında, Farklı ilçeler için Belirlenen Renk Kodları

İSTANBUL İLÇELERİNE AİT RENK KODLARI

CATLCA İLCE BLD. PANTONE 389	SİLİVRİ İLCE BLD. PANTONE 7474	BÜYÜKÇEKMECE İLCE BLD. PANTONE 7472	AVCIHAR İLCE BLD. PANTONE 272	CEKMEKÖY İLCE BLD. PANTONE 369
KÜÇÜKÇEKMECE İLCE BLD. PANTONE 2995	BAKIRKÖY İLCE BLD. PANTONE 186	BAHÇELİEVLER İLCE BLD. PANTONE 2583	ŞİŞLİ İLCE BLD. PANTONE 369	BEYLİKÖZÜ İLCE BLD. PANTONE 702
BAĞCILAR İLCE BLD. PANTONE 7472	ESENLER İLCE BLD. PANTONE 186	BAĞRAMPAŞA İLCE BLD. PANTONE 7474	GAZİOSMANPAŞA İLCE BLD. PANTONE 702	SANCAKTEPE İLCE BLD. PANTONE 186
EVÜP İLCE BLD. PANTONE 1395	ZEVİNBURNU İLCE BLD. PANTONE 674	FATİH İLCE BLD. PANTONE 7472	KADIKÖY İLCE BLD. PANTONE 369	ATAŞEHİR İLCE BLD. PANTONE 2583
BEYOĞLU İLCE BLD. PANTONE 2583	BEŞİKTAŞ İLCE BLD. PANTONE 2995	ŞİŞLİ İLCE BLD. PANTONE 186	ÜMRANİYE İLCE BLD. PANTONE 458	SARAYCI İLCE BLD. PANTONE 458
SARAYCI İLCE BLD. PANTONE 272	BEYOĞLU İLCE BLD. PANTONE 674	ÜSKÜDAR İLCE BLD. PANTONE 1395	SULTANBEYLİ İLCE BLD. PANTONE 7472	ESENİYURT İLCE BLD. PANTONE 384
KADIKÖY İLCE BLD. PANTONE 7474	HALIÇ İLCE BLD. PANTONE 702	KARTAL İLCE BLD. PANTONE 186	ADALAR İLCE BLD. PANTONE 272	SULTANGAZİ İLCE BLD. PANTONE 2995
PENDİK İLCE BLD. PANTONE 2995	ŞİŞLİ İLCE BLD. PANTONE 1395	TUZLA İLCE BLD. PANTONE 2583	ARNAVUTKÖY İLCE BLD. PANTONE 674	

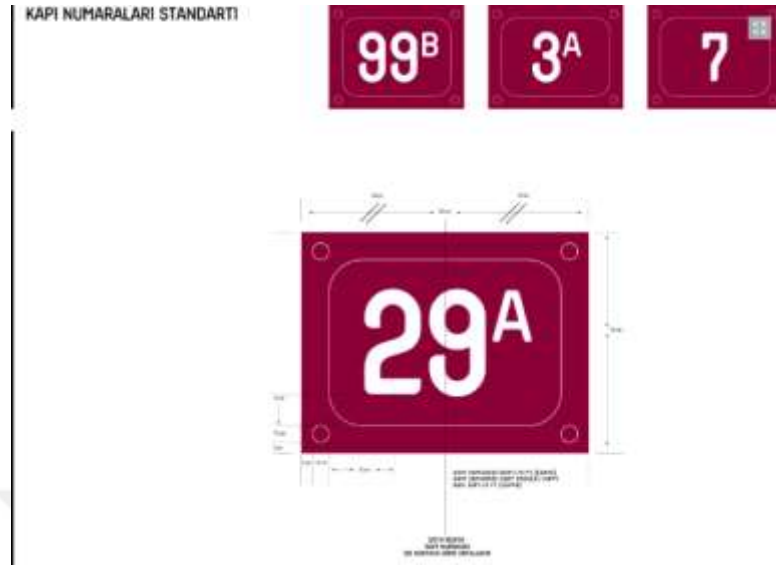
Kaynak: İnternet, 15

Görsel 26. İstanbul, Şişli, Bahçelievler, Cadde ve Sokak Yönlendirme ve İşaretleme Dizgeleri



Kaynak: İnternet, 15

Görsel 27. İstanbul Kapı numaraları, İşaretleme Dizgeleri



Kaynak: İnternet, 15

Renk uyumu, ton (hue), parlaklık (brightness) ve zıtlık (contrast) açısından sanatsal ve bilimsel olarak kullanılmaktadır. Bir müzik kompozisyonu ya da bir resimde uygulanan farklı parçaların uyum içinde birleştirilmesi gibi, grafik tasarımın her alanında da renk uyumu, farklı renklerin doğru bir biçimde bir arada kullanılması, tasarım bütünlüğü için önem taşımaktadır (Fişenk, 2012: 54).

Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımı her ne kadar grafik tasarımcının işi olsa da bu alanın diğer ilgili uzmanlarıyla (peyzaj mimarı, şehir planlayıcısı, vb.) yapılan ortak bir çalışma olmalıdır. Çünkü yapılacak çalışma açık ve kapalı alanlarda kullanılan profesyonel bir çalışmadır. Bu tasarımlar konumlandıkları mekâna görsel bir eklenti niteliğindedir. Bu eklentinin mekâna uygun olarak tasarlanması ve kullanılacak rengin ortak fikri yansıtırması önemlidir. Çünkü renk tasarlanan mekânı yansıtan bir unsurdur.

Günümüzde reklam tabelalarında ve birçok görsel sergilemelerde bir standart olmaması görsel kirliliği ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımları oluşturulurken, bu tasarımların konumlandırılacağı çevrenin analizi yapılmalı, binalar, yollar, trafik işaretleri ve diğer tüm görsel unsurlar detaylıca incelenmelidir. Tüm bunlar hesaplanarak seçilen renk ile tasarlanan dizgeler, dikkat çekici ve anlaşılır olabilir.

Renk algılamada önemli bir unsurdur. Siyah - Beyaz bir dünyada bütün unsurların algı da etkileri aynı olacaktır. Calori, görsel iletişimde rengin önemine şöyle değiniyor; Siyah – Beyaz bir dünyada yaşamadığımıza göre bir görsel tasarım /yönlendirme ve işaretleme tasarımı oluştururken renk, önemli bir öge olarak işlev görmektedir. Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında renk birçok şekilde kullanılabilir (2007, 125). Bunlar;

1. Tasarımın mekânla uyum sağlaması ya da zıtlık yaratması (bkz. Görsel-28)
2. Tasarımdaki iletilerin anlamlarının artırılması (bkz. Görsel-29)
3. İletilerin birbirinden ayrışması (bkz. Görsel-30)
4. Estetik biçim (bkz. Görsel-31)

Görsel 28. Singapur’da bir araba garajında duvar üzerine boyalı yönlendirme tasarımı



Kaynak: Calori ve Vanden-Eynden, 2015: 184

Görsel 29. Almanya, Neckar Banks Development binasında Liman Bölgesi, Çocuk Evi ve Okulları gösteren Yönlendirme Dizge Tasarımları



Kaynak: Uebele, 2007: 268

Görsel 30. Ohio Devlet Üniversitesi Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Calori ve Vanden-Eynden, 2015: 167

Görsel 31. Newyork, Nassau Kolej Topluluğu, Yaşam Bilimleri Binası İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Calori ve Vanden-Eynden, 2015: 162

Kent kimliğinin oluşması, görsel kirliliğin ortadan kalkması ve bu sayede estetik, kaliteli bir çevre oluşturabilmek için yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında kullanılan renkler oldukça önemlidir. Örneğin; Türkiye’de trafik işaretlerin bütün yollarda aynı standartlarda ve aynı renk tonuna sahip (tek tip) olmasından dolayı anlaşılabilirliği ve algılanabilirliği yüksektir. Gibson, “tek tip uygulama sistemi 1900- 1910 yıllarında trafik sorumluları tarafından verilen öneriyle Amerika’da uygulanmaya başlamıştır” der (2009: 87).

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı gibi yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında yazıların okunurluğunu artırmak, iletileri sınıflandırmak, mekâna uyum sağlamak ve algılanabilirliği artırmak için renk ögesi önemlidir. Dolayısıyla yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımları oluşturulurken orada yaşıyan insanların psikolojik duyarlılıklarına uygun olarak tasarlanması o mekânları daha yaşanılır kılacaktır. Bu nedenle, grafik yönlendirme öğelerinde tercih edilen renkler, mekânın algılanabilir, kullanılabilir, yön bulunabilir ve keyifle vakit geçirilebilir olmasını sağlamaktadır. Etkin, kaliteli, verimli ve güvenli bir çevre sisteminin oluşturulmasında; yorgunluk, stres, monotonluk, sosyal beklentiler vb. sorunların

çözülmesinde rengin önemli katkıları vardır. Renklerin doğru kullanıldıklarında verimliliği artırıcı özellikleri olduğu gibi, bilinçsiz kullanıldıklarında yorulma, stres gibi durumlar yaratabildiği, görsel algılamayı bozarak, görme gücüne zarar verebildiği, çalışanların hata oranını artırarak; yönlenmeyi ve güvenliğini olumsuz etkileyebildiği vurgulanmaktadır (Fişenk, 2012: 58; Sağocak, 2005: 79-82).

2.6.1.1.3.Malzeme Kullanımı

Yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında tipografi ve renk unsurlarının yanında kullanılan malzemenin de önemi büyüktür. Çünkü kullanılan malzeme tipografi ve renk unsurlarıyla birlikte mesajı iletmede önemli bir yere sahiptir. Renk kullanımı bölümünde bahsettiğimiz gibi parlak bir malzeme seçimimiz renklerin ve tipografinin etkisini zayıflatacak, dolayısıyla mesaj iletme açısından işlevsel olmayacaktır.

Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımları oluşturulurken bütün unsurlar dikkate alınarak (renk, biçim, tipografi) malzeme seçimi yapılmalıdır. Teknolojinin ilerlemesiyle yeni malzeme türleri oluşmuştur. Gibson ve Calori, yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında kullanılan malzemeleri; metal, plastik, cam, ahşap, taş, kumaş şeklinde belirtmiştir (Gibson, 2009: 114-115 ve Calori, 2005: 176-185).

Bu dizgelerde kullanılan bazı malzemeler doğal ve çekici özellikleri uzun süre korunmaları için nadiren boyalarla ya da diğer opak malzemeler ile kaplanırlar. Günümüzde birçok yönlendirme ve işaretleme tasarımı opak malzeme ile kaplıdır. Ayrıca, kullanılan tüm malzemelerin herhangi bir özelliğinden yararlanılabilir. Örneğin; cam'ın şeffaflığı, kumaşın esnekliği veya metalin parlaklığı tasarımda bir unsur olarak kullanılabilir. Fakat bunların yanı sıra plastik malzeme tam bir bukalemun gibi işlev görür. Camı, metalleri hatta ahşap ve taşı bile taklit edebilir özelliktedir. Plastik kendi doğal şekillenebilirlik kolaylığı ve nispeten hafif ağırlığıyla kullanılabilirliği yüksektir.

Tüm düz yüzey malzeme türleri çeşitli şekillerde kesilebilir, delinebilir. Fakat işlenebilirlik bazı malzemelerin doğal fiziksel özelliklerine uygun değildir. Örneğin; metal levhalar farklı açılarda bükülebilir veya nispeten kolayca bir eğri içine yuvarlanabilir, (bkz. Görsel-32) fakat taş kırılmaz yuvarlanamaz çünkü yapısı kırılgandır ve kırılır. Farklı bir örnek olarak, plastik kolayca vakumla

şekillendirilebilen tek yönlendirme ve işaretleme malzemesidir. Plastik levhayı ısıtmak ve çizerek belirli bir şekle sokulabilir ve soğuduktan sonra şeklini korur (Calori, Vanden-Eynden, 2015: 220).

Görsel 32. İşaret tasarımı üzerinde metal kullanımı, Las Vegas



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 220

Ayrıca, dizge tasarımlarında kullanılan malzeme kadar malzemelerin birliği de, görsel tutarlılık açısından aynı derecede önemlidir. Yönlendirme ve işaretleme dizge donanım sistemi form birliği oluşturmalıdır. Aynı ortak dili konuşabilmeleri ve görsel tutarlılık için aynı ortak malzeme kullanılmalıdır. Dizge tasarımlarında kullanılan yazı veya renklerdeki benzerlik, bu tasarımlarda ortak bir dil kullanıyor anlamına gelmez. Kullanılan malzemenin de bu ortaklıkta payı vardır. Örneğin bu dizge tasarımlarında metal kullanılacaksa tüm dizgelerde metal malzeme kullanılmalıdır (bkz. Görsel-33).

Görsel 33. Rockefeller Üniversitesi Yönlendirme ve İşaretleme Dizge Tasarımları



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 262)

Metaller, hem yapısal hem de tabaka formunda, en çok kullanılan yönlendirme ve işaretleme malzemesidir. Ayrıca bazı metaller eritilip şekil verilebilir. Özellikle yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarının tabanlarında donanım bileşeni olarak da sıklıkla kullanılırlar. Metallerin hepsi mükemmel yapısal özelliklere sahip olmasına rağmen daha fazla korozyona ve okside uğrarlar. Fakat boyanarak korunabilirler. Paslanmaz çelik, bronz ve pirinç gibi metaller çekici olmasına rağmen boyandığından doğal hallerinde nadiren görülürler.

Tabela için kullanılan tipik metaller şunlardır:

Alüminyum; Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarının yüzlerinde, plaka ve kaplama şeklinde hafif ve orta ağırlıktaki yapılarda kullanılırlar. Alüminyumun tipik faydaları açık veya opak kaplama özelliğidir. Alüminyumun çeliğe benzer iyi görünümü vardır fakat çeliğin, iyi dayanıklılık, ılık ağırlığı ve orta- yüksek masrafı vardır (Calori, Vanden-Eynden, 2015: 225), (bkz. Görsel-34).

Görsel 34. Washington ‘da bir yönlendirme ögesi “Alüminyum Taban”



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 225

Karbon çelik, genellikle orta ağırlıkta kullanılır. Diğer özellikler şunlardır: yüksek dayanıklılık, ağırlık ve orta- yüksek masraflıdır. Karbon çeliği ayrıca paslanmayı önleyici boya veya kaplama gerektirir

Paslanmaz çelik, genellikle işaretleme tasarımlarının yüzlerini kaplama ve süslemede kullanılır. Oldukça pahalı bir malzemedir. Beyaz metallere biri olan paslanmaz çelik, griden daha koyudur. Paslanmaz çeliğin özellikleri şunlardır; mükemmel görünüm (nadiren boyalı), mükemmel dayanıklılık, ağırlığı (diğer metallere göre çok daha ağırdır) ve yüksek masraflıdır. Çünkü paslanmaz özelliğinden dolayı koruyucu ekstra bir malzemeye ihtiyaç duyulmaz (Calori, Vanden-Eynden, 2015: 225-226).

Görsel 35. Paslanmaz çelikle yapılmış işaretleme tabelası. Newyork / Çocuk Hayvanat Bahçesi



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 226

Bronz, Pirinç ve Bakır, bu bakır alaşımları sarı veya kırmızı metaller olarak adlandırılır. Genellikle işaretleme tasarımının yüzleri, plaklar, süslemeler ve dökümler de kullanılır. Paslanmaz çelik gibi, yapılar için çok pahalıdır. Diğer özellikleri şunlardır: mükemmel görünüm, iyi dayanıklılık, ağırlık ve yüksek masraflıdır. Bu alaşımlar ayrıca bir metalik parlaklıklarını korumak için koruyucu kaplama yapılarak çoğu zaman zengin bir kahverengi veya yeşil patina'ya bilinçli olarak oksitlenir ya da kaplama olmadan doğal hava şartlarına bekletilir (Calori, Vanden-Eynden, 2015: 226), (bkz. Görsel-36,37)

Görsel 36. Rockefeller Üniversitesi tabela özellikleri ile vurgulanmış kavisli oksitlenmiş bronz plaklar ve okside edilmemiş bronz madalyonlar



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 226

Görsel 37. Şeffaf akrilik tabela paneli üzerine kesilmiş bakır tipografi

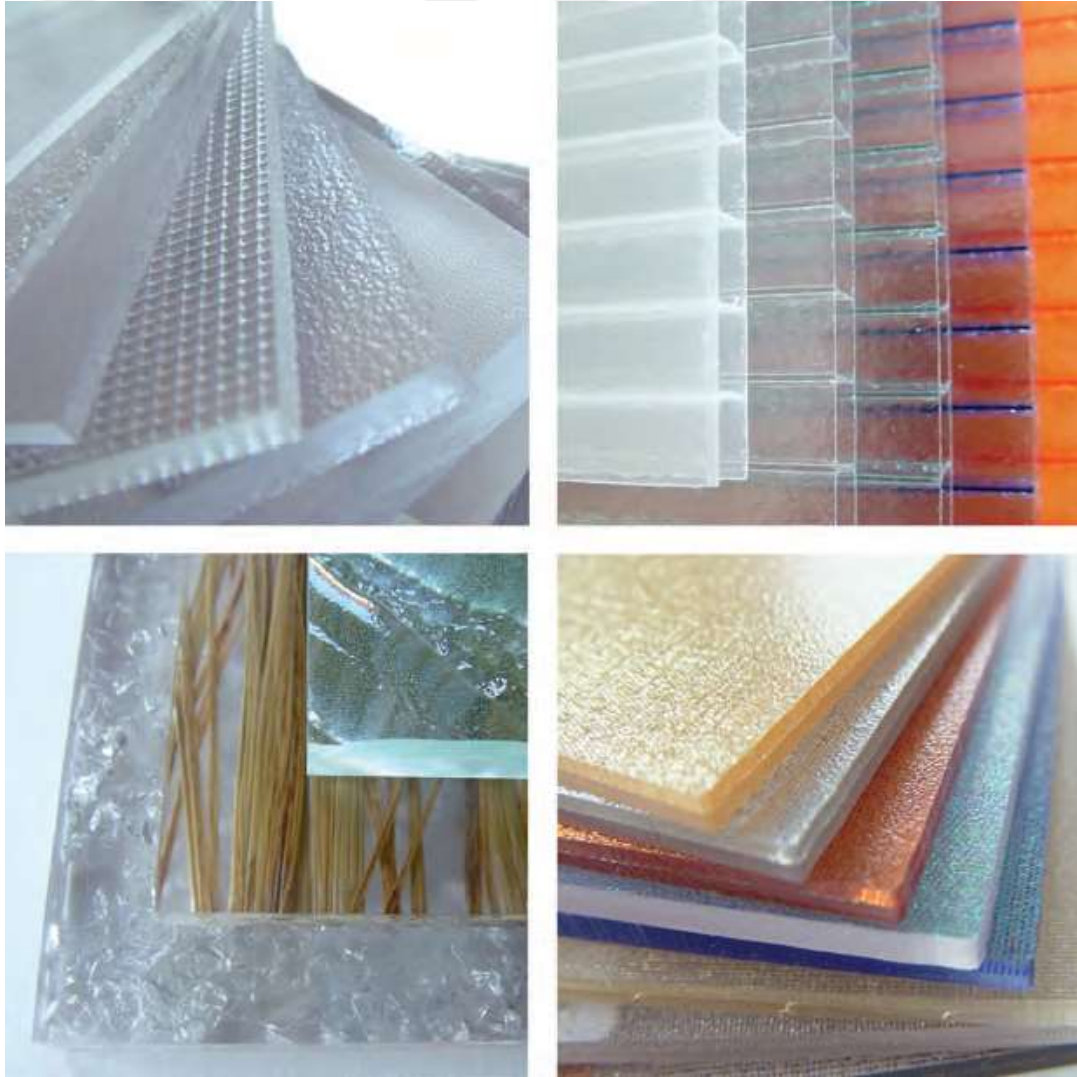


Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 227

Plastik, bu malzeme türü için söylenebilecek çok özellik bulunmaktadır. Plastik malzeme; şeffaflık, şekillenebilirlik, kırılma direnci ve diğer malzemelere göre düşük ağırlıktadır. Bu tür plastikler dış yüzeyde öncelikli ve yaygın olarak kullanılmaktadır.

Çünkü bu tür plastikler ışığın içinden geçmesine izin verir ve kırılmaya karşı dayanıklıdır. Genellikle içten aydınlatmalı yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında kullanılmaktadır. Plastik ve plastik reçineler de çeşitli işlemlerle kalıplanabilir. Şekil çeşitliliği, tabela tasarımı ve üretiminde paha biçilemez bir özelliktir. Levha formundaki plastikler tabelalarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Plastik reçine sıvıları ve paletleri de çeşitli heykellere dökülerek formlar oluşturulabilir (Calori, Vanden-Eynden, 2015: 226-227). Plastik levha da geniş bir yelpazede mevcuttur. Çeşitli renkler, dokular, formlar, laminasyonlar ve yerleştirmeler; geri dönüştürülmüş plastik tabelada kullanım imkânı sağlamaktadır (bkz. Görsel-38).

Görsel 38. Plastik Levhalar



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 227

Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında genellikle kullanılan iki adet birincil plastik vardır. Bunlar; akrilik plastik ve polikarbonat (PC)'tır. Her ikisi de şeffaflık ve saydamlık gibi özellikleriyle cam özelliğine sahiptir. Fakat camdan farklı olarak kırılmaz ve parçalanmazlar. Ayrıca polikarbonat (PC) kurşun geçirmez bir malzemedir. Bu özelliği sayesinde banka arabaları, makam arabalarında da kullanılmaktadır.

Akrilik ve polikarbonat arasında bazı teknik farklar vardır. Fakat her ikisi de plaklar, kaplamalar ve süslemeler için kullanılmaktadırlar. Her ikisi de şeffaf ve saydam olma özelliklerine göre yaygın olarak kullanılmaktadırlar.

Görsel 39. İçten Aydınlatmalı Buenos Aires Metro İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 228

Tabelada kullanılan tescilli plastikler ürünler sürekli yenilenmekte ve sınırsız bir kullanım imkânı sunmaktadır. Kullanılan diğer plastikler arasında stirenler, viniller, fenolikler ve fotopolimerler ve PVC sayılabilir. Bu plastiklerin hepsi kendi benzersiz özelliklerine sahiptir.

Cam, bu malzeme plastikten yüzyıllar önce icat edilmiştir. Doğası gereği şeffaftır. Uzun yıllar boyunca yönlendirme ve işaretleme tabela malzemesi olarak kullanılmıştır. Özellikle şeffaf özelliğinden dolayı koruyucu lens olarak kullanılmıştır. Cam levha genellikle şeffaf formda işaretleme panellerinde koruyucu lens ve plaklar malzemesi olarak kullanılır. Cam'ın kırılkan ve parçalanmaya uygun yapısından dolayı temperlenerek ve ya lamine edilerek kullanılır. Bu sayede parçalanması kısmen önlenmiş olur. Ayrıca lamine cam bağımsız olarak işaretleme tabelalarında kullanılabilir (bkz. Görsel-40,41).

Görsel 40. Lamine Cam Malzeme Kullanılmış İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 230

Görsel 41. Lamine Cam Malzeme Kullanılmış İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 230

Ağaç, bu ahşap malzeme türü 10 yıl öncesine nazaran çok daha az tercih edilmektedir. Bu malzemenin yerini günümüzde plastik almıştır. Plastiğin üzerine ahşap doku işlenerek ahşap görüntüsü verebilmektedir. Dayanıklılığı açısından ağaçtan çok tercih edilmektedir. Bu yüzden özellikle işaretleme tabelalarında gövde, ayak, ya da plak görevi görmektedir. (bkz. Görsel-42,43)

Görsel 42. Sinop/Gerze Helesa Parkı, Ahşap Malzeme Kullanımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2018

Görsel 43. McLean Ailesine Ait Bir Çiftlik, İşaretleme Tabelası /Avusturya



Kaynak: İnternet, 16

Ahşap malzeme açık mekânda kullanıldığı gibi kapalı mekânda sunta olarak da kullanılabilir. Bu kullanımda suntalar genellikle lamine edilerek dayanıklı hale getirilerek kullanılmaktadır. (bkz. Görsel-44).

Görsel 44. Pittsburgh/ O'Reilly Tiyatrosu, Ahşap Malzeme (Sunta) Kullanımı



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 232

Kumaş, benzersiz esneklik özelliğine sahip bir işaret malzemesidir. Genel olarak dış tabela malzemelerinde kullanılır. Kullanımı tenteler, reklam panoları, afiş ve bayraklarda yaygındır. Kullanımı açısından kumaş afiş ve bayraklarda daha özgündür (Calori, Vanden-Eynden, 2015: 233), (bkz. Görsel-45).

Görsel 45. Cambridge / Massachusetts Teknoloji Enstitüsü, Kumaş kullanımı



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 233

Tüm kumaşların sınırlı bir dayanıklılığı olduğundan yönlendirme ve işaretleme malzemelerinde yapı elemanı (ayak, gövde) olarak kullanılmaz. Ayrıca güneşe maruz kaldığında bozulmaması için UV inhibitörleri ile kaplanmalıdır. Kumaş malzemesi diğer malzeme türlerine göre düşük maliyetlidir fakat montajında ek masraflar çıkabilmektedir.

Taş, bu malzeme dayanıklılığı ve uzun ömürlülük açısından iyi bir malzemedir. Özellikle işaretleme dizgelerinde ana kolon görevi üstlenmekte, tabela ayağı ve gövdede kullanılmaktadır. Üzerine kazıma ve yontma işlemleriyle işaretler ya da yazılar yazılabilmekte ve dış aydınlatma ile gece taşın yüzünün ve dokusunun ortaya çıkması sağlanmaktadır (bkz. Görsel-46, 47).

Görsel 46. İşaretleme Tasarımı, Taş Malzeme Kullanımı



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 234

Görsel 47. İşaretleme Tasarımı, Taş Malzeme Kullanımı



Kaynak: Calori, Vanden-Eynden, 2015: 234

2.6.1.1.4. Mekâna Uygunluk

Daha önceki bölümlerde ve uzman görüşü sonuçlarında da belirtildiği gibi, yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarının konumlandırılacağı mekâna renk, malzeme, tipografi, boyut, estetik, yerleşke kimliği ve içerik bakımından uygun olması gereklidir. Bu tasarımların kullanılacakları mekânlarla uyumlu olması işlevselliği, etkinliği, anlaşılabilirliği ve algılanabilirliği sağlayacaktır. Integral Ruedi Baur Paris tasarım ajansı tarafından yapılan Andre Malraux Medya Kütüphanesi, Wayfinding Totems ajansı tarafından yapılan yönlendirme dizgesi, Köln Bonn havaalanı, yönlendirme tasarımı ve Bostanoğlu işaretleme tasarımı güzel örnekler arasında sayılabilir (bkz. Görsel-48-42).

Görsel 48. Strazburg, Andre Malraux Medya Kütüphanesi, Yönlendirme tasarımları



Kaynak: Meuserve Pogade, 2010: 56

Görsel 49. Strazburg, Andre Malraux Medya Kütüphanesi, Yönlendirme tasarımları



Kaynak: Meuserve Pogade, 2010: 56

Görsel 50. Newyork, Wayfinding Totems Ajansı Tarafından Yapılan Yönlendirme Dizgesi



Kaynak: İnternet, 17

Görsel 51. Almanya, Köln Bonn Havaalanı, Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Meuserve Pogade, 2010: 115

Görsel 52. Tokyo/Japan, okul içi yönlendirme tasarımı



Kaynak: İnternet, 18

2.6.1.1.5.Yer Seçimi

Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında önemli olan bilgiyi kullanıcıya hızlı ve gerekli biçimde sunmaktır. Dolayısıyla bu dizge tasarımları yerleştirilirken konumlandırılmasına dikkat etmek gerekmektedir. Özellikle bu durum yönlendirme dizge tasarımlarında büyük önem arz etmektedir. Örneğin; Araçların hızlı hareketleri ve kullanıcıların araç içerisindeki oturur pozisyonda olmaları, yönlendirme tasarımlarını algılamalarını etkilemektedir. Bu yüzden tasarımlar araçların farklı yönlerde sapma zamanlarını, dikkatini çekerek yavaşlamasını sağlamalıdır (bkz. Görsel-53).

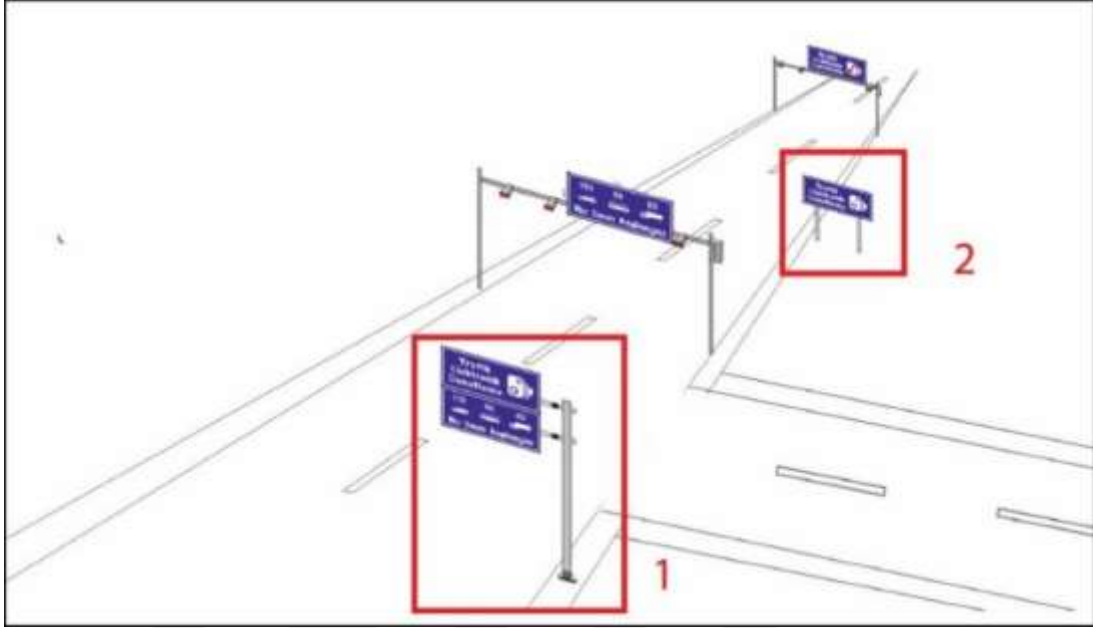
Görsel 53. Otoyol Yönlendirme Tasarımları



Kaynak: İnternet, 19

Kullanıcıların özellikle otoyollarda farklı yerlerden girdikleri düşünülürse yönlendirme tasarımlarının sık aralıklarla otobana giriş yerleri göz önünde bulundurularak tekrar konumlandırılmaları işlevselliklerini artırmaktadır (bkz. Görsel-54) Ayrıca, yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarında konumlandırmanın dışında malzeme ve bu malzemeyi ışıklandırma da çok önemlidir. Kullanılan malzeme parlak algılamayı engelleyecek şekilde seçilmemeli ve gece kullanıma uygun ışıklandırılmalı ya da reflektif (yansıtıcı) özellikte yapılmalıdır (Eski, 2004), (bkz. Görsel-55).

Görsel 54. Tekrarlayan Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları



Kaynak: Asım Topaklı, 2018

Görsel 55. Işıklandırılmış ve Reflektif Özellikte Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 20

2.6.1.1.6.Uygulama

Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımları uygulama aşamasında daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi uzman ekiplerce bir araya gelip ortak fikirde birleşmek bu dizge tasarımlarının başarı oranını yükseltecektir. Tasarımlar oluşturulurken Türkiye’de ve dünyadaki örnekler, modeller incelenmeli teknolojik imkânlar gelişmeler araştırılmalı ve yeni dünya düzenine uygun modeller seçilmelidir. Tasarımların birer prototipi oluşturulabilir.

Bunun yanısıra tasarımcılar, tasarımların üretim aşamasında fabrika ile ilişki halinde olmalıdırlar. Üretimi kontrol ve ince detayları gözden geçirmek ileride ortaya çıkabilecek hataları telafi etmek açısından önem arz etmektedir (Aktaran: Artantaş, 2007: 80).

2.6.1.2. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Uygulama Alanları

Yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarının uygulama alanlarını dört başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar; giriş işaretlemeleri, duvar işaretlemeleri, kurumsal işaretleme tasarımları ve yönlendirme işaretleridir.

2.6.1.2.1.Giriş İşaretleri

Giriş işaretlemeleri şehir/köy/kasaba, festival alanı, mesire alanı gibi yerlerin giriş yerlerinde sınıra girildiğini ifade eden, büyük çaplı tasarımlardır. Kullanılan malzeme ve tasarım üslubu ile o bölgeyi temsil eder niteliktedir (bkz. Görsel-56 - 58).

Görsel 56. Konya/Selçuk Üniversitesi Giriş İşaretleme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 23

Görsel 57. Ankara Konya Yolu Giriş İşaretleme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 22

Görsel 58. Afganistan / Belh, Hz. Mevlana köyü Giriş İşaretleme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 21

2.6.1.2.2.Duvar İşaretleri

Duvar İşaret tasarımları, uygulandığı binanın mimarisine uygun olarak tasarlanır ve uygulanır.

“Doğal Deniz Müzesi işaretinde basit yelken ve gemi direği fikri akıllıca ve kendine özgü bir tasarımın sonucudur. Duvara monte edilen bir işaret tipidir. Yelkenin eğik olmasına rağmen, büyük harfler işaretin kolayca okunmasını sağlamaktadır” (Artantaş, 2007: 81).

Görsel 59. Duvar İşareti Tasarımı



Kaynak: Aktaran: Artantaş, 2007: 81

2.6.1.2.3.Kurumsal İşaretler

Kurumsal işaretleme tasarımları kurumların amaçları için tasarlanırlar. Kamu kurumları, özel kurumlar kendilerini tanıtmak için bu işaret sistemlerini kullanırlar. Logo, amblem ve logotype'lar ile oluşturulan tasarımlar bu işaretleme sistemi içerisinde yer alırlar (bkz. Görsel-60 - 62).

Görsel 60. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Kurumsal İşareti (Logo)



Kaynak: İnternet: 24

Görsel 61. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yeni Kurumsal İşareti (Logo)



Kaynak: İnternet, 25

Görsel 62. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kurumsal İşareti (Logo) Tabelası



Kaynak: İnternet, 26

2.6.1.2.4.Yönlendirme İşaretleri

Yönlendirme işaretleri genellikle yaya ve araç yönlendirmelerinde kullanılırlar. Konumlandırıldıkları yere ve işlevlerine göre büyüklük, küçüklükleri ve ağırlıkları değişmektedir (Artantaş, 2007: 83), (bkz. Görsel-63).

Görsel 63. Yönlendirme Tasarımı Öneri Örneği



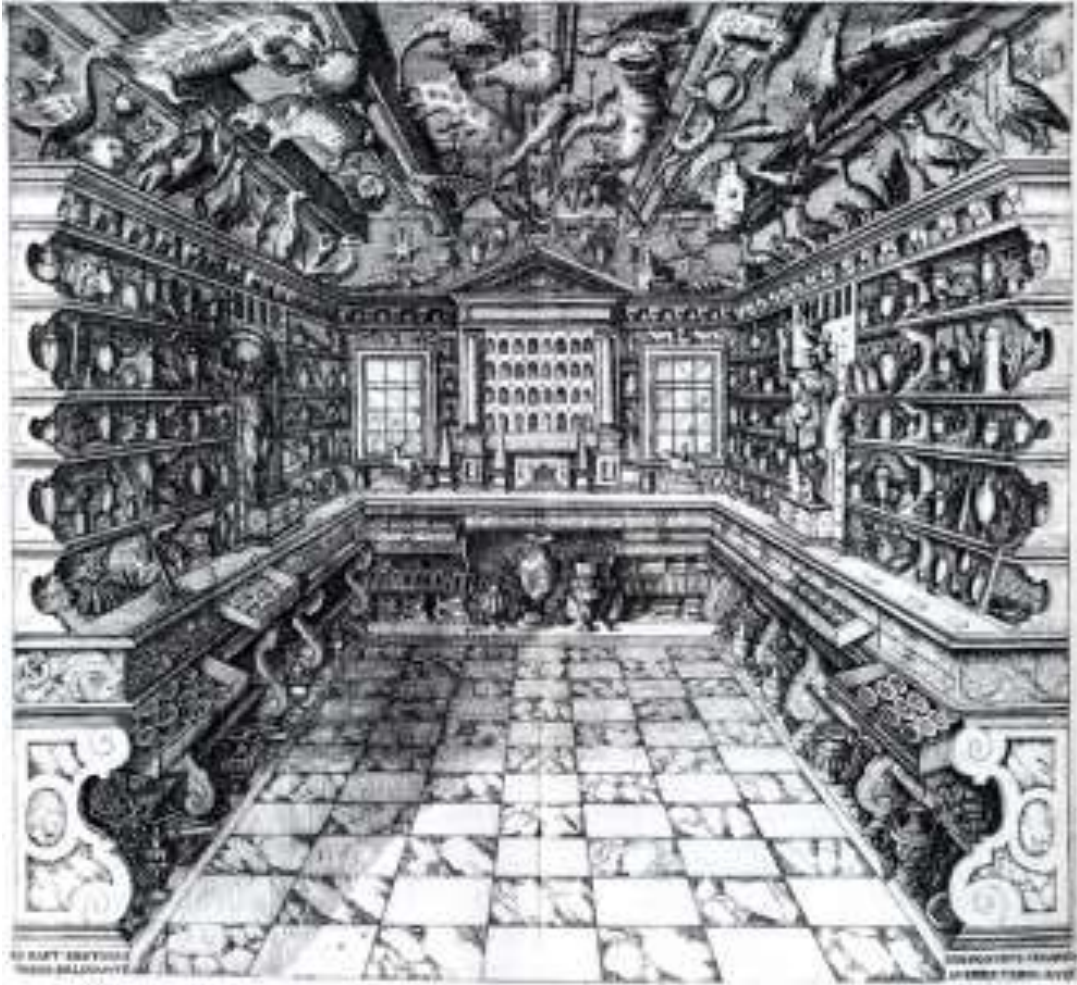
Kaynak: Artantaş, 2007: 83

2.6.2. Sergileme Tasarımı

Sergileme, binlerce yıldır varlığını sürdüren bir konuya bağlı sunuş yapma eylemi olarak tanımlanabilir. Tarihte tapınak, tiyatro gibi yerlerde kullanılan heykeller, sergi amaçlı yapılan çalışmalardır. Sergileme, günümüzde çok kapsamlı bir hale gelmiştir. Sergileme; görülmesi ve izlenmesi için uygun biçimde yerleştirilmiş sanat eserlerinin ya da ürünlerin tümünü kapsar. Özellikle ticari fuarları, konulu etkinlikleri, uluslararası konulu sergileri, müze, galeri, peyzaj yorumlamaları ve sanat yerleştirmelerini (Enstalasyon) kapsamaktadır (Güler, 2007: 101; Taş, 2014: 20).

Sergileme Tasarımının gelişiminde birkaç önemli nokta vardır. Bunlardan biri bireysel sergileme girişimleridir. Tarihte toplum yapılarında oluşan sınıf ayrımları bireysel sergilerin oluşmasını sağlamıştır. Bu sergilere ilk örnek 17. Yüzyıl sonrasında oluşturulan antika dolaplarıdır. Bu sergide başka dünyalara ait objelerin koleksiyoncular tarafından toplanarak, bir düzen içerisinde oluşturularak sergilemesiyle gerçekleşmiştir (Güler, 2007: 102). Bireysel koleksiyoncular ellerindeki nesneleri, oluşturdukları dolaplar da sergileyerek daha dikkat çekici bir ifade yaratmışlardır.

Görsel 64. Yüzyıl “Antika Dolapları” Sergisi



Kaynak: İnternet, 27

Sergileme tasarımı gelişimindeki diğer önemli nokta ise; bazı mekânların farklı amaçlara yönelik hizmet vermeye başlaması, dönüşmesidir. Bu mekânlar uzun yıllarca farklı şekilde hizmet vermiş, sergi salonlarına, müzelere dönüştürülmüşlerdir. Örneğin; Paris’te bulunan Louvre müzesi, ilk başta kent kalesi olarak kullanılmış, ardından Saray’a dönüştürülmüş ve son olarak günümüzde en önemli ve tanınmış bir müze haline gelmiştir (Skolnick, 2007: 73)

19.yüzyılın sonlarında endüstri devrimiyle başlayan gelişmeler tasarımların dallarının gelişmesine ve yeni tasarım dallarının doğuşuna zemin hazırlamıştır. Endüstri devrimiyle başlayan dünya fuarları sanat ve tasarım alanlarında pek çok değişikliğe neden olmuştur. Birçok ülkeyi bir araya getiren bu fuarlarda tanıtıcı stantların kurulmaya başlanması sergileme tasarımının gelişmesini sağlamıştır. Çünkü

bu stantların amacı diğer ülke insanlarını doğru şekilde bilgilendirmektir. Bu doğrultuda şekillenen stantlar konulu sergileme ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir. Sergileme tasarımı XX. yüzyılın başlarında temaları işlemin ötesinde kavramları anlatan yeni bir tasarım alanı olarak işlenmeye başlamıştır (Güler, 2007: 121).

Görsel 65. Rus Pavyonu, Sergileme tasarımı eskizi, Tasarımcı: El Lissitzy



Kaynak: Güler, 2007: 102

Görsel 66. Rus Pavyonu, Sergileme Tasarımı Uygulanmış Hali, Tasarımcı: El Lissitzy



Kaynak: Güler, 2007: 102

Sergileme tasarımıyla ilgili çalışmaları olan birçok sanatçı bulunmaktadır. Bu sanatçılar arasında Herbert Bayer, Walter Gropius, Laszlo Mohoy-Nagy, Ray Eames, Sadık Karamustafa, Bülent Erkmen önemli isimler olarak sayılabilir.

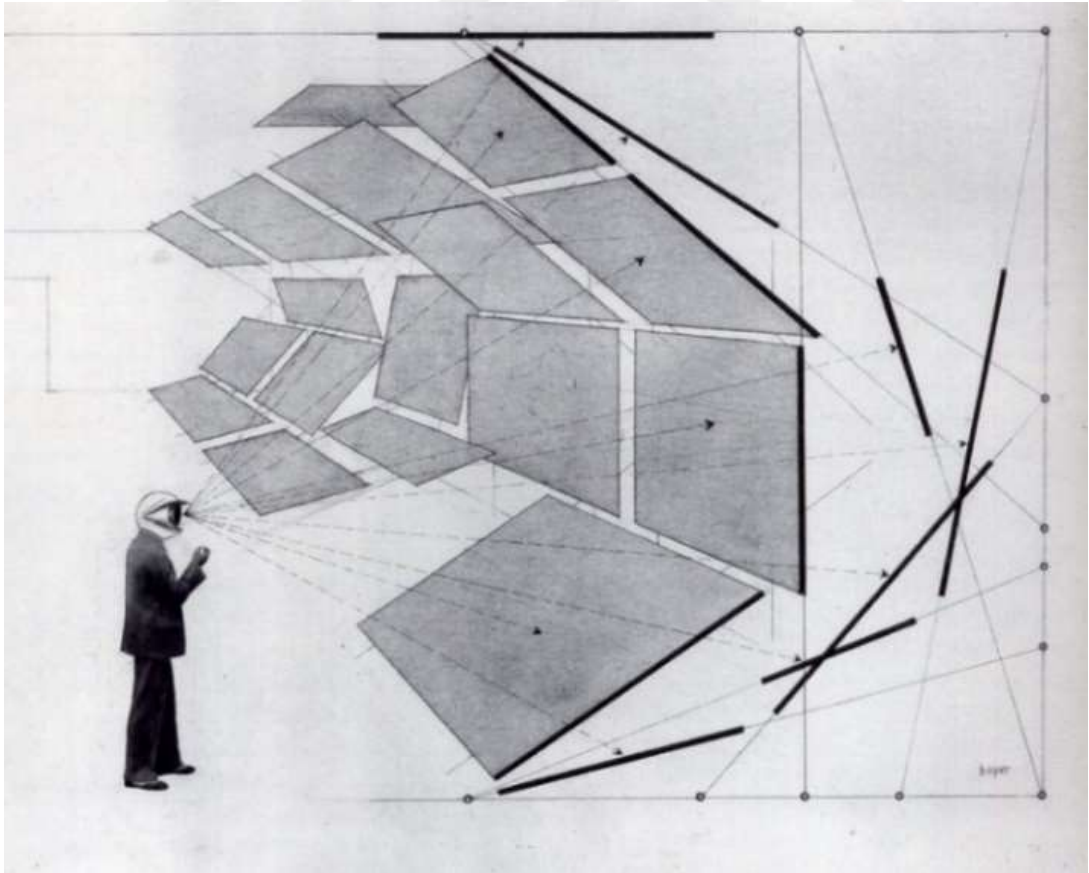
Herbert Bayer, 1930 yılında Paris'te "Exposition des Artistes Décorateurs" sergi salonunda fotoğraf ve maketlerle oluşturduğu mimari sergide yeni etkileşimli bakış açısı oluşturmuştur. Sergiyi düzenleme şekliyle izleyicileri tek bir noktaya odaklanmaktan uzaklaştırıp, görüntülerin sabit algısını engellemeye çalışmıştır (bkz. Görsel-67, 68)

Görsel 67. Herbert Bayer Sergileme Tasarımı, Paris



Kaynak: İnternet, 28

Görsel 68. Herbert Bayer Sergileme Tasarımı Eskizi



Kaynak: İnternet, 28

Sergilenme tasarımında yaşanan gelişmeler, koleksiyoncuların değerli ve farklı objeleri sunmanın ötesinde kavramları ve hikâyeleri anlatır hale gelmiştir. Artık sergileme tasarımının ana merkezinde bir mesaj ve bu mesajı izleyiciye aktarma kaygısı oluşmuştur. Bu kaygı sergilemenin temel amacının bilgilendirme olmaya başlamasını sağlamıştır. Bu sergileme kaygısı açısından önem kazanmaya başlayınca sergileme tasarımı olarak yeni bir alan oluşmuştur. Sergileme tasarımının tanımı da bu kapsamda değişmiştir. 2007 yılında Çevresel Grafik Tasarım Derneği'nin (Society For Environmental Graphic Design (SEGD)) düzenlemiş olduğu sempozyum da şu tanımlama yapılmıştır. Sergileme tasarımı, mesaj verme kaygısıyla oluşturulan sanatsal eserlerin ya da ürünlerin izleyiciyi keyifli vakit geçirtmek, yönlendirmek ve ya eğitmek amacıyla 3 boyutlu ortamlar oluşturmaktır (Aktaran: Güler, 2007: 124).

Sergilemenin oluşturduğu bu yeni tasarım alanı birçok anlayışı değiştirmiştir. Alışveriş merkezlerindeki sergilemeler ve müzelerdeki sergileme anlayışları bu yeni anlayışla çok daha modern ve interaktif bir hale dönüşmüştür.

Günümüzde yeni müze anlayışı, bireysel ve kültürel farklılıkları göz önünde bulunduran, yeni sergileme modelleri geliştirerek bilgilendirme çeşitliliği sunan kültür endüstrisinin merkezine yerleşmiştir (Yücel, 2012: 24).

Görsel 69. Uygarlık Müzesi / Gatineau-Kanada



“Bu konudaki bir diğer önemli gelişmede 9-11 Eylül 2016’ da ilk defa İstanbul’da Kültür ve Turizm Bakanlığı desteği ile düzenlenen Communicating the Museum (Müze İletişimi) Konferansı gösterilebilir. Projenin yaratıcısı Corinne Estrada yeni müzeciliğin nasıl olması gerektiğini şu şekilde anlatmaktadır; Artık müze iletişiminde asıl önemli olan şey koleksiyonları nasıl ve hangi yöntemlerle gösterdikleri. Müzeler artık daha yenilikçi ve farklı yollara başvurmaları çünkü günün sonunda koleksiyonunuzu nasıl sergilediğiniz, ne kadar çok yeni ziyaretçi ve müşteri çektiğinize de bağlı oluyor. Daha çağdaş sergileme teknikleri bulmak gerekiyor. Eski bir koleksiyonu daha farklı bir şekilde nasıl göstermek gerekir? Dekoratif sanat eserlerini nasıl sergilemek gerekir? Bunların hepsi birer soru. Sanatı ve müzeleri genç ziyaretçilere uygun hale getirmek için yeni çalışmalar yapılıyor. Çünkü artık sanatın birçok alanı genç ziyaretçilere hitap etmiyor. Sergileme yöntemlerini ve koleksiyonu daha ‘seksi’ ve ‘çekici’ hale nasıl getiririz? Bunun cevabını bulmamız gerekiyor. Örneğin; koleksiyonları farklı etkinliklerle desteklemek gerek ve bu şekilde daha lokal ziyaretçiyi müzelere çekmek gerekiyor” (Aktaran: Boratav, 2016: 177)

Türkiye’de sergileme tasarımı 2000’li yıllara kadar mimarlığın bir alt dalı olarak görülürken, günümüzde daha çok görsel iletişim ve grafik tasarımcıların önemli çalışma alanı olarak büyük gelişmeler göstermiştir. Bu gelişimleri özellikle müze sergilemeleri ve uluslararası sergilerde, bienaller de görmekteyiz (Çalışkan, 2016: 34). Bu alanda İstanbul’da bulunan Tasarımhane’nin çalışmaları örnek olarak gösterilebilir.

Görsel 70. Türk İslam Eserleri Müzesi (TİEM), Sergileme Tasarımı Örneği



Kaynak: İnternet, 29

Sergileme tasarımının günümüzde özellikle müzeler, uluslararası sergi ve fuarlarda önemli bir unsur haline geldiğini bu söylemlerden anlamak mümkündür. Fakat bunun yanı sıra pek çok uluslararası katılımlı ve bireysel sergiler de bir mesaj içeren, anlamlı ve etkileşimli sanat eserleri sergileme üslubunu yeni bir bakış açısıyla ortaya koyan etkinlikler arasındadır.

Görsel 71. PTT Pul Müzesi, Ankara



Kaynak: Çalışkan, 2016: 35

Görsel 72. PTT Pul Müzesi, Ankara



Kaynak: Çalışkan, 2016: 35

Görsel 73. Osmanlı Bankası Müzesi- Tasarımcı: Bülent Erkmén



Kaynak: Çalışkan, 2016: 35

“Amerikan Ulusal Anayasa Merkezi, 15 yıllık bir hazırlık döneminin ardından, içinde birbirinden farklı aktivitelerin olduğu, interaktif tasarımlarla izleyicilerin sürece dâhil olabildiği modern bir müze olarak açılmıştır. Anayasanın onaylanma sürecini hissettirmeyi amaçlayan müzede, izleyicilere

1787 yılında bildiriye imza atan 39 kişinin birebir boyutlu bronz heykelleri arasında gezinme ve deftere imza atabilme gibi benzersiz deneyimler yaşatılmaktadır.” (Güler, 2007: 108).

Görsel 74. Amerikan Ulusal Anayasa Merkezi Müzesi, İmzalayanlar Salonu (Signers Hall)



Kaynak: İnternet, 30

Görsel 75. Amerikan Ulusal Anayasa Merkezi Müzesi, İmzalayanlar Salonu (Signers Hall)



Kaynak: İnternet, 30

Günümüzde sergilemenin sunuş şekliyle tasarım boyutunun önem kazanması, sergileme tasarımı anlayışını doğurmuştur. Tasarımda kullanılan malzeme ve boyut bakımından sınırsızlık oluşmuştur. Animasyonlar, grafikler, üç boyutlu çalışmalar, farklı sergileme biçimleri izleyici ile interaktif bir ilişki kurmaktadır. Kullanılan renkler ve ışıklandırmalar etkiyi artırmakta, mekânları farklılaştırmaktadır.

2.6.3. Yer İmleri

Göreceli küçük alanı simgeleyen yer imleri, zaman zaman işaretleme olarak da adlandırılmaktadır. Anıtsal işleve sahip olan yer imleri, belirli bir alan için benzersiz bir fiziksel görüntü oluşturmaktadır. Yer imleri, boyut ve tasarım açısından dikkat çeken, akılda kalan ve bir tür merkez etkisi yapan tasarımlar olarak ele alınabilir. Ayrıca bulundukları yerin tarihi ve coğrafi kimliğini oluştururlar. (Gibson, 2009: 48; Calori, 2007: 4; Güler, 2007:127).

İnsanların hafızasına kazınmış ve en çok bilinen yer imi “Hollywood” yazısı (bkz. Görsel-76.) ve Newyork Manhattan 9. cadde de bulunan “9” rakamıdır (Güler, 2007: 127; İ. U. Dur, 2011: 104).

Görsel 76. “Hollywood” Yer İmi, Kalifornia, ABD



Kaynak: İnternet, 31

Görsel 77. Newyork, 9. Cadde “9 rakamı” Yer İmi



Kaynak: İnternet, 32

Yer imi çevresel bir grafik tasarımıdır. Anıtsal işleve sahip olması mimari anıt yapılarıyla aynı işleve sahip olduğu anlamını taşımamalıdır. Mimari yapılar ya da heykeller çevresel grafik tasarım içerisinde yer almazlar. Örneğin; Alanya Kalesi, İzmir “Saat Kulesi”, Ankara “Kuğulu Park” bu illerin önemli noktalarıdır. İnsanlar burada buluşur, fotoğraf çekinirler. Fakat bu anıtsal özelliklere sahip simgeler yer imi değildirler.

“Yer imleri yönlendirme ve işaretlemenin aksine tek başlarına ya da büyük bir projenin parçası olarak kullanılabilirler. Yerleştirildiği yerin kentsel dokusuyla bütünleşik bir gazete bayisi bile, uygun tasarlandığında bir tür yer imi olabilmektedir. Belirli bir yönlendirme stratejisiyle kullanıldığı zaman da yer aldığı alan içerisinde yüklendiği doğal misyonundan ötürü izleyicilerin tanıyabileceği bir nirengi noktası olabilir.” (Güler, 2007: 110).

Görsel 78. York Üniversitesi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Güler, 2007: 111

Soldaki fotoğraf, yönlendirme ve işaretleme tasarımı içerisinde işaretleme tasarımı rolü üstlenirken aynı zamanda da bir yer imi olarak da adlandırılabilir. İşaretleme tasarımları işlev ve boyutlarına göre bir merkezin nirengi noktası durumunda ise yer imi olarak işlev görürler. Dolayısıyla yer imleri çoğu yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının bir parçası olabilirler.

Özetlemek gerekirse, “Yer İmi” tasarımı için şunlar söylenebilir;

Yer imleri, nirengi noktası ve buluşma noktası gibi benzerlerinden sahip olduğu tasarım unsurlarıyla ayrılmaktadır. Burada tasarım, diğer pek çok tasarım disiplininde olduğu gibi anlamın görselleştirilmesi süreciyle başlayıp imal edilen tasarım çözümünün, önceden planlanan yere konumlandırılmasıyla sona erer. İster bağımsız, ister bir sistemin parçası olarak tasarlanmış olsun başarılı bir yer iminin şu özelliklere sahip olması beklenmektedir. Yer imleri, tasarlandıkları mekân ile içerik bağlamında iletişim kuran, konumlandırıldıkları mekân için hususi tasarlanmış, özgün, çarpıcı ve estetik bir tasarım çözümüne sahip çevresel grafik tasarım ürünleridir.

2.7. Çevre Grafiği Kapsamında Bilgilendirme Tasarımları Dünyadan ve Türkiye’den Örnekler

Bu bölümde çevre grafikleri kapsamında ele alacağımız bilgilendirme tasarımlarını, Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı, Sergileme Tasarımı ve Yer İmleri olmak üzere 3 ana başlıkta toplamak daha doğru sonuçlara ulaşmamızı sağlayacaktır.

Çalışmamızın evrensel boyutunu belirlemek, dünyadan ve ülkemizde mevcut örnekleri görmek araştırmamıza ışık tutacaktır. Bu bağlamda dünyadan ve ülkemizden örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

2.7.1. Dünyadan Örnekler

Bu bölümde rasgele şehirler belirlenip çalışmaların örneklerine yer verilmiş ve yorumlamaları yapılmıştır.

2.7.1.1. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları

2.7.1.1.1. Amerika

Amerika’da bazı eyaletlerde yönlendirme ve işaretleme tabelalarında bir standart konulmuş ve bu şekilde uygulanmaktadır (bkz. Görüntü-79). Çevresel grafik tasarımların bir kültür olduğunu yönlendirme ve işaretleme tasarımlarındaki tasarımlarda görmek mümkündür. Ayrıca bu tasarımlar yönlendirmenin yanı sıra mesafe bilgisi ve harita bilgisi verme gibi işlevlerde de bulunmaktadır.

Görsel 79. Amerika Birleşik Devletleri Cadde, Sokak Yönlendirme İşaretleri Kural Tablosu

		
Street sign, MUTCD D-3.	Street sign, MUTCD D-3.	NYC Broadway street sign.
		
NYC street sign.	NYC Midtown Manhattan street sign.	NYC Historic district street sign.
		
Chicago Street Sign.	Boston street sign.	Washington, DC street sign.
		
Philadelphia street sign.	Hoboken street sign.	Los Angeles street sign.

Kaynak: Fişenk, 2012: 156

Görsel 80. Tarihi Broadway caddesi yönlendirme tabelası



Kaynak: İnternet, 33

Görsel 81. New York Bulvar ve Cadde Yönlendirme Öğeleri



Kaynak: İnternet, 34

Görsel 82. New York Bulvar ve Cadde Yönlendirme Ögeleri



Kaynak: İnternet, 35

New York eyaletinde var olan bazı kapı işaretleme numaralarına bakıldığında bu numaralandırmaların farklı şekillerde tasarlandığı ve uygulandığı görülmektedir. Oluşturulan standarttın dışında bir uygulama olduğu söylenebilir. Fakat bu tasarımlar kullanıldıkları yerlerle uyumlu tasarlandıkları için görsel bir kirlilikten bahsedemeyiz (bkz. Görsel-83).

Görsel 83. New York, Kapı Numara Tasarımları



Kaynak: Fişenk, 2012: 159

2.7.1.1.2. Fransa

Fransa'nın farklı bölgelerinden alınan yönlendirme öğelerinin (bkz. Görsel 84-87) yer aldığı bu bölümdeki örnekler, yönlendirme tasarımının kurallı bir biçimde oluşturulduğunu göstermektedir.

Fransa'daki yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının kurallı bir şekilde kullanılması, 1912'de, Ulusal Turizm Ofisi (National Office For Tourism), Fransa Gezi Klübü (Tourin Club de France) ile Köprüler ve Yollar Departmanı (Department for Bridges & Roads) gibi gruplar tarafından fark edilmiş ve bu tasarımların bir dizge niteliği oluşturacak şekilde bir standart getirilmiştir (Baines ve Dixon, 2008: 40-41).

Görsel 84. Fransa / Vendee, Yönlendirme Örnekleri



Kaynak: Baines ve Dixon, 2008: 41

Görsel 85. Fransa / Apremont, Bir Yönlendirme Tabelası Örneği



Kaynak: Baines ve Dixon, 2008: 40

Görsel 86. Fransa, Cadde Yönlendirme Tasarımı Örneği



Kaynak: Fişenk, 2012: 169

Görsel 87. Fransa, Cadde Yönlendirme Tasarımı Örneği



Kaynak: Fişenk, 2012: 170

Görsel 88. Fransa, Yönlendirme Tasarımı Örneği



Kaynak: Fişenk, 2012: 171

2.7.1.1.3. İngiltere

İngiltere’de bulunan The Salem Wesleyan Reform Kilisesi duvarı üzerine yerleştirilen işaretleme tabelası duvar dokusunu bozduğu gibi tabela üzerindeki tipografik düzenlemeler de okunurluğu ve algılanırlığı düşürmektedir.

Görsel 89. The Salem Wesleyan Reform Church, in Barnsley in England. (İngiltere Barnsley'deki Salem Wesleyan Reform Kilisesi)



Kaynak: İnternet, 36

Ayrıca, İngiltere’de yönlendirme grafiklerinin bir tasarım standartı içerisinde uygulandığı görülmektedir. Beyaz zemin üzerine siyah ve kırmızı sade tipografik bir düzenlemeyle tasarımların oluşturulmuştur. Bu durum yönlendirme tasarımlarına kimlik kazandırarak bir dizge oluşturmaktadır (bkz. Görsel-90-93).

Görsel 90. İngiltere, Yönlendirme Tabelası Örneği



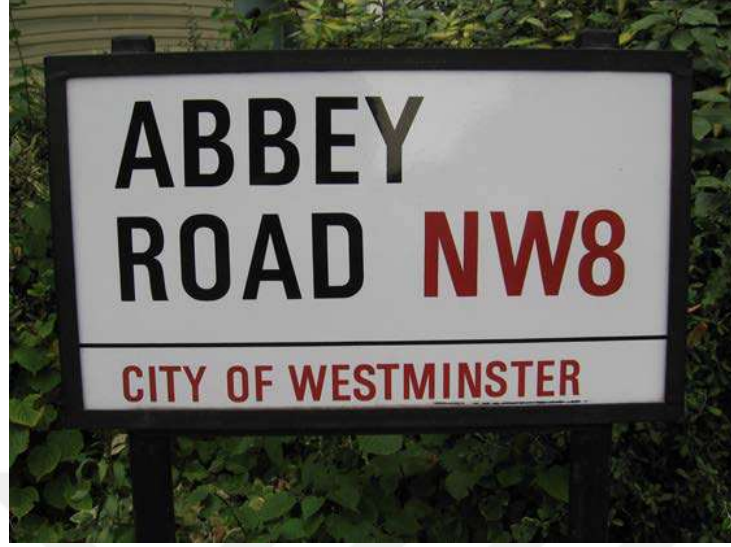
Kaynak: İnternet, 37

Görsel 91. İngiltere, Yönlendirme Tabelası Örneği



Kaynak: İnternet, 38

Görsel 92. İngiltere, Yönlendirme Tabelası Örneği



Kaynak: İnternet, 39

Görsel 93. İngiltere, Yönlendirme Tabela Örnekleri



Kaynak: İnternet, 40

2.7.1.1.4. Portekiz

Portekiz’de kullanılan yönlendirme ve işaretleme tasarımları bir dizge niteliği taşımaktadır. Özellikle yönlendirme tasarımlarına bakıldığında ülke kültürünü tasarımlar üzerinde bayrak rengi kullanılarak yansıtılmaya çalışıldığı düşünülmektedir. Fakat bazı tasarımların konumlandırıldığı yer itibari ile (bkz. Görsel-94) algıda anlam karmaşasına sebep olabilmektedir.

Görsel 94. “Portugal Village” ismiyle tasarlanan Portekiz de Yönlendirme Tabela Örnekleri



Kaynak: İnternet, 41

Görsel 95. Portekiz, Cadde Yönlendirme Tabelası



Kaynak: İnternet, 42

Görsel 96. Portekiz, Cadde Yönlendirmesi Tabelası



Kaynak: İnternet, 43

İnceleme sonucunda ABD, İngiltere, Fransa, Portekiz çevre grafiklerini bir kültür ögesi olarak kullanmaktadır. Fakat bazı ülkelerde tasarımları kendi içerisinde bir dil ve tasarım bütünlüğü oluşturmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra İngiltere'de bu tasarım dalının gerçek anlamda uygulandığının, bir yönlendirme ve işaretleme dizgesi oluşturulduğunun ve bu dizgenin kurallarının cadde, sokak vb. alanlarda aynı görsel dil ile kullanıldığı görülmüştür.

2.7.1.2. Sergileme Tasarımı

2.7.1.2.1. Amerika

Amerika Birleşik Devletlerinde, Barbara ve Monton Mandel tasarım galerisinde sosyal ve ekonomik eşitliğe karşı bir tepki olarak oluşturulan “By The People: Designing A Better America” isimli sergileme tasarımı, endüstri devri sonrası kentleri daraltmak, metro bölgelerini, yaymak, kırsal kasaba oluşumlarıyla mücadele etmek, doğal ve insan kaynaklı felaketlerden etkilenen bölgelerde oluşan kalıcı yoksulluk alanlarına yönelik kapsayıcı ve sürdürülebilir düşünceyle oluşturulmuştur (bkz. Görsel-97).

Görsel 97. Amerika / Newyork Sergileme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 44

Amerika’da sergileme tasarımına güzel örnek olabilecek sergilerden bir diğeri de “Black Urban Design in a Changing America” (Değişen Amerika’da Siyah Kentsel

Tasarım)'dır. Sergileme tasarımında Afrikalıların Amerika'daki bazı mekânlarda hoş karşılanmadığını ve bunu konutlarda tuğla duvar ve metal kapı kullanımıyla Afrika ve Amerikalı benzetimleriyle ortaya koymuştur (bkz. Görsel-98).

Görsel 98. Amerika'da Sergileme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 45

2.7.1.2.2. İspanya

İspanya'daki önemli sergileme tasarımlarından birisi olan “Talking Brains” (Konuşan Beyinler) isimli sergileme, beynin dilsel faaliyet açısından nasıl çalıştığını açıklayan 750 metrekarelik bir sergidir. Sürükleyici deneyimlerle, beynin, dilin psikolojik ve biyolojik oluşumunu sinir bilimi, genetik, anatomi ve insan evrimi ile olan bağlarını ortaya koymaktadır (bkz. Görse1-99.).

Görse1 99. İspanya’da Sergileme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 46

İspanya’da sergileme tasarımına iyi bir örnek olarak gösterilebilecek olan ikinci çalışma ise, “Günah, Kefaret ve Af” isimli sergilemedir. El Salvador Katedrali, Manastırı ve Müzesinde oluşturulan sergi, günah alanından başlar, kefarete gibi birkaç aşamadan geçtikten sonra bağışlanma aşamasıyla son bulur. Ziyaretçi merkezli olan sergileme tasarımı, din ile en ileri teknolojiler bir araya getirilerek oluşturulmuştur (bkz. Görse1-100-101).

Görsel 100. İspanya’da Sergileme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 46

Görsel 101. İspanya’da Sergile me Tasarımı



Kaynak: İnternet, 46

2.7.1.3. Yer İmi

Bölüm 2.8.3’de verdiğimiz örneklerin yanı sıra, yılbaşı için özel tasarlanmış Polonya’nın başkenti Varşova’da bulunan “Warsaw” yazısı, Avusturalya Melbourne’daki Old Treasury Kent Müzesi girişindeki yer imi, Amerika Birleşik Devletleri ve Arizona Eyaletinde bulunan Agave kütüphanesinin alanında bulunan yer imi ve Amsterdam “İamsterdam” yazısı şekli ve boyutu itibariyle anıtsal bir form özelliği taşımaktadır. Bu özellikleriyle yer imlerine güzel birer örnek olarak gösterilebilir (bkz. Görsel-102-105).

Görsel 102. Polonya/Warşova “Yer İmi” Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2017

Görsel 103. Avusturya/Melbourne, Old Treasury Kent Müzesi’nin Önünde Bulunan “Yer İmi” Tasarımı



Kaynak: İnternet, 47

Görsel 104. ABD/Arizona “Agave Kütüphanesi” Önünde Bulunan Yer İmi



Kaynak: İnternet, 47

Görsel 105. Amsterdam, Yer İmi Tasarımı



Kaynak: İnternet, 48

2.7.2. Türkiye’den Örnekler

2.7.2.1. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları

Çevresel Grafik Tasarım içerisinde ele aldığımız yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının Türkiye’de hangi boyutta ele alınıp uygulandığını görmek aynı zamanda

çalışmamızın evrensel boyutunu tamamlamak için Türkiye’deki yedi bölgeden yedi adet şehir belirlenmiştir. Bu şehirler belirlenirken, gelişmişlik düzeyleri ve nüfus yoğunluğu gibi faktörler dikkate alınmıştır. Bu kapsamda Ankara, İstanbul, Diyarbakır, Erzurum, İzmir, Samsun ve Antalya illerindeki yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımları incelenecektir.

2.7.2.1.1. Ankara

Ankara'nın yönlendirme öğeleri 2010 yılından itibaren yenilenmeye başlamış ve şuan birçok ilçe ve mahalle de oluşturulan standart tasarım kullanılmaktadır. Tasarım dikdörtgen alüminyum levha üzerine oluşturulmuştur. Görsellerde görüldüğü gibi, tabelanın üstünde dairesel bir çıkıntı oluşturularak büyükşehir belediyesi yazısı buraya yerleştirilmiştir. Beyaz bir bordürle çerçeve oluşturulmuş ve sınırlandırma yapılmıştır. Bulvar, cadde, sokak ve mahalle isimleri gelişi güzel rasgele tabela içerisine yerleştirilmiştir.

Görsel 106. Ankara, Bulvar Yönlendirme Tabelası



Kaynak: İnternet, 57

Görsel 107. Ankara, Cadde, Sokak Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Ankara’da kullanılan mevcut cadde ve sokak yönlendirme tabela tasarımlarında bir standart oluşturulmuş ve tüm büyükşehirle bağlı ilçe ve mahallelerde kullanılmaktadır. Tabela kullanımlarında tasarımdan kaynaklanan bazı sorunların uygulamada ortaya çıktığı görülmüştür. Görsel-108 ‘de de görüldüğü üzere tabela tasarımı üzerinde oluşturulan dairesel form tabelaların aynı direk üzerinde birlikte kullanımda problem oluşturduğundan alttaki tabela biraz arkaya çekilip uygulanmaya çalışılmıştır. Bu durum altta kalan her tabelanın tasarım bütünlüğünü bozacaktır. Yine aynı görsel de direk üzerine yerleştirilen cadde tabelaları farklı isimle aynı yönü

göstermektedir. Bu durum da tabelaların kullanıcıları yanlış yönlendirdiği ya da yönlendiremediği düşünülmektedir.

Görsel 108. Ankara, Cadde Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Bazı tabelaların konumlandırıldığı yer itibarıyla ve eğilip bükülmeler sebebiyle görünmedikleri ve işlevlerini yerine getiremedikleri düşünülmektedir (bkz. Görsel-107, 109). Bazı tabelalar ise zamanla yıpranmış ve farklı bir görüntü oluşturmaktadır (bkz. Görsel-110).

Görsel 109. Ankara, Cadde Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 110. Ankara, Cadde Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Ayrıca, kapı işaretleme tasarımları da bu dizge içerisinde yerini almış ve tamamlayıcı bir tasarım bütünlüğü içerisinde. Bu tasarımlar, birçok semt ve mahallede aynı standart tasarım anlayışıyla uygulanmaktadır (bkz. Görsel-110-111).

Görsel 111. Ankara, Kapı İşaretleme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 112. Ankara, Kapı İşaretleme Tabelaları



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Sonuç olarak; Ankara’da uygulanan cadde, sokak yönlendirme tabelalarıyla kapı işaretleme tabelaları için bir standart oluşturulmuş ve hemen hemen her semt ve mahallede kullanılmaktadır. Başkent Ankara’nın bu anlamda oluşturduğu tasarımlarla şehre bu anlamda marka kimliği kazandırdığı ve bu tabelaların yarattığı görsel kirliliğin önüne geçtiği söylenebilir. Fakat tabelaların bazılarının trafik levhalarıyla birlikte kullanılması sonucunun, algılamada olumsuzluklar doğuracağı düşünülmektedir (Görsel-113, 114).

Görsel 113. Ankara, Trafik levhası ve Cadde Tabelası Birlikte Kullanımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 114. Ankara, Trafik levhası ve Cadde Tabelası Birlikte Kullanımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.7.2.1.2. İstanbul

Bölüm 2.7.1.1.2’de de ele aldığımız İstanbul, cadde ve sokak yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımlarıyla kapı işaretleme tasarımları diğer tüm illerden farklılığıyla örnek oluşturduğu ve dikkat çektiği düşünülmektedir. İstanbul’daki bu tabela tasarımı uygulandıktan sonra birçok il ve ilçede benzer tasarımlar uygulanmaya başlanmıştır. Bu şehirlerden bazıları Kocaeli, Sakarya, Ordu ve Erzurum’dur.

Görsel 115. İstanbul / Fatih, Direkli Cadde Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2018

Tabela tasarımları üç farklı renk ve boyutta bloklar halinde oluşturulmuştur. Tasarımda kullanılan tipografi belirli bir standartta ve yükseklikleri değişmeyecek şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca bu bilgilendirmeler önem ve öncelik sırasına göre konumlandırılmıştır. En üst bölümdeki kırmızı blokta cadde ya da sokak isimlerinin beyaz renkle yazılı olduğu alan, orta beyaz blokta kırmızı renkle mahalle isminin yazılı olduğu alan ve en alt blokta semt isminin yazılı alandır. Semt isminin yazılı olduğu alan rengi her semt için farklı renkte tasarlanmıştır. Ayrıca harfler arasındaki aralık (espas) belli bir kalıpla yapılmıştır (Köksal, 2007: 9- 12).

Görsel 116. İstanbul / Üsküdar, Direkli ve Direksiz Cadde Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2018

Görsel 117. İstanbul'da Kapı Numarası İşaretleme Tabelaları



Kaynak: Asım Topaklı, 2018

Görsel-117 ve 118'de yer alan kapı işaretleme tabela tasarımlarına bakıldığında birbirinden tamamen farklı olduğu görünmektedir. Görsel-117'de yer alan tabelalar birbirinden farklı ve her ikisi de eski tabeladır. Yeni mevcut dizge tasarımlarından çok uzaktır. Görsel-118'de yer alan tasarım mevcut standartlarda ve güncel olarak

büyükşehir belediyesinin kullandığı tabeladır. Buradan da anlaşılacağı üzere, İstanbul için oluşturulmuş dizge tasarımlarının bazı yerlerde olması gerektiği gibi kullanılmadığı görülmüştür. Görsel öğelerin çokluğu ve düzensizliği nedeniyle kapı numarasının hangisi olduğu anlaşılamamakta ve bir görsel kirlilik meydana gelmektedir ki, bu da yönlendirme dizge tasarımında karşılaşılmaması gereken bir durumdur.

Görsel 118. Görsel-118. İstanbul'da Kapı Numarası İşaretleme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2018

Görsel 119. İstanbul'da Kapı Numarası İşaretleme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2018

2.7.2.1.3. Diyarbakır

Köklü bir tarihe sahip ve pek çok özelliği bünyesinde barındıran Diyarbakır'da bulunan yönlendirme ve işaretleme tasarımları incelendiğinde bu tasarımların kentin kimliğini yansıtmakta başarısız olduğu söylenebilir. Tasarımların İstanbul'da kullanılan tasarımların bir benzeri olduğu düşünülmektedir. Bu kapasam da tasarımlar bir bürün içerisinde kullanılmaktadır. Özellikle Fişenk' in 2012' deki araştırmasında ortaya koyduğu görsellerle yaptığı (bkz. Görsel-120, 121) değerlendirmesinden de

yola çıkarak şehir de bu tasarımlara karşı bilinçli bir yaklaşım olduğu bu bağlamda yenilenme olduğunu söyleyebiliriz (bkz. Görsel-122-124).

Görsel 120. Diyarbakır, Cadde Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Fişenk, 2012: 131

2012 yılında Fişenk H. tarafından fotoğraflanmış görsellerdeki yönlendirme tabelaları bir dizge niteliğinde olmamakla birlikte, görsel bir kirlilik oluşturmakta kent kimliğini de olumsuz etkilemektedir.

Görsel 121. Diyarbakır, Sokak Yönlendirme Tabelası ve Yazısı



Kaynak: Fişenk, 2012: 131

Merkez ilçesi Yenişehir'den elde edilen görsellerden de anlaşılaacağı üzere tasarımlar bir düzen içerisi de oldukça anlaşılır ve algılanabilir font ve renklerle oluşturulmuştur. Fakat tabelaların üzerine yapıştırılan stickkerlar görsel bir yıpranma oluşturmuş ve bundan dolayı yazılar kısmen okunamamaktadır (bkz. Görsel-122-124).

Görsel 122. Diyarbakır, Cadde Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 123. Diyarbakır, Cadde Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 124. Diyarbakır, Sokak Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.7.2.1.4. Erzurum

Erzurum'daki cadde ve sokak yönlendirme öğeleri iki farklı tasarım şekliyle kullanılmaktadır. İlk tasarım standart mavi zemin üzerine beyaz tipografiyle oluşturulmuştur (bkz. Görsel-125, 126). Dikdörtgen alüminyum üzerine folyo yapıştırma ile yapılan bu tasarımda beyaz çerçeve içerisine cadde - sokak ve mahalle isimleri yazılmış ve yönlendirme simgesiyle yön tayin edilmiştir. Diğer tasarımın (bkz. Görsel-128, 129) İstanbul'daki cadde ve sokak yönlendirme tasarımlarından (bkz. Bölüm. 2.9.2.1.2) esinlenerek oluşturulduğu düşünülmektedir. Fakat bu tasarım da renk farklılıklarının yanı sıra alt iki bloğu kaplayacak şekilde büyükşehir belediyesi logosu sol alt tarafa yerleştirilmiştir. Ayrıca en alt blok, sabit turkuaz üzerine beyaz renk ile Erzurum büyükşehir belediyesi yazılmıştır. Her iki tasarımında bir standarttı vardır. Fakat şehirde iki farklı standartta tasarımın uygulanıyor olması algıda seçiciliği düşürebilmektedir. Bunun yanında bu tasarımlar birlikte kullanıldıklarında görsel bir kirliliğe neden olabilmekte ve kent kimliğini de olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Görsel 125. Erzurum, Cadde Yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

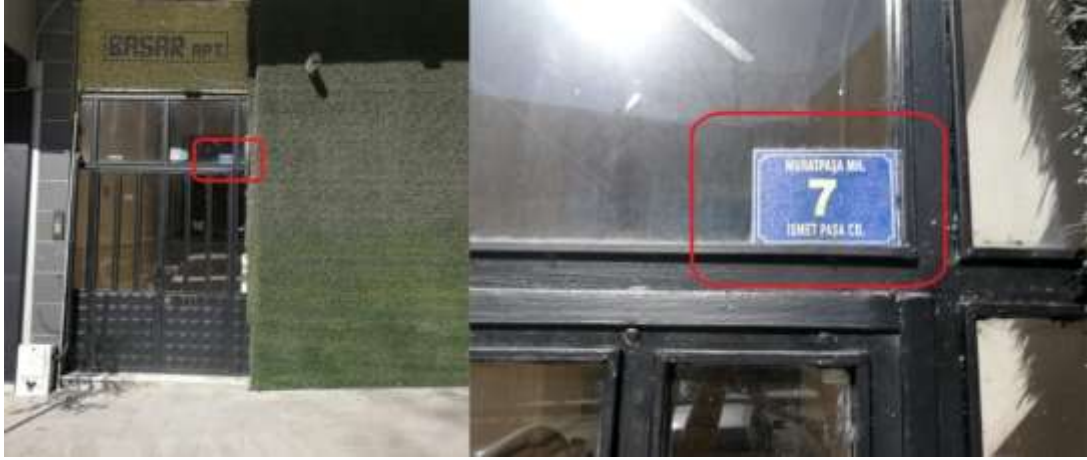
Görsel-125’ de iş merkezi girişine konumlandırılan cadde yönlendirme tabelası uzaktan bakıldığında etrafındaki diğer çevresel grafikler nedeniyle algılanması zordur. Bu durum tabelanın işlevselliğini olumsuz etkilemektedir.

Görsel 126. Erzurum, Sokak Yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 127. Erzurum, Sokak Yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 128. Erzurum, Bulvar Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 129. Erzurum, Cadde yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.7.2.1.5. İzmir

İzmir ilinde 2009 yılında kent genelinde yenilenmeye başlanan cadde sokak levhalarında, dayanıklı ve düşük maliyetli emaye-saç malzeme kullanılmaya başlanmıştır.

Görsel 130. İzmir / Altievler, Direkli Sokak Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

İzmir'deki Cadde ve sokak yönlendirme tabela tasarımları ve kapı işaretleme tabela tasarımları bir standart oluşturularak yapılmış ve şehrin ilçe ve mahallelerinde uygulanmaktadır. Tasarım incelenen diğer illerden farklı boyutlandırma ve öne kabartma oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. İzmir büyükşehir belediyesi logosu tabelanın en üst kısmına yerleştirilmiş ortada ve büyük punto ile yazılmış alana kullanılacağı cadde ve ya sokak ismi en alt kısma ise mahalle ismi yazılmıştır. Sağ alt kısımda ise yönlendirme ok işareti ile yapılmıştır.

Görsel 131. İzmir / Altievler, Direksiz Sokak Yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 132. İzmir / Altievler, Direksiz Sokak Yönlendirme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 133. İzmir, Kapı Numarası İşaretleme Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.7.2.1.6. Samsun

Karadeniz bölgesinin en gelişmiş şehirlerinden biri olan Samsun tarihi, kültürel ve coğrafi gibi özellikleri bakımından oldukça önemli bir şehirdir. Samsundaki yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımları incelendiğinde bu tasarımların bir dizge niteliği taşıdıkları ve bir standartın olduğu görülmüştür. Özellikle diğer şehirlerden farklı olarak, Samsun bulvarlarında yönlendirme tabelaları taş üzerine işleme ile oluşturulmuştur (bkz. Görsel-134,135).

Görsel 134. Samsun, Bulvar yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 135. Samsun, Bulvar yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Cadde ve sokak yönlendirme tasarımlarının konumlandırılmasında ise bazı olumsuzların olduğu düşünülmektedir. Tabelalar bazı yerlerde diğer çevresel grafik öğeleriyle beraber kullanılmış bazı yerlerde ise bahçe tellerinin üzerine konumlandırılmıştır. Bu durum tabelaların algılanırlığını olumsuz etkilediği düşünülmektedir (bkz. Görsel-136,137).

Görsel 136. Samsun, Sokak yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 137. Samsun, Cadde yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)



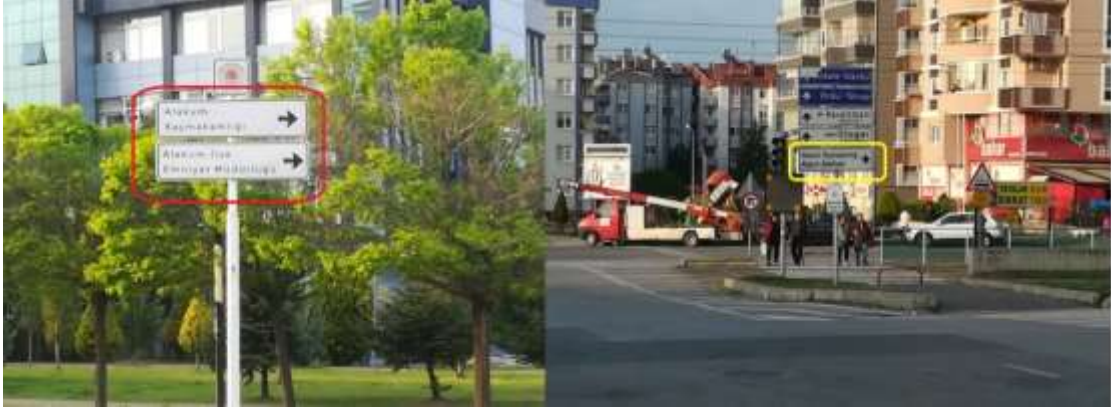
Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 138. Samsun, Sokak yönlendirme Tabelası (Uzak ve Yakın Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 139. Samsun, Cadde yönlendirme Tabelaları



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.7.2.1.7. Antalya

Antalya’da kullanılan cadde, sokak ve kapı numaralandırma tasarımları kendi içerisinde bir bütünlük oluşturmaktadır. Fakat tasarımlar üzerinde kullanılan ve çok önemli bir öge olan tipografi bu tasarım da büyük punto ile yerleştirilmiştir. Tasarımda tipografinin büyük puntıyla kullanılması anlam karmaşası yarattığı düşünülmektedir. Daha önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere bilgiler önem sırasına göre yerleştirildiğinde daha çok algılanabilmektedir. Ayrıca, bu tabelaların birlikte kullanıldığında yarattığı etki ilk bakışta algılanmasını zorlaştırmaktadır. Bunun yanı sıra özellikle kapı numaralandırma tabelalarında kullanılan malzemeden kaynaklanan sebeplerden dolayı zamanla tabelanın renginde solma olmuştur. Özellikle Antalya gibi güneşin ve yağmurun çok yoğun hâkim olduğu illerde tercih edilen malzemelerin güneşe dayanıklı olması bu sorunları ortadan kaldıracaktır.

Görsel 140. Antalya, Sokak Yönlendirme Tabelaları



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 141. Antalya, Kapı Numara Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 142. Antalya, Cadde ve Sokak Yönlendirme Tabelaları



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 143. Antalya, Kapı Numara Tabelası



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.7.2.2. Sergileme Tasarımları

Türkiye’den örnek olarak ele aldığımız sergileme tasarımlarında bir şehre bağlı kalmadan rasgele seçim metodu uygulanmıştır. Bazı müze, fuar ve uluslararası sergilerden örnekler sunulmuştur. Ele aldığımız aşağıdaki örnekler Türkiye’de sergileme tasarımının başarılı bir şekilde uygulandığının ve gün geçtikçe geliştiğinin bir göstergesi niteliğindedir.

Görsel 144. Garanti Galerisi



Kaynak: Çalışkan, 2016: 37

Görsel 145. Contemporary İstanbul 2018, Sergileme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 49

Görsel 146. Tasarımhane, “Nar Niyetiyle” İstanbul. Sergileme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 50

Görsel 147. Tasarımhane, “Nar Niyetiyle” İstanbul. Sergileme Tasarımı



Kaynak: İnternet, 50

2.7.2.3. Yer İmleri

Türkiye’den örnek olarak ele aldığımız Yer İmi tasarımlarında bir şehre bağlı kalmadan rasgele seçim metodu uygulanmıştır. Bu tasarımlar boyutlarıyla ve tasarımlarıyla bazı şehirler de ait oldukları şehre uygun iken bazılarında uygun olmadığı kanısına varılmıştır.

Görsel 148. İzmir, Karşıyaka Futbol Kulübünü Yansıtan Yer İmi Tasarımı



Kaynak: İnternet, 51

İzmir Karşı Yakada iki ayrı yer imi oluşturulmuştur. Birincisi Karşıyaka futbol kulübünü simgeleyen yer imi ikincisi ise, Karşıyaka ilçesini simgeleyen yer imidir. Bu iki tasarımda anıtsal boyutları ve grafiksel form ifadeleriyle güzel örnek olarak değerlendirilebilir.

Görsel 149. İzmir, Karşıyaka İlçesini Simgeleyen Yer İmi Tasarımı



Kaynak: İnternet, 51

Görsel 150. Kayseri, Yer İmi Tasarımı



Kaynak: İnternet, 52

Kayserililerin ve şehri ziyaret edenlerin vazgeçilmez buluşma noktası olan Forum Kayseri alışveriş merkezi önüne konumlandırılan “Love Kayseri” yazısı şehrin

simgesi durumdadır. Dünyada bu şekil, boyut ve tasarım anlayışıyla en bilindik yer imi Amsterdam'daki "Iamsterdam" yazısıdır. Ülkemizde ise birçok şehir "yer imi" simge olarak bu tarza yakın tasarımlar kullanmaktadır. Aynı özellikte var olan "Love Samsun" ve "Konya Gönüllerin Şehri" yazıları bu durumu açıklayıcı örnekler olarak gösterilebilir.

Görsel 151. Samsun, Amisos Tepesi, Yer İmi Tasarımı



Kaynak: İnternet, 53

Görsel 152. Konya, Mevlana Meydanı, Yer İmi Tasarımı



Kaynak: İnternet, 54

2.8. Sinop İlinin Tarihi ve Kültürel Yapısı

Antik çağdan beri parlak ve yoğun bir ticari ve kültürel yaşantıya sahip olan Sinop, bu niteliğini Bizans, Selçuklu, Candaroğlu ve Osmanlı yönetimlerinde de sürdürmüş, ayrıca kale ve tersanesi ile bölgenin en önemli askeri üslerinden biri olmuştur. Bu durumunu Sinop baskınından sonra kaybetmeye başlayan kent, sur dışına güneydoğu yönde azınlık yerleşmeleri ile batıya doğru ise yönetim ve eğitim gibi kamu hizmetleri yerleşmesiyle çıkmıştır. Ulaşım şebekesi olarak Antikçağ’ dan beri geometrik yapısını koruyan Sinop 'un ulaşım omurgasını, Boyabat yolu ile bu yolun şehir içindeki devamı olan Sakarya, Cumhuriyet ve Fatih caddeleri oluşturur. Bu eksenlerdeki en önemli dikey bağlantı, valilik ve belediye önünden geçen Gazi Caddesi’ dir.

Şehir yerleşiminde, “Yeni Mahalle” yüksek gelirli memurların, “Camikebir Mahallesi” zengin tüccar, serbest meslek sahibi ve esnaf ailelerinin, “Gelincik Mahallesi” ise taşradan yeni gelmiş olanların yerleştikleri alanlardır. Batıda “Gelincik”, Kuzeydoğuda “İncedayı” ve “Kefevi”, doğuda “Ada” mahalleri düşük gelirli grupların yerleşim yerleridir (İnternet, 55).

Görsel 153. Sinop ili havadan görünüş



Kaynak: İnternet, 56

Birçok medeniyetlerin gelip geçtiği Sinop'ta tarihi, kültürel ve arkeolojik değerlerle tabii güzellikleri bir arada görmek mümkündür. Sinop Müzesi, Balatlar Kilisesi, Alaaddin Camii, Paşa Tabyaları, Eski Sinop Cezaevi - Eski Sinop Tersanesi, Şehitlik ve Şehitler çeşmesi gibi birçok önemli eseri bünyesinde barındırmaktadır.

Ayrıca Üniversite, Uluslararası Havaalanı, Sinop Nükleer Enerji Santrali, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı Sinop şehrinin bünyesinde bulundurduğu ve gelişmesine katkı sağlayacak imkânları arasındadır.

Derin bir tarihe ve kültüre sahip olan Sinop, ayrıca bir turizm şehridir. Doğa ve deniz turizminin Karadeniz de nadir yaşanan yerler arasındadır. Bu özelliği Sinop ilini değerli ve çekici kılmaktadır.

Bu denli önemli bir şehir olan Sinop, çevre estetiği konusunda çok yol alamamıştır. Şehrin, ada üzerinde kurulu olması, mimari bir düzenin olmayışı ve bunun yanı sıra çevresel grafik elemanlarının denetimsiz, özensiz ve düzensiz uygulanmasından dolayı oluşan görsel kirlilik çevre estetiğini ve kent kimliğini olumsuz etkilemektedir.

Aşağıda araştırmamızın konusu olan Sinop İline ait çevre grafiklerine yer verilmiştir.

2.9. Çevre Grafiği Kapsamında Bilgilendirme Tasarımları Sinop'tan Örnekler

Bu bölümde Sinop il merkezindeki cadde, sokak, resmi kurum, tarihi, kültürel varlıklar, otopark ve sosyal alanların yönlendirme tasarımlarına yer verilmiştir. Sinop il merkezinde yer ini tasarımına rastlanmadığı için bu tasarımla ilgili herhangi bir değerlendirme yapılamamıştır.

2.9.1.Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları

2.9.1.1.Cadde, Sokak Yönlendirme ve Kapı İşaretleme Tasarımları

Görsel-154 ve Görsel-155'deki tabela tasarımları incelendiğinde, yazı karakterlerin farklılığı, farklı simge ve semboller kullanımı ilk bakışta dikkati çeken ve tasarım bütünlüğünü bozan unsurlardır. Bunun yanı sıra kullanılan malzeme açısından da birbirinden farklıdır. Görsel-154'de kullanılan malzeme alüminyum üzeri folyo kaplamayken Görsel-155'deki kabartma metal plaka üzeri boyamadır.

Görsel 154. Sinop Şehir Merkezi “Sokak” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 155. Sinop Şehir Merkezi “Cadde” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 156. Sinop Şehir Merkezi “Sokak” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel-156'ye bakıldığında da tıpkı bir önceki fotoğraflarda olduğu gibi malzeme ve tasarım bütünlüğü açısından farklılıkların olduğu görülmüştür. Ayrıca tabelaların konumlandırma bakımından da problemlidir. Göz hizası ve bakış açısının çok üstüne ve kör noktalara yerleştirilmiştir.

Görsel 157. Sinop Şehir Merkezi “Cadde” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2018

Görsel-157'de Sinop Sakarya Caddesi üzerinde bulunan Alaaddin Camii duvarı üzerinde bulunan Alaeddin Camii işaretleme tasarımının yanı sıra Alaeddin Keykubat Caddesi yönlendirme tabelası caminin dokusuna zarar vermektedir. Bununla birlikte birçok tabelanın birlikte kullanımı ve cadde yönlendirme tabelasının trafik levhasının arkasında bulunması algılanırlığı kısmen de olsa düşürdüğü düşünülmektedir. Ayrıca bu cadde yönlendirme tabelası tasarımı var olan diğer cadde ve sokak tabelalarıyla tasarım ve tipografi bütünlüğü açısından uyumsuzdur.

Görsel 158. Sinop Şehir Merkezi “Cadde” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel-158’ de eski tabela düzenlenerek yenilenmiş fakat yenilenen tabela yine diğer tabelalar gibi farklı bir tasarımla yapılmıştır.

Görsel 159. Sinop Şehir Merkezi “Cadde” Yönlendirme Tasarımı (Uzak ve Yakın Görünüş)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 160. Sinop Şehir Merkezi “İncedayı Sokak” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 161. Sinop Şehir Merkezi “Kıbrıs, Tuzcular ve Kurtuluş Caddesi” Yönlendirme Tasarımı Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Sinop şehir içi cadde sokak yönlendirme tabela tasarımlarına bakıldığında tasarım dizgesinin oluşmadığı gelişmiş güzel rastgele tabelaların tasarlandığı ve konumlandırıldığı açıkça görülmektedir. Ayrıca tabelalarda kullanılan malzemede bir birinden farklıdır. Malzeme farklılığı tabelalarda dizge bütünlüğünü bozmaktadır. Ayrıca zamanla renk solmasına sebep olmuştur. Tüm bunların yanı sıra bu tabelaların

ortaya koymuş olduğu bu olumsuz durum görsel kirlilik oluşturarak kent kimliğini de olumsuz etkilemektedir.

Bunun yanı sıra Sinop ilinde kullanılan kapı numarası tabelaları zamanla değişiklik göstermiştir. Şuan kullanılan birçok kapı numaralandırma tabelası birbirinden çok farklı şekillerde kullanılmaktadır. Eski kapı numaralarının değiştirilmemesi ve yıpranmış olması görsel iletişimde olumsuzlar ortaya çıkarmaktadır. Sinop belediyesi tarafından oluşturulan tasarımların eski ve yeni örnekleri Görsel- 162’ de sunulmuştur.

Görsel 162. Sinop Şehir Merkezi Kapı Numara Tasarımları



Kaynak: Sinop Belediyesi Arşivi, fotoğraf: Asım Topaklı, 2019

2.9.1.2. Resmi Kurumların Yönlendirme ve İşaretleme tasarımları

Sinop Şehir merkezindeki Resmi Kurum Yönlendirme tasarımlarına bakıldığında her bir tasarımın farklı bir görsel düzenlemeyle oluşturulduğu görülmektedir. Tasarımlar da kullanılan font, simge, sembol ve renk gibi öğeler gelişmiş güzel rasgele kullanılmıştır. Tabelalar da kullanılan malzeme araştırmacı tarafından incelenmiş ve farklı malzemelerin kullanıldığı saptanmıştır. Ayrıca tabelaların işlevselliğini etkileyen önemli etkenlerden olan “konumlandırma” aşağıdaki görsellerden de anlaşılacağı üzere birçok tabela ile birlikte kullanılmış ve bu tasarımların algılanabilirliğini oldukça düşürmüştür.

Görsel 163. Sinop Şehir Merkezi “Anadolu Üniversitesi AÖF Sinop Bürosu” ve “Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 164. Sinop Şehir Merkezi “Emniyet Müdürlüğü” ve “Kültür Merkezi” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 165. Sinop Şehir Merkezi “Öğretmenevi” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 166. Sinop Şehir Merkezi “Sahil Güvenlik Bot Komutanlığı”, “Askerlik Şubesi Başkanlığı”, “Kütüphane” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.9.1.3. Tarihi ve Kültürel Varlıkların Yönlendirme ve İşaretleme tasarımları

Görsel-167 ve 168’deki Sinop “Paşa Tabyaları” yönlendirme tasarımı, reklam panolarıyla aynı yerde, küçük boyutta kullanılmasından ve tabela arkasında ki toprak rengi ile aynı renk tonuna sahip olduğundan, algılana birlik ve okunurluk oldukça zayıftır. Ayrıca diğer tasarımlara bakıldığında (görsel-169-171) bu tasarımların kendi içinde font, sembol ve renk uyumu varken boyutları birbirinden farklıdır. Bu

tasarımların aynı zamanda “Paşa Tabyaları” tabela tasarımıyla da hiçbir benzer yanı bulunmamaktadır. Yine bu tasarımlar şehir merkezinde geliş güzel rasgele konumlandırılmış ve bundan dolayı algılanamamaktadır. Tarihi ve kültürel anlamda köklü bir geçmişe sahip Sinop şehrinde var olan birçok yer ve mekân bulunmaktadır. Fakat bazı yer ve mekânı gösteren yönlendirme ve işaretleme tasarımı bulunmamaktadır.

Yönlendirme ve işaretleme tasarımları bir dizgenin parçalarıdır ve aynı tasarım dilini konuşmalıdır. Bu bağlamda Sinop Şehir merkezindeki yönlendirme tasarımlarının bazıları birbiriyle uyumlu olsalar dahi ait oldukları yer ve mekânın işaretleme tasarımlarıyla bir bütün değildir. Bu duruma örnek olarak aşağıda görsel-169 ve 172 gösterilebilir. Ayrıca bazı yer ve mekânlarda işaretleme tasarımına rastlanmamıştır.

Görsel 167. Sinop Şehir Merkezi “Paşa Tabyaları” (Uzak Görüntü) Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 168. Sinop Şehir Merkezi “Paşa Tabyaları” (Yakın Görüntü) Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 169. Sinop Şehir Merkezi “Pervane Medresesi” ve “Alaaddin Camii” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 170. Sinop Şehir Merkezi “Yesari Baba Türbesi” ve “Balatlar Kilisesi” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 171. Sinop Şehir Merkezi “Balatlar Kilisesi” Yönlendirme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 172. Sinop Şehir Merkezi “Pervane Medresesi” İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.9.1.4. Otoparkların Yönlendirme ve İşaretleme tasarımları

Sinop şehir içi “Otopark” tabela tasarımları incelendiğinde çok farklı tasarımların birlikte kullanıldığı görülmektedir. Bu durum şehir içinde görsel kirliliğe

neden olmaktadır. Tasarım bütünlüğünün olmaması ilk bakışta algılarına bilirliliği ortadan kaldırmaktadır. Özellikle görsel-175’de yer alan otopark duvarında reklam panolarının yer alması, reklam panoları ile otopark işaretleme tasarımıyla aynı renklerde kullanılması, reklam panolarının boyutu, onları ön plana çıkarmakta dolayısıyla otopark bilgilendirme tasarımının algılanabilirliğini düşürmektedir. Aynı zamanda bu tasarımların kent kimliğini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Görsel 173. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı (Uzak Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 174. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme Tasarımı (Yakın Görüntü)



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 175. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 176. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 177. Sinop Şehir Merkezi “Otopark” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.9.1.5. Sosyal Alanların Yönlendirme ve İşaretleme tasarımları

Sinop şehir içi “Sosyal Alan” yönlendirme tasarımlarında da incelenen diğer tüm tasarımlarda olduğu gibi tasarım bütünlüğünden söz etmek imkânsızdır. Renk, boyut, singe, sembol ve font açısından her bir tasarımda değişkenlik görülmektedir. Ayrıca yönlendirmelerin devamında varılan yeri gösteren işaretleme tasarımlarına rastlanmamıştır. Bu durum sosyal alanlarda bir tasarım dizgesinin oluşturulmadığını ortaya koymaktadır. Bu alanlar yerli ve yabancı turistler tarafından oldukça ziyaret edilen yerlerdir. Bu kapsamda bu tasarımların aynı tasarım dilini konuşması diğer tüm tasarımlarda olduğu gibi oldukça önemlidir.

Görsel 178. Sinop Şehir Merkezi “Şahin Tepesi” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 179. Sinop Şehir Merkezi “Şahin Tepesi” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 180. Sinop Şehir Merkezi “Karakum” Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

2.9.1.6. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı

Araştırmamız içerisinde ele aldığımız yönlendirme ve işaretleme tasarımları incelendiğinde tasarımların birçok tabela ile birlikte kullanıldığına dikkat çekmek için ayrı bir başlık altında incelenmesi uygun görülmüştür. Bir önceki bölümlerde de ayrı ayrı incelediğimizde vardığımız sonuçlar, tabelalar birlikte kullanıldığında da bu durumu destekler niteliktedir. Araştırmamızda ele aldığımız yönlendirme ve işaretleme tasarımları, reklam panoları, özel kurum/şirket yönlendirmeleri ve trafik işaret dizgeleriyle birlikte kullanılmaktadır. Bu kullanım yönlendirme ve bilgi verme işlevinin dışında büyük bir çevre sorunu haline gelmiş, şehrin kimliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Ayrıca, araştırmamız da uyguladığımız anket sonuçlarından da elde ettiğimiz veriler doğrultusunda Sinop'ta yaşayan ya da bir şekilde Sinop'ta bulunan insanların en çok yakındıkları konulardan biri olan “tabelaların birlikte kullanılması”, insanların tabelaları algılamalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu kapsamda ilgili tabela tasarımlarının işlevsel olmadığı söylenebilir.

Görsel 181. Sinop Şehir Merkezi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 182. Sinop Şehir Merkezi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 183. Sinop Şehir Merkezi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 184. Sinop Şehir Merkezi Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Birlikte Kullanımı



Kaynak: Asım Topaklı,, 2019

2.9.1.7. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Boyutları

Sinop Şehir merkezindeki mevcut cadde ve sokak tabela tasarımlarından bazı örnekler alınarak ölçülmüş ve boyutlandırması yapılmıştır. Bu tabela tasarımları

bölüm 2.11.1.1’de incelenmiş, değerlendirilmiş ve tasarım bütünlüğünün olmadığı sonucuna varılmıştır. Tabela boyutu açısından da bakıldığında tabelalarda farklı boyutlandırmaların mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Boyut farklılıklarının yanı sıra kullanılan tipografide de punto farklılıkları da mevcuttur. Mevcut tabelaların boyutlandırılması aşağıda gösterilmiştir.

Görsel 185. Sinop Şehir Merkezi “K. Sami Paşa Caddesi” Tabela Tasarımı Boyutu



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 186. Sinop Şehir Merkezi “Fetihbaba Yolu” “Sokak” Tabela Tasarımı Boyutu



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

Görsel 187. Sinop Şehir Merkezi “Büyük Çeşme Şehit Bülent Yalçın Sokak” Tabela Tasarımı Boyutu



Kaynak: Asım Topaklı, 2019

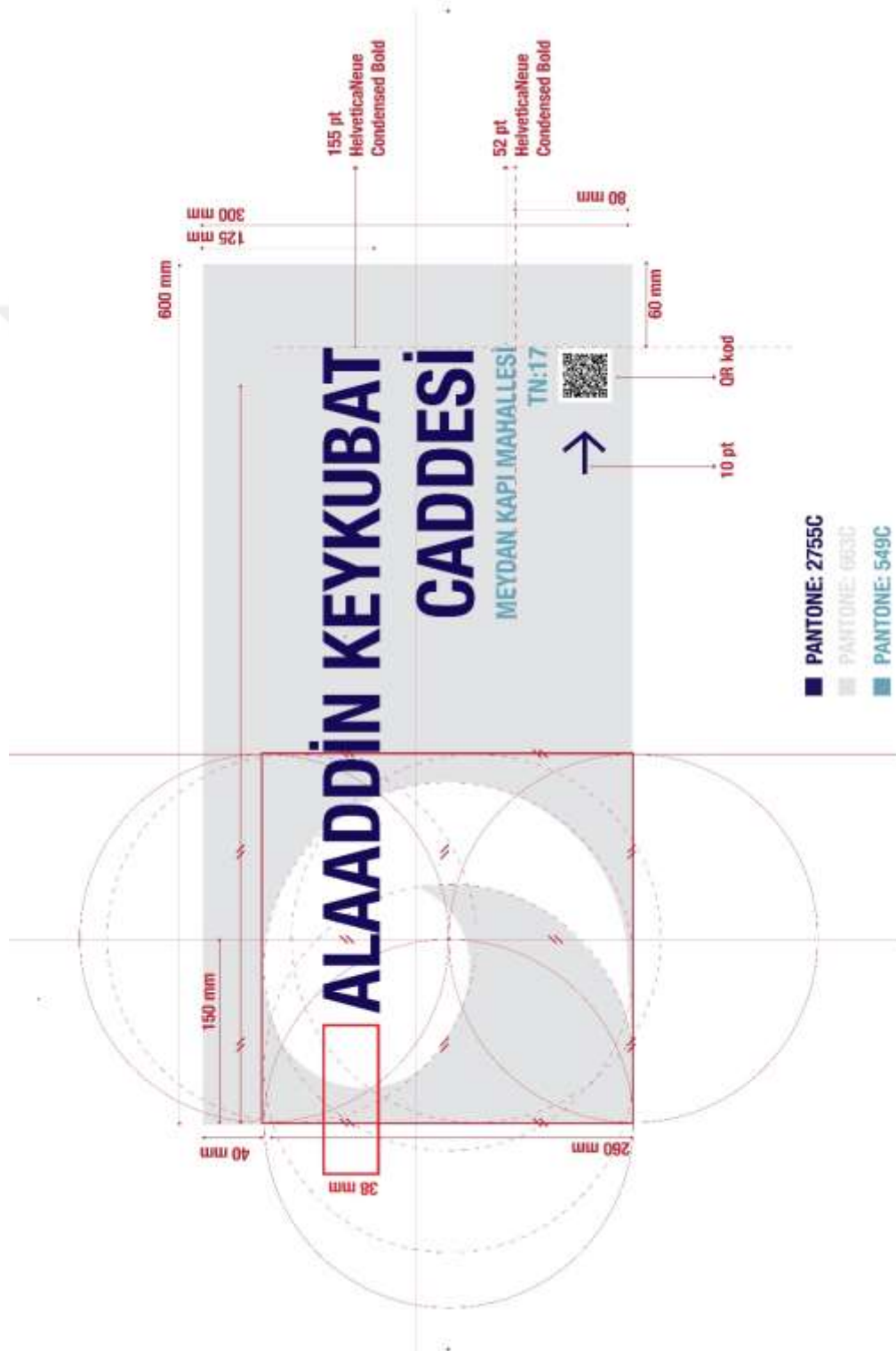
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM / TASARIM ÖNERİSİ (UYGULAMA ÇALIŞMASI)

Tasarım önerileri hazırlanırken literatürdeki kaynaklardan ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda hazırlanan tasarımlar anket içerisinde Sinop'ta yaşayan halkın beğenisine sunulmuştur. Anket sonuçları doğrultusunda en çok beğenilen tasarımın üzerine yoğunlaşmış ve bu tasarım halkın beklentilerine yönelik soruların sonuçlarına göre tekrar ele alınıp revize edilmiştir. Fiziki ve coğrafi atmosferine uygun olma, verilmek istenen bilgilerin hedef kitleye ulaştırmada şeffaf, somut ve anlaşılır olma, grafiksel öğelerden faydalanıp bilgiye erişimi kolaylaştırma, tasarımlarının kullanıldığı yere göre konumunun, açısının ve büyüklüğünün ayarlanabilmesi, bir başka deyişle ergonomik olma, uzman görüşleri, grafik tasarım elemanları gibi kriterler göz önünde bulundurularak Cadde-Sokak yönlendirme ve işaretleme tasarımları, Resmi kurum yönlendirme ve işaretleme tasarımları, Tarihi ve Kültürel varlıkların yönlendirme ve işaretleme tasarımları, Sosyal alan yönlendirme tasarımları, Otopark yönlendirme ve işaretleme tasarımları ve Yer İmi tasarımı olmak üzere 6 ana başlık altında tasarımlar yapılmış ve ölçülendirilmiştir. Bu ana başlıklar her bir grup için farklı renk kodlamasıyla yapılmış, alıcıların bilgiyi daha kolay algılamasını ve eşleştirmesini kolaylaştırmak istenilmiştir.

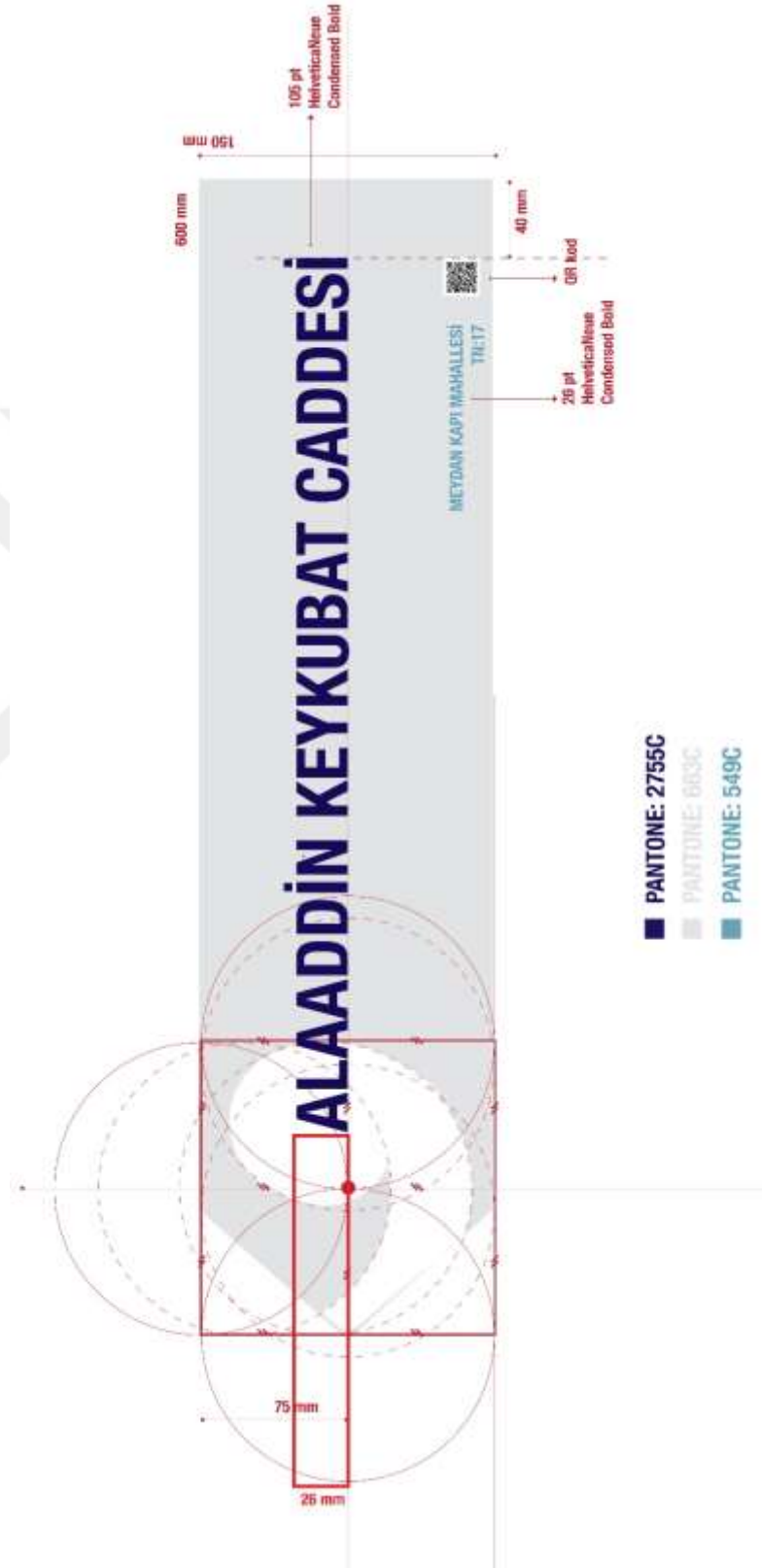
Uygulamalarda kullanılan mekân isimlerinin seçimi, kentte kullanılan en uzun mekân isimleri olarak belirlenmiştir. Tasarımlarda kullanılan ölçüler, font, punto gibi bilgiler aşağıda yer alan tasarım görsellerinin üzerinde gösterilmiştir.

3.1. Cadde-Sokak Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları

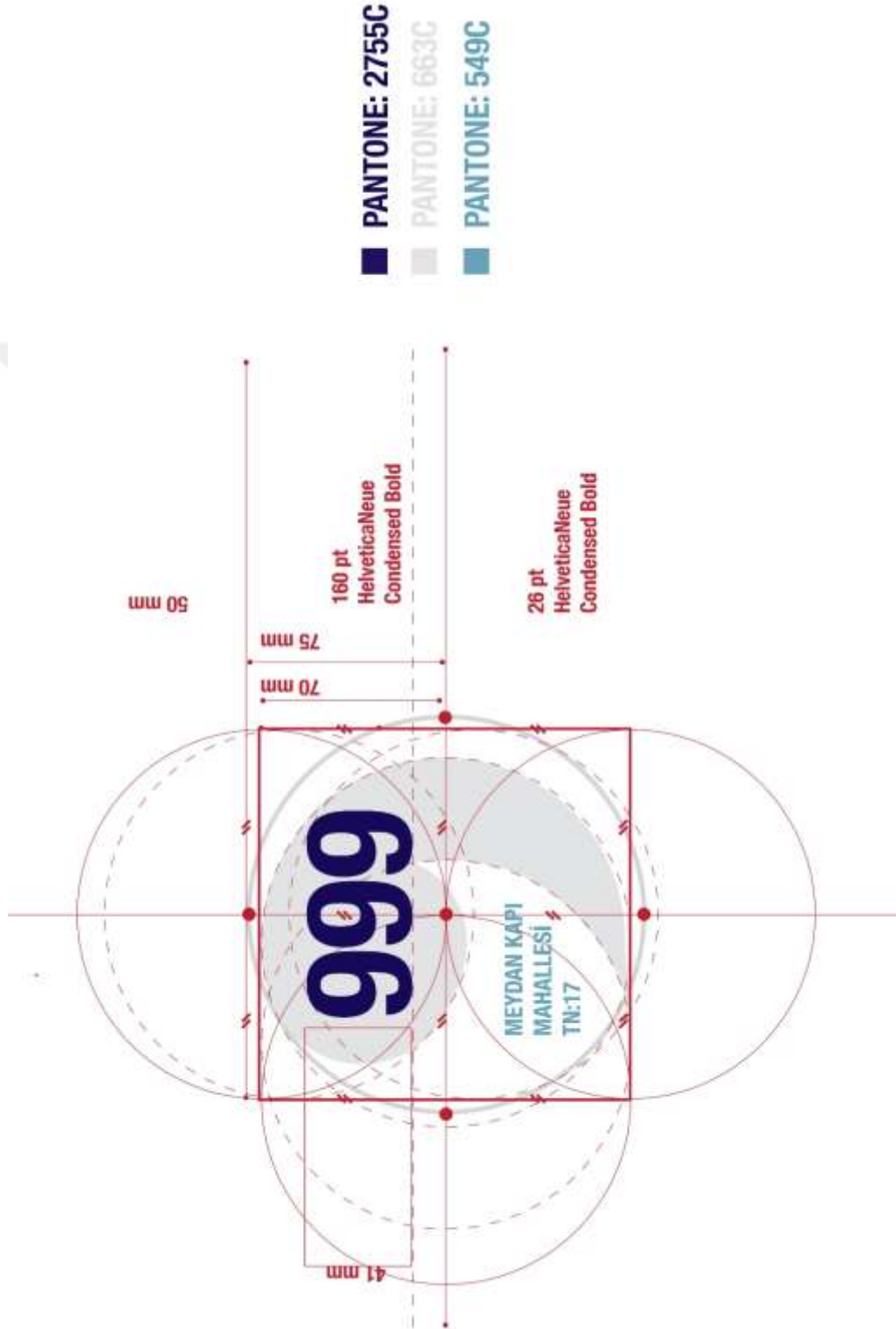
3.1.1. Direksiz Tabela Tasarımı



3.1.2. Direkli Tabela Tasarımı



3.1.3. Kapı İşaretleme Tasarımı



3.2. Resmi Kurum Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları

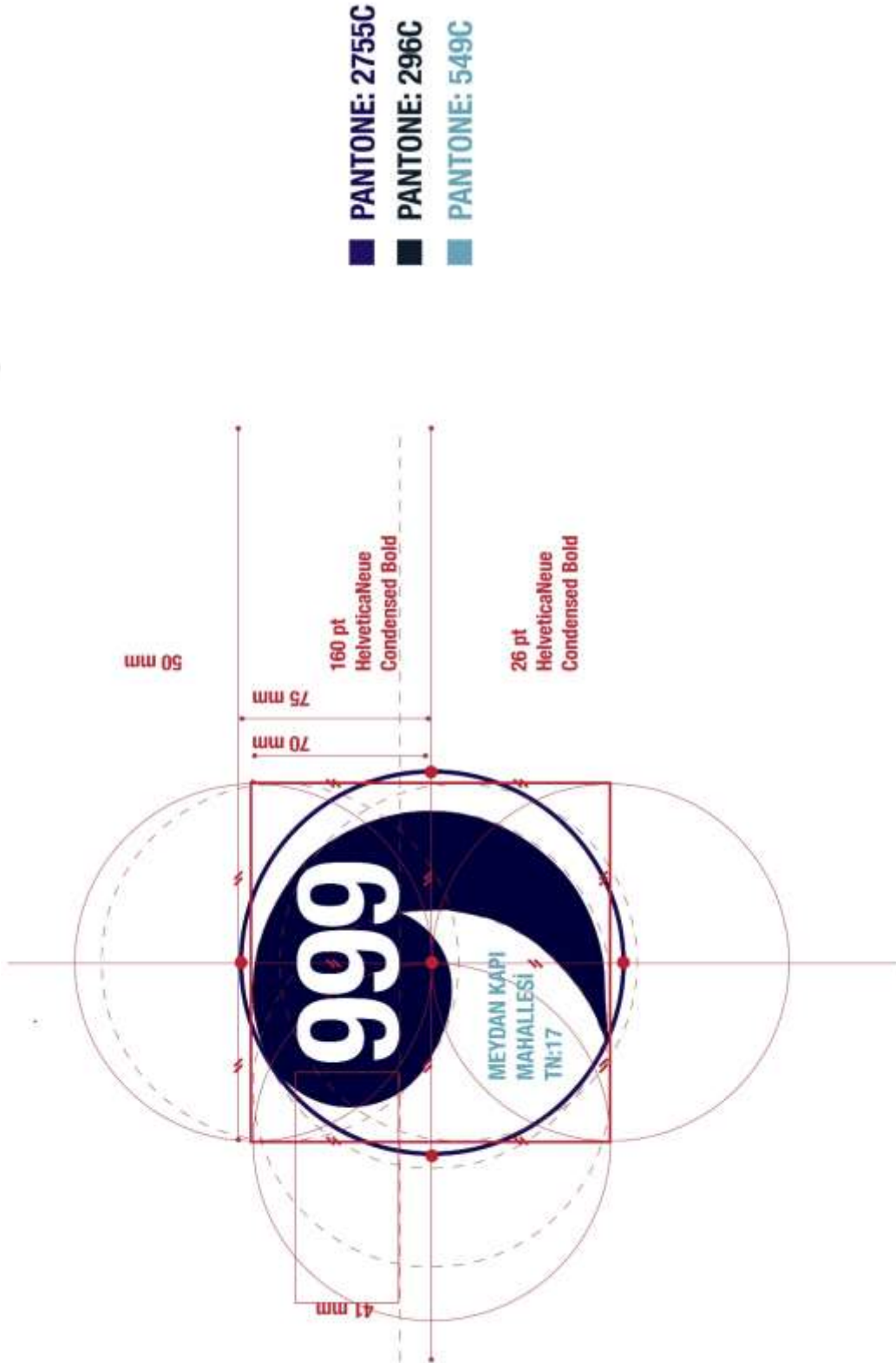
3.2.1. Direksiz Tabela Tasarımı



3.2.2. Direkli Tabela Tasarımı



3.2.3. Kapı İşaretleme Tabela Tasarımı



3.3. Tarihi ve Kültürel Varlıkların Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları

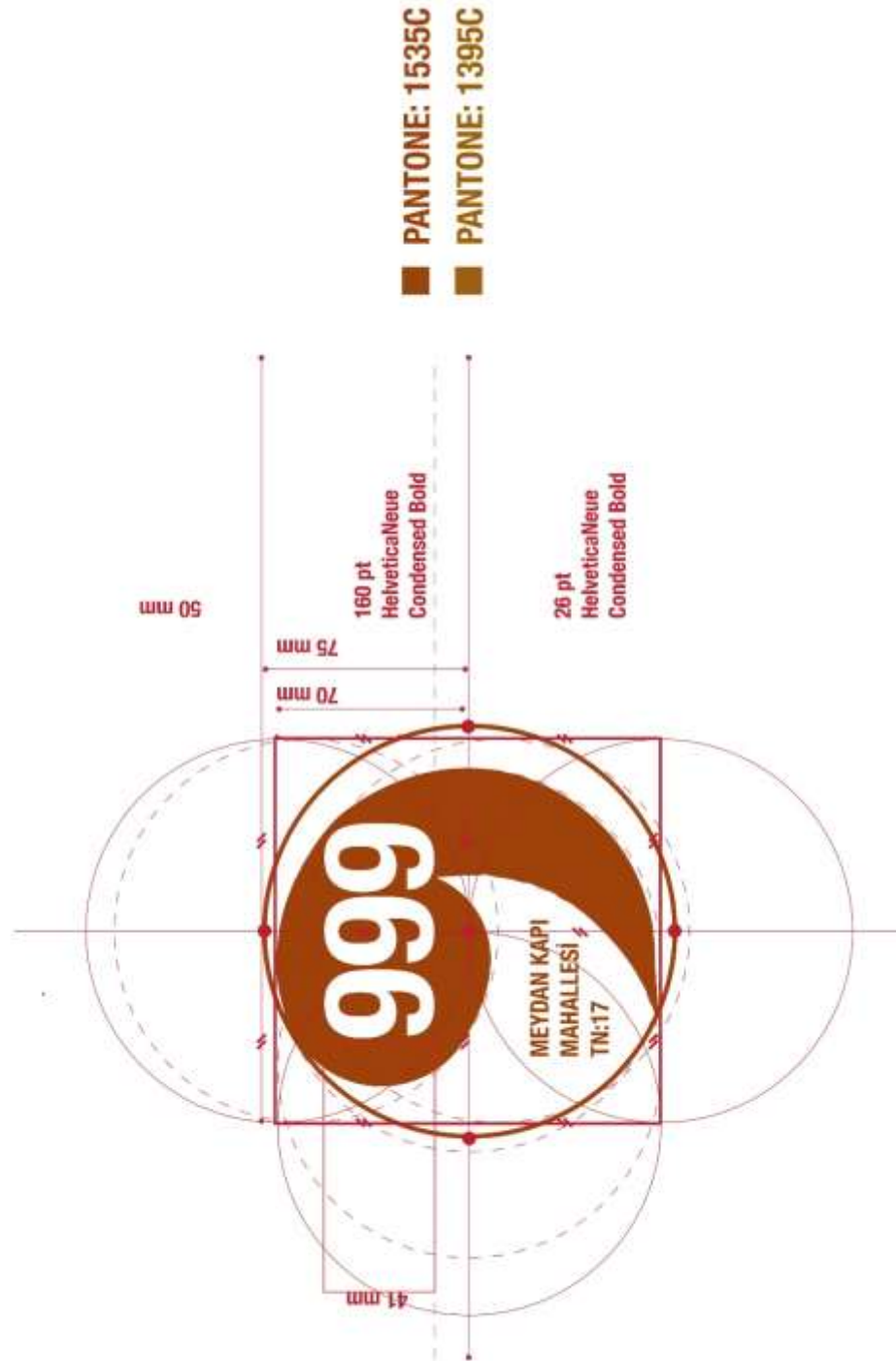
3.3.1. Direksiz Tabela Tasarımı



3.3.2. Direkli Tabela Tasarımı

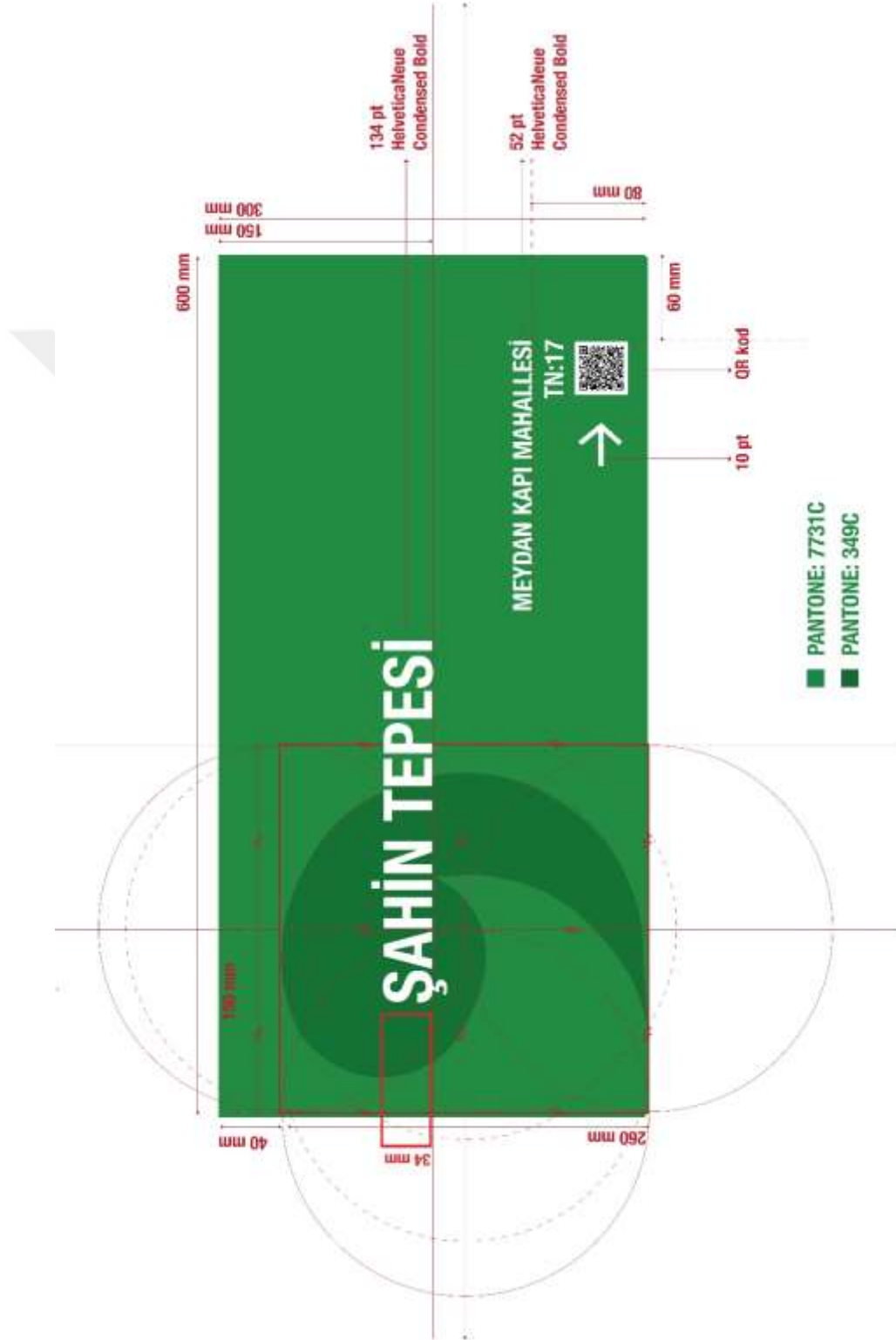


3.3.3. Kapı İşaretleme Tabela Tasarımı

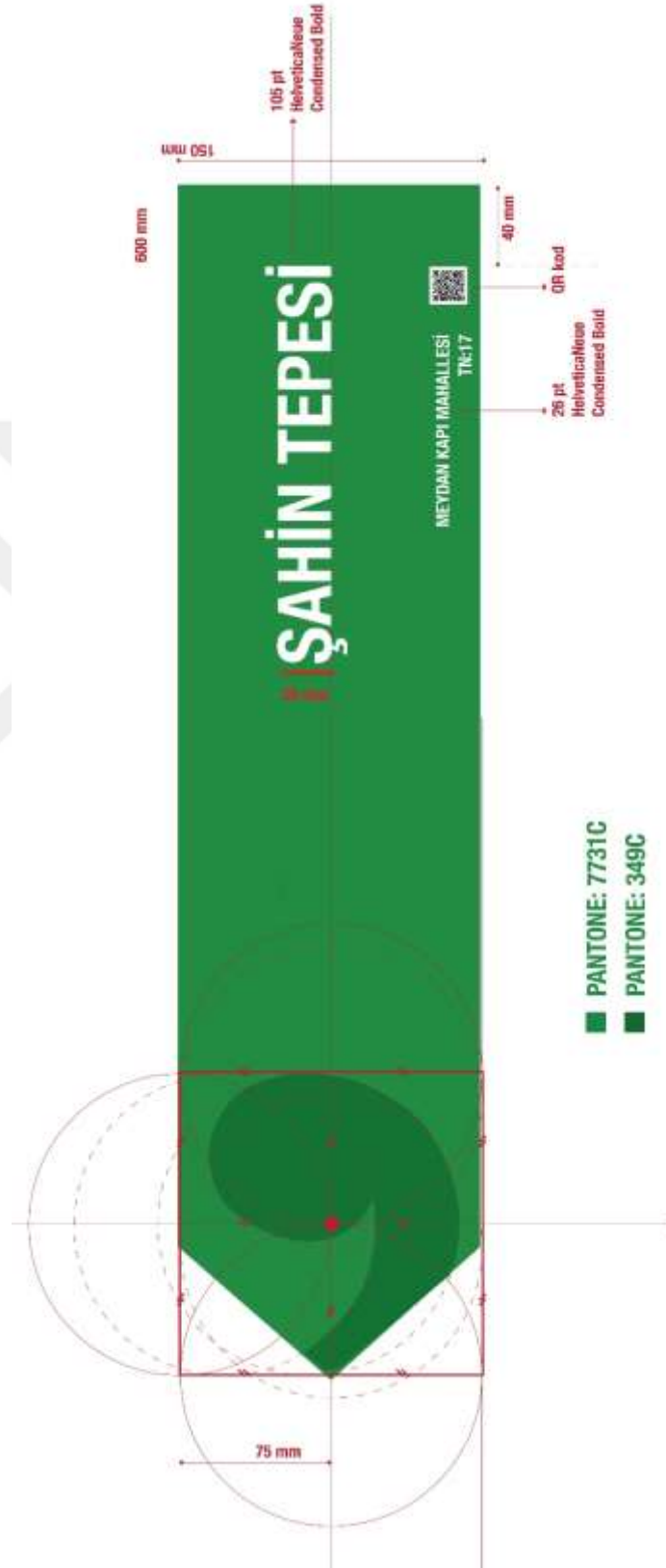


3.4. Sosyal Alanların Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları

3.4.1. Direksiz Tabela Tasarımı



3.4.2. Direkli Tabela Tasarımı

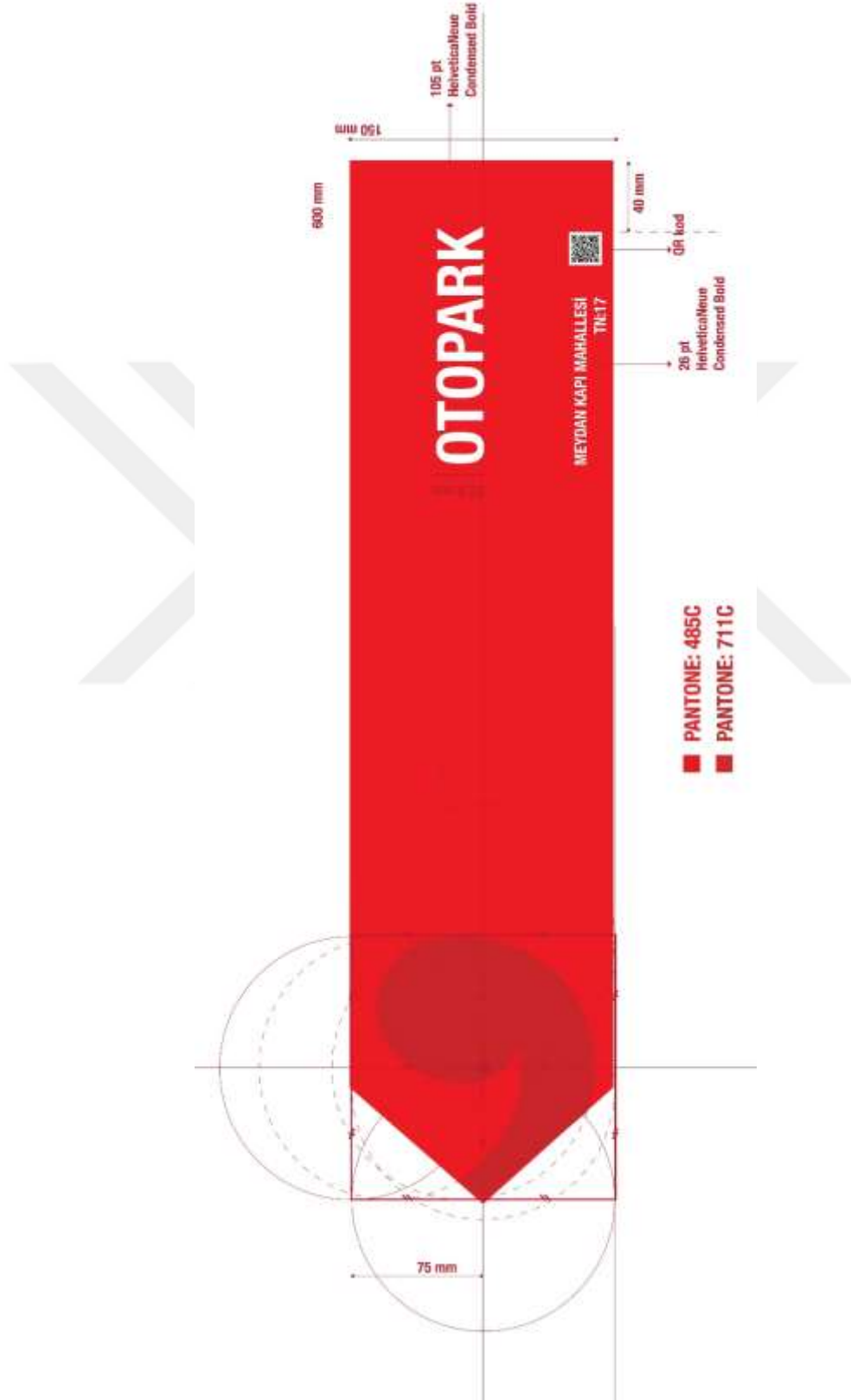


3.5. Otopark Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları

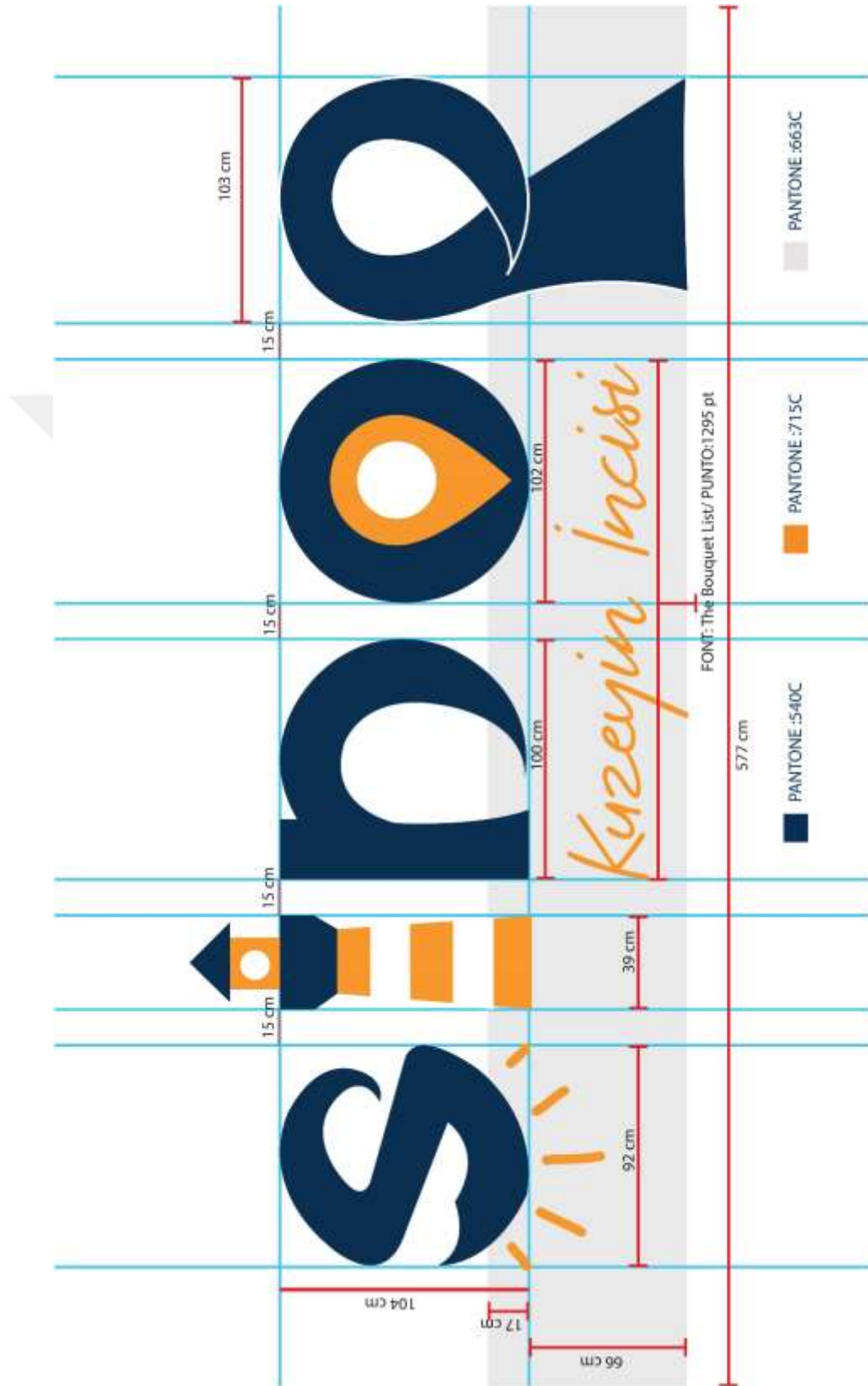
3.5.1. Direksiz Tabela Tasarımı



3.5.2. Direkli Tabela Tasarımı



3.6. Yer İmi Tasarımı



DÖRDÜNCÜ BÖLÜM / YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, araştırma da kullanılan veri toplama araçları, verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve tekniklerin açıklamalarına yer verilmiştir.

4.1.Araştırmanın Modeli

Sosyal bilimler alanında çok farklı araştırma teknikleri kullanılabilmektedir. Çünkü bazı araştırma soruları farklı tekniklerle yanıtlanabilmektedir. Araştırmacılar bu teknikleri belirlerken uygunluğu konusunda sıkça sorular sormaktadırlar. Bu sorunun cevabı zordur çünkü problemler ve teknikler arasında değişmez karşılıklar yoktur (Neuman, 2000: 223).

Araştırmada; ilişkilerin anlamını ve türünü keşfetmek için gözlemlerin sayısal olmayan bir biçimde incelenmesi ve yorumlanmasına dayanan **nitel yöntem** ile olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan **nicel yöntem** bir arada kullanılmıştır.

Araştırmada her iki yöntemin birlikte kullanılması ile belirlenen teorinin test edilmesi, denetlenmesi ya da genel sonuçlara ulaşılabilmesi açısından daha doğru ve güvenilir sonuçlara varılabileceği düşünülmüştür. Seçilen yöntemden bağımsız olarak, tek bir yöntemin bir araştırmada kullanılması eksik kalabilirken, her iki yöntemin ortak kullanımı ile oluşabilecek birtakım eksikliklerin önüne geçilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın modeli nitel araştırma içerisinde “tarama -survey- modeli” ne uygun bir araştırmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşullarında olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde *gözleyip* belirleyebilmektir (Karasar, 1995: 77). Tarama modelinden elde edilen veriler (betimleme ve açıklamalar) sayısal/istatistiksel olarak sunulmak istenmiş ve örnekleme yer alan

bireylere konu merkezli (topical) yapılandırılmış görüşme formu ve anket uygulanmıştır.

Araştırmada;

- Nicel veriler, nitel çalışmalarla elde edilmiş verilerin, nitel veriler de nicel çalışmalarla elde edilmiş verilerin doğruluğunun kontrol edilmesi amacıyla kullanılmıştır.
- Nitel yöntem, daha sonra nicel yöntemle sınanmak üzere hipotez geliştirilmesi amacıyla kullanılmıştır.
- Nitel yöntem, nicel araştırmalar sonucunda birbirleriyle istatistiksel olarak ilişkili oldukları ortaya çıkan bazı değişkenlerin neden ilişkili olduğunu göstermek amacıyla kullanılmıştır.

Sinop İl merkezinde bulunan yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımları ve yer ini tasarımlarının mevcut durumları analiz edilmiş, araştırmacı tarafından hazırlanan tam yapılandırılmış uzman görüş formlarından ortaya çıkan verilerle Sinop il merkezinde yaşayan halka yönelik yapılandırılmış anket hazırlanarak sayısal/istatistiksel veriler elde edilmiştir.

Nitel ve nicel bilimsel araştırma yöntemleri, günümüzde farklı alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Çalışmada nicel ya da nitel yöntemler arasından seçim yapmak yerine iki yöntemi de beraberinde kullanarak araştırmanın güvenilirliğini artırmanın yoluna gidilmiştir. Tek bir çalışmanın ya da çalışmalar içerisindeki nitel ve nicel araştırma verilerinin toplamasını, analiz edilmesini ve yorumlanmasını içermektedir.

4.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmada çevre grafiği kapsamında bilgilendirme tasarımlarının niteliklerinin belirlenmesi üzerine odaklanılmıştır. Bu kapsamda uzman görüşü formu ve anket oluşturulmuştur. Uzman görüşü formları uygulamasında araştırma evrenini; güzel sanatlar eğitimi alanında uzman kişiler oluştururken örneklemi ise, üniversitelerin grafik tasarım ve görsel iletişim tasarımı bölümlerinde çalışan ve bilgilendirme tasarımı alanında uzman en az doktora mezunu profesör, doçent, doktor öğretim üyesi, öğretim görevlisi ve araştırma görevlileri oluşturmaktadır. Anket uygulamasında araştırmanın evrenini Sinop il merkezinde yaşayan ya da bir şekilde bu

şehirde bulunan insanlar oluştururken örneklemini ise, Sinop ilinde yaşayan ve bir şekilde 01.02.2019 - 02.04.2019 tarihleri arasında Sinop il merkezinde bulunan 12 ve üzeri yaş grubu insanlar oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini gelişigüzel (rastgele) örneklem seçim tekniği uygulanarak belirlenmiştir. Bu kapsamda online ortamda oluşturulan uzman görüşü formu, rasgele üniversiteler belirlenerek bu üniversitelerin grafik tasarım, görsel iletişim tasarımı bölümlerinde çalışan akademisyenlere e-mail yolu ile gönderilmiş ve görüşleri alınmıştır. Online ortamda oluşturulan anket formu 01.02.2019-02.04.2019 tarihleri arasında Sinop'ta yönlendirme tasarımlarının ve insanların en yoğun olduğu Sinop valiliği önü, Sakarya caddesi, Âşıklar caddesi ve Derviş Sarabil caddesinde rasgele kişilerle yüz yüze görüşme yöntemiyle veriler toplanmış ayrıca anket online link oluşturularak Sinop'ta yaşayan kişilere sosyal medya ortamlarında (Whatsapp, Facebook, Instagram, vb.) aracılığıyla ulaştırılmıştır.

4.3.Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından değerlendirilen yönlendirme ve işaretleme tabelası tasarımları Sinop il merkezi içerisinde araştırmacı tarafından fotoğraf çekilerek elde edilmiştir. Görseller değerlendirilirken ulusal ve uluslararası literatür taranmış ve alanla ilgili uzman görüşleri esas alınmıştır. Bu kapsamda araştırmanın kuramsal boyutu da tamamlanmıştır. Ayrıca Sinop İl merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımlarının işlevsellik ve görsel durumunu belirlemek amacıyla bir anket oluşturulmuştur. Bu anket Sinop'ta yaşayan 12 ve üzeri yaş grubu insanlar tarafından değerlendirmiştir.

4.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin Toplanması ve yeni tasarım önerisi sunabilmek için kullanılan veri toplama araçları aşağıda sunulmuştur.

1. Mevcut tasarımları değerlendirmek ve yeni tasarım önerisi oluşturmak için hazırlanmış uzman görüşü formu (Ek: 1).

2. Uzman görüşü ve literatür taraması sonrası elde edilen verilerle Sinop il merkezine yönelik oluşturulmuş yönlendirme ve işaretleme tasarım önerilerinin ve mevcut tasarımların değerlendirmesine dair soruların bulunduğu anket formu (Ek: 2).

Veri toplama araçları oluşturulmasında aşağıdaki süreç izlenmiştir.

4.4.1.Görüşme Formu

Mevcut tasarımların araştırmacı tarafından değerlendirilmesi ve tasarımların önerilerinin oluşturulabilmesi için “-nasıl?” sorusuna cevap aranarak üçlü likert tipi ölçeği ile oluşturulmuş konu merkezli (topical) yapılandırılmış uzman görüşü formu aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır.

1. Katılımcıların kişisel ve sosyal bilgilerini belirleyen I. Bölüm
2. Yönlendirme ve İşaretleme tasarımlarının “-nasıl?” olması gerektiğine dayalı çoktan seçmeli soruları kapsayan II. Bölüm
3. Yönlendirme ve İşaretleme tasarımlarının “-nasıl?” olması gerektiğine dayalı katılımcıların deneyim ve tecrübelerine yönelik yorumlamaya dayalı III. Bölüm

4.4.2. Anket Formu

Yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımlarının mevcut durumunu ve yeni tasarımlar önerileri geliştirilerek beğenisini ölçmek amacıyla Sinop'ta yaşayan ve bir şekilde şehirde bulunan insanlara yönelik geliştirilen konu merkezli (topical) yapılandırılmış anket beş bölümden oluşmaktadır.

1. Bölüm: Anket tanıtımının ve insanların yönlendirme tasarımlarını anımsayabilmeleri için örnek görselin yer aldığı bölüm.
2. Bölüm: Katılımcıların kişisel bilgilerini belirleyen bölüm.
3. Bölüm: Sinop şehir içindeki mevcut yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının durumunu belirlemek ve insanların beğenilerini ölçmeye dayalı sorulardan oluşan bölüm.
4. Bölüm: Yönlendirme ve işaretleme tasarım önerilerinden oluşan bölüm.
5. Bölüm: Yer İmi tasarım önerilerinden oluşan bölüm.

4.5.Verilerin Analizi

Ulusal ve uluslararası kütüphane ve sanal ortamlardaki yazılı ve görsel kaynaklardan ve uzman görüşlerinden elde edilen veriler doğrultusunda örnekleme yer alan yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımları ve yer imi tasarımları üzerinde araştırmacı tarafından değerlendirme yapılmıştır. Uzman görüşlerinden ve anketten elde edilen veriler istatistiksel analizlere tabi tutulup; analizlerde frekans ve yüzde dağılımları alma ile ağırlıklı ortalama hesapları yapılmıştır.



BEŞİNCİ BÖLÜM / BULGULAR VE YORUM

5.1. Uzman Görüşü Analizi

Çevresel Grafik Tasarım kapsamında bilgilendirme tasarımları olarak ele aldığımız yönlendirme ve işaretleme dizge tasarımlarının mevcut durumunu analiz edebilmek ve yeni dizge tasarımları geliştirmek için en az doktora mezunu grafik tasarım ve bilgilendirme tasarımı alanında uzman 10 akademisyenin görüşleri doğrultusunda bir sonuca ulaşılmıştır. Uzman görüşü 3 bölümden oluşmaktadır. Katılımcıların Kişisel ve sosyal bilgilerini belirleyen I. Bölüm, çoktan seçmeli soruları kapsayan II. Bölüm ve yorumlamaya dayalı III. Bölümden oluşmaktadır. Uzman görüşü sonuçları aşağıda verilmiştir.

Bölüm-I

Tablo- I

Kişisel ve Sosyal Bilgiler

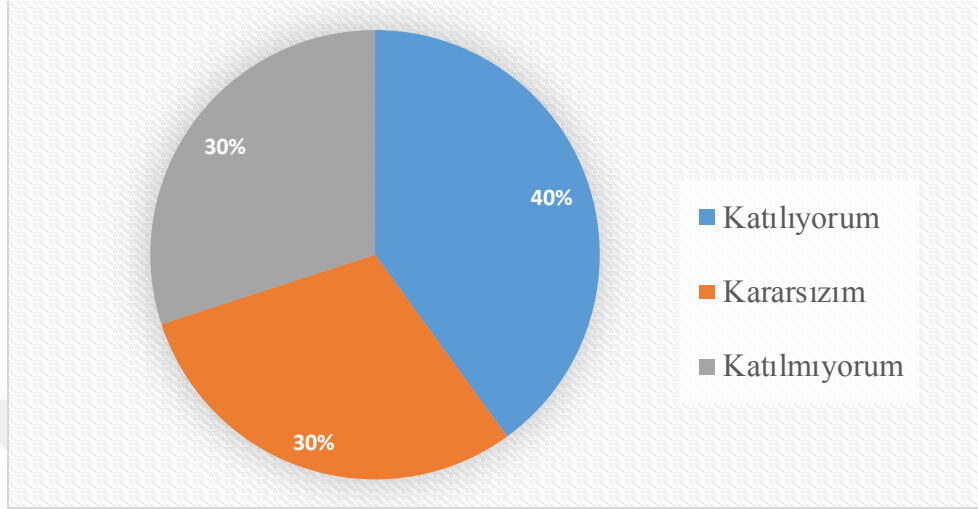
No	Sorular
1	Eğitim Düzeyiniz Nedir?
2	Akademik Ünvanınız Nedir?
3	Yaşadığınız Şehir Neresidir?

Tablo-I’ de uzmanlara eğitim durumlarını, akademik ünvanlarını ve yaşadıkları şehirleri belirlemek için üç soru sorulmuştur. İstanbul, Konya, İzmir, Samsun, Kütahya ve Sinop’ ta yaşayan katılımcıların doktora düzeyinde eğitimleri vardır. Katılımcıların üçü profesör doktor, beşi doçent doktor, biri doktor öğretim üyesi ve bir diğeri de öğretim görevlisi doktor’ dur.

Bölüm-2

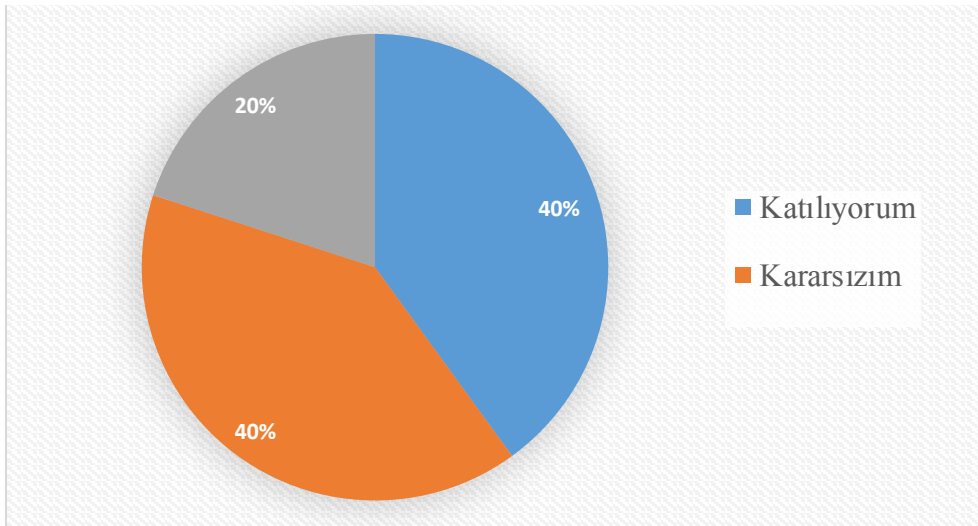
Bu bölümde uzmanlara “Yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının”-nasıl?” olması gerektiğine dayalı sorular yöneltilmiştir. Görüşme formundan elde edilen verilerin analizleri aşağıda yapılmıştır.

1. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı, Bireysel Farklılıklar Göz Önüne Alınarak Konumlandırılmalıdır.



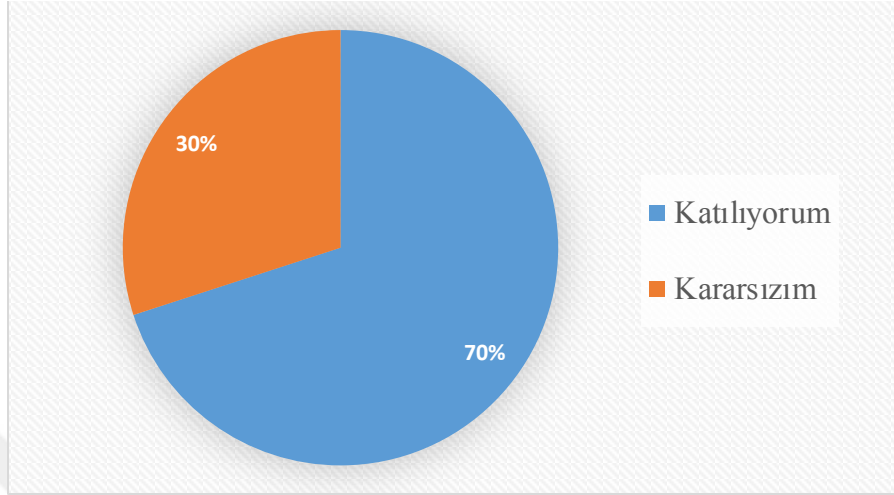
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı, Bireysel Farklılıklar Göz Önüne Alınarak Konumlandırılmalıdır” sorusuna % 40 oranında katılıyorum, % 30 oranında kararsızım, % 30 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

2. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Oluştururken, Bireysel Farklılıklar Göz Önünde Bulundurulmalıdır.



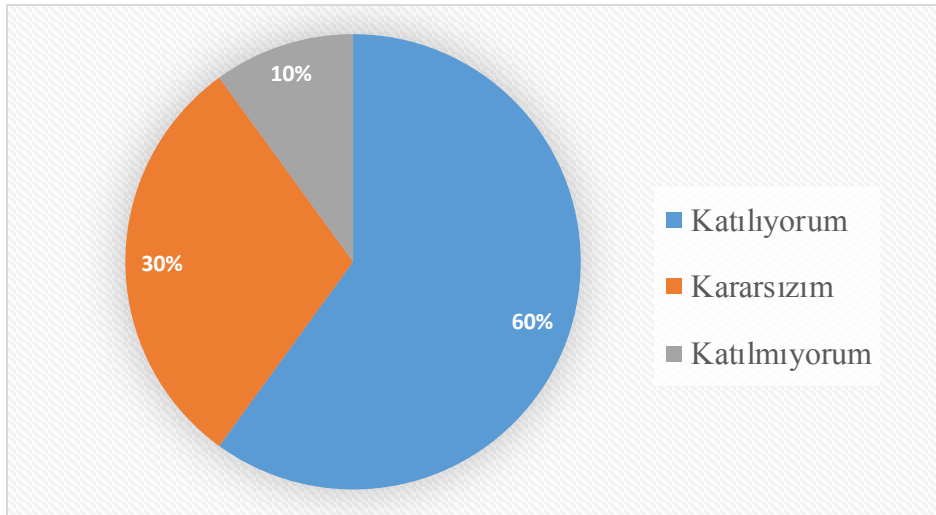
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Oluştururken, Bireysel Farklılıklar Göz Önünde Bulundurulmalıdır.” sorusuna % 40 oranında katılıyorum, % 40 oranında kararsızım, % 20 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

3. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı, Kullanılacağı Mekânda Diğer Görsel Unsurlar Dikkate Alınarak Konumlandırılmalıdır.



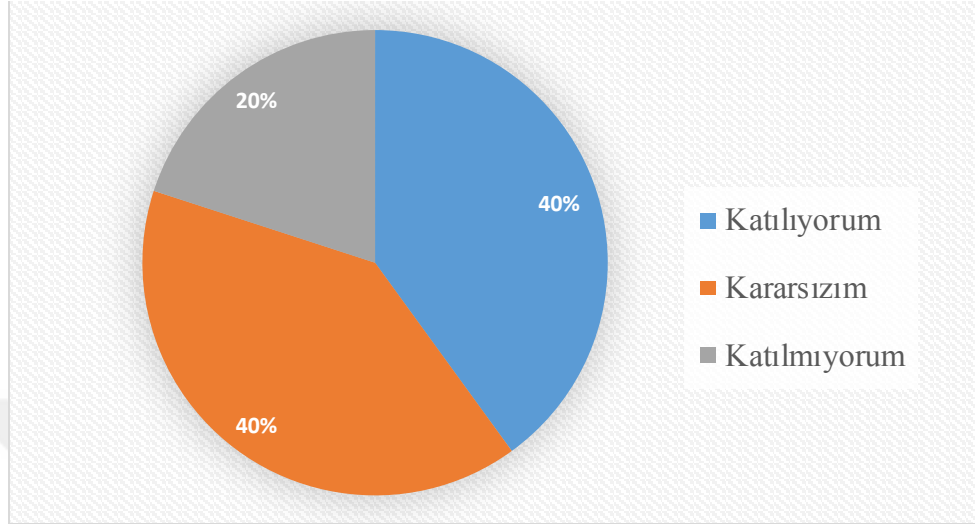
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı, Kullanılacağı Mekânda Diğer Görsel Unsurlar Dikkate Alınarak Konumlandırılmalıdır.” sorusuna % 70 oranında katılıyorum, % 30 oranında kararsızım, % 0 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

4. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Özgün ve Yaratıcı Fikre Sahip Olmalıdır.



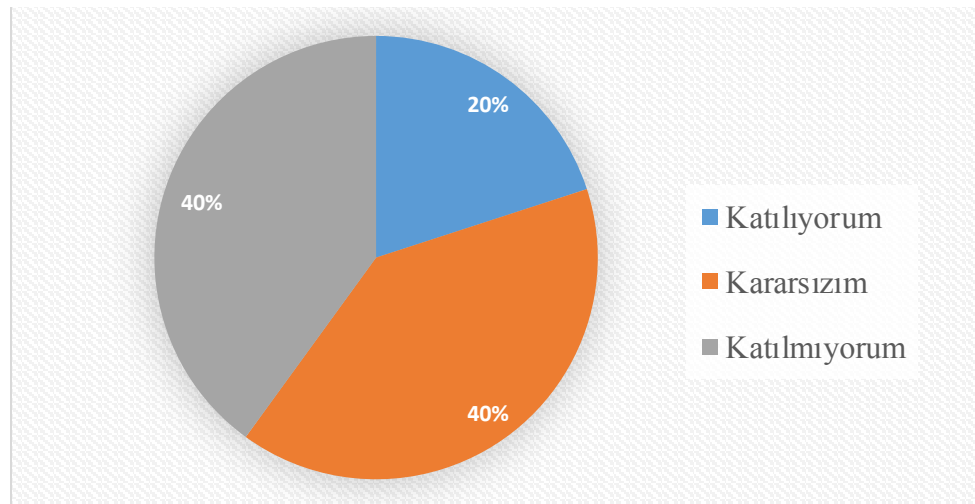
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Özgün ve Yaratıcı Fikre Sahip Olmalıdır” sorusuna % 60 oranında katılıyorum, % 30 oranında kararsızım, % 10 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

5.Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Toplumsal Gelişmişlik Düzeyi Göz Önünde Bulundurulmalıdır.



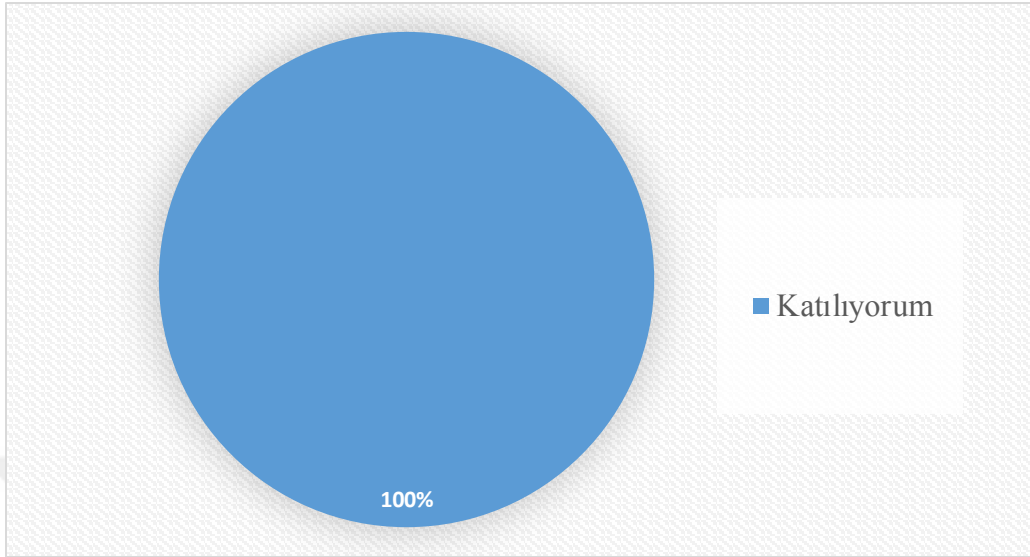
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Toplumsal Gelişmişlik Düzeyi Göz Önünde Bulundurulmalıdır” sorusuna % 40 oranında katılıyorum, % 40 oranında kararsızım, % 20 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

6. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Bütçe Açısından Sınırlandırılmalıdır.



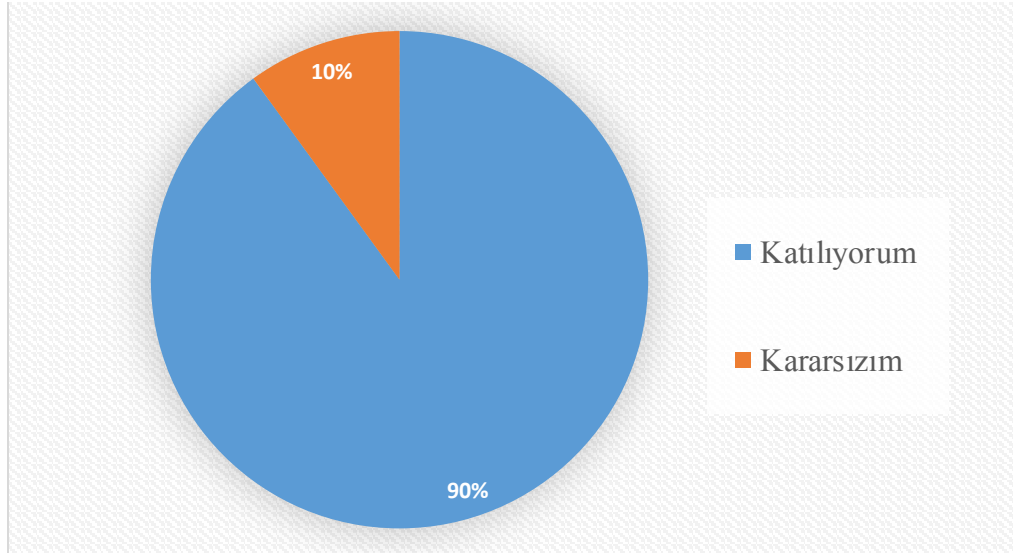
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Bütçe Açısından Sınırlandırılmalıdır” sorusuna % 20 oranında katılıyorum, % 40 oranında kararsızım, % 40 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

7. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı İşlevsel Olmalıdır.



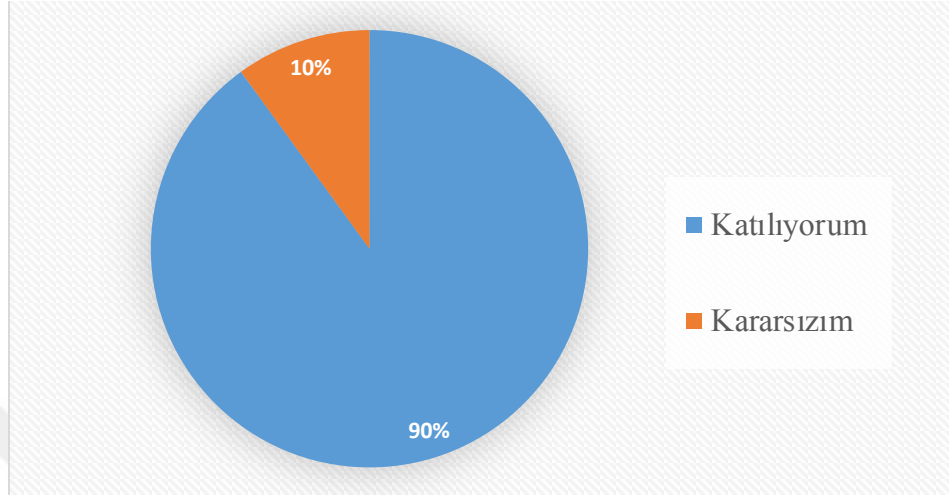
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı İşlevsel Olmalıdır” sorusuna % 100 oranında katılıyorum, % 0 oranında kararsızım, % 0 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

8. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Hedef Kitlenin Algı Seviyesine Uygun Olmalıdır.



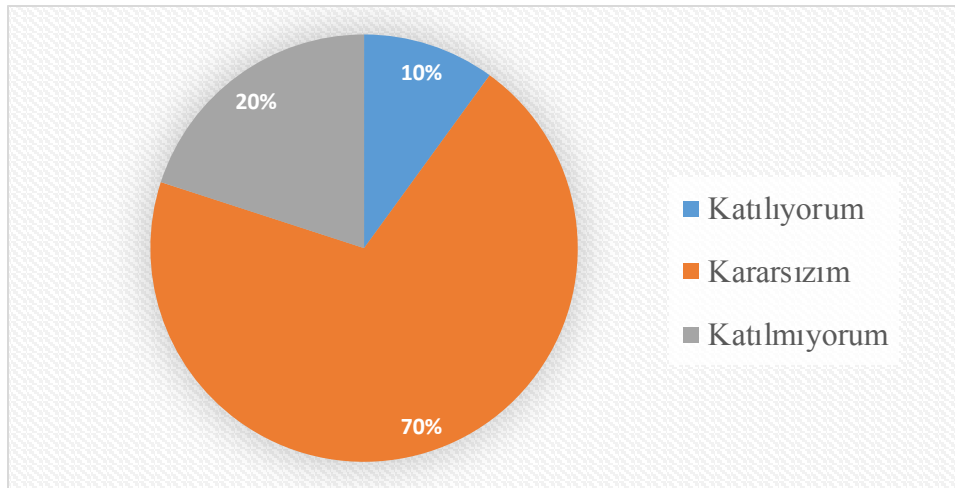
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Hedef Kitlenin Algı Seviyesine Uygun Olmalıdır” sorusuna % 90 oranında katılıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 0 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

9. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Estetik bakımdan Dikkat Çekici ve Akılda Kalıcı Olmalıdır.



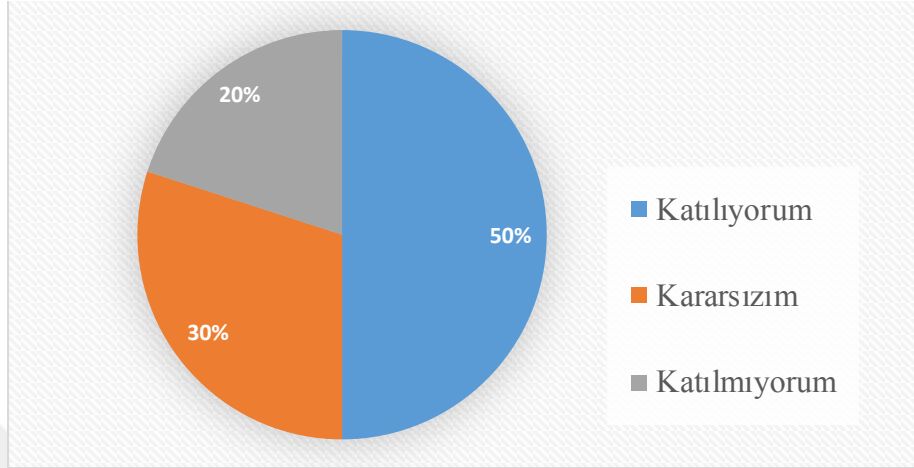
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Estetik bakımdan Dikkat Çekici ve Akılda Kalıcı Olmalıdır” sorusuna % 90 oranında katılıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 0 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

10. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Dikkat Çekmek İçin, Kullanıldığı Mekânın Doğal Yapısıyla Zıt Renkte Olmalıdır.



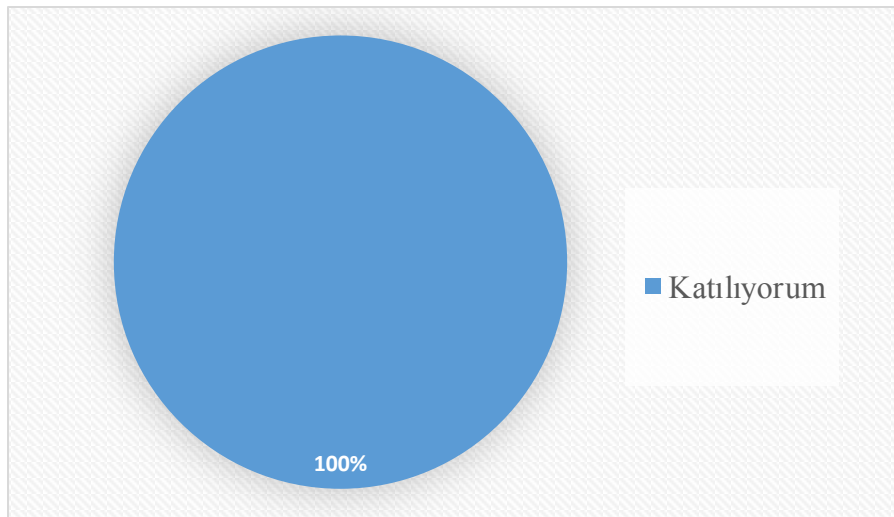
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Dikkat Çekmek İçin, Kullanıldığı Mekânın Doğal Yapısıyla Zıt Renkte Olmalıdır” sorusuna % 10 oranında katılıyorum, % 70 oranında kararsızım, % 20 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

11. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Kent Kimliğine Uygun Olmalıdır.



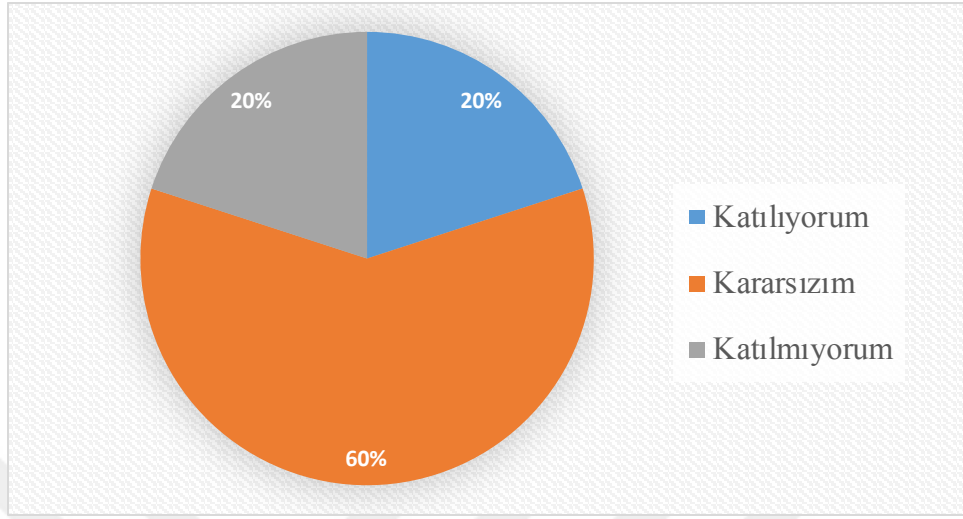
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Kent Kimliğine Uygun Olmalıdır” sorusuna % 50 oranında katılıyorum, % 30 oranında kararsızım, % 20 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

12. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Yazı Karakteri Seçimi ve Font Büyüklüğü Anlaşılır ve Okunabilir Olmalıdır.



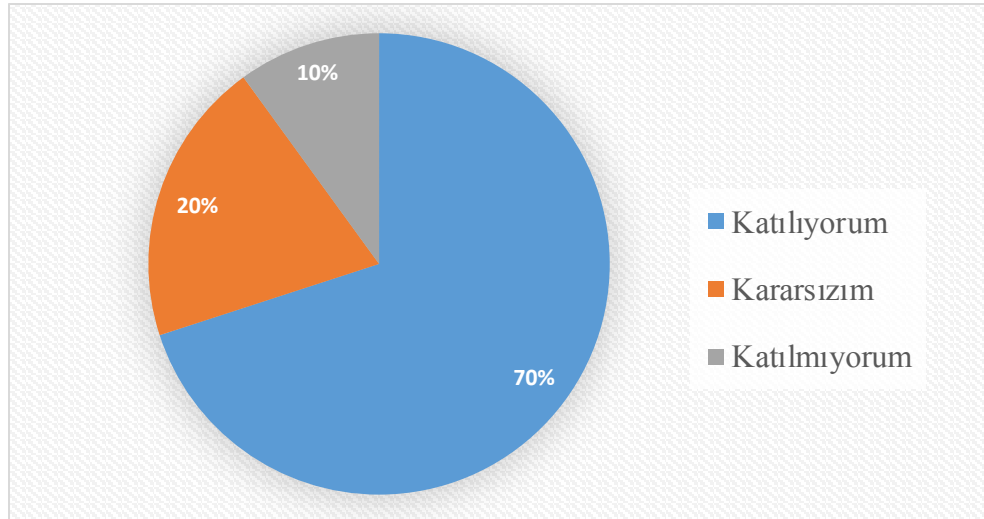
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Yazı Karakteri Seçimi ve Font Büyüklüğü Anlaşılır ve Okunabilir” sorusuna % 100 oranında katılıyorum, % 0 oranında kararsızım, % 0 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

13. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı interaktif olmalıdır.



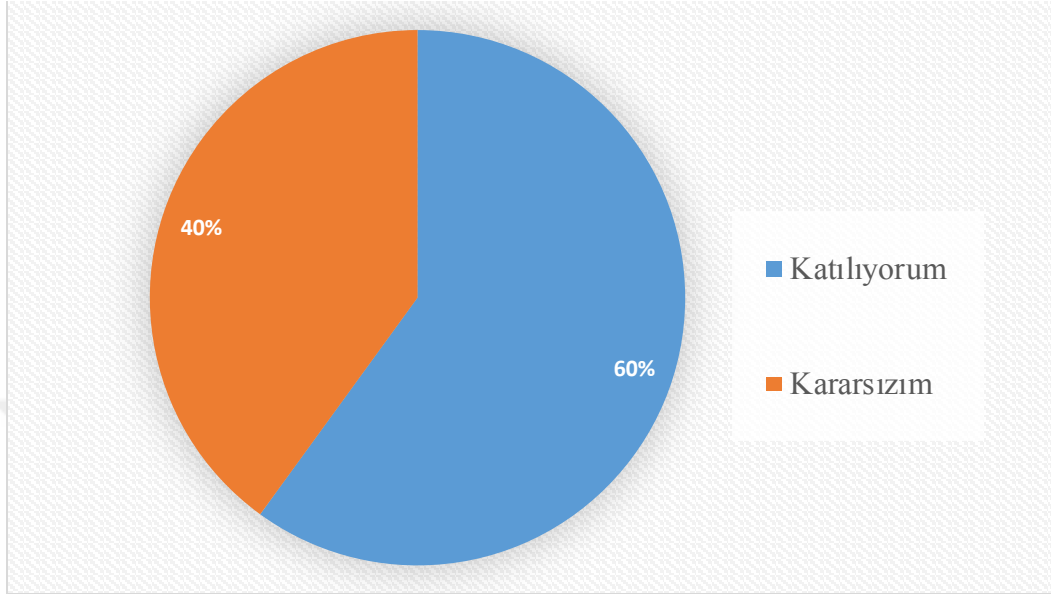
Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı interaktif olmalıdır” sorusuna % 20 oranında katılıyorum, % 60 oranında kararsızım, % 20 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

14. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları Dijital Uygulamalar Göz Önüne Alınarak Tasarlanmalıdır.



Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları Dijital Uygulamalar Göz Önüne Alınarak Tasarlanmalıdır” sorusuna % 70 oranında katılıyorum, % 20 oranında kararsızım, % 10 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

15. Soru: Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları teknolojiye uygun olarak tasarlanmalıdır.



Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları teknolojiye uygun olarak tasarlanmalıdır” sorusuna % 60 oranında katılıyorum, % 40 oranında kararsızım, % 0 oranında katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir.

Katılımcıların Yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının oluşturulmasına yönelik çoktan seçmeli soruların değerlendirilmesi kapsamında alınan sonuçlarda;

Katılımcılar, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı, Bireysel Farklılıklar Göz Önüne Alınarak Konumlandırılmalıdır” sorusuna % 40 oranında katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Oluştururken, Bireysel Farklılıklar Göz Önünde Bulundurulmalıdır” sorusuna % 40 oranında katılıp % 40 oranında kısmen katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı, Kullanılacağı Mekânda Diğer Görsel Unsurlar Dikkate Alınarak Konumlandırılmalıdır” sorusuna % 70 oranında katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Özgün ve Yaratıcı Fikre Sahip Olmalıdır” sorusuna % 60 oranında katıldığı, Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Toplumsal Gelişmişlik Düzeyi Göz Önünde Bulundurulmalıdır” sorusuna % 40 oranında katıldığı, % 40 oranında kısmen katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Bütçe Açısından Sınırlandırılmalıdır” sorusuna % 40 oranında kısmen katıldığı, % 40 oranında katılmadığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı İşlevsel

Olmalıdır” sorusuna % 100 oranında katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Hedef Kitlenin Algı Seviyesine Uygun Olmalıdır” sorusuna % 90 oranında katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Estetik bakımdan Dikkat Çekici ve Akılda Kalıcı Olmalıdır” sorusuna % 90 oranında katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Dikkat Çekmek İçin, “Kullanıldığı Mekânın Doğal Yapısıyla Zıt Renkte Olmalıdır” sorusuna % 70 oranında kısmen katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Kent Kimliğine Uygun Olmalıdır” sorusuna % 50 oranında katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Yazı Karakteri Seçimi ve Font Büyüklüğü Anlaşılır ve Okunabilir Olmalıdır” sorusuna % 100 oranında katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı interaktif olmalıdır” sorusuna % 60 oranında kısmen katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları Dijital Uygulamalar Göz Önüne Alınarak Tasarlanmalıdır” sorusuna % 70 oranında katıldığı, “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları teknolojiye uygun olarak tasarlanmalıdır” sorusuna % 60 oranında katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo-III

Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarına Yönelik Yorumlamaya Dayalı Sorular

No	Sorular
1	Sizce Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Dikkat Çekici ve Akılda Kalıcı Olması için nasıl tasarlanmalıdır? Lütfen Deneyimlerinizi Paylaşmısınız.
2	Sizce Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Renk Seçimi, Tasarımın Kullanıldığı Mekân İle Ne Ölçüde Uyumlu ve Dikkat Çekici Olmalıdır? Lütfen Deneyimlerinizi Paylaşmısınız.
3	Yaşadığınız Şehir/İlçe/Köy’ de Yönlendirme ve İşaretleme Levhalarına Duyduğunuz Gereksinim Var mıdır? Lütfen Bahsedermisiniz.

Katılımcılar, “yönlendirme ve işaretleme tasarımlarını oluştururken dikkat çekici ve akılda kalıcı olması için nasıl tasarlanmalıdır?” sorusu üzerine görüşlerini paylaşmışlardır. Bu görüşler şu şekildedir;

a) Yalın ve tutarlı olmalı, düzenli olarak bakım-onarımı yapılmak suretiyle digital teknolojiye yer verilmeli, yazı yerine harita ve singeler, basit-ilgi çekici ikonlar kullanılmalıdır.

b) Algıda seçicilik dikkate alınmalıdır.

c) Çevresel faktörler göz önüne alınarak renk ve konumu uygun seçilmeli, özgün yenilikçi bir anlatım diline sahip olmalıdır.

d) İşlevselliğin ön planda olduğu yaratıcı tasarımlar oluşturulmalıdır. Özel kurum ve alanlarda farklılığıyla öne çıkan tasarımların kamu kurumu ve alanlarında (ülke, hatta dünya çapında) ortak bir dile dönüştürülmesi gerekmektedir. Hastane, Eczane, Metro, Yol Levha ve Yönlendirmeleri gibi.

e) Uluslararası standartlara uygun, her sosyoekonomik seviyeye hitap etmeli.

f) Dikkat çekici renkler, okunaklı fontlar kullanılmalıdır.

Katılımcıların, “yönlendirme ve işaretleme tasarımların da renk seçimi, tasarımın kullanıldığı mekân ile ne ölçüde uyumlu ve dikkat çekici olmalıdır?” sorusu üzerine görüşlerini şu şekilde paylaşmışlardır.

a) Kontrastlık ve armoni arasında dengeli seçilen renkler hem dikkat çekecek hem mekân niteliğini bütünleyecektir.

b) Renkleri seçerken dalga boyları esas alınarak uzaktan okunabilmesine olanak sağlanmalıdır.

c) Renk seçimi algılanması açısından öne çıkabilir ancak diğer tasarımlarda göz önüne alındığında rengin diğer kullanım materyallerini bastırması tasarımsal ve işlevsel sorunlara yol açabilir; bu nedenle renk seçimi hangi alanda yönlendirme, bilgilendirme veya sergileme yapılıyor ise çok bileşenli olarak kullanım alanı, hedef kitle, maliyet hesapları gibi diğer unsurlar dikkate alınarak tasarlanmalıdır.

d) Kullanılan renkler mekân renkleri arasından seçilebilir renkler olmalı ki dikkat çekici ve ayırt edici olsun.

Katılımcılara yöneltilen, “yaşadığınız şehir/ilçe/köy’ de yönlendirme ve işaretleme levhalarına duyduğunuz gereksinim var mıdır?” sorusuna şu şekilde cevap vermişlerdir.

Bir katılımcı, yönlendirme ve işaretleme tasarımlarına gereksinim duymadığını bu durumu navigasyon kullanarak çözüme ulaştırdığını belirtmiştir. Başka bir katılımcı, tabela çokluğundan dolayı, çoğu zaman gitmek istediği yeri bulmakta

zorlandığını ve bu tabelaların şehre özgün düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bir diğer katılımcı, şehir merkezlerinde yönlendirme ve işaretleme tasarımlarını yetere yakın görürken şehir merkezinden uzaklaştıkça bu tasarımların yetersizliğinden bahsetmiştir. Bu yetersizliğin özellikle şehir dışı yerleşim yerleri, tarihi ve sit alanlarında profesyonel tasarım ekibi eksikliğinden, maliyet ve çevre şartlarından kaynaklandığını belirtmiştir. Bir başka katılımcı ise yaşadığı şehirde tasarlı bir yönlendirme ve işaretleme tabelasının olmadığını belirterek, dünyadaki birçok modern şehirde orijinal tasarımların varlığından söz ederek, ülkemizde bu alandaki eksiklikleri vurgulayarak bu tasarımların kurumsal bir yapıya bürünmesi ve profesyonel tasarımcılar tarafından yapılmasının gerekliliğini savunmuştur.

5.2. Anket Analizi

Sinop il merkezinde bulunan cadde, sokak, otopark, resmi kurumlar, sosyal alanlar, tarihi ve kültürel varlıkların yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımlarının mevcut durumunu ve yeni tasarımlar önerileri geliştirilerek beğenisini ölçmek amacıyla Sinop'ta yaşayan ve bir şekilde şehirde bulunan insanlara yönelik bir anket geliştirilmiştir.

Online ortamda oluşturulan anket formu 01.02.2019 - 02.04.2019 tarihleri arasında <https://goo.gl/forms/TLaYHMG69YA4PxI42> sitesinde yayınlanmış ve Sinop'ta yönlendirme tasarımlarının ve insanların en yoğun olduğu Sinop valiliği önü, Sakarya caddesi, Âşıklar caddesi ve Derviş Sarabil caddesinde rasgele kişilerle yüz yüze görüşme yöntemiyle veriler toplanmış ayrıca anket online link oluşturularak Sinop'ta yaşayan kişilere sosyal medya ortamlarında (whatsApp, Facebook, Instagram, vb.) aracılığıyla ulaştırılmıştır.

Anket toplamda 506 kişiye uygulanmış fakat çeşitli nedenlerden dolayı 31 anket geçersiz sayılmıştır. Toplamda 475 anketin geçerli olduğu uygulamada sonuçlar bu rakam üzerinden değerlendirilmiştir.

Anket toplamda 5 bölümden ve 23 sorudan oluşmaktadır.

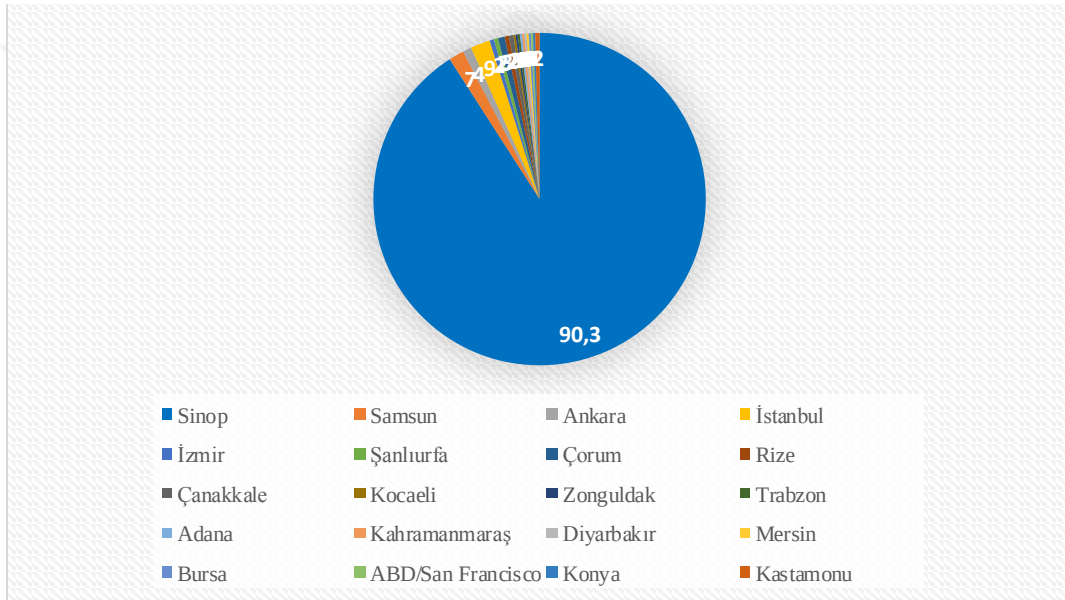
Bölüm 1

Anket tanıtımının ve insanların yönlendirme tasarımlarını anımsayabilmeleri için örnek görselin yer aldığı bölümdür.

Bölüm 2

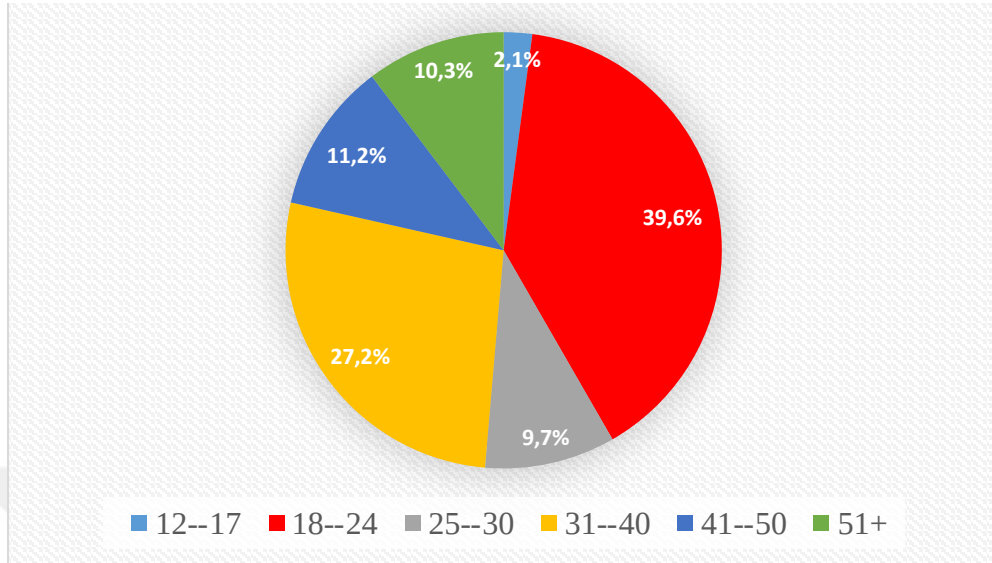
Bu bölümde kişisel bilgileri toplamaya yönelik sorular sorulmuştur. Anket sonucunda elde edilen verilerin analizleri yapılmıştır.

Soru 1. Yaşadığınız şehir



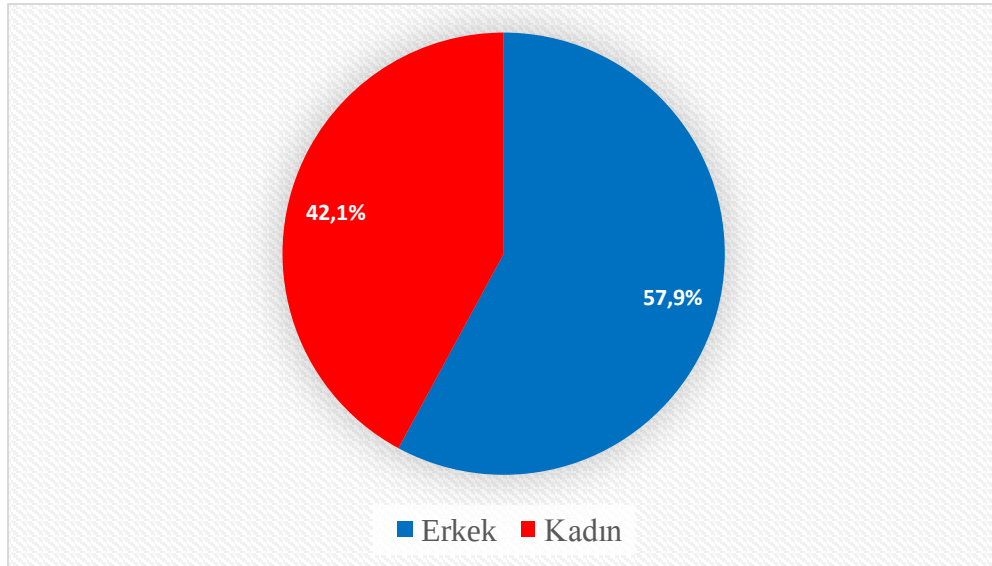
Yaşadığınız şehir sorusunda elde edilen veriler doğrultusunda, 428 (% 90,3) katılımcı Sinop şehrinde, 46 (% 9,5) katılımcı Türkiye'nin diğer şehirlerinde, 1 (% 0,2) katılımcı ise, yurtdışında yaşamaktadır.

Soru 2. Yaşınız



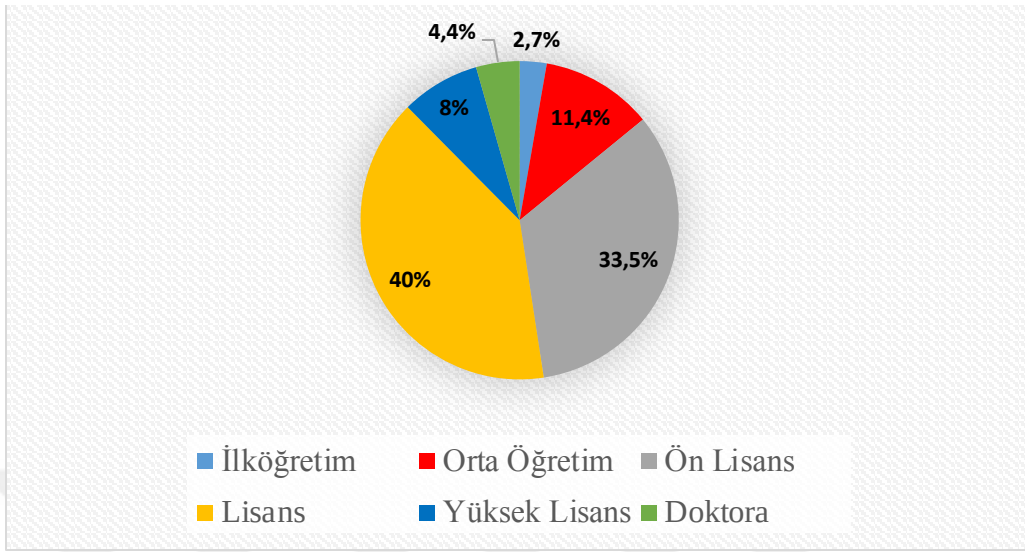
Ankete katılanların % 2,1'i (10 kişi) 12-17 yaş aralığında, % 39,6'sı (188 kişi) 18-24 yaş aralığında, % 9,7'si (46 kişi) 25-30 yaş aralığında, % 27,2'si (129 kişi) 31-40 yaş aralığında, % 11,2'si (53 kişi) 41-50 yaş aralığında ve % 10,3'ü (49 kişi) ise 51 ve üzeri yaşındadır.

Soru 3. Cinsiyetiniz



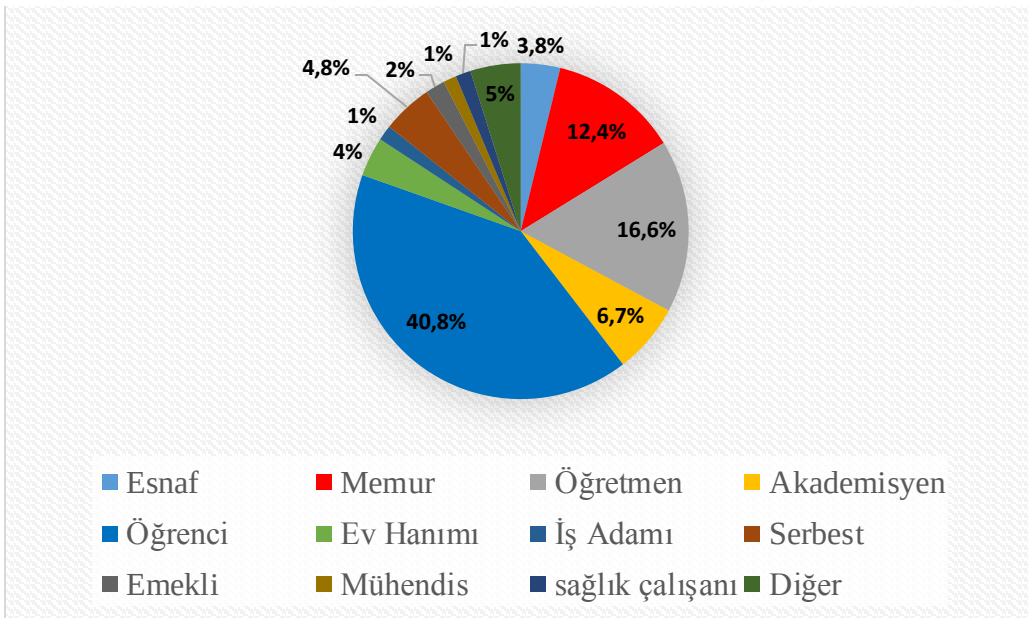
Ankete katılanların 275'i (% 57,9) erkek, 200'ü (% 42,1) kadındır.

Soru 4. Öğrenim Durumunuz



Ankete katılanların 13'ü (% 2,7) ilköğretim, 54'ü (% 11,4) Orta Öğretim, 159'u (% 33,5) ön lisans, 190'ı (% 40) lisans, 38'i (% 8) yüksek lisans, 21'i (% 2,7) doktora mezunudur.

Soru 5. Mesleğiniz.



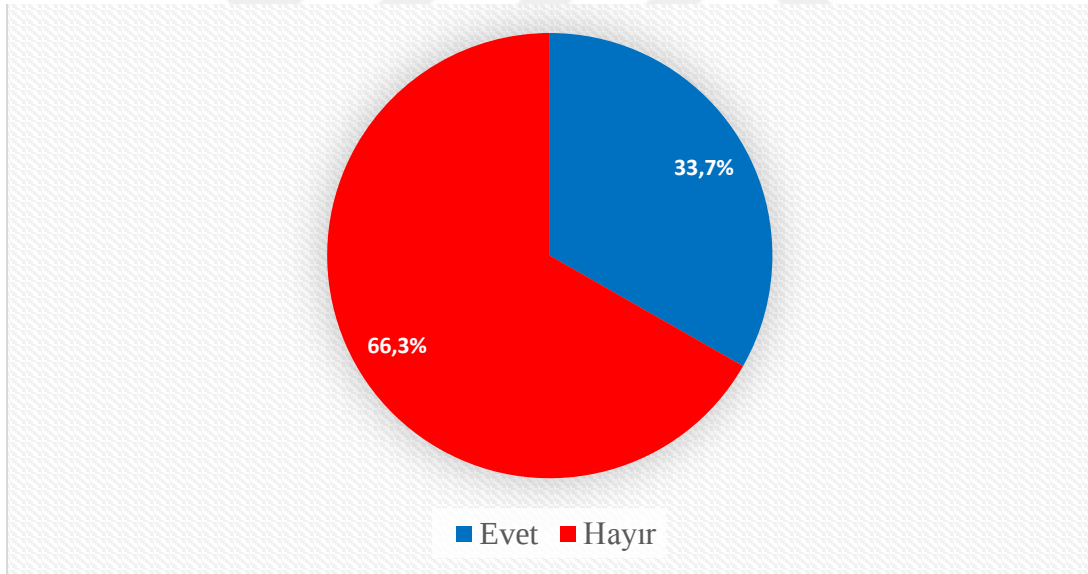
Ankete katılanların 194'ü (% 40,8) öğrenci, 79'u (% 16,6) öğretmen, 59'u (% 12,4) memur, 32'si (% 6,7) akademisyen, 23'ü (% 4,8) serbest, 18'i (% 3,8) esnaf, 18'i (% 3,8) ev hanımı, 9'u (% 1,8) emekli, 7'si (% 1,5) iş adamı, 7'si (% 1,5) sağlık

çalışanı 6'sı (% 1,2) mühendis ve 23'ü (% 5,1) ise diğer meslek gruplarından oluşmaktadır.

Bölüm 3

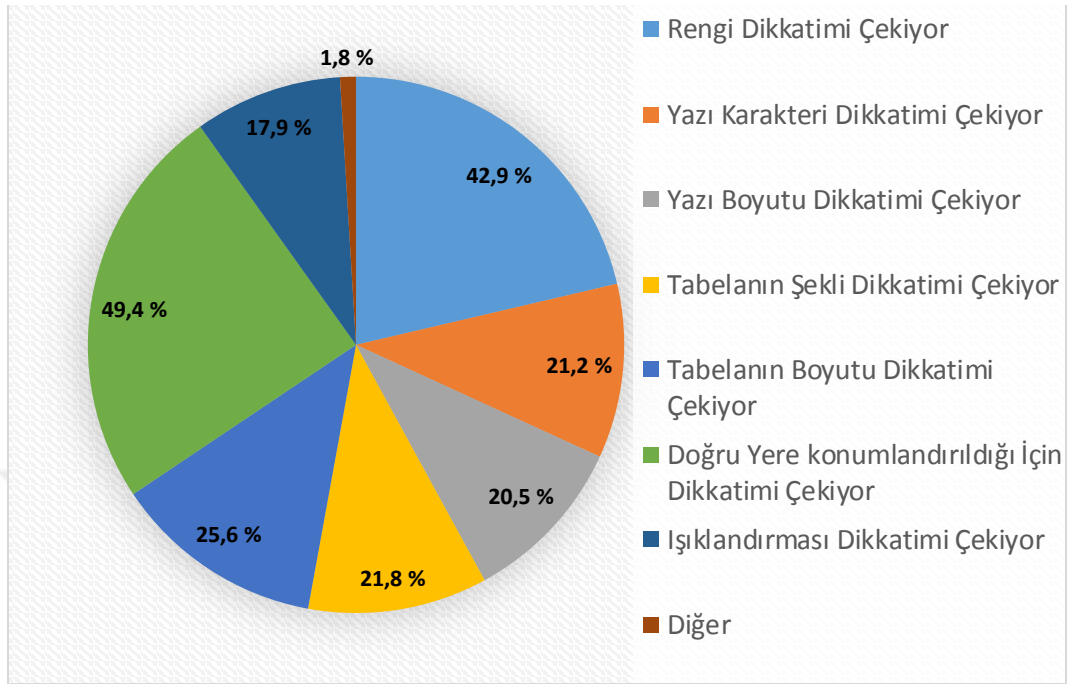
Bu bölüm, Sinop'ta yaşayan ve 01.03.2019-02.04.2019 tarihleri arasında bir şekilde bu şehirde bulunan insanlara yönelik oluşturduğumuz ankette ele aldığımız Sinop şehir içindeki mevcut yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının durumunu belirlemek ve insanların beğenilerini ölçmeye dayalı sorulardan oluşmaktadır. Anket sonucundan elde ettiğimiz veriler aşağıda sunulmuştur.,

Soru 1: Sinop il merkezindeki Tarihi ve Kültürel Varlıklar, Cadde, sokak, Otopark, Resmi Kurumlar ve Sosyal alanların yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımları ihtiyacınız olduğunda dikkatinizi çekiyor mu? (Cevabınız evet ise, 1. 1. Soruya, hayır ise 1. 2. Soruya geçerek nedenini belirtebilir misiniz)



Katılımcıların % 33,7 (156 kişi) evet dikkatimi çekiyor cevabını verirken, % **66,3 (313 kişi) hayır** dikkatimi çekmiyor cevabını vermişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun yönlendirme ve işaretleme tasarımlarını bir şekilde beğenmediği anlaşılmaktadır. Katılımcılara yöneltilen bu soruda “Evet” ve “Hayır” cevabının nedenleri anlamak için bu soru kapsamında alt sorular oluşturularak nedenleri sorulmuştur. Aşağıda Soru 1. 1. ve Soru 1. 2. de bu nedenler analiz edilmiştir.

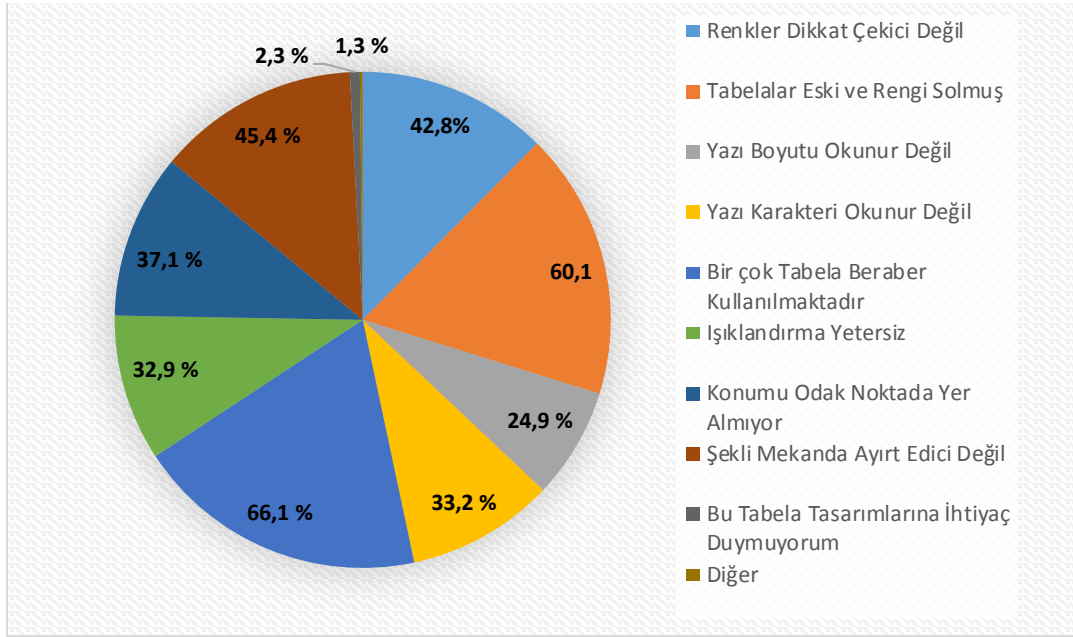
Soru 1.1: Cevabım “Evet” çünkü; (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).



“Evet” cevabı veren katılımcılar bu soruda birden fazla seçenek işaretleyerek yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımlarının dikkatlerini “Neden?” çektiğini belirtmişlerdir. Bu kapsamda cevaplar şu şekildedir;

“Evet” cevabını veren 156 katılımcıdan % 42,9 (67 kişi) “Rengi Dikkatimi Çekiyor”, % 21,2 (33 kişi) “Yazı Karakteri Dikkatimi Çekiyor”, % 20,5 (32 kişi) “Yazı Boyutu Dikkatimi Çekiyor” % 21,8 (34 kişi) “Tabelanın Şekli Dikkatimi Çekiyor”, % 25,6 (40 kişi) “Tabelanın Boyutu Dikkatimi Çekiyor”, % 49,4 (77 kişi) “Doğru Yere Konumlandırıldığı İçin Dikkatimi Çekiyor”, % 17,9 (28 kişi) “Işıklandırması Dikkatimi Çekiyor” ve % 1,8 (3 kişi) diğer şeklinde ifadelerini belirtmişlerdir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcılar Yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımlarının kötü bir görüntüye ve çok sayıda tabela olduğunu belirtip, bu sebeplerden dolayı bu tabelaların dikkatlerini çektiğini belirtmişlerdir.

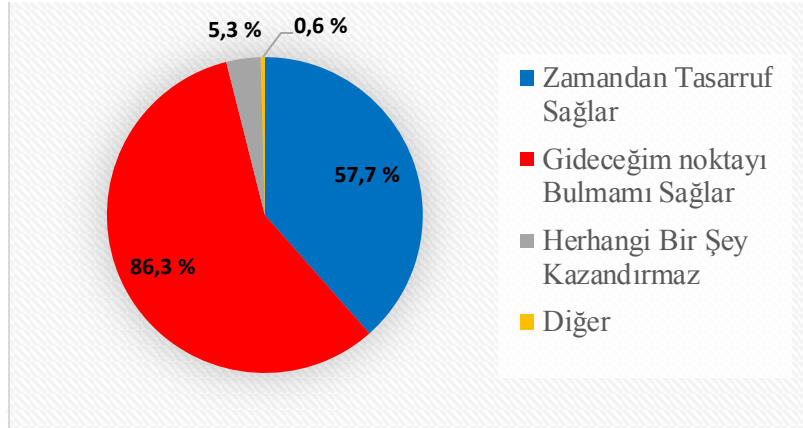
Soru 1.2: Cevabım “Hayır” çünkü; (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).



“Hayır” cevabı veren katılımcılar bu soruda birden fazla seçenek işaretleyerek yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımlarının dikkatlerini “Neden?” çekmediğini belirtmişlerdir. Bu kapsamda cevaplar şu şekildedir;

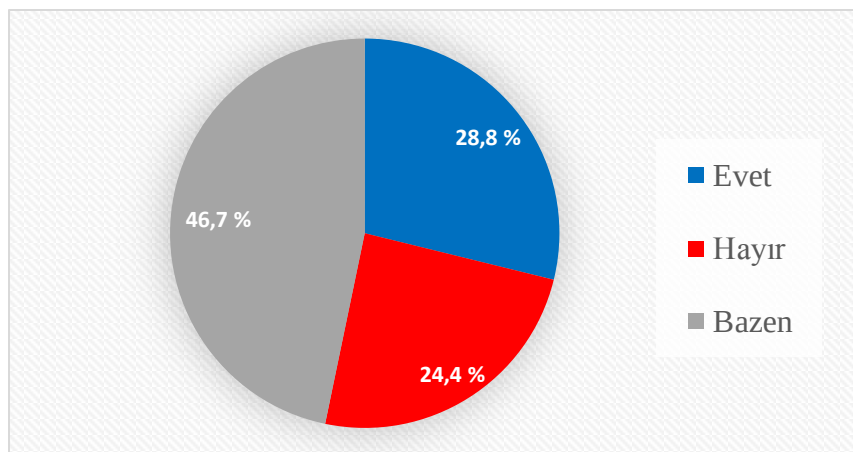
“Hayır” cevabını veren **313** katılımcıdan % 42,8 (134 kişi) “Renkler Dikkat Çekici Değil”, % 60,1 (188 kişi) “Tabelalar Eski ve Rengi Solmuş”, % 24,9 (78 kişi) “Yazı Boyutu Okunur Değil”, % 33,2 (104) “Yazı Karakteri Okunur Değil”, % **66,1 (206 kişi)** “Birçok Tabela Beraber Kullanılmaktadır”, % 32,9 (103 kişi) “Işıklandırma Yetersiz”, % 37,1 (116) “Konumu Odak Noktada Yer almıyor”, % 45,4 (142 kişi) “Şekli Mekânda Ayırt edici Değil”, % 2,3 (7 Kişi) “Bu Tabela Tasarımlarına İhtiyaç Duymuyorum” ve % 1,3 (4 Kişi) ise diğer şeklinde ifade belirmişlerdir.

2. Soru: Yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımları size ne kazandırıyor? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).



475 katılımcının cevap verdiği bu soruda katılımcılara birden fazla seçenek işaretleme imkanı verilmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların %57,7'si (274 kişi) “Zamandan Tasarruf Sağlar”, %86,3'ü (410 kişi) “Gideceğim Noktayı Bulmamı Sağlar”, %5,3'ü (25 kişi) “Herhangi bir şey Kazandırmaz”, 0,6'sı (3 kişi) diğer şeklinde ifade belirtmişlerdir. Bu sonuçlardan da anlaşılacağı üzere yönlendirme ve işaretleme tasarımları, gidilecek noktayı bulmada insanlara kazanım sağlamakta ayrıca insanların zamandan tasarruf sağlamalarına da sebep olmaktadır.

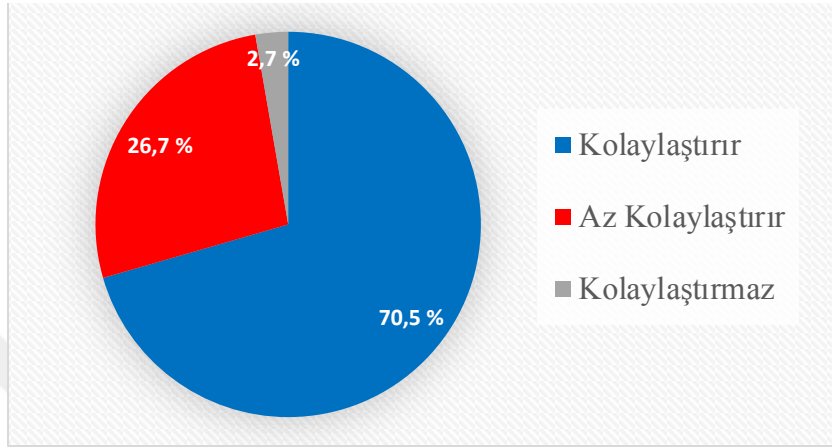
3. Soru: Bilmediğiniz ve ulaşmak istediğiniz bir noktayı yönlendirme tabelalarını kullanarak rahatlıkla bulabiliyor musunuz?



475 katılımcının cevap verdiği soruda %28,8 (137 kişi) “Evet”, %24,4 (116 kişi) “Hayır”, %46,7 (222 kişi) “Bazen” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu

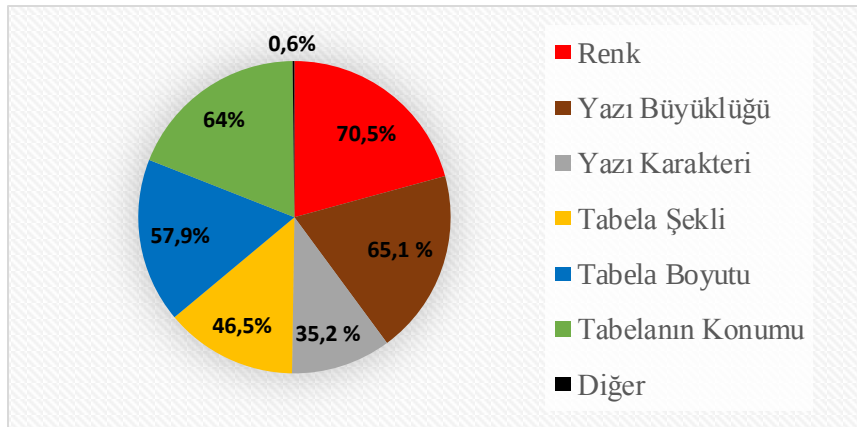
sonuçlardan da anlaşılacağı üzere Sinop şehir içindeki yönlendirme tabela tasarımları işlevlerini kısmen yerine getirdiği görülmektedir.

4. Soru: Yönlendirme ve işaretleme tabelası tasarımlarının hayatınızı kolaylaştırma derecesi nedir?



Katılımcılara yöneltilen bu soru kapsamında 475 katılımcıdan **70,5 (335 kişi)** “**Kolaylaştırır**”, % 26,7 (127 kişi) “**Az Kolaylaştırır**”, %2,7 (13 kişi) “**Kolaylaştırmaz**” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda yönlendirme ve işaretleme tasarımları Sinop’ta yaşayan insanlara göre önemli bir öge olup, hayatlarını kolaylaştırmaktadır.

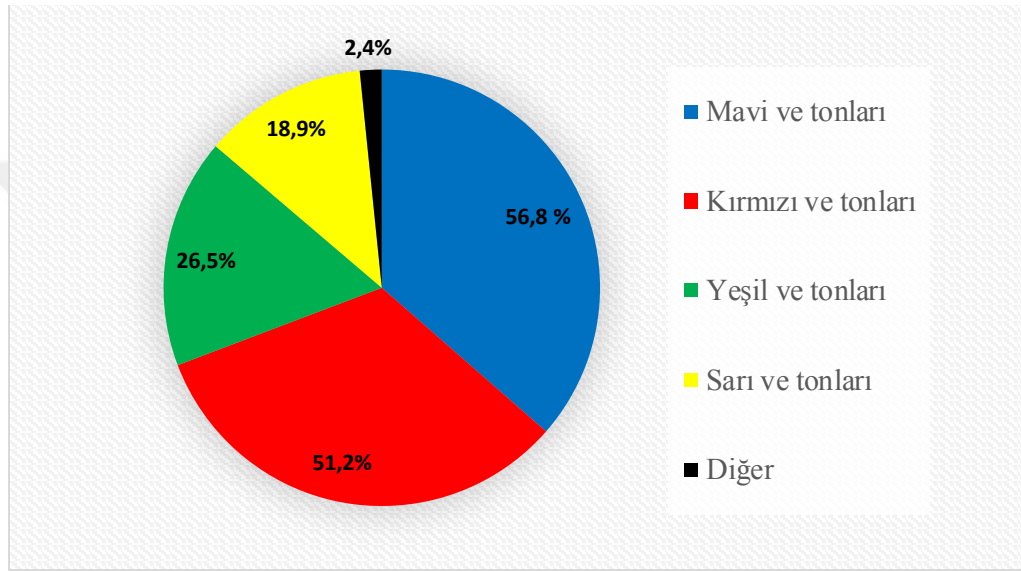
5. Soru: Sizce yönlendirme ve işaretleme tabelası tasarımlarında hangisi en önemli unsurdur? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).



475 katılımcının cevap verdiği bu soruda katılımcılara birden fazla seçenek işaretleme imkânı verilmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların **%70,5 (335 kişi)** “**Renk**”,

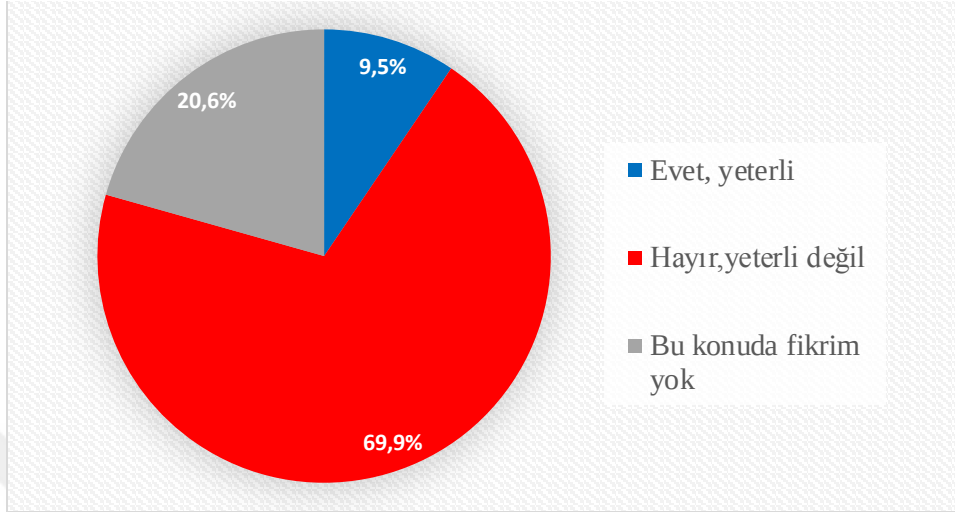
%65,1 (309 kişi) “Yazı büyüklüğü”, %35,2 (167 kişi) “Yazı karakteri”, %46,5 (221 kişi) “Tabela şekli”, %57,9 (275 kişi) “Tabela boyutu”, %64 (304 kişi) “Tabelanın konumu” ve %0,6 (3 kişi) “Diğer” şeklinde görüş belirtmişlerdir. “Diğer” seçeneğini işaretleyen katılımcılar ışılandırmanın önemli bir unsur olduğunu belirtmişlerdir.

6. Soru: Yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında hangi renkleri tercih edersiniz. (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).



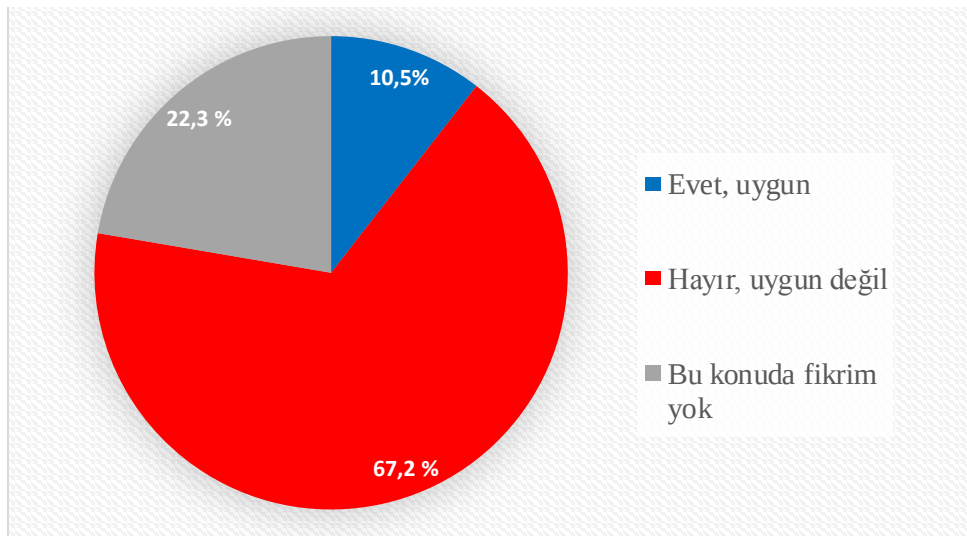
475 katılımcının cevap verdiği bu soruda katılımcılara birden fazla seçenek işaretleme imkânı verilmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların **%56,8’i (270 kişi) “Mavi ve tonları”, %51,2’si (243 kişi) “Kırmızı ve tonları”, %26,5’i (126 kişi) “Yeşil ve tonları”, %18,9’u (90 kişi) “Sarı ve tonları” ve %2,4 (12 kişi) “Diğer”** şeklinde görüş belirtmişlerdir. “Diğer” seçeneğini işaretleyen katılımcılar görülebilir, fosforlu renklerin yanı sıra siyah rengi tercih olarak belirtmişlerdir.

7. Soru: Sinop İl merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tabelalarının yeterli olduğuna inanıyor musunuz?



Katılımcılara yöneltilen bu soru kapsamında 475 katılımcıdan % 9,5 (45 kişi) “Evet, yeterli”, % **69,9 (332 kişi)** “**Hayır, yeterli değil**”, %20,6 (98 kişi) “Bu konuda fikrim yok” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda Sinop ili merkezinde bulunan yönlendirme ve işaretleme tasarımları katılımcılar tarafından yeterli bulunmamıştır.

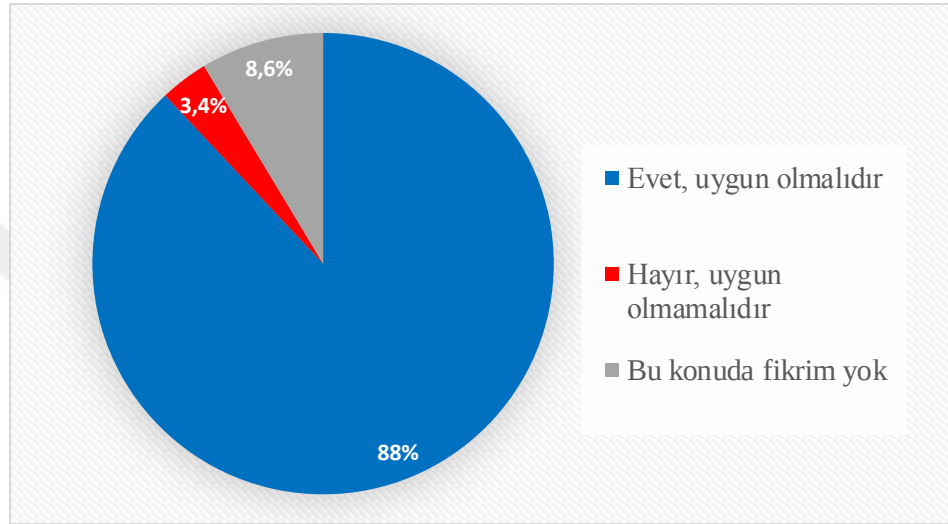
8. Soru: Sinop İl merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tabelası tasarımları şehrin tarihi, kültürel ve coğrafi değerlerine uygun mu?



Katılımcılara yöneltilen bu soru kapsamında 475 katılımcıdan % 10,5 (50 kişi) “Evet, uygun”, % **67,2 (319 kişi)** “**Hayır, uygun değil**”, %22,3 (106 kişi) “Bu konuda

fikrim yok” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda Sinop ili merkezinde bulunan yönlendirme ve işaretleme tasarımları şehrin tarihi, kültürel ve coğrafi değerlerine uygun değildir.

9. Soru: Sinop İl merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tabelası tasarımları şehrinin tarihi ve kültürel değerlerine uygun olmalı mıdır?

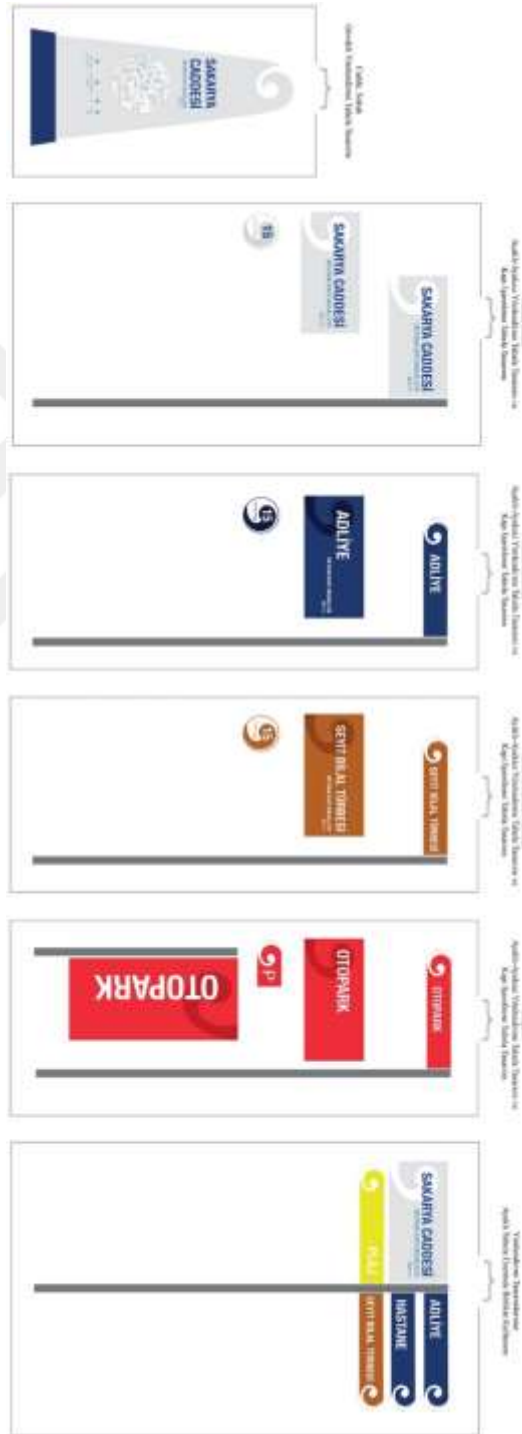


Katılımcılara yöneltilen bu soru kapsamında 475 katılımcıdan **% 88 (418 kişi)** “**Evet, uygun olmalıdır**”, **% 3,4 (16 kişi)** “Hayır, uygun olmamalıdır”, **% 8,6 (41 kişi)** “Bu konuda fikrim yok” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda Sinop ili merkezinde bulunan yönlendirme ve işaretleme tasarımları şehrin tarihi ve kültürel değerlerine uygun olmalıdır.

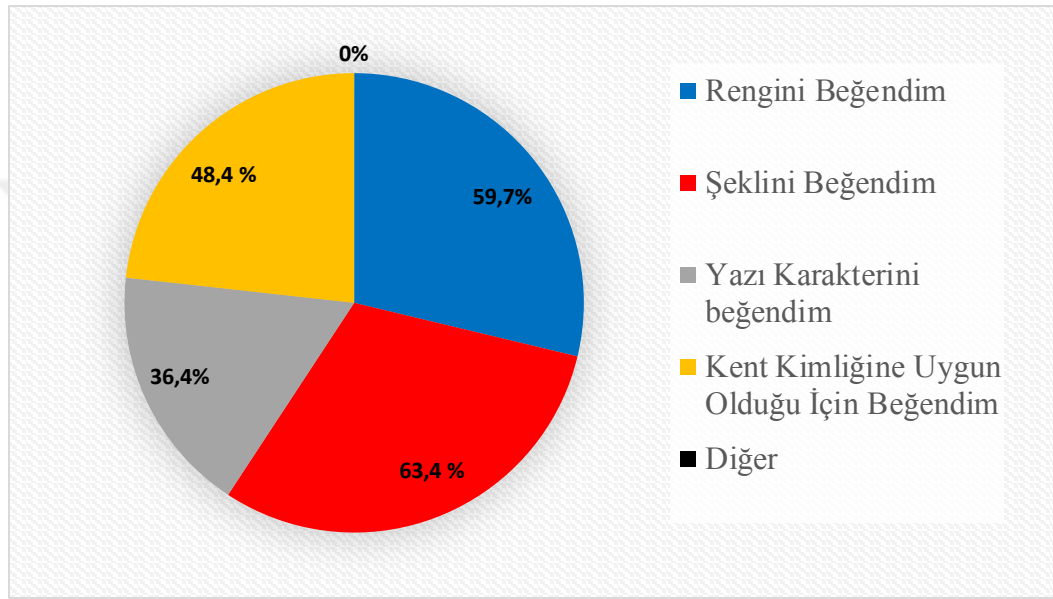
Bölüm 4

Bu bölümde Sinop ili şehir merkezi için geliştirilen Otopark, Cadde, Sokak, Tarihi Kültürel Varlıklar, Sosyal Alanlar ve Resmi Kurumların yönlendirme ve işaretleme tasarımları 4 farklı tasarım şeklinde oluşturulmuş ve 4 soru başlığı altında katılımcıların beğenisine sunulmuştur. Katılımcılardan beğendikleri tasarımları “neden?” beğendiklerine dair görüş alınmıştır. Ayrıca katılımcılara birden fazla tasarımı beğenebilmelerine olanak sağlanmıştır. Bunun yanı sıra tasarımları beğenmedikleri takdirde o tasarımı boş bırakmaları gerektiği her tasarımın soru başlığında belirtilmiştir. Anket sonucundan elde ettiğimiz veriler aşağıda sunulmuştur.

1.Soru: Aşağıda Sinop İl merkezi için tasarlanmış (Otopark, Cadde, Sokak, Tarihi Kültürel Varlıklar, Sosyal Alanlar ve Resmi Kurumların) yönlendirme ve işaretleme tasarımı sizce uygun mudur? (Eğer bu tasarımı beğendiyseniz, lütfen alt seçeneklere cevap vererek sebebini belirtiniz. Beğenmediyseniz diğer tasarımı değerlendiriniz).

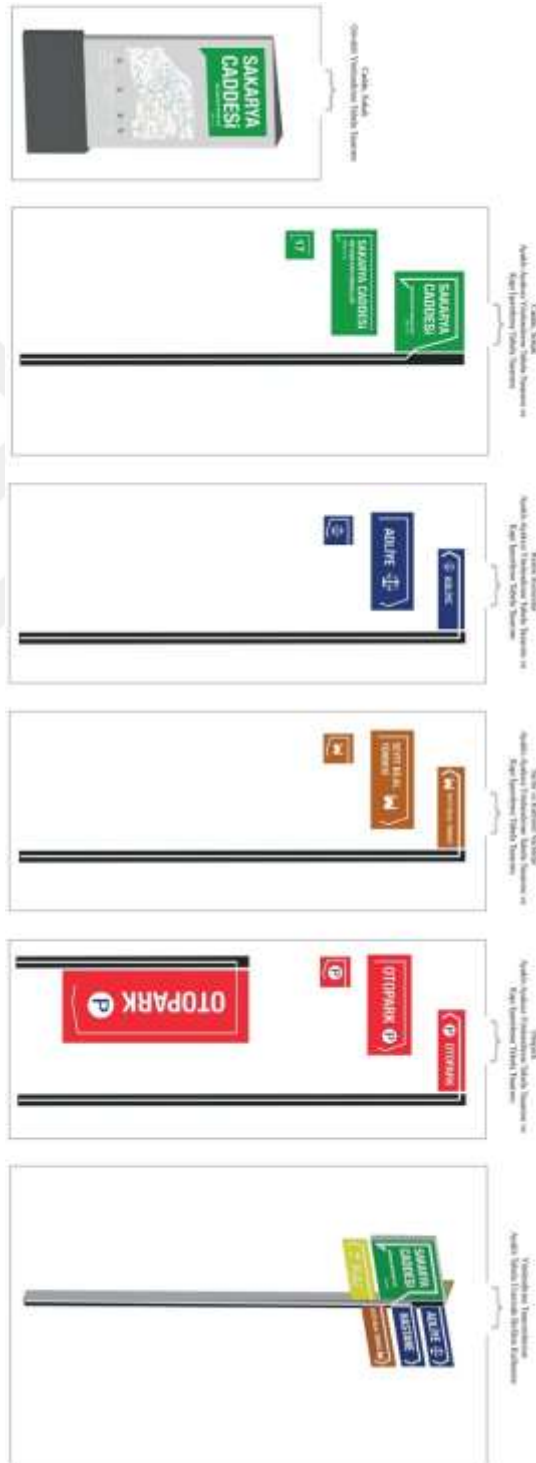


Tasarımda gri, lacivert, kahverengi, kırmızı, sarı zemin renkleri tercih edilerek üzerlerine zıtlık oluşturan renklerle yazılar yazılmıştır. Zeminde dalga sembolü oluşturulan tasarımda font olarak “Helvetica” tercih edilmiştir. Tasarımda Direkli ve direksiz tabelaların kullanımı ve tüm tabelaların birlikte kullanım şekli ortaya koyularak üst kısımlarda açıklamaları yapılmıştır. Tasarım **380** kişi tarafından beğenilmiştir. Beğenme nedenleri aşağıda analizleri yapılarak belirtilmiştir.

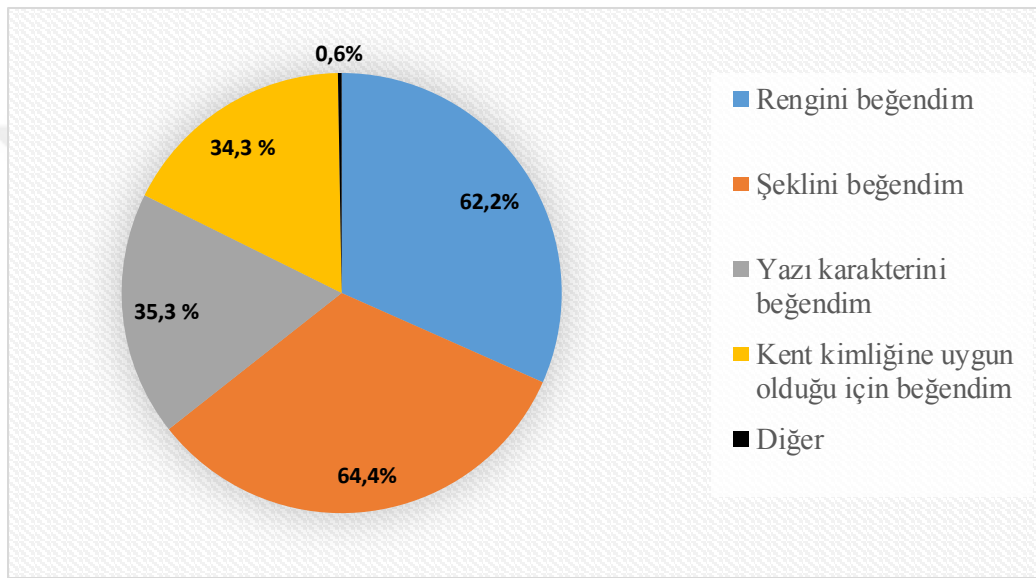


475 katılımcı arasında **380** katılımcının beğendiği bu tasarımda, %59,7 (230 kişi) “Rengini beğendim”, %63,4 (244 kişi) “Şeklini beğendim”, %36,4 (140 kişi) “Yazı karakterini beğendim” %48,4 (186 kişi) “Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim” %0 (0 kişi) “Diğer” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

2. Soru: Aşağıda Sinop İl merkezi için tasarlanmış (Otopark, Cadde, Sokak, Tarihi Kültürel Varlıklar, Sosyal Alanlar ve Resmi Kurumların) yönlendirme ve işaretleme tasarımı sizce uygun mudur?(Eğer bu tasarımı beğendiyseniz, lütfen alt seçeneklere cevap vererek sebebini belirtiniz. Beğenmediyseniz diğer tasarımı değerlendiriniz).

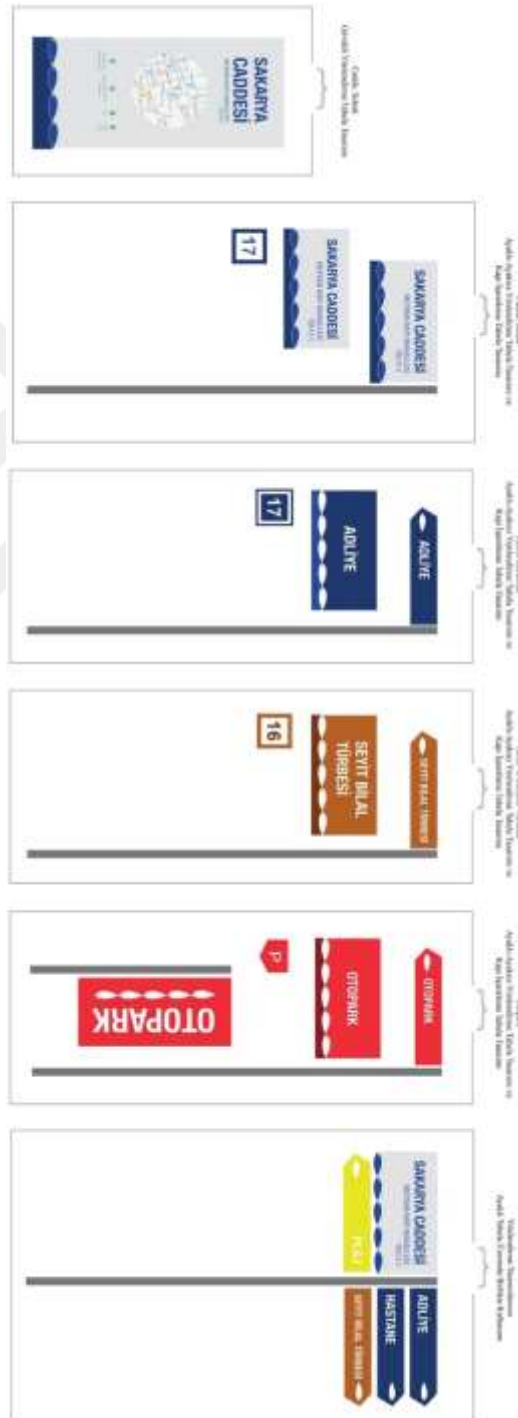


Tasarımda yeşil, lacivert, kahverengi, kırmızı, sarı zemin renkleri tercih edilerek üzerlerine zıtlık oluşturan renklerle yazılar yazılmıştır. Zeminde çizgisel formlar kullanılarak yönlendirme hareketliliği sağlanmıştır. Font olarak “Gill Sans” tercih edilmiştir. Tasarımda Direkli ve direksiz tabelaların kullanımı ve tüm tabelaların birlikte kullanım şekli ortaya koyularak üst kısımlarda açıklamaları yapılmıştır. Tasarım 364 kişi tarafından beğenilmiştir. Beğenme nedenleri aşağıda analizleri yapılarak belirtilmiştir.

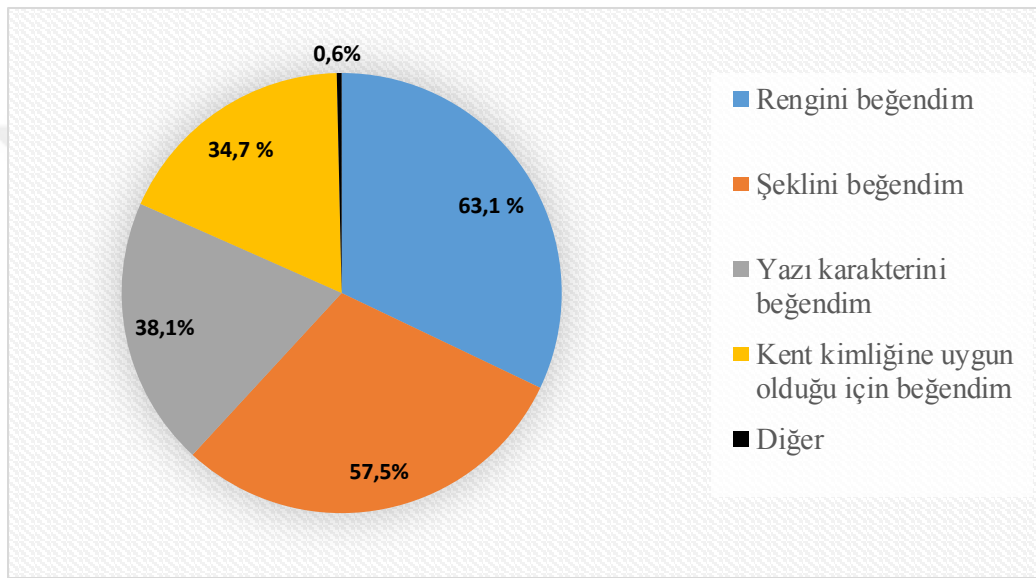


475 katılımcı arasında 364 katılımcının beğendiği bu tasarımda, %62,2 (231 kişi) “Rengini beğendim”, %64,4 (239 kişi) “Şeklini beğendim”, %35,3 (131 kişi) “Yazı karakterini beğendim” %34,3 (127 kişi) “Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim” %0,6 (2 kişi) “Diğer” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Diğer şekilde görüş belirten katılımcılar tasarımlar üzerindeki piktogramları beğenmişlerdir.

3. Soru: Aşağıda Sinop İl merkezi için tasarlanmış (Otopark, Cadde, Sokak, Tarihi Kültürel Varlıklar, Sosyal Alanlar ve Resmi Kurumların) yönlendirme ve işaretleme tasarımı sizce uygun mudur?(Eğer bu tasarımı beğendiyseniz, lütfen alt seçeneklere cevap vererek sebebini belirtiniz. Beğenmediyseniz diğer tasarımı değerlendiriniz).

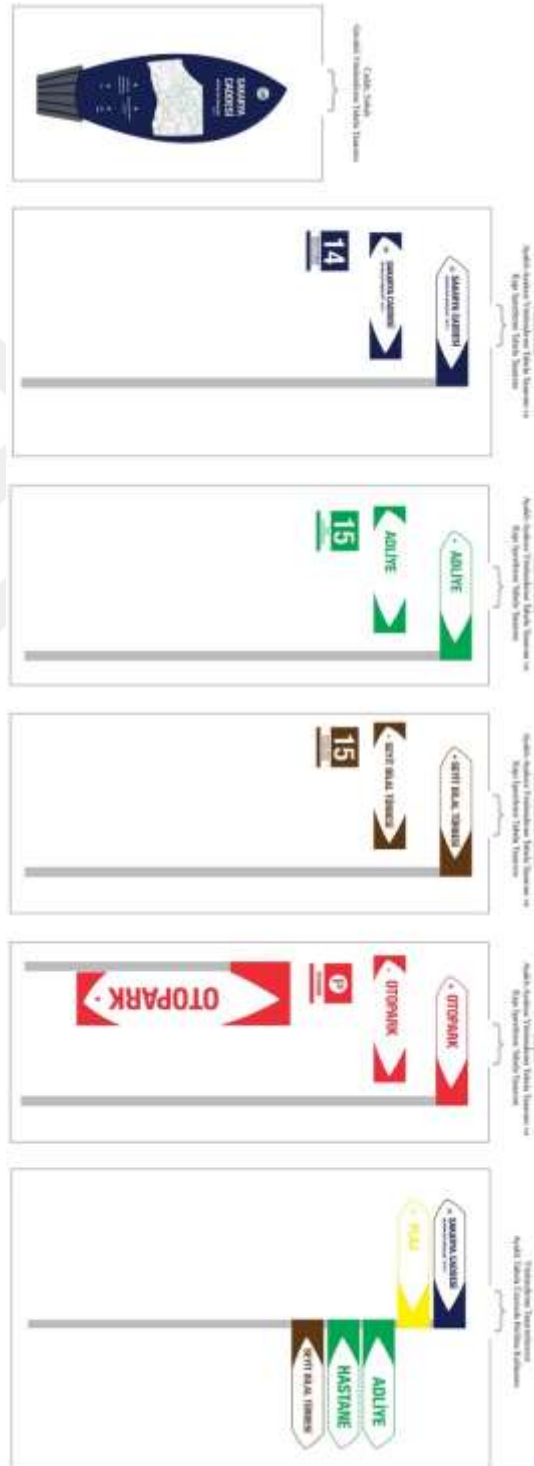


Tasarımda gri, lacivert, kahverengi, kırmızı, sarı zemin renkleri tercih edilerek üzerlerine zıtlık oluşturan renklerle yazılar yazılmıştır. Zeminde küçük balık sembolleri önlü arkalı yerleştirilerek yönlendirme sağlanmıştır. Font olarak “Helvetica” tercih edilmiştir. Tasarımda Direkli ve direksiz tabelaların kullanımı ve tüm tabelaların birlikte kullanım şekli ortaya koyularak üst kısımlarda açıklamaları yapılmıştır. Tasarım 283 kişi tarafından beğenilmiştir. Beğenme nedenleri aşağıda analizleri yapılarak belirtilmiştir.

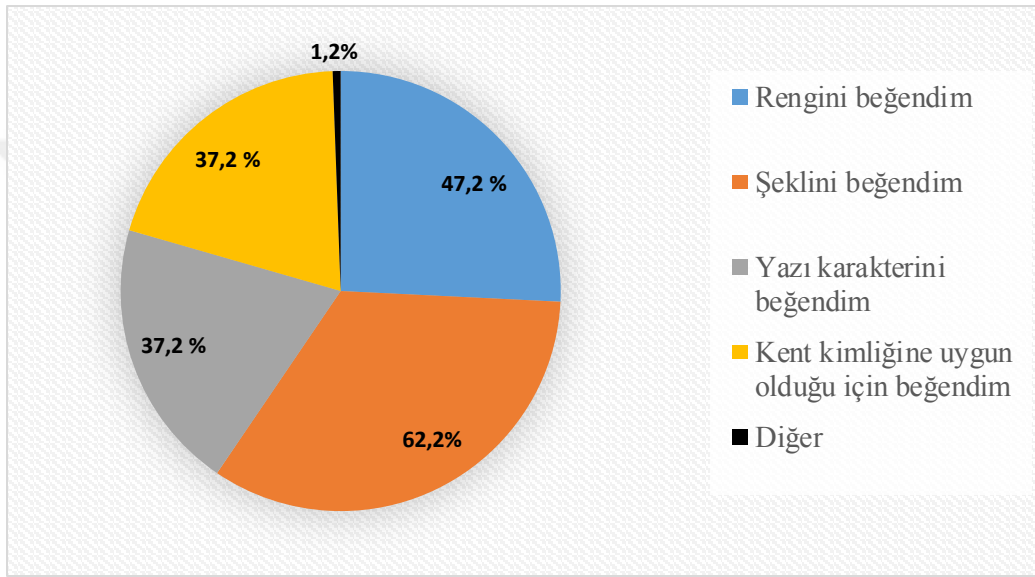


475 katılımcı arasında 283 katılımcının beğendiği bu tasarımda, %63,1 (180 kişi) “Rengini beğendim”, %57,5 (167 kişi) “Şeklini beğendim”, %38,1 (111 kişi) “Yazı karakterini beğendim” %34,7 (101 kişi) “Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim” %0,6 (2 kişi) “Diğer” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Diğer şeklinde görüş belirten katılımcıların biri tasarımı beğendiğini ancak sosyal alanların tasarımında kullanılan sarı rengin okunurluğu düşürdüğünü belirtmiş diğer katılımcı ise “uygun” şeklinde açıklama yapmıştır.

4. Soru: Aşağıda Sinop İl merkezi için tasarlanmış (Otopark, Cadde, Sokak, Tarihi Kültürel Varlıklar, Sosyal Alanlar ve Resmi Kurumların) yönlendirme ve işaretleme tasarımı sizce uygun mudur?(Eğer bu tasarımı beğendiyseniz, lütfen alt seçeneklere cevap vererek sebebini belirtiniz. Beğenmediyseniz diğer tasarımı değerlendiriniz).



Tasarımda yeşil, lacivert, kahverengi, kırmızı, sarı zemin renkleri tercih edilerek üzerlerine zıtlık oluşturan renklerle yazılar yazılmıştır. Zeminde büyük balık sembolü oluşturulmuş balığın göz şeklini Sinop belediyesinin logosundan oluşturulmuştur. Font olarak “Gill Sans” tercih edilmiştir. Tasarımda Direkli ve direksiz tabelaların kullanımı ve tüm tabelaların birlikte kullanım şekli ortaya koyularak üst kısımlarda açıklamaları yapılmıştır. Tasarım 273 kişi tarafından beğenilmiştir. Beğenme nedenleri aşağıda analizleri yapılarak belirtilmiştir.



475 katılımcı arasında 273 katılımcının beğendiği bu tasarımda, %47,2 (133 kişi) “Rengini beğendim”, %62,2 (174 kişi) “Şeklini beğendim”, %37,2 (103 kişi) “Yazı karakterini beğendim” %37,2 (103 kişi) “Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim” %1,2 (3 kişi) “Diğer” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Diğer şeklinde görüş belirten katılımcılar tasarımı beğendiklerini fakat bir katılımcı çok sade, bir katılımcı dikkat dağınık, diğer bir katılımcı ise sosyal alanların tasarımında kullanılan sarı rengin okunurluğu düşürdüğünü belirtmiştir.

Bölüm 5

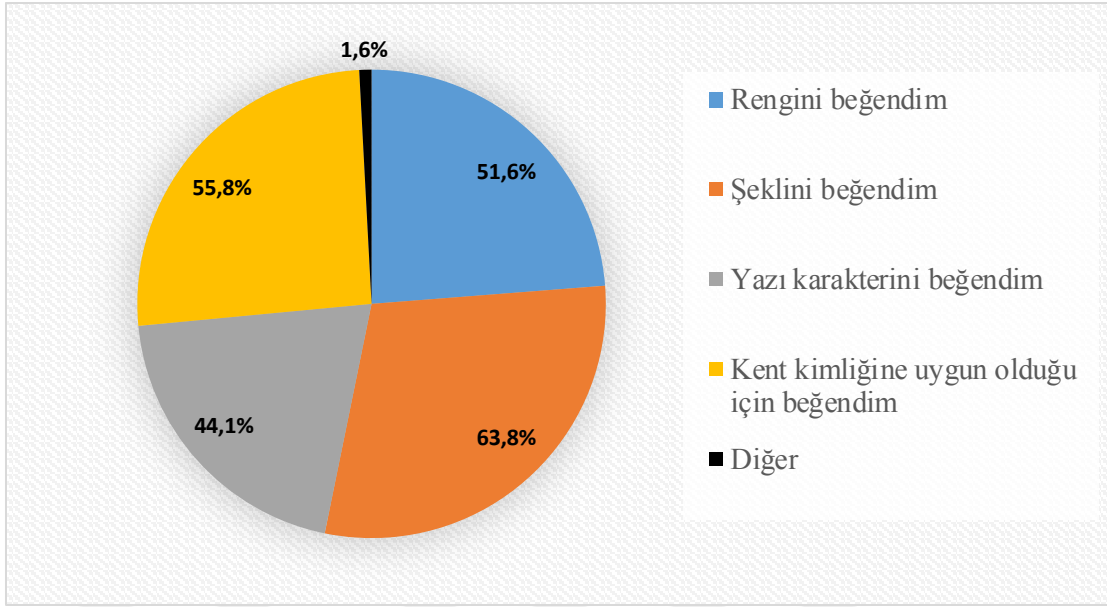
Bu bölümde Sinop ili için geliştirilen “Yer İmi” tasarımı 3 farklı tasarım şeklinde oluşturulmuş ve 3 soru başlığı altında katılımcıların beğenisine sunulmuştur. Katılımcılardan beğendikleri tasarımları “neden?” beğendiklerine dair görüş alınmıştır. Ayrıca katılımcılara birden fazla tasarımı beğenebilmelerine olanak

sağlanmıştır. Bunun yanı sıra tasarımları beğenmedikleri taktir de o tasarımı boş bırakmaları gerektiği her tasarımın soru başlığında belirtilmiştir. Anket sonucundan elde ettiğimiz veriler aşağıda sunulmuştur.

1. Soru: Aşağıda Sinop İl merkezi için tasarlanmış "Yer İmi" tasarımı sizce uygun mudur? (Eğer bu tasarımı beğendiyseniz, lütfen alt seçeneklere cevap vererek sebebini belirtiniz. Beğenmediyseniz diğer tasarımı değerlendiriniz).



Sinop teması etrafında tasarlanan yer iminde; Font üzerinde kentin kimliğini yansıtan tipografik düzenlemeler yapılmıştır. Mavi-Turuncu kontrastından faydalanıp Tasarımda seküler bir ritim oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca slogan tipografisinin gerek font gerekse punto kullanımındaki farklılık ile algıda okuma sırası oluşturulmuştur. Tasarım 422 kişi tarafından beğenilmiştir. Beğenme nedenleri aşağıda analizleri yapılarak belirtilmiştir.

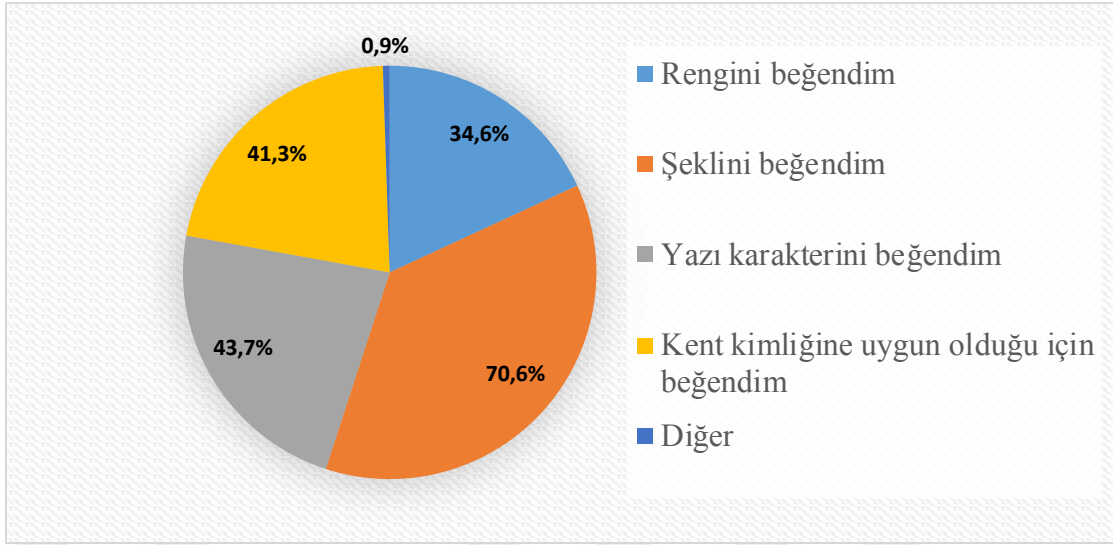


475 katılımcı arasında 422 katılımcının beğendiği bu tasarımda, % 51,6 (226 kişi) “Rengini beğendim”, % 63,8 (280 kişi) “Şeklini beğendim”, % 44,1 (193 kişi) “Yazı karakterini beğendim” % 55,8 (244 kişi) “Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim” % 1,6 (8 kişi) “Diğer” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

2. Soru: Aşağıda Sinop İl merkezi için tasarlanmış "Yer İmi" tasarımı sizce uygun mudur? (Eğer bu tasarımı beğendiyseniz, lütfen alt seçeneklere cevap vererek sebebini belirtiniz. Beğenmediyseniz diğer tasarımı değerlendiriniz).



Sinop teması etrafında tasarlanan yer iminde; Sinop'a ait turistik, tarihi ve kültürel yer ve mekanların isimleri yazılarak tipografik bir düzenleme yapılmıştır. Bir kaide üzerine yerleştirilecek olan metal plakaların üzerine yazılmış yazıların iç kısımları boşaltılarak aydınlatma sayesinde gece yazıların okunurluğu ve görünürlüğü sağlanacaktır. Tasarım 287 kişi tarafından beğenilmiştir. Beğenme nedenleri aşağıda analizleri yapılarak belirtilmiştir.

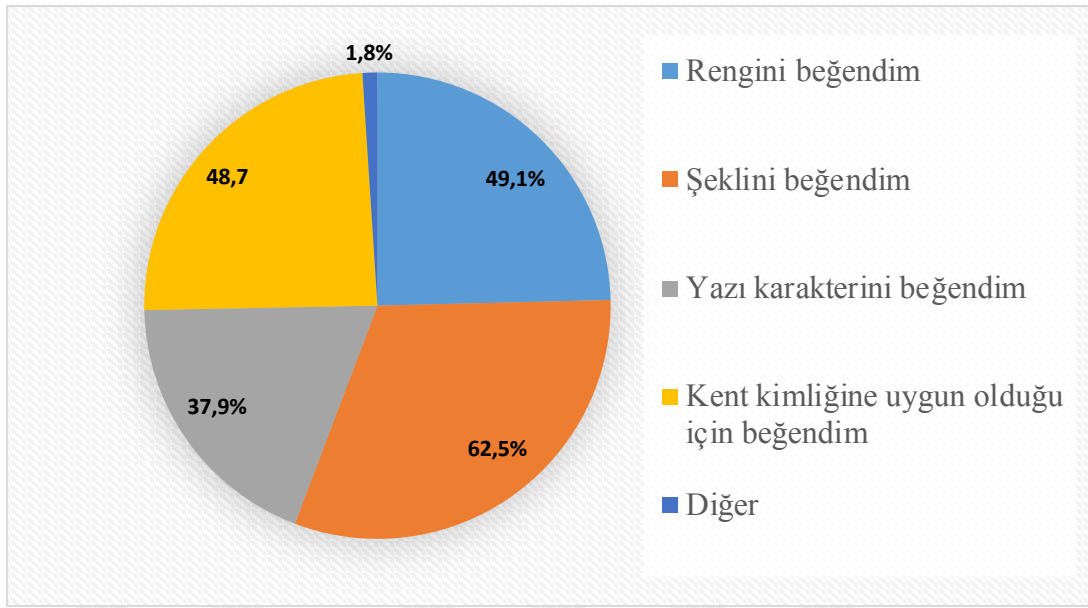


475 katılımcı arasında **287** katılımcının beğendiği bu tasarımda, % 34,6 (103 kişi) “Rengini beğendim”, % 70,6 (210 kişi) “Şeklini beğendim”, % 43,7 (130 kişi) “Yazı karakterini beğendim” % 41,3 (123 kişi) “Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim” % 0,9 (3 kişi) “Diğer” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

3. Soru: Aşağıda Sinop İl merkezi için tasarlanmış "Yer İmi" tasarımı sizce uygun mudur? (Eğer bu tasarımı beğendiyseniz, lütfen alt seçeneklere cevap vererek sebebini belirtiniz. Beğenmediyseniz diğer tasarımı değerlendiriniz).



Birinci tasarımda olduğu gibi yine Sinop teması etrafında tasarlanan yer iminde; Font üzerinde kentin kimliğini yansıtan tipografik düzenlemeler yapılmıştır. Renklerin kontrast etkisinden faydalanıp tasarımda seküler bir ritim oluşturulmaya çalışılmıştır. Dümen ve deniz feneri sembolleri tipografi üzerinde kullanılmıştır. Ayrıca kaide üzerinde dalga sembolü kullanılmış ve “Kuzeyin İncisi” sloganı tipografisinin gerek font gerekse punto kullanımındaki farklılık ile algıda okuma sırası oluşturulmuştur. Tasarım **281** kişi tarafından beğenilmiştir. Beğenme nedenleri aşağıda analizleri yapılarak belirtilmiştir.



475 katılımcı arasında **281** katılımcının beğendiği bu tasarımda, %49,1 (143 kişi) “Rengini beğendim”, %62,5 (181 kişi) “Şeklini beğendim”, %43,7 (110 kişi) “Yazı karakterini beğendim” %48,7 (141 kişi) “Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim” %1,8 (6 kişi) “Diğer” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

ALTINCI BÖLÜM / SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Günümüzde bilginin artması buna bağlı olarak bilgi tasarımını ortaya çıkarmıştır. Fakat oluşturulan birçok bilgilendirme tasarımı gelişi güzel rastgele tasarlanmakta ve uygulanmaktadır. Bu durum en başta çevresel görsel kirliliği oluşturduğu gibi kimliksiz şehirler yaratmaktadır. Bu kapsamda tasarımı anlayışı da teknolojiyle birlikte yeni bir oluşum içerisine girmiştir. Tasarım anlayışındaki bu yenilik tüm tasarım alt alanların niteliğini artırmaktadır. Bu alanlardan biride grafik tasarımıdır. Çevre grafiği içerisinde yer alan bilgilendirme tasarımları bir şehrin ve mekânın niteliğini artırmaktadır. Çevresel grafik tasarım ile arasında organik bir bağ olan bilgilendirme tasarımı şehrin ve mekânın görsel düzenini sağlarken, kimliğini de etkileyen öğelerden biridir. Bilgilendirme tasarımı içerisinde yer alan yönlendirme ve işaretleme tasarımları bir şehrin ve mekânın kimlik kazanmasında önemli öğelerdir.

Kullanıcı (İnsan) ile bilgilendirme tasarımları arasında interaktif bir ilişki vardır. Bu interaktif ilişki zamanla şehre veya mekâna da yansması gereklidir. Bireylerde meydana gelen değişim ve gelişimler şehir kimliğinin de bu bağlamda değişimini zorunlu kılar. Bu noktada bilgilendirme tasarımlarının rolü büyüktür. Kent kimliğinin yok olmaya başladığı ve görsel kirliliğin, anlam kargaşasının arttığı, görsel algının azaldığı son dönemde bu tasarımların şehirle veya mekânla uyum sağlaması, estetik değer katması, kullanıcılar tarafından rahat bir şekilde anlaşılabilmesi önemlidir.

Birçok şehrin problemi olan çevresel grafik tasarım alanında kentsel dönüşüm, Türkiye de birçok şehir de hala anlaşılmış bir konu olmamakla birlikte henüz bu alanda profesyonel çalışmalar yapılmamıştır. Bu durum araştırmamızda ele aldığımız Sinop şehri içinde geçerlidir. Bu dönüşüm içerisinde Sinop çevresel grafik tasarım içerisinde yönlendirme ve işaretleme tasarımları ve yer imi tasarımı yeterince önem vermemiştir. Şehir de var olan yönlendirme ve işaretleme tasarımları önemli ölçüde görsel kirlilik oluşturmaktadır.

Araştırmalar sonucunda şehir de görsel kirliliğin oluşumun en büyük sebeplerinden bazıları; çok farklı ve fazla tabelanın birlikte kullanılması, eski-yeni tabelaların farklı tasarlanması ve birçok tabelanın eski ve yıpranmış olmasıdır.

Literatür taraması ve uzman görüşü analizleri doğrultusunda değerlendirilen yönlendirme ve işaretleme tasarımları bir dizge niteliği taşımamaktadır. Bu tasarımlar ortak bir dil ile oluşturulmamış renk, tipografi, simge, sembol ve boyut gibi özellikler bakımından birbirinden farklıdır. Tasarımlarda bir bütünlüğün olmayışı görsel kirliliğe yol açtığı gibi görsel algıda anlam kargaşasına da yol açmakta, aynı zamanda kent kimliğini de doğrudan etkilediği görülmüştür.

Ayrıca tasarımların objektif analizlerini yapabilmek adına Sinop'ta yaşayan ve bir şekilde bu şehirde bulunan insanlara uyguladığımız anket sonuçları da Sinop'taki mevcut yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının yetersiz olduğu yönünde çoğunlukla görüş belirtmişlerdir. Anket sonuçları şu şekildedir.

1. Sinop il merkezindeki Tarihi ve Kültürel Varlıklar, Cadde, sokak, Otopark, Sosyal Alanlar ve Resmi Kurumların yönlendirme ve işaretleme tabela tasarımları katılımcıların dikkatini çekmemektedir. Dikkatlerini çekmeme nedenleri ise öncelik sırasına göre şu şekildedir;

- Birçok tabelanın beraber kullanılması,
- Tabelaların eski ve renginin soluk olması,
- Tabelaların şeklinin kullanıldığı mekânda ayırt edici olmaması,
- Tabelaların renklerinin dikkat çekici olmaması,
- Tabelaların konumunun odak noktada yer almaması,
- Yazı karakterlerinin okunur olmaması,
- Işıklıdırmanın yetersiz olması,
- Yazı boyutunun okunur olmaması, şeklindedir.

2. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları katılımcılara en çok, gidecekleri noktayı bulmada kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca zamandan da tasarruf sağlamaktadır.

3. Katılımcılar Sinop şehrinde bilmedikleri bir noktayı yönlendirme tabelalarını kullanarak bazen bulabilmektedir. Dolayısıyla Sinop'taki yönlendirme tasarımlarının yetersizliğinden bahsetmek mümkündür.

4. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları katılımcıların hayatını kolaylaştırmaktadır. Bu anlamda bu tasarımların katılımcılar için önemlidir.

5. Katılımcılar için yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında önemli öğeler öncelik sırasına göre şu şekildedir; Renk, Yazı büyüklüğü, Tabelanın konumu, Tabelanın boyutu, Tabelanın şekli, Yazı karakteri ve Işıklıdırma.

6. Katılımcılar, yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının renginde en çok mavi ve tonları ardından kırmızı ve tonlarını tercih etmektedirler.

7. Katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda Sinop il merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tasarımları yeterli değildir. Bu sonuç tasarımların Sinop il merkezinde eksikliğini göstermektedir.

8. Katılımcılar, Sinop il merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tasarımlarının Sinop ilinin tarihi ve kültürel özelliklerine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuç doğrultusunda tabela tasarımları şehrin tarihi ve kültürel kimliğini yansıtmadığı söylenebilir.

9. Katılımcılar, Sinop ili merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tasarımların şehrin tarihi ve kültürel değerlerine uygun tasarlanmalıdır görüşündedirler.

Sinop il merkezi için oluşturulan 4 farklı yönlendirme ve işaretleme tasarımı önerisi Katılımcılara sunulmuş, katılımcılar tasarım önerilerinden ankette 1.soru altında beğenilerine sunulan “Yönlendirme ve İşaretleme Tasarım-1”i yüksek çoğunlukla tercih etmiştir. Katılımcıların bu tasarım önerisini tercih etme nedenleri öncelik sırasına göre şu şekildedir;

- Rengini beğendim. Katılımcılar birinci çoğunlukla, oluşturulan tasarım önerisinin rengini beğenmiştir.

- Şeklini beğendim. Katılımcılar ikinci çoğunlukla, oluşturulan tasarım önerisinin şeklini beğenmiştir.

- Kent Kimliğine uygun olduğu için beğendim. Katılımcılar üçüncü çoğunlukla, oluşturulan tasarım önerisini kent kimliğine uygun olduğu için beğenmiştir.

- Yazı karakterini beğendim. Katılımcılar dördüncü çoğunlukla, oluşturulan tasarım önerisinde kullanılan yazı karakterini beğenmiştir.

Ayrıca araştırmada ele aldığımız yer imi tasarımı Sinop il merkezinde bulunmamaktadır. Sinop il merkezi için 3 farklı yer imi tasarım önerisi oluşturulmuş, bu tasarım önerileri 3 farklı soru altında katılımcıların beğenisine sunulmuştur. Katılımcılar 1. soru altında sunulmuş “Yer İmi Tasarımı-1” tercih etmiştir. Katılımcıların bu tasarımı beğenme nedenleri öncelik sırasına göre şu şekildedir;

- Şeklini beğendim. Katılımcılar birinci çoğunlukla, oluşturulan tasarım önerisinin şeklini beğenmiştir.

- Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim. Katılımcılar ikinci çoğunlukla, oluşturulan tasarım önerisinin kent kimliğini yansıttığını düşünmektedir.

- Rengini beğendim. Katılımcılar üçüncü çoğunlukla, oluşturulan tasarım önerisinin rengini beğenmiştir.

- Yazı karakterini beğendim. Katılımcılar dördüncü çoğunlukla, oluşturulan tasarım önerisinde kullanılan yazı karakterini beğenmiştir.

Anket içerisinde halkın görüşlerine sunulan tasarımlar uzman görüşleriyle oluşturulmuştur. Tasarımların oluşturulmasında etkili olan uzman görüşü sonuçları şu şekildedir.

1. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları bireysel farklılıklar göz önüne alınarak konumlandırılmalıdır.

2. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları bireysel farklılıklar göz önüne alınarak tasarlanmalıdır.

3. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları mekânda diğer görsel öğeler dikkate alınarak konumlandırılmalıdır.

4. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları yaratıcı bir fikre sahip olmalıdır.

5. Yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında toplumsal gelişmişlik düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır.

6. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları bütçe açısından sınırlandırılmamalıdır.

7. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları işlevsel olmalıdır.

8. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları hedef kitlenin algı seviyesine uygun olmalıdır.

9. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları estetik bakımdan dikkat çekici ve aklıda kalıcı olmalıdır.

10. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları bazı durumlarda mekânın doğal yapısıyla zıt renkte olmalıdır.

11. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları kent kimliğine uygun olmalıdır.

12. Yönlendirme ve işaretleme tasarımında yazı karakteri seçimi ve font büyüklüğü anlaşılır ve okunabilir olmalıdır

13. Yönlendirme ve işaretleme tasarımı bazı durumlarda interaktif olmalıdır.

14. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları dijital uygulamalar göz önüne alınarak tasarlanmalıdır.

15. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları teknolojiye uygun olarak tasarlanmalıdır.

6.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak alana yönelik önerilerden bazıları şunlardır.

1. Literatür taraması, uzman görüşleri ve anket sonuçlarından da anlaşılacağı üzere yönlendirme ve işaretleme tasarımların bir kurum kimlik tasarımları gibi şehrin tarihi ve kültürel felsefesiyle görsel bir dile dönüşmeli ve işlevsel olmalıdır. Bu nedenle Sinop il merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tasarımları alanında yetkin, deneyim sahibi tasarımcılardan görüş alınarak yeniden oluşturulmalıdır.

2. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları oluşturulurken tasarımda kullanılan renk, font biçimi, font büyüklüğü, simge, sembol, boyut, vb. gibi unsurlar şehrin ve kullanıcının özellikleri dikkate alınarak belirlenmelidir.

3. Yönlendirme ve işaretleme tasarımları konumlandırılırken odak noktada olmasına dikkat edilmeli ve cadde, sokak (ana yol, ara yol) üzerinde bağlantı yolları hesaba katılarak farklı yerlere tekrar tekrar yerleştirilmeli, yaya ve araç görüş açıları düşünülmelidir.

4. Yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında kullanılan fontun okunur ve algılanabilirliğine dikkat edilmelidir. Ayrıca font büyüklüğü belli bir mesafeden algılanabilecek büyüklükte olmalıdır.

5. Şehirler, ülkenin tarihini içinde yaşatır ve ülkeyi bu yönüyle tanıtır. Bu kapsamda şehrin kimliğini belirleyen öğelerden biri olan yönlendirme, işaretleme ve yer imi tasarımları üzerinde, yerel yönetim kadrolarının hassasiyetle davranması, bu konuda farkındalık sahibi olması, konunun önemi açısından oldukça faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Baines, Phil ve Dixon, Catherine (2002). Signs Lettering in the Environment. *United Kingdom*: Laurence King Yayınları

Becer, Emre. (2006), (2013). İletişim ve Grafik Tasarım (6. Baskı), (9. Baskı). Ankara: Dost Kitapevi Yayınları

Berger, John. (2013). Görme Biçimleri (19. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları

Buhler, Oppenheim Kristin. (1970). Zeichen, Marken, Zinken. İsviçre/Zürih: Daswerk Yayınları.

Büyüköztürk, Şener. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri.(22.bas.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık

Calori, Chris, Vanden-Eynden, David. (2015). Signage and Wayfinding Design: A Complete Guide to Creating Environmental Graphic Design Systems. (2. Baskı) New Jersey and Canada: John Wiley & Sons Inc.

Calori, Chris. (2007). Signage and Wayfinding Design: A Complete Guide to Creating Environmental Graphic Design Systems. New Jersey and Canada: John Wiley & Sons Inc.

Çağlarca, Sadettin. (1993). Renk ve armoni kuralları (5. Baskı) İstanbul: İnkılap yayınları

Gibson, David (2009). The Wayfinding Handbook / Information Design For Public Places. New York: Princeton Architectural Press.

Karasar, Niyazi (1995). Araştırma' da Rapor Hazırlama, Ankara: Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti,

Kınık, Mustafa. (2015). Grafik Tasarım Tarih ve Teknoloji. (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitapevi.

Meuser, Philipp ve Pogade, Daniela (2010). Construction and Design Manual Wayfinding and Signage. Berlin: DOM Yayınları.

Mijksenaar, Paul. (1997). Visual Function: An Introduction to Information Design, Rotterdam/ Hollanda: Princeton Architectural Press.

Neuman, W.L. (2000). Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches. Boston: Ally and Bacon.

- Okay, Ayla. (2002). Kurum Kimliği, (3. Baskı) İstanbul: MediaCat yay.
- Öztuna, H.Yakup. (2007). Görsel İletişimde Temel Adımlar (1. Baskı). İzmir: Tıbyan Yayıncılık
- Teker Ulufür (2003) Grafik Tasarım ve Reklam, İzmir: Dokuz Eylül yay., , 2003
- Tepecik, Adnan. (2002). Grafik Sanatlar Tarih-Tasarım-Teknoloji. Ankara: Detay&Sistem Ofset
- Pettersson, Rune. (2002) Information Design: An Introduction, İsveç: John Benjamins Publishing Co.,
- Stiebner, Erhardt.; Urban, Dieter. (1982). Zeichen, Signets, Sign, Emblems. Almanya: Bruckmann Yayınları.
- Sarıkavak, Namık Kemal. (2004). Görsel İletişim ve Grafik Tasarımda Çağdaş Tipografinin Temelleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. Ve Tic. A.Ş.
- Şimşek, Hasan.; Yıldırım, Ali (2000), (2003) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Uebele, A., Schmidt-Friderichs, K. (2007). *Signage Systems & Information Graphics: A Professional Sourcebook*. Thames & Hudson.
- Uçar, Tevfik Fikret. (2004). Görsel iletişim ve grafik tasarım. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Walsh, Vivien; Roy, Robin; Bruce, Margaret ve Potter, Stephen (1992). *Winning by Design* Oxford: Blackwell Publishers.
- Jacobson, Robert. E. (1999). Information Design. Londra/İngiltere: The MIT Press.
- Zubritski, Mitropoliski Kerov. (1971). İlkel Komünal Toplum, Feodal Toplum. Ankara: Sol Yayınları.

Tezler

- Artantaş, Cem. (2007). Ülkemizde Kentsel Peyzaj Tasarımında Kullanılan İletişim Araçları Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

(Beis) Başer, Mürvet. (1994). Görsel İletişimde Piktogram ve Sembollerin İnsan Üzerindeki Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Bingöl, Bülent. (2010). Lisans Düzeyindeki Görsel İletişim Tasarımı Eğitiminde Çoklu Ortam (Multimedya) Kullanımı: Ankara'daki Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ekici, Nur. (2004). Grafik Eğitiminde Öğrencilerin Görsel Algı Ve Algılama Farklılıklarının Afiş Tasarımları Yoluyla Saptanması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Eski, A. 2004. Kentsel Mekânlarda Yer Alan işaret Sistemlerinin Grafik Tasarım Açısından incelenmesi ve Ankara Mogan Parkı için Uygulamalar. Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Sanat Eseri Çalışması Raporu. Ankara.

Güler, Tuğcan. (2008). Grafik Tasarımda Yeni Bir Alan: Bilgilendirme Tasarımı ve Bir Uygulama, Sanatta Yeterlilik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Ana sanat Dalı, İzmir.

Fişenk Halime (2012). Yönlendirme Dizgelerinde Yerleşke Kimliğine Uygunluk Ve Grafik Tasarım Sorunları: Ankara İli Çankaya İlçesi Kızılay Mahallesi İçin Yönlendirme Dizgesi Tasarımı, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Ana sanat Dalı, Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi, Ankara

İnanç Uyan Dur, Banu (2011). Bilgilendirme Tasarımında İlkeler, Öğeler ve Uygulama Sorunları “Bilgilendirme Tasarımı Uygulaması”. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Ana sanat Dalı, Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi, Ankara.

Karamustafa, Sadık (2003). 21. Yüzyıl Türkiye'sinde Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi. Gelişmiş İletişim Teknolojileri Çağında, Türkiye'deki Grafik Tasarım Eğitiminin Geleceğine İlişkin Bir Model Önerisi. Yayınlanmış Sanatta Yeterlik Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi.

Topaklı, Asım. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Yedinci Sınıf “Fen Ve Teknoloji” Ders Kitabındaki Teknik İllüstrasyonların Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sizgek, Tuğçe. (1994). Kent içi Ulaşım Grafikleri Üzerine Bir Uygulama Çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Taş, Ebru. (2014). Kentsel Alanlarda Yer Alan Piktogramların Bilgilendirme İşlevleri ve Tasarım Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Makaleler

Allen, Patrick, John Bateman ve John Delin (2001). A Model Of Genre In Document Layout, Information Design Journal, 11, 1, 54.

Aybay, Cihan (2017). Bilgilendirme Tasarımında Disiplinlerarası Tasarım İşbirliği Ve Grafik Tasarımın Bu İşbirliğindeki Yeri, Türk Online Tasarım, Sanat ve İletişim Dergisi, 7, 3, 455.

Boratav, Olcay (2016). 1980 Sonrası Sergileme, Art-Sanat Dergisi, 0, 6, 177.

Brock, J. F. (2001). The Oldest Cadastral Plan Ever Found : The Catalhoyuk Town Plan Of 6200 B.C. (Bildiri) 42. Australian Surveyors Congress: 25-28 Eylül. Queensland-Avusturalya.

Çalışkan, Ceren. (2016). Sergileme Tasarımının Gelişimi Ve Müze İle Sanat Galerilerinin Karşılaştırılması. Yıldız Journal of Art and Design. 3, 1, 26-42

Dılmaç, Oğuz (2015). Tasarım Eğitim Tarihi Ve William Morris, Sanat ve Dil Dergisi (İdil), 4, 16, 1-16.

Friendly, Micheal (2007). A brief history of data visualization. Handbook of Computational Statistics: Data Visualization, Vol. 3, 1-34. Heidelberg: Springer-Verlag.

Holmes, Nigel; “About charts and graphs, for Impress Magazine”, Temmuz 2000, http://www.aiga.org/resources/content/1/8/8/1/documents/AIGA_Clear_Holmes_ChartsandGraphs.pdf

İnanç İlisulu, Tevfik (2017). Bilgilendirme Tasarımı Ve Eğitimdeki Yeri, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 6, 1, 209-210.

Irwin, Terry (2002). Information Design: What is it and Who does it?. Online } Retrieved Nisan, 4, 1.

Sağocak, Mehtap Duran (2005). Ergonomik Tasarımda Renk. Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri 6, 1,77-83.
<http://www.trakya.edu.tr/Enstituler/FenBilimleri/fenbilder/index.php> Erişim Tarihi: 15.11.2018

Skolnick, Lee H. (2007). A Brief History of Exhibition Design, Segd Design, No:18,

Vill, Maya (2013), What is Infographics, <https://tr.scribd.com/document/140562885/What-is-Infographics#download> Erişim Tarihi: 06.11.2018

Yücel, Derya. (2012). Yeni Medya Sanatı ve Yeni Müze. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi.

Wyman, Lance (2009). Yönlendirme Sistemleri. Grafik Tasarım, Sayı 28, 48-53.

Bildiriler

Akkin, Cezmi, Eğrilmez, Sait ve Afrashi, Filiz (2004). Renklerin insan davranış ve fizyolojisine etkileri. Türk Oftalmoloji Derneği XXXVI. Kongresi, 33, 274- 282.

Ketizmen, Abbas. (2014). Grafik Tasarım ve İletişimde Görsel Algı. Uluslararası İletişimde Tasarım- Tasarımda İletişim Konulu Sempozyum ve Sergi Bildiriler Kitabı. 24-26 Ekim 2013. Kütahya: ISBN:978-975-7120-14-8, 67-72.

Atan, Uğur ve Polat, Ali Atıf. (2011). Görsel İletişim Tasarımcısı Nasıl Olmalıdır?. 1. Uluslararası Sanat Sempozyumu Bildiri Kitabı. 17-21 Kasım 2011. Ankara: Gazi Üniversitesi Matbaası, 47-58.

Dergiler

Horn, Robert E. (2009). Bilgilendirme Tasarımı: Yeni Bir Mesleğin Doğuşu. (Ö. Durmaz, Ed.) Grafik Tasarım Dergisi (28), 30-39.

Spiekermann, E. (2002). Information Design. AIGA - CLEAR - The Journal of Information Design (Elektronik Bülten).

Seminerler

BULL, K.-Verena, Ziemann Jörg ve Looock Hauke, (2003). **Information Design**, Hamburg Üniversitesi, 55. S.

İnternet Kaynakları

İnternet 1:

<https://www.tarihlisanat.com/magara-resimleri-buyulu-eller> Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 2:

<http://www.turgayberberoglu.com/portfolyo/basili-isler.html>/Erişim Tarihi:20.07.2018

İnternet 3:

<https://guzelbil.com/nedirneredenasilkimdir/fotosentez-nedirfotosentez-nedemektirfotosentez-hakkinda-bilgi-ve-aciklama.html/> Erişim Tarihi:21.09.2018

İnternet 4:

https://mesnotices.20minutes.fr/manuel-notice-mode-emploi/GIGASET/A220-_F Erişim tarihi: 24.09.2018

İnternet 5:

Biersdorfer, J.D; (2006). Manuals For Dummies, <http://www.aiga.org/content.cfm/manuals-for-dummies#authorbio/> Erişim Tarihi: 21.09.2018

İnternet 6:

<https://ekilavuz.com/slazenger-kol-saati-tum-modeller-icim-gecerlidir-saat-57b63f75d44bb6dc/> Erişim Tarihi: 24.09.2018

İnternet 7:

<http://sinanculuk.blogspot.com/2014/07/catalhoyuk-haritasi.html/> Erişim Tarihi: 05.11.2018

İnternet 8:

<https://www.atlasdergisi.com/arsiv/kitaplar/50-simgeyle-anadolu-tarihi/50/6/1> Erişim Tarihi: 05.11.2018

İnternet 9:

<https://www.iett.istanbul/tr/main/pages/yolculuk-haritalari/79>Erişim Tarihi:
05.11.2018

İnternet 10:

Macaulay, David “The Way Things Work, New Edition”
<https://bookvoed.com.ua/products/the-way-things-work> Erişim Tarihi: 06.11.2018

İnternet 11:

<https://segd.org/city-point> Erişim Tarihi: 10.11.2018

İnternet 12:

<https://onetwosix.design/sundre-wayfinding> Erişim Tarihi: 10.11.2018

İnternet 13:

<https://fontmeme.com/famous-logos-created-with-gill-sans-font/> Erişim
Tarihi: 11.01.2018

İnternet 14:

<https://www.webdesignerdepot.com/2009/03/40-excellent-logos-created-with-helvetica/> Erişim Tarihi:11.01.2018

İnternet 15:

<http://www.ilerinumarataj.com/istanbul-buyuksehir-belediyesi-sartnamesi>
Erişim Tarihi:17.11. 2018

İnternet 16:

<http://www.owensigncraft.com> Erişim Tarihi: 17.11.2018

İnternet 17:

<http://www.billingsjackson.com/projects/nyc-wayfinding-for-sbs>
Erişim Tarihi:17.11. 2018

İnternet 18:

<https://www.pinterest.ch/pin/364650901060719716/> Erişim Tarihi:17.11.2018

İnternet 19:

<http://oktayyalmaaz.blogspot.com/2015/11/aliden-inciler.html> Erişim Tarihi:
20.11.2018

İnternet 20:

<https://www.foap.com/photos/woman-standing-near-stop-sign-board-at-night-d6891b48-c9e1-4149-911c-2257d085620c> Erişim Tarihi: 20.11.2018

İnternet 21:

<http://www.hakimiyet.com/hz-mevlana-koyu-kuruldu-1195327h.htm> Erişim

Tarihi: 21.11.2018

İnternet 22:

<https://www.ankara.bel.tr/genel-sekreter-yardimcisi-vedat-ucpinar/kent-estetigi-dairesi-baskanligi> Erişim Tarihi: 21.11.2018

İnternet 23:

<http://www.e-tercih.net/Universiteler/selcuk-uni-162> Erişim Tarihi:

21.11.2018

İnternet 24:

<https://worldvectorlogo.com/logo/kultur-bakanligi> Erişim Tarihi: 21.11.2018

İnternet 25:

<http://www.kultur.gov.tr/> Erişim Tarihi: 28.03.2019

İnternet 26:

<https://www.trthaber.com/haber/gundem/kultur-ve-turizm-bakanligina-uc-yeni-kurulus-baglandi-375391.html> Erişim Tarihi: 28.03.2019

İnternet 27:

<http://bizarrobazar.com/en/2017/06/14/wunderkammer-reborn-parte-i>

Erişim Tarihi: 21.11.2018

İnternet 28:

<http://indexgrafik.fr/herbert-bayer> Erişim Tarihi: 22.11.2018

İnternet 29:

http://www.mimarizm.com/hobi/sultanahmet-te-kadimin-yeni-ile-bulusmasi_115904 Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 30:

<https://www.visitphilly.com/things-to-do/attractions/national-constitution-center/#must-see> Erişim Tarihi: 22.11.2018

İnternet 31:

<http://www.haber7.com/kultur/haber/1884448-hollywoodun-unlu-filmleri-antalyada-cekilecek> Erişim Tarihi: 22.11.2018

İnternet 32:

http://e-wiki.org/ru/images/I%271l_be_back_the_beatles Erişim Tarihi: 22.11.2018

İnternet 33:

<http://media.nowpublic.net/images//ca/d/cad0b5dbadc2cc4b1689529f40a5fcec.jpg> Erişim Tarihi: 04.04.2018

İnternet 34:

http://farm3.static.flickr.com/2685/4136223886_1d18bd72ec.jpg Erişim Tarihi: 04.02.2018

İnternet 35:

<http://ephemeralnewyork.files.wordpress.com/2009/02/mountcarmelpace.jpg> Erişim Tarihi: 04.04.2018

İnternet 36:

<https://rel-tour.blogspot.com/2016/09/james-hudson-taylor-english-missionary.html> 04.04.2018

İnternet 37:

<http://philip.greenspun.com/images/200102-e10-london/orange-street-sign.half.jpg> Erişim Tarihi: 04.04.2018

İnternet 38:

<http://www.worldofstock.com/slides/TEL1445.jpg> Erişim Tarihi: 06.04.2018

İnternet 39:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4e/Street_sign_for_Abbey_Road,_in_Westminster,_London,_England_IMG_1461.JPG Erişim Tarihi: 06.04.2018

İnternet 40:

<http://www.johnnyjet.com/images/PicForNewsletter11152002LondonStreetSigns.JPG> Erişim Tarihi: 06.04.2018

İnternet 41:

<http://www.boldts.net/TorPv.shtml> Erişim Tarihi: 07.04.2018

İnternet 42:

http://farm3.static.flickr.com/2369/2202352430_9d102689a3.jpg Erişim Tarihi: 04.02.2019.

İnternet 43:

http://farm3.static.flickr.com/2503/3907875069_7db7d51df2.jpg Erişim

Tarihi: 04.02.2019.

İnternet 44:

[https://www.cooperhewitt.org/exhibition/by-the-people-designing-a-better-](https://www.cooperhewitt.org/exhibition/by-the-people-designing-a-better-america/)

america/ Erişim Tarihi: 23.11.2018

İnternet 45:

[https://savingplaces.org/stories/black-urban-design-in-a-changing-](https://savingplaces.org/stories/black-urban-design-in-a-changing-america#.W_frrzgzaM8)

america#.W_frrzgzaM8 Erişim Tarihi: 23.11.2018

İnternet 46:

http://info.indissoluble.com/exhibitions/?gclid=Cj0KCQiA597fBRCzARIsAHWby0HPRvYVIsNA8WZxUkzkRPRmCYBv8PxWbTMHiEsbQsBphTzK_kbxb3kaAhfkEALw_wcB Erişim Tarihi: 23.11.2018

İnternet 47:

<https://www.designworkplan.com> Erişim Tarihi: 23.11.2018

İnternet 48:

[https://europadecentraal.nl/ranglijst-veelbelovende-europese-regios/4-](https://europadecentraal.nl/ranglijst-veelbelovende-europese-regios/4-amsterdam)

amsterdam Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 49:

<https://www.facebook.com/contemporaryistanbul/photos/pcb.2018005268252117/2017996081586369/?type=3&theater> Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 50:

https://www.facebook.com/109899019081428/photos/ms.c.eJxFkNmNA1AIAzta2dz039jqkUB~_R2MwEKFS4p7I0K4~;fgChaUpiAfQZ5gd8DOQCVk9EeQYnAjkWbuKMJAydjJ3RMjNkeyTxDMm8SE~;TtAM2Q21nSNkY0QvaxxD~;AsUMjcoDOZGboff5Dnucdb~_I1RbzT4QXcXk9JPshaoxb6zHVUd~;qDRYM1du0KZJI931hq7~_1FfuPNn3FWI0FLs9w~;W7pxLuWwQPxvk53~;gMfcmLw.bps.a.1063281843743136/1063281893743131/?type=3&theater Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 51:

[http://www.aydindenge.com.tr/guncel/22/02/2017/aydin-buyuk-yazisi-](http://www.aydindenge.com.tr/guncel/22/02/2017/aydin-buyuk-yazisi-kucuk/galeri/3)

kucuk/galeri/3 Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 52:

<https://www.perakende.org/kayserinin-en-sevilen-noktasi-forum-kayseride-1342801367h.html> Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 53:

<https://www.azbibak.com/amisos-tepesi-hakkinda-bilgi> Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 54:

<http://birkucukekimmesesi.blogspot.com/2016/02/en-buyuk-ask-orda-goruldu-konya.html> Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 55:

<http://www.tesk.org.tr/tr/teskilat/sinop/genel.html> Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 56:

<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/8370> Erişim Tarihi: 26.11.2018

İnternet 57:

<https://www.ankara.bel.tr/genel-sekreter-yardimcisi-vedat-ucpinar/fen-isleri-dairesi-baskanligi/numarataj-sube-mudurlugu/>

EKLER

Ek-1. Uzman Görüşü Formu

Kişisel Bilgilere İlişkin Sorular

1. Öğrenim durumunuz.

- a. ☐ Yüksek Lisans
- b. ☐ Doktora

2. Akademik Ünvanınız.

- a. ☐ Profesör Doktor
- b. ☐ Doçent Doktor
- c. ☐ Doktor Öğretim Üyesi
- d. ☐ Öğretim Görevlisi Doktor
- e. ☐ Araştırma Görevlisi Doktor
- f. ☐ Araştırma Görevlisi
- g. ☐ Öğretim Görevlisi

3. Yaşadığınız şehir

- a. Lütfen belirtiniz. (.....)

Tablo-I

Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarına Yönelik Çoktan Seçmeli

Sorular

No	Sorular	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı, Bireysel Farklılıklar Göz Önüne Alınarak Konumlandırılmalıdır.			
2	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Oluştururken, Bireysel Farklılıklar Göz Önünde Bulundurulmalıdır.			
3	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı, Kullanılacağı Mekânda Diğer Görsel Unsurlar Dikkate Alınarak Konumlandırılmalıdır.			

4	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Özgün ve Yaratıcı Fikre Sahip Olmalıdır.			
5	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Toplumsal Gelişmişlik Düzeyi Göz Önünde Bulundurulmalıdır.			
6	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Bütçe Açısından Sınırlandırılmalıdır.			
7	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı İşlevsel Olmalıdır.			
8	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Hedef Kitlenin Algı Seviyesine Uygun Olmalıdır.			
9	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Estetik bakımdan Dikkat Çekici ve Akılda Kalıcı Olmalıdır.			
10	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Dikkat Çekmek İçin, Kullanıldığı Mekânın Doğal Yapısıyla Zıt Renkte Olmalıdır.			
11	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı Kent Kimliğine Uygun Olmalıdır.			
12	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Yazı Karakteri Seçimi ve Font Büyüklüğü Anlaşılır ve Okunabilir Olmalıdır			
13	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı interaktif olmalıdır.			

14	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları Dijital Uygulamalar Göz Önüne Alınarak Tasarlanmalıdır.			
15	Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımları teknolojiye uygun olarak tasarlanmalıdır.			

Tablo-II

Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarına Yönelik Yorumlamaya Dayalı Sorular

N o	Sorular
1	Sizce Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımlarının Dikkat Çekici ve Akılda Kalıcı Olması için nasıl tasarlanmalıdır? Lütfen Deneyimlerinizi Paylaşmısınız.
2	Sizce Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımında Renk Seçimi, Tasarımın Kullanıldığı Mekân İle Ne Ölçüde Uyumlu ve Dikkat Çekici Olmalıdır? Lütfen Deneyimlerinizi Paylaşmısınız.
3	Yaşadığınız şehir/ilçe/köy' de Yönlendirme ve İşaretleme levhalarına duyduğunuz gereksinim var mıdır? Lütfen bahsedermisiniz.

Ek-2. Anket Formu**BÖLÜM 1****Kişisel Bilgilere İlişkin Sorular****1. Yaşadığınız şehir**

- b. ☐ Sinop
- c. ☐ Diğer (.....)

2. Yaşınız

- a. ☐ 12-17
- b. ☐ 18-24
- c. ☐ 25-30
- d. ☐ 41-50
- e. ☐ 50+

3. Cinsiyetiniz

- a. ☐ Erkek
- b. ☐ Kadın

4. Öğrenim durumunuz

- a. ☐ İlköğretim
- b. ☐ Orta Öğretim
- c. ☐ Ön Lisans
- d. ☐ Lisans
- e. ☐ Yüksek Lisans
- f. ☐ Doktora

5. Mesleğiniz

- a. ☐ Esnaf
- b. ☐ Memur
- c. ☐ Öğretmen
- d. ☐ Akademisyen
- e. ☐ Öğrenci
- f. ☐ Ev Hanımı
- g. ☐ İş Adamı
- h. ☐ Serbest
- i. ☐ Diğer (...)

BÖLÜM 2

Sinop İl merkezindeki Cadde-Sokak Yönlendirme ve İşaretleme Tabela Tasarımlarına İlişkin Sorular

1. Cadde ve sokaklardaki yönlendirme ve işaretleme tasarımları dikkatinizi çekiyor mu? (Cevabınız evet ise, 1.1. Soruya, hayır ise 1.2. Soruya geçiniz).
 - a. ☐ Evet
 - b. ☐ Hayır
 - 1.1. Cevabım Evet Çünkü;
 - a) ☐ Rengi dikkatimi çekiyor.
 - b) ☐ Yazı karakteri dikkatimi çekiyor.
 - c) ☐ Yazı boyutu dikkatimi çekiyor.
 - d) ☐ Tabelaların boyutları dikkatimi çekiyor.
 - e) ☐ Işıklandırması dikkatimi çekiyor.
 - f) ☐ Konumlandırılmasından dolayı dikkatimi çekiyor.
 - g) ☐ Tabelaların şekli dikkatimi çekiyor.
 - h) ☐ Diğer (.....)
 - 1.2. Cevabım Hayır Çünkü;
 - a) ☐ Renkler dikkat çekici değil.
 - b) ☐ Yazı karakteri okunur değil.
 - c) ☐ Tabelalar eski ve rengi solmuş.
 - d) ☐ Yazı boyutu okunur değil.
 - e) ☐ Işıklandırması yetersiz.
 - f) ☐ Konumu odak noktada yer almıyor.
 - g) ☐ Şekli mekânda ayırt edici değil.
 - h) ☐ Diğer (.....)
2. Yönlendirme ve İşaretleme tabela tasarımları size ne kazandırıyor? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
 - a. ☐ Zamandan tasarruf sağlar.
 - b. ☐ Gideceğim noktayı bulmamı sağlar.
 - c. ☐ Diğer (.....)
3. Aradığınız bir caddeyi ya da sokağı rahatlıkla bulabiliyor musunuz?
 - a. ☐ Evet
 - b. ☐ Hayır
 - c. ☐ Bazen
4. Yönlendirme ve işaretleme tabelası tasarımlarının hayatınızı kolaylaştırma derecesi nedir?
 - a. ☐ Kolaylaştırır

- b. ☐ Az Kolaylaştırır
- c. ☐ Kolaylaştırmaz

5. Sinop İl merkezindeki yönlendirme ve işaretleme tabelalarının yeterli olduğuna inanıyor musunuz?

- a. ☐ Evet, yeterli.
- b. ☐ Hayır, yeterli değil.
- c. ☐ Bu konuda fikrim yok.

6. Yönlendirme ve işaretleme tabelası tasarımlarında hangisi en önemli unsurdur? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a. ☐ Renk
- b. ☐ Yazının büyüklüğü
- c. ☐ Yazı karakteri
- d. ☐ Renk ve yazı karakteri
- e. ☐ Renk- yazı büyük

7. Yönlendirme ve işaretleme tasarımlarında hangi renkleri tercih ederdiniz. (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a. ☐ Mavi ve tonları
- b. ☐ Kırmızı ve tonları
- c. ☐ Yeşil ve tonları
- d. ☐ Diğer (.....)

8. Yönlendirme ve işaretleme tabelası tasarımları Sinop şehrinin tarihi, kültürel ve coğrafi değerlerine uygun mu?

- a. ☐ Evet, uygun.
- b. ☐ Hayır, uygun değil.
- c. ☐ Bu konuda fikrim yok.

9. Yönlendirme ve işaretleme tabelası tasarımları Sinop şehrinin tarihi ve kültürel değerlerine uygun olmalı mıdır?

- a. ☐ Evet, uygun olmalıdır.
- b. ☐ Hayır, uygun olmamalıdır.
- c. ☐ Bu konuda fikrim yok.

BÖLÜM 3

1. Aşağıda Sinop İli için tasarlanmış Otopark, Cadde, Sokak, Tarihi Kültürel Varlıklar ve Resmi kurumların yönlendirme ve işaretleme tasarımlarından hangisi size daha uygundur? (Lütfen seçeneğin yanına sebebini belirtiniz).

1.1.



Bu Tasarım uygundur, çünkü;

- a. ☐ Rengini beğendim
- b. ☐ Biçimini beğendim
- c. ☐ Yazı karakterini beğendim
- d. ☐ Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim.
- e. ☐ Hepsi
- f. ☐ Diğer

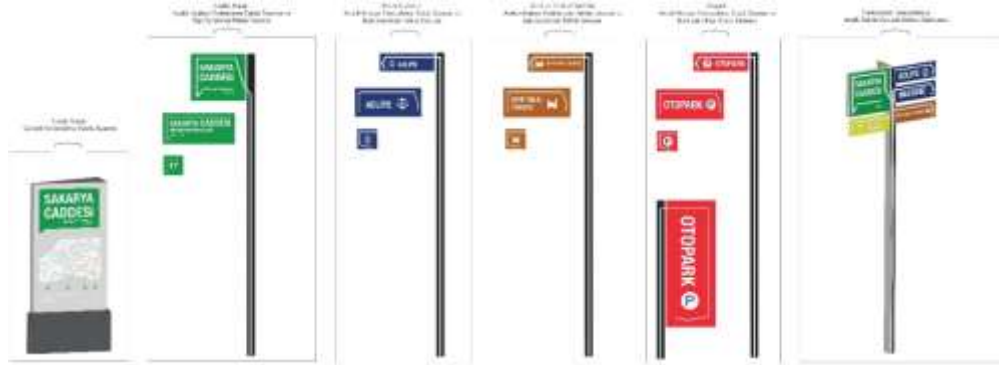
1.2.



Bu Tasarım uygundur, çünkü;

- a. ☐ Rengini beğendim
- b. ☐ Biçimini beğendim
- c. ☐ Yazı karakterini beğendim
- d. ☐ Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim.
- e. ☐ Hepsi
- f. ☐ Diğer

1.3.



Bu Tasarım uygundur, çünkü;

- a. ☐ Rengini beğendim
- b. ☐ Biçimini beğendim
- c. ☐ Yazı karakterini beğendim
- d. ☐ Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim.
- e. ☐ Hepsi
- f. ☐ Diğer

1.4.



Bu Tasarım uygundur, çünkü;

- a. ☐ Rengini beğendim
- b. ☐ Biçimini beğendim
- c. ☐ Yazı karakterini beğendim
- d. ☐ Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim.
- e. ☐ Hepsi
- f. ☐ Diğer

BÖLÜM 4

1. Aşağıda Sinop İli için tasarlanmış Yer İmi tasarımlarından hangisi size daha uygundur?

1.1.



Bu Tasarım uygundur, çünkü;

- a. ☐ Rengini beğendim
- b. ☐ Biçimini beğendim
- c. ☐ Yazı karakterini beğendim
- d. ☐ Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim.
- e. ☐ Hepsi
- f. ☐ Diğer

1.2.



Bu tasarım uygundur, çünkü;

- ☐ Rengini beğendim
- ☐ Biçimini beğendim
- ☐ Yazı karakterini beğendim
- ☐ Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim.
- ☐ Hepsini
- ☐ Diğer

1.3.



Bu tasarım uygundur, çünkü;

- a. ☐ Rengini beğendim
- b. ☐ Biçimini beğendim
- c. ☐ Yazı karakterini beğendim
- d. ☐ Kent kimliğine uygun olduğu için beğendim.
- e. ☐ Hepsi
- f. ☐ Diğer

Ek-3. Özgeçmiş



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Asım TOPAKLI
Doğum Yeri:	Beyşehir/ KONYA
Doğum Tarihi:	13.07.1987
Medeni Durumu:	Evli
Öğrenim Durumu	Lisansüstü
İlköğretim:	Kireli İlköğretim Okulu
Ortaöğretim:	Kireli İlköğretim Okulu
Lise:	K.Ç. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (Resim)
Lisans.	Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi (Resim-iş Öğretmenliği Anabilim Dalı)
Yüksek Lisans.	Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Uygulamalı sanatlar Anabilim Dalı/ Grafik Eğitimi Bilim Dalı)
Becerileri:	İllüstrasyon Tasarımı, Grafik Tasarım
İlgi Alanları:	Digital art, İllüstrasyon, Görsel İletişim

Halen Yaptığı İş:	Öğretim Görevlisi
Tel:	
E-mail:	atopakli@gmail.com
Adres:	

